

Ochrona środowiska i leśnictwo w województwie łódzkim w latach 2014–2017

Environmental protection and forestry in the łódzkie voivodship
in years 2014–2017

Urząd Statystyczny w Łodzi Statistical Office in Łódź

Łódź 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Łodzi, Ośrodek Warunków Życia i Badań Ankietowych, Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Łódź, Centre For Living Conditions and Surveys, Łódzkie Centre For Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Teresa Binio, Włodzimierz Janek, Ewa Sztendel

Kierujący

Supervisor

Jolanta Włodarczyk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Anna Buczek-Toboła, Elżbieta Kucek

Projekt ikon

Icons made by

Freepik

ISBN 978-83-60002-96-4

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://www.lodz.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Publikacja niniejsza jest kolejną edycją zbiorczego opracowania Urzędu Statystycznego w Łodzi z zakresu ochrony środowiska. Zawiera ona obszerny zestaw danych statystycznych charakteryzujących stan środowiska naturalnego w województwie łódzkim oraz czynniki na nie oddziałujące na przestrzeni ostatnich lat.

Układ treści oraz sposób prezentowania danych, zostały podporządkowane dążeniu do możliwie najbardziej pełnego przedstawienia złożonego i wielostronnego oddziaływania człowieka na środowisko. Scharakteryzowano skalę, tendencję oraz dynamikę ilościowych i jakościowych zmian ekologicznych na obszarze województwa łódzkiego.

Dane zgrupowano w sześciu działach obejmujących:

- komponenty środowiska – m. in. powierzchnię ziemi, gleby i kopaliny, wodę, powietrze, florę i faunę, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska leśnego i ochrony przyrody;
- czynniki zagrożeń – m. in. odpady przemysłowe i komunalne;
- działalność na rzecz ochrony i kontroli stanu środowiska;
- ekonomiczne aspekty ochrony środowiska.

Każdy dział poprzedzony został uwagami metodycznymi zawierającymi omówienie zakresu, źródeł i zasad grupowania danych, metod badań i ich organizacji, a także ważniejsze pojęcia oraz interpretacje wskaźników statystycznych.

Mamy nadzieję, że informacje zawarte w publikacji będą użytecznym źródłem informacji dla wielu instytucji i osób zainteresowanych prezentowaną tematyką.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Łodzi

dr Piotr Ryszard Cmela

Preface

This publication is the following edition of collective study of the Statistical Office in Łódź on environmental protection. The study contains a broad set of statistical information characterizing the state of the natural environment in łódzkie voivodship and the factors influencing them over the last years.

The arrangement of the contents and data presentation methods have been chosen to describe, as completely as possible, the complex influence of the human activities on environment. The study presents the scope, trends and dynamics of qualitative and quantitative ecological changes in the łódzkie voivodship.

Data have been grouped into six chapters covering:

- *environmental components, i.a. land, soil, raw materials, water, air, flora and fauna with special focus on the forests and nature protection;*
- *threat factors – i.e. industrial and municipal waste;*
- *activities for environmental protection;*
- *economic aspects of environmental protection.*

Information on the scope, sources and rules of data assembling, the methods and organization of surveys as well as main conception and interpretations of statistical indicators are included to general and chapter-specific methodological notes.

We hope that the publication will prove to be a useful source of information both for institutions and individuals interested in presented subject.

Director
of the Statistical Office in Łódź

Piotr Ryszard Cmela, Ph.D.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	15
<i>Symbols and main abbreviations</i>	15
Synteza	16
<i>Executive Summary</i>	17
Województwo łódzkie na tle kraju w 2017 r.	18
<i>Łódzkie voivodship on the background of the country in 2017</i>	18
Dział I. Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi i gleby. Kopaliny.....	19
<i>Chapter I. Use and protection of land and soil. Useful minerals</i>	19
Dział II. Zasoby, wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód.....	33
<i>Chapter II. Resources, use, pollution and protection of waters</i>	33
Dział III. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	85
<i>Chapter III. Pollution and protection of air</i>	85
Dział IV. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej	104
<i>Chapter IV. Nature and biodiversity protection</i>	104
Dział V. Odpady	134
<i>Chapter V. Wastes</i>	134
Dział VI. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	155
<i>Chapter VI. Economic aspects of environmental protection</i>	155
Uwagi ogólne	189
<i>General notes</i>	189

Spis tablic

List of tables

Dział I. Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi i gleby. Kopaliny

Chapter I. Use and protection of land and soil. Useful minerals

Tabl. 1. Powierzchnia geodezyjna, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa.....	23
<i>Tabl. 1. Geodesic area, directions and changes in land use of the voivodship</i>	23
Tabl. 2. Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne	25
<i>Tabl. 2. Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes</i>	25
Tabl. 3. Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych	25
<i>Tabl. 3. Area of reclaimed agricultural land</i>	25
Tabl. 4. Grunty rolne wyłączone z produkcji rolniczej w 2017 r.	26
<i>Tabl. 4. Agricultural land designated for non-agricultural purposes in 2017</i>	26
Tabl. 5. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane.....	26
<i>Tabl. 5. Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land</i>	26

Tabl. 6.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane według podregionów i powiatów w 2017 r.	27
Tabl. 6.	<i>Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land by subregions and powiats in 2017</i>	27
Tabl. 7.	Powierzchnia, zasoby i eksploatacja złóż torfów.....	28
Tabl. 7.	<i>Area, resources and exploitation of peat resources</i>	28
Tabl. 8.	Zużycie nawozów mineralnych i chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik	29
Tabl. 8.	<i>Consumption of mineral, chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient</i>	29
Tabl. 9.	Pożary upraw rolnych, łąk, rżysk i nieużytków	30
Tabl. 9.	<i>Fires of agricultural crops, meadows, stubbles and wasteland</i>	30
Dział II. Zasoby, wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód		
<i>Chapter II. Resources, use, pollution and protection of waters</i>		
Tabl. 1 (10).	Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych.....	38
Tabl. 1 (10).	<i>Exploitable underground water resources</i>	38
Tabl. 2 (11).	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności.....	38
Tabl. 2 (11).	<i>Water withdrawal for needs of the national economy and population</i>	38
Tabl. 3 (12).	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	39
Tabl. 3 (12).	<i>Consumption of water for needs of the national economy and population</i>	39
Tabl. 4 (13).	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru, podregionów i powiatów w 2017 r.	39
Tabl. 4 (13).	<i>Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal, subregions and powiats in 2017</i>	39
Tabl. 5 (14).	Bilans gospodarowania wodą w przemyśle	43
Tabl. 5 (14).	<i>Balance of water management in industry</i>	43
Tabl. 6 (15).	Zużycie wody w zakładach i ich wyposażenie w zamknięte obiegi wody	43
Tabl. 6 (15).	<i>Consumption of water in plants and their equipment with closed water cycles</i>	43
Tabl. 7 (16).	Gospodarowanie wodą w przemyśle według podregionów i powiatów w 2017 r.	44
Tabl. 7 (16).	<i>Water management in industry by subregions and powiats in 2017</i>	44
Tabl. 8 (17).	Gospodarowanie wodą w przemyśle według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	45
Tabl. 8 (17).	<i>Water management in industry by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	45
Tabl. 9 (18).	Wody z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych i wody zasolone oraz ich wykorzystanie	48
Tabl. 9 (18).	<i>Waters from mine drainage and building constructions and saline waters and their use</i>	48
Tabl. 10 (19).	Nawadniane użytki rolne i grunty leśne oraz napełniane i uzupełniane stawy rybne	49
Tabl. 10 (19).	<i>Irrigated agricultural and forest land and filled and completing fishponds</i>	49
Tabl. 11 (20).	Nawadniane użytki rolne i grunty leśne według sposobu nawadniania	49
Tabl. 11 (20).	<i>Irrigated agricultural and forest land by irrigation method</i>	49
Tabl. 12 (21).	Nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych według podregionów i powiatów w 2017 r.....	49
Tabl. 12 (21).	<i>Irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds by subregions and powiats in 2017</i>	49

Tabl. 13 (22). Melioracje podstawowe	51
<i>Tabl. 13 (22). Primary melioration</i>	<i>51</i>
Tabl. 14 (23). Melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji	52
<i>Tabl. 14 (23). Primary melioration requiring rebuilding or modernization.....</i>	<i>52</i>
Tabl. 15 (24). Wybrane dane o wodociągach	52
<i>Tabl. 15 (24). Selected data on water supply system</i>	<i>52</i>
Tabl. 16 (25). Urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne oraz zużycie wody według podregionów i powiatów w 2017 r.	53
<i>Tabl. 16 (25). Water supply and sewerage system equipment and use of water by subregions and powiats in 2017</i>	<i>53</i>
Tabl. 17 (26). Ludność miast korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 2017 r.	55
<i>Tabl. 17 (26). Population of cities connected to water supply system and sewerage system in 2017.....</i>	<i>55</i>
Tabl. 18 (27). Wybrane dane o kanalizacji	56
<i>Tabl. 18 (27). Selected data on sewerage system</i>	<i>56</i>
Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r.	57
<i>Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017</i>	<i>57</i>
Tabl. 20 (29). Ścieki przemysłowe	63
<i>Tabl. 20 (29). Industrial wastewater</i>	<i>63</i>
TABL. 21 (30). Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane odprowadzone z zakładów według podregionów i powiatów w 2017 r.	63
<i>Tabl. 21 (30). Treated and untreated industrial wastewater discharged from plants by subregions and powiats in 2017</i>	<i>63</i>
Tabl. 22 (31). Ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r.	65
<i>Tabl. 22 (31). Industrial wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>65</i>
Tabl. 23 (32). Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzone do wód według podregionów i powiatów w 2017 r.	67
<i>Tabl. 23 (32). Pollutant load in industrial wastewater discharged into waters by subregions and powiats in 2017</i>	<i>67</i>
Tabl. 24 (33). Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	69
<i>Tabl. 24 (33). Treated and untreated industrial wastewater by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	<i>69</i>
Tabl. 25 (34). Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub ziemi.....	72
<i>Tabl. 25 (34). Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground</i>	<i>72</i>
Tabl. 26 (35). Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r.	72
<i>Tabl. 26 (35). Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>72</i>
Tabl. 27 (36). Oczyszczalnie ścieków przemysłowych.....	75
<i>Tabl. 27 (36). Industrial wastewater treatment plants</i>	<i>75</i>

Tabl. 28 (37). Podczyszczalnie ścieków przemysłowych.....	75
<i>Tabl. 28 (37). Wastewater pretreatment plants.....</i>	<i>75</i>
Tabl. 29 (38). Oczyszczalnie ścieków komunalnych.....	75
<i>Tabl. 29 (38). Municipal wastewater treatment plants.....</i>	<i>75</i>
Tabl. 30 (39). Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r.	76
<i>Tabl. 30 (39). Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>76</i>
Tabl. 31(40). Osady z oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych	82
<i>Tabl. 31 (40). Sewage sludge from industrial and municipal wastewater treatment plants.....</i>	<i>82</i>
Dział III. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	
<i>Chapter III. Pollution and protection of air</i>	
Tabl. 1 (41). Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego z zakładów szczególnie uciążliwych	87
<i>Tabl. 1 (41). Emission of industrial air pollutants from plants of significant nuisance to air quality.....</i>	<i>87</i>
Tabl. 2 (42). Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według wielkości emisji.....	87
<i>Tabl. 2 (42). Plants of significant nuisance to air quality by emission size.....</i>	<i>87</i>
Tabl. 3 (43). Emisja i redukcja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r.	88
<i>Tabl. 3 (43). Emission and reduction of particulates pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>88</i>
Tabl. 4 (44). Emisja i redukcja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r.	90
<i>Tabl. 4 (44). Emission and reduction of gaseous pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>90</i>
Tabl. 5 (45). Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających według podregionów i powiatów w 2017 r.	92
<i>Tabl. 5 (45). Gaseous pollutants retained and neutralized in cleaning devices by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>92</i>
Tabl. 6 (46). Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według rodzajów substancji.....	94
<i>Tabl. 6 (46). Air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality by types of substances.....</i>	<i>94</i>
Tabl. 7 (47). Emitory na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według wielkości emisji	96
<i>Tabl. 7 (47). Emission sources in plants of significant nuisance to air quality by emission size.....</i>	<i>96</i>
Tabl. 8 (48). Emisja metali ciężkich z zakładów szczególnie uciążliwych	96
<i>Tabl. 8 (48). Emission of heavy metals from plants of significant nuisance to air quality.....</i>	<i>96</i>
Tabl. 9 (49). Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w zakładach ^a według stopnia skuteczności w 2017 r.	97
<i>Tabl. 9 (49). Air pollution reduction systems in plants^a by size of efficiency in 2017.....</i>	<i>97</i>

Tabl. 10 (50). Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	97
<i>Tabl. 10 (50). Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	97
Tabl. 11 (51). Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	99
<i>Tabl. 11 (51). Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	99
Tabl. 12 (52). Redukcja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	100
<i>Tabl. 12 (52). Reduction of gaseous pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	100
Tabl. 13 (53). Miasta w województwie o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w 2017 r.	101
<i>Tabl. 13 (53). Cities in Łódzkie Voivodship with high environmental threat of air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality in 2017</i>	101
Dział IV. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej	
<i>Chapter IV. Nature and biodiversity protection</i>	
Tabl. 1 (54). Obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione.....	110
<i>Tabl. 1 (54). Area and objects of special nature value under legal protection</i>	110
Tabl. 2 (55). Parki krajobrazowe w 2017 r.	111
<i>Tabl. 2 (55). Landscape parks in 2017</i>	111
Tabl. 3 (56). Rezerwaty przyrody w 2017 r.	111
<i>Tabl. 3 (56). Nature reserves in 2017</i>	111
Tabl. 4 (57). Obszary chronionego krajobrazu w 2017 r.	112
<i>Tabl. 4 (57). Protected landscape areas in 2017</i>	112
Tabl. 5 (58). Obszary natura 2000 – obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)	113
<i>Tabl. 5 (58). Natura 2000 areas - areas of special bird protection (SPAs)</i>	113
Tabl. 6 (59). Obszary natura 2000 – specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).....	114
<i>Tabl. 6 (59). Natura 2000 areas - areas of special habitat protection (SACs)</i>	114
Tabl. 7 (60). Pomniki przyrody.....	115
<i>Tabl. 7 (60). Monuments of nature</i>	115
Tabl. 8 (61). Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r.	115
<i>Tabl. 8 (61). Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017</i>	115
Tabl. 9 (62). Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość według podregionów i powiatów w 2017 r.	120
<i>Tabl. 9 (62). Forest land area and share of forest land in total area by subregions and powiats in 2017</i>	120
Tabl. 10 (63). Powierzchnia lasów ochronnych w zarządzie Lasów Państwowych	123
<i>Tabl. 10 (63). Protective forests area managed by State Forests</i>	123
Tabl. 11 (64). Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia oraz wykonanych zalesień w 2017 r.	123
<i>Tabl. 11 (64). Non-forested land area designated to afforestation and area of afforestations conducted in 2017</i>	123

CONTENTS

Tabl. 12 (65). Zadrzewienia.....	125
<i>Tabl. 12 (65). Trees and shrubs outside the forest</i>	<i>125</i>
Tabl. 13 (66). Odnowienia i zalesienia	125
<i>TABL. 13 (66). Renewals and afforestation</i>	<i>125</i>
Tabl. 14 (67). Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane.....	126
<i>TABL. 14 (67). Renewals, afforestations and other forest breeding work.....</i>	<i>126</i>
Tabl. 15 (68). Ważniejsze zwierzęta łowne.....	127
<i>Tabl. 15 (68). Major game animals</i>	<i>127</i>
Tabl. 16 (69). Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych w łowieckim roku gospodarczym.....	128
<i>Tabl. 16 (69). Shooting of major game animals in hunting economic year</i>	<i>128</i>
Tabl. 17 (70). Stan liczebny ważniejszych zwierząt chronionych	128
<i>Tabl. 17 (70). State of the population of important protected animals</i>	<i>128</i>
Tabl. 18 (71). Pożary lasów	129
<i>Tabl. 18 (71). Forest fires</i>	<i>129</i>
Tabl. 19 (72). Rodzinne ogrody działkowe.....	129
<i>Tabl. 19 (72). Family allotment gardens.....</i>	<i>129</i>
Tabl. 20 (73). Parki i ogrody historyczne.....	130
<i>Tabl. 20 (73). Parks and historical gardens.....</i>	<i>130</i>
Tabl. 21 (74). Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach i na wsiach.....	130
<i>Tabl. 21 (74). Public and housing estate green areas in cities and villages</i>	<i>130</i>
Tabl. 22 (75). Tereny zieleni ogólnodostępnej i lasów gminnych w miastach i na wsiach	131
<i>Tabl. 22 (75). Public green areas and gmina forests in cities and villages</i>	<i>131</i>
Dział V. Odpady	
<i>Chapter V. Wastes</i>	
Tabl. 1 (76). Odpady nagromadzone i wytworzone.....	137
<i>Tabl. 1 (76). Waste accumulated and generated</i>	<i>137</i>
Tabl. 2 (77). Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według podregionów i powiatów w 2017 r.	138
<i>Tabl. 2 (77). Waste generated and landfilled (accumulated) by subregions and powiats in 2017</i>	<i>138</i>
Tabl. 3 (78). Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według rodzajów odpadów w 2017 r.	142
<i>Tabl. 3 (78). Wastea generated and landfilled (accumulated) by groups of wastes in 2017</i>	<i>142</i>
Tabl. 4 (79). Odpady wytworzone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.	143
<i>Tabl. 4 (79). Waste generated by the Polish Classification of Activities in 2017</i>	<i>143</i>
Tabl. 5 (80). Odpady komunalne zebrane według sposobu zagospodarowania	147
<i>Tabl. 5 (80). Municipal waste collected by treatment operations</i>	<i>147</i>
Tabl. 6 (81). Odpady komunalne zebrane według frakcji.....	147
<i>Tabl. 6 (81). Municipal waste collected by fractions.....</i>	<i>147</i>
Tabl. 7 (82). Zmieszane odpady komunalne zebrane według podregionów i powiatów w 2017 r.	148
<i>Tabl. 7 (82). Mixed municipal waste collected by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>148</i>
Tabl. 8 (83). Składowiska odpadów komunalnych	150
<i>Tabl. 8 (83). Landfills of municipal waste</i>	<i>150</i>

Tabl. 9 (84). Składowiska odpadów komunalnych według podregionów i powiatów w 2017 r.	150
<i>Tabl. 9 (84). Landfills of municipal waste by subregions and powiats in 2017.....</i>	<i>150</i>
Tabl. 10 (85). Odgazowywanie składowisk odpadów	152
<i>Tabl. 10 (85). Degassing of landfill sites</i>	<i>152</i>
Dział VI. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	
<i>Chapter VI. Economic aspects of environmental protection</i>	
Tabl. 1 (86). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania ...	159
<i>Tabl. 1 (86). Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing</i>	<i>159</i>
Tabl. 2 (87). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r.	159
<i>Tabl. 2 (87). Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017</i>	<i>159</i>
Tabl. 3 (88). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r.	164
<i>Tabl. 3 (88). Outlays on fixed assets for environmental protection by sources of financing, subregions and powiats in 2017</i>	<i>164</i>
Tabl. 4 (89). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania	166
<i>Tabl. 4 (89). Outlays on fixed assets for water management by direction of investing</i>	<i>166</i>
Tabl. 5 (90). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania oraz podregionów w 2017 r.	166
<i>Tabl. 5 (90). Outlays on fixed assets for water management by direction of investing and subregions in 2017</i>	<i>166</i>
Tabl. 6 (91). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r.	167
<i>Tabl. 6 (91). Outlays on fixed assets for water management by direction of investing, subregions and powiats in 2017</i>	<i>167</i>
Tabl. 7 (92). Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków i grup inwestorów w 2017 r.	169
<i>Tabl. 7 (92). Outlays on fixed assets for environmental protection by directions and groups of investors in 2017</i>	<i>169</i>
Tabl. 8 (93). Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków i grup inwestorów w 2017 r.	169
<i>Tabl. 8 (93). Outlays on fixed assets for water management by directions and groups of investors in 2017</i>	<i>169</i>
Tabl. 9 (94). Ważniejsze efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska według kierunków inwestowania	170
<i>Tabl. 9 (94). Major tangible effects of investments in environmental protection by directions of investing.....</i>	<i>170</i>
Tabl. 10 (95). Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej według kierunków inwestowania	173
<i>Tabl. 10 (95). Tangible effects of investments in water management by directions of investing.....</i>	<i>173</i>
Tabl. 11 (96). Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej według podregionów i powiatów w 2017 r.	173
<i>Tabl. 11 (96). Tangible effects of investments in water management by subregions and powiats in 2017</i>	<i>173</i>

CONTENTS

Tabl. 12 (97). Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wsi	175
<i>Tabl. 12 (97). Investment outlays for environmental protection and water management in rural areas</i>	<i>175</i>
Tabl. 13 (98). Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej na wsi.....	177
<i>Tabl. 13 (98). Tangible effects of investments in environmental protection and water management in rural areas.....</i>	<i>177</i>
Tabl. 14 (99). Stan wyposażenia wsi w niektóre urządzenia i obiekty ochrony środowiska i gospodarki wodnej.....	178
<i>Tabl. 14 (99). Equipment with some appliances and facilities of environmental protection and water management in villages.....</i>	<i>178</i>
Tabl. 15 (100). Nakłady inwestycyjne na małą retencję wodną	179
<i>Tabl. 15 (100). Investment outlays on small water retention.....</i>	<i>179</i>
Tabl. 16 (101). Opłaty za korzystanie ze środowiska i inne wpływy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną oraz ich redystrybucja	180
<i>Tabl. 16 (101). Payments for use of natural environment and other receipts for the national environmental protection and water management funds and their redistribution</i>	<i>180</i>
Tabl. 17 (102). Wpływy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną z tytułu kar.....	181
<i>Tabl. 17 (102). Receipts for environmental protection and water management funds due to fines.....</i>	<i>181</i>
Tabl. 18 (103). Redystrybucja wpływów z tytułu kar na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	181
<i>Tabl. 18 (103). Redistribution of receipts due to fines for environmental protection and water management funds</i>	<i>181</i>
Tabl. 19 (104). Kierunki finansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	182
<i>Tabl. 19 (104). Financing directions of the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management.....</i>	<i>182</i>
Tabl. 20 (105). Wpływy na Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	182
<i>Tabl. 20 (105). Contributions to the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management.....</i>	<i>182</i>
Tabl. 21 (106). Wydatki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	183
<i>Tabl. 21 (106). Expenditures of the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management.....</i>	<i>183</i>
Tabl. 22 (107). Gospodarowanie powiatowymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej	183
<i>Tabl. 22 (107). Management of powiat budgets for environmental protection and water management</i>	<i>183</i>
Tabl. 23 (108). Gospodarowanie gminnymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej	184
<i>Tabl. 23 (108). Management of gmina budgets for environmental protection and water management</i>	<i>184</i>
Tabl. 24 (109). Gromadzenie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych	185
<i>Tabl. 24 (109). Accumulation of the agricultural and forestry land protection funds.....</i>	<i>185</i>
Tabl. 25 (110). Wpływy i gospodarowanie środkami pieniężnymi z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych	185
<i>Tabl. 25 (110). Receipts and management of the agricultural and forestry land protection funds.....</i>	<i>185</i>
Tabl. 26 (111). Wykorzystanie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych.....	186
<i>Tabl. 26 (111). The use of money from the agricultural and forestry land protection funds.....</i>	<i>186</i>

Spis wykresów

List of charts

Struktura powierzchni geodezyjnej województwa łódzkiego według kierunków wykorzystania w 2018 r. ..	31
<i>Structure of geodetic area of the łódzkie voivodship by the land use in 2018.....</i>	<i>31</i>
Zużycie nawozów mineralnych i chemicznych oraz wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych w województwie łódzkim	31
<i>Consumption of mineral, chemical and lime fertilisers (in pure ingredient) per 1 ha of agricultural land in łódzkie voivodship</i>	<i>31</i>
Kierunki wyłączenia gruntów rolnych i leśnych w województwie łódzkim	32
<i>Direction of designation of agricultural land in łódzkie voivodship</i>	<i>31</i>
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	32
<i>Devastated and degraded land requiring reclamation in łódzkie voivodship by powiats in 2017.....</i>	<i>32</i>
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie łódzkim	83
<i>Consumption of water for needs of the national economy and population in łódzkie voivodship.....</i>	<i>83</i>
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi według województw w 2017 r.	83
<i>Industrial and municipal wastewater discharged into waters or in to the ground by voivodships in 2017 ..</i>	<i>83</i>
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	84
<i>Consumption of water in households per capita in łódzkie voivodship by powiats in 2017</i>	<i>84</i>
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	84
<i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment in łódzkie viovodship by powiats in 2017.....</i>	<i>84</i>
Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	102
<i>Gaseous pollutants emission in łódzkie viovodship by powiats in 2017</i>	<i>102</i>
Emisja zanieczyszczeń pyłowych w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	102
<i>Particulates pollutants emission in łódzkie viovodship by powiats in 2017</i>	<i>102</i>
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w województwie łódzkim	103
<i>Air pollutant reduction systems in plants of significant nuisance to air quality in łódzkie voivodship.....</i>	<i>103</i>
Struktura emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w województwie łódzkim w 2017 r.	103
<i>Structure of industrial air pollutants emission in łódzkie voivodship in 2017</i>	<i>103</i>
Struktura powierzchni rezerwatów przyrody według rodzajów w województwie łódzkim w 2017 r.	132
<i>Structure of area of nature reserves by types in łódzkie voivodship in 2017</i>	<i>132</i>
Powierzchnia objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w województwie łódzkim według powiatów 2017 r.	132
<i>Nature and landscape protection area in łódzkie voivodship by powiat in 2017</i>	<i>132</i>
Lesistość w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.	133
<i>Share of forest land in łódzkie voivodship by powiats in 2017.....</i>	<i>133</i>
Lesistość według województw w 2017 r.	133
<i>Share of forest land by voivodships in 2017.....</i>	<i>133</i>

CONTENTS

Odpady wytworzone w województwie łódzkim według podregionów i powiatów w 2017 r.	153
<i>Waste generated in łódzkie voivodship by subregions and powiats in 2017</i>	<i>153</i>
Zmieszane odpady komunalne zebrane według podregionów i powiatów w 2017 r.	153
<i>Mixed municipal waste collected by subregions and powiats in 2017</i>	<i>153</i>
Odpady wytworzone w województwie łódzkim	154
<i>Waste generated in łódzkie voivodship</i>	<i>154</i>
Odpady komunalne zebrane według sposobu zagospodarowania	154
<i>Municipal waste collected by treatment operations.....</i>	<i>154</i>
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według wybranych kierunków inwestowania w województwie łódzkim	187
<i>Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing in łódzkie voivodship.....</i>	<i>187</i>
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania w województwie łódzkim	187
<i>Outlays on fixed assets for water management by directions of investing in łódzkie voivodship</i>	<i>187</i>
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania w województwie łódzkim w 2017 r.	188
<i>Outlays on fixed assets for environmental protection by sources of financing in łódzkie voivodship in 2017</i>	<i>188</i>
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania w województwie łódzkim w 2017 r.	188
<i>Outlays on fixed assets for water management by sources of financing in łódzkie voivodship in 2017</i>	<i>188</i>

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit</i>
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych <i>data not available or not reliable</i>
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe <i>not applicable</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys. thous.	tysiąc <i>thousand</i>
mln	million <i>million</i>
zł zl	złoty <i>zloty</i>
ha	hektar <i>hectare</i>
szt. pcs	sztuka <i>pieces</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
t	tona <i>tonne</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>
m ³	metr sześcienny <i>cubic metres</i>
dam ³	dekametr sześcienny <i>cubic decametre</i>
cd. cont.	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. cont.	dokończenie <i>continued</i>
hm ³	hektometr sześcienny <i>cubic hectometre</i>

Synteza

Powierzchnia geodezyjna województwa łódzkiego, według stanu w dniu 1 I 2018 r., wynosiła 1821,9 km², tj. 5,8% powierzchni kraju. Grunty zdewastowane i zdegradowane stanowiły powierzchnię 5,2 tys. ha (8,4% gruntów wymagających rekultywacji w skali kraju). W ciągu roku rekultywacji poddano 88 ha, zagospodarowano 46 ha, w tym na cele rolnicze 22 ha.

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniósł 290,4 dam³ i jego wielkość niewiele różniła się od poboru w latach poprzednich. Znaczącą część poboru (46,9%) przeznaczono do eksploatacji sieci wodociągowej, na cele produkcyjne pobrano 35,4%, a 17,7% do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2017 r. wyniosło 266,6 hm³ i było o 1,3% wyższe niż w 2016 r. Na potrzeby przemysłu przeznaczono 38,8% ogólnego zużycia wody, a zużycie wody przez wodociągi sieciowe wyniosło 111,5 hm³, co stanowiło 41,8% ogółu zużytej wody w województwie.

Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi była niższa niż w latach poprzednich i wyniosła 94,3 hm³. W 2017 r. oczyszczenia wymagało 93,4 hm³, tj. o 6,6% mniej niż w 2016 r., w tym 89,9 hm³ zostało oczyszczonych. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ukształtował się na poziomie 69,3%.

W 2017 r. kontynuowano rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej: długość sieci kanalizacyjnej w ciągu roku wzrosła o 201,2 km (o 3,0%), a wodociągowej o 170,6 km (o 0,7%).

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2017 r. osiągnęła poziom 2,3 tys. ton – podobnie jak przed rokiem. Wzrosła natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), do poziomu 117,7 tys. t, tj. o 9,8%. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych wyniósł, podobnie jak przed rokiem, 100,0%, a gazowych (bez CO₂) – 86,2% (85,7%).

Ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych w województwie łódzkim wykazuje wyraźną tendencję rosnącą. W 2017 r. składowano 108,8 mln ton odpadów, tj. o 5,3% więcej niż w 2016 r. Na 1 km² powierzchni województwa łódzkiego przypadało 6,0 tys. t odpadów dotychczas składowanych, podczas gdy rok wcześniej – 5,7 tys. t. W 2017 r. zebrano 511,1 mln t zmieszanych odpadów komunalnych, tj. 206,1 kg na 1 mieszkańca. Gospodarstwa domowe wytworzyły 85,4% odpadów komunalnych zmieszanych zebranych w województwie.

W 2017 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie łódzkim kształtowały się na poziomie 577,2 mln zł, tj. o 6,1% wyższym niż w roku poprzednim. Na tle kilku minionych lat był to jednak rok, w którym poniesiono relatywnie niskie nakłady na ochronę środowiska (o 40,1% niższe niż w roku 2014 i o 28,9% niższe niż w roku 2015). Najwięcej środków przeznaczono na gospodarkę odpadami – 230,3 mln zł, tj. 39,9% nakładów ogółem, jednocześnie były one o 134,3% wyższe niż przed rokiem.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2017 r. wyniosły 68,5 mln zł. Największy udział w nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej stanowiły środki przeznaczone na ujęcia i doprowadzenia wody – 63,3%.

Executive summary

The geodetic area of Łódzkie voivodship, as of 1 I 2018, was 1821,9 km², i.e. 5,8% of the country's area. The devastated and degraded land constituted the area of 5,2 thous. ha (8,4% of land requiring reclamation on a national scale). During the year, 88 ha were reclaimed, 46 ha were utilized, including for agricultural purposes 22 ha.

Water withdrawal for needs of the national economy and population amounted to 290,4 dam³ and its size was slightly different from the consumption in previous years. A significant part of the consumption (46,9%) was allocated to the water supply network, 35,4% was used for production purposes, and 17,7% for irrigation in agriculture and forestry.

Water consumption for the needs of the national economy and population in 2017 amounted to 266,6 hm³ and was 1,3% higher than in 2016. For the needs of industry, 38,8% of total water consumption was allocated, and water consumption by network water supply amounted to 111,5 hm³, which constituted 41,8% of total water consumption in the voivodship.

The amount of industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground was lower than in previous years and amounted to 94,3 hm³. In 2017, 93,4 hm³ of wastewaters required treatment (6,6% less than in 2016) of which 89,9 hm³ were treated. The percentage of population connected to wastewater treatment plants was at the level of 69,3%.

In 2017, the outlays of the water supply and sewage networks continued: the length of the sewerage network increased by 201,2 km (by 3,0%) and the water supply by 170,6 km (by 0,7%).

In 2017, the emission of particulate pollutants from plants of significant nuisance to air quality reached the level of 2,3 thous. tons - just like last year. However, the emission of gaseous pollutants (without CO₂) increased to the level of 117,7 thous. tons (i.e. by 9,8%). The degree of reduction of generated particulate pollutants was 100,0% as in the previous year, and gaseous (without CO₂) – 86,2% (85,7%).

The total amount of waste (excluding municipal waste) landfilled so far in the łódzkie voivodship has shown a clear upward trend. In 2017, 108,8 million tonnes of waste was landfilled, which was 5,3% more than in 2016. For 1 km² of the area of łódzkie voivodship there were 6,0 thous. tons of waste landfilled so far, while a year earlier – 5,7 thous. tons. In 2017, 511,1 million tons of mixed municipal waste was collected, which was 206,1 kg per capita. Households generated 85,4% of total amount of mixed municipal waste in the voivodship.

In 2017, outlays on fixed assets on environmental protection in the łódzkie voivodship amounted to 577,2 million zł, which was by 6,1% higher than in the previous year. However, over the past few years, this was a year of relatively low outlays on environmental protection (40,1% lower than in 2014 and 28,9% lower than in 2015). The largest share of funds was allocated to waste management – 230,3 million zł, which was 39,9% of the total expenditure, at the same time they were 134,3% higher than a year before.

Outlays on fixed assets for water management in 2017 amounted to 68,5 million zł. The largest share in expenditures on fixed assets used for water management were funds allocated for water intake and supply – 63,3%.

Województwo łódzkie na tle kraju w 2017 r.

Łódzkie voivodship on the background of the country in 2017

Wyszczególnienie	Województwo łódzkie Voivodship łódzkie	Polska Poland	Specification
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	2476,3	38433,6	Population (as of 31 XII) in thous.
miasta	1553,4	23109,3	urban areas
w %	62,7	60,1	in %
wieś	922,9	15324,3	rural areas
w %	37,3	39,9	in %
na 1 km ²	135,9	122,9	per 1 km ²
Powierzchnia ogólna w tys. ha (stan w dniu 1 I 2018 r.) ^a	1821,9	31268,0	Total area in thous. ha (as of 1 I 2018) ^a
Grunty zdewastowane i zdegradowane w tys. ha (stan w dniu 31 XII)	5,2	62,0	Devastated and degraded land in thous. ha (as of 31 XII)
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w hm ³	290,4	10080,6	Water withdrawal for needs of the national economy in hm ³
na 1 km ² w dam ³	15,9	32,2	per per 1 km ² in dam ³
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód w hm ³	93,4	2197,7	Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters in hm ³
w tym oczyszczone w % wymagających oczyszczania	95,9	72,5	of which wastewater treated in % of total waste requiring treatment
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	69,3	73,6	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w tys. t:			Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t
pyłów	2,3	35,6	particulates
gazów (bez CO ₂)	117,7	1378,7	gases (excluding carbon dioxide)
w tym dwutlenku siarki	45,3	243,5	of which sulphur dioxide
Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń w %:			Degree of reduction of generated pollutants in %:
pyłowych	100,0	99,8	particulates
gazowych (bez CO ₂)	86,2	63,9	gases (excluding carbon dioxide)
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w tys. ha (stan w dniu 31 XII)	358,4	10175,6	Area of special nature value under legal protection in thous. ha (as of 31 XII)
w % powierzchni ogółem	19,7	32,5	in % of total area
Odpady wytworzone ^b w ciągu roku w t/km ²	384,6	363,9	Waste generated ^b during a year in t/km ²
w tym w % wytworzonych:			of which in % of waste generated
poddane odzyskowi	7,9	18,9	recovered
unieszkodliwione	78,7	18,5	disposed
w tym składowane	77,9	14,9	of which landfilled
Odpady nagromadzone ^b w mln ton	108,8	1736,5	Waste accumulated ^b in mln t.
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):			Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska w mln zł	577,2	6825,4	for environmental protection in mln zł
służące gospodarce wodnej w mln zł	68,5	2065,7	for water management in mln zł

^a Dane według ewidencji gruntów; obszar łądowy łącznie z wodami śródlądowymi. ^b Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
^a Date of land file; land area including inland waters. ^b Excluding municipal waste.

Dział I. Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi i gleby.

Kopaliny

Chapter I. Use and protection of land and soil. Useful minerals

Uwagi metodyczne

Methodological notes

Dane o **stanie i zmianach w ewidencyjnym przeznaczeniu gruntów** opracowano na podstawie rocznych wykazów gruntów, wprowadzonych rozporządzeniami Ministrów: Rolnictwa oraz Gospodarki Komunalnej z dnia 20 II 1969 r. w sprawie ewidencji gruntów (MP. Nr 11, poz. 98), od 1997 r. – Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 17 XII 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 158, poz. 813), a od 2002 r. Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity, Dz. U. 2016 poz. 1034). W kolejnych rozporządzeniach klasyfikacje zaliczenia gruntów do poszczególnych użytków gruntowych były zmieniane m. in. ze względu na potrzebę dostosowywania do standardów międzynarodowych. Od danych za 1997 r. wykazy gruntów sporządza Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz wojewódzkie wydziały geodezji i gospodarki gruntami. Dane te prezentowane są według powierzchni geodezyjnej.

Ewidencja gruntów z 2001 r. wprowadziła różnice zakresowe w stosunku do lat poprzednich, polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (dotychczas ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane”), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące”) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję). Dane według wymienionej ewidencji o:

- **użytkach rolnych** dotyczą: gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk trwałych, gruntów rolnych zabudowanych zajętych pod budynki mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia budowlane służące produkcji rolniczej, nie wyłączając produkcji rybnej oraz przetwórstwa rolno-spożywczego (kotłownie, komórki, garaże, szopy, stodoły, wiaty, spichlerze, budynki inwentarskie, place składowe i manewrowe w obrębie zabudowy itp.), a także ogródków przydomowych w gospodarstwach rolnych, gruntów pod stawami obejmującymi zbiorniki wodne (z wyjątkiem jezior i zbiorników zaporowych z urządzeniami do regulacji poziomu wód) wyposażone w urządzenia hydrotechniczne, nadające się do chowu, hodowli i przetrzymywania ryb obejmujące powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz terenami przyległymi do stawów i z nimi związane, a należącymi do obiektu stawowego, gruntów pod rowami, do których zalicza się otwarte rowy pełniące funkcję melioracji wodnych dla gruntów wykorzystywanych do produkcji rolniczej.
- **gruntach leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych** dotyczą:
 - **lasów** do których zalicza się grunty określone jako „las” w ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity, Dz. U. z 2015 poz. 2100).
 - **gruntach zadrzewionych i zakrzewionych, do których zalicza się grunty** porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze od 0,1000 ha, a także śródpolne skupiska drzew i krzewów niezaliczone do lasów, tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych, grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym i krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu, przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną, strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych, jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami naturalnie lub sztucznie w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów, wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami, zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy, poza zwartymi kompleksami lasów, skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, niewyposażone w urządzenia i budowle dla rekreacji i wypoczynkowi.

- **gruntach pod wodami dotyczą:**
 - **gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi**, do których zalicza się grunty pod wodami płynącymi w rzekach, potokach górskich, kanałach i innych ciekach, o przepływach stałych lub okresowych oraz źródła, z których cieki biorą początek, a także grunty pod wodami znajdującymi się w jeziorach i zbiornikach sztucznych, z których cieki wypływają lub do których wpływają.
 - **gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi**, do których zalicza się grunty pod wodami w jeziorach i zbiornikach innych niż określone powyżej.

- **gruntach zabudowanych i zurbanizowanych** dotyczą:
 - **terenów mieszkaniowych**, do których zalicza się grunty zajęte pod budynki mieszkalne, urządzenia funkcjonalnie związane z budynkami mieszkalnymi (podwórza, dojazdy, przejścia, przydomowe place gier i zabaw itp.), a także ogródki przydomowe,
 - **terenów przemysłowych**, do których zalicza się grunty zajęte pod budynki i urządzenia służące do produkcji przemysłowej, a także ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, stacje transformatorowe, czynne hałdy i wysypiska, urządzenia magazynowo-składowe, bazy transportowe i remontowe itp.,
 - **innych terenów zabudowanych**, do których zalicza się grunty zajęte pod budynki i urządzenia związane z administracją, służbą zdrowia, handlem, kultem religijnym, rzemiosłem, usługami, nauką, oświatą, kulturą i sztuką, wypoczynkiem, łącznością itp., czynne cmentarze, grzebowiska zwierząt oraz inne grunty zabudowane (nie ujęte w poz. dotyczących terenów mieszkaniowych i przemysłowych),
 - **zurbanizowanych terenów niezabudowanych**, do których zalicza się grunty niezabudowane, ale przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę, wyłączone z produkcji rolniczej i leśnej,
 - **terenów rekreacyjno-wypoczynkowych**, do których zalicza się nie zajęte pod budynki:
 - tereny ośrodków wypoczynkowych, zabaw dziecięcych, plaże, urządzone parki, skwery, zieleńce (poza pasami ulic),
 - tereny o charakterze zabytkowym: ruiny zamków, grodziska, kurhany, pomniki przyrody itp.,
 - tereny sportowe: stadiony, boiska sportowe, skocznie narciarskie, tory saneczkowe, strzelnice sportowe, kąpieliska itp.,
 - tereny spełniające funkcje rozrywkowe: lunaparki, wesołe miasteczka itp.,
 - ogrody zoologiczne i botaniczne,
 - tereny zieleni nieurządzonej nie zaliczone do lasów oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych,
 - **terenów komunikacyjnych**, do których zalicza się grunty zajęte pod:
 - drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne, w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych oraz do obiektów użyteczności publicznej; place postojowe i manewrowe przy dworcach kolejowych, autobusowych i lotniczych, portach morskich i rzecznych i innych oraz ogólnodostępne dojazdy do ramp wyładowniczych i placów składowych,
 - tereny kolejowe,
 - inne tereny komunikacyjne obejmujące: porty lotnicze i inne budowle oraz urządzenia służące komunikacji lotniczej, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty, budowle i urządzenia górskich linii liniowych, torowiska tramwajowe poza pasami ulic i dróg, a także obiekty i urządzenia związane z komunikacją miejską, urządzone parkingi poza lasami państwowymi, dworce autobusowe, wały ochronne wód przystosowane do ruchu kołowego.
 - **użytkach kopalnych** dotyczą gruntów zajętych przez czynne odkrywkowe kopalnie, w których odbywa się wydobywanie kopalin.

- **użytkach ekologicznych** dotyczą prawnie chronionych pozostałości ekosystemów, takich jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp. Użytki ekologiczne określa się na podstawie rozporządzenia właściwego wojewody lub uchwały właściwej rady gminy, podjętych na podstawie przepisów o ochronie przyrody.
- **nieużytkach** dotyczą:
 - niezakwalifikowanych do użytków ekologicznych: bagna (błota, topieliska, trzęsawiska, moczary, rojsty), piaski (piaski ruchome, plaże nieurządzone, piaski nadbrzeżne, wydmy), naturalne twory fizjograficzne, takie jak: urwiska, strome stoki, uskoki, skały, rumowiska,
 - nieprzeznaczonych do rekultywacji wyrobisk po wydobywaniu kopalin.
- **terenach różnych** dotyczą wszystkich pozostałych gruntów, których nie można zaliczyć do innych użytków, takich jak: grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego. Do terenów przeznaczonych do rekultywacji zalicza się zdegradowane lub zdewastowane grunty, takie jak: nieczynne hałdy, wysypiska, zapadliska, tereny po działalności przemysłowej i górniczej oraz po poligonach wojskowych, dla których właściwe organy zatwierdziły projekty rekultywacji.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytku rolnego pod względem jego przydatności do produkcji rolniczej. Klasa I określa najwyższą wartość rolniczą, a klasa VI najniższą. Grunty orne oraz pastwiska zaliczone do klasy VI z odpowiednim symbolem RZ (grunty orne), PsZ (pastwiska) są to grunty, które ze względu na niską jakość zostały uznane w toku gleboznawczej klasyfikacji gruntów za nieprzydatne do uprawy i przeznaczone do zalesienia.

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w oparciu o ustawę z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity, Dz. U. 2015, poz. 909).

Ochrona gruntów rolnych i leśnych w myśl tej ustawy polega na:

- ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej lub leśnej oraz w drzewostanach powstających wskutek działalności nierolniczej lub nieleśnej, a także wskutek ruchów masowych ziemi,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowej gruntem, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej, a także na zapobieganiu obniżania produktywności gruntów leśnych.

Dane nie uwzględniają ubytku gruntów rolnych nie związanych ze zmianą właściciela, np. ubytku tych gruntów w ramach rozwoju budownictwa indywidualnego na gruntach własnych gospodarstw rolnych.

Ustawa o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I-III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV-VI wytworzone z gleb organicznych. Od 2010 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej. Zostały one

zewidencjonowane w oparciu o kryteria i zasady określone w odpowiednich ustawach o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowaniu stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Melioracje wodne szczegółowe obejmują: ciekły wodne naturalne i sztuczne odwadniające i nawadniające o szerokości dna do 1,5 m w ich dolnym biegu oraz rurociągi o średnicy do 1 m, z wyjątkiem rurociągów o średnicy większej niż 0,4 m na odcinkach przebiegających przez zabudowane tereny wsi i miast, groble na obszarach nawadnianych, drenowania, deszczownie wraz z pompami przenośnymi, stawy rybne i innemu podobne urządzenia. Melioracje scharakteryzowano powierzchnią zmeliorowanych gruntów oraz łąk i pastwisk zagospodarowanych według rodzajów melioracji szczegółowych.

Tabl. 1. **Powierzchnia geodezyjna, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa^a**

Stan w dniu 1 I

Tabl. 1. *Geodesic area, directions and changes in land use of the voivodship^a*

As of 1 I

Wyszczególnienie Specification	2017		2018		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do roku 2017 increase (+) or decrease (-) in ha relations to 2016
	w ha in ha	na 1000 miesz- kańców ^b w ha per 1000 capita ^b in ha	w ha in ha	na 1000 miesz- kańców ^b w ha per 1000 capita ^b in ha	
OGÓŁEM^c TOTAL ^c	1821895	733,06	1821895	735,73	0
Użytki rolne <i>Agricultural land</i>	1306830	525,82	1286034	519,33	-20796
grunty orne <i>arable land</i>	987419	397,30	984163	397,43	-3256
sady <i>orchards</i>	34435	13,86	34186	13,81	-249
łąki trwałe <i>permanent meadows</i>	115011	46,28	114675	46,31	-336
pastwiska trwałe <i>permanent pastures</i>	84981	34,19	84646	34,18	-335
grunty rolne zabudowane <i>agricultural built-up areas</i>	43292	17,42	43638	17,62	+346
grunty pod stawami <i>lands under ponds</i>	4971	2,00	5030	2,03	+59
grunty pod rowami <i>lands under ditches</i>	8475	3,41	8369	3,38	-106
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych <i>woody and bushy lands on agricultural land</i>	28246	11,37	11327	4,57	-16919
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione <i>Forest land as well as woody and bushy land</i>	376730	151,58	394863	159,46	+18133
lasy <i>forests</i>	372238	149,77	392880	158,66	+20642
grunty zadrzewione i zakrzewione <i>woody and bushy land</i>	4492	1,81	1983	0,80	-2509
Grunty pod wodami <i>Lands under waters</i>	12588	5,06	12204	4,93	-384
powierzchniowymi płynącymi <i>surface flowing</i>	9961	4,01	10097	4,08	+136
powierzchniowymi stojącymi <i>surface standing</i>	2627	1,06	2107	0,85	-520

^a Dane według ewidencji gruntów z dnia 1 I 2017 i 1 I 2018 – patrz „Uwagi metodyczne” do działu. ^b Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2016 i 2017. ^c Obszar lądowy łącznie z wodami śródlądowymi.

^a According to register of land as of 1 I 2017 and 1 I 2018 – see „Methodological notes” to the chapter. ^b Population as of 31 XII, respectively 2016 and 2017. ^c Land area including inland waters.

Tabl. 1. **Powierzchnia geodezyjna, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa^a(dok.)**

Stan w dniu 1 I

Tabl. 1. *Geodesic area, directions and changes in land use of the voivodship^a (cont.)*

As of 1 I

Wyszczególnienie Specification	2017		2018		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do roku 2017 increase (+) or decrease (-) in ha relations to 2016
	w ha in ha	na 1000 miesz- kańców ^b w ha per 1000 capita ^b in ha	w ha in ha	na 1000 miesz- kańców ^b w ha per 1000 capita ^b in ha	
Grunty zabudowane i zurbanizowane <i>Built-up and urbanised areas</i>	105723	42,54	107950	43,59	+2227
tereny mieszkaniowe <i>residential areas</i>	21908	8,81	22840	9,22	+932
tereny przemysłowe <i>industrial areas</i>	6847	2,75	7196	2,91	+349
inne tereny zabudowane <i>other built-up areas</i>	9660	3,89	10055	4,06	+395
zurbanizowane tereny niezabudowane <i>urbanised unbuilt areas</i>	5981	2,41	4160	1,68	-1821
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe <i>recreational areas</i>	3104	1,25	3093	1,25	-11
tereny komunikacyjne <i>transport areas</i>	55709	22,42	57371	23,17	+1662
drogi <i>roads</i>	47848	19,25	49818	20,12	+1970
tereny kolejowe <i>rail areas</i>	5982	2,41	6149	2,48	+167
inne ^d <i>other^d</i>	921	0,37	586	0,24	-335
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych <i>areas used for public road construction or railways</i>	958	0,39	818	0,33	-140
użytki kopalne <i>mining grounds</i>	2514	0,39	3235	1,31	+721
Użytki ekologiczne <i>Ecological arable land</i>	1326	1,01	1328	0,54	+2
Nieużytki <i>Wasteland</i>	13731	0,53	14446	5,83	+715
Tereny różne <i>Miscellaneous land</i>	4967	5,52	5070	2,05	+103

^a Dane według ewidencji gruntów z dnia 1 I 2017 i 1 I 2018 – patrz „Uwagi metodyczne” do działu. ^b Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2016 i 2017. ^d Patrz „Uwagi metodyczne” do działu.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

^a According to register of land as of 1 I 2017 and 1 I 2018 – see „Methodological notes” to the chapter. ^b Population as of 31 XII, respectively 2016 and 2017. ^d See „Methodological notes” to the chapter.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Tabl. 2. **Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne^a**

Tabl. 2. *Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes^a*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w hektarach in hectares				
OGÓŁEM	459	530	356	492	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	95	160	157	278	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-III	-	1	3	2	mineral: I-II
III	13	33	50	81	III
IV	28	96	93	183	IV
organiczne: IV	1	5	1	3	organic: IV
V i VI	53	25	10	9	V and VI
Inne grunty rolne	150	182	149	183	Other agricultural land
Grunty leśne	214	188	50	31	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	102	188	182	194	Residential areas
Na tereny przemysłowe	63	134	73	205	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	10	5	4	4	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	216	175	54	35	Minerals
Pod zbiorniki wodne	-	3	1	2	Water reservoirs
Na inne cele	15	23	42	54	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonego w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

Tabl. 3. **Powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 3. *Area of reclaimed agricultural land
As of 31 XII*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
OGÓŁEM w tys. ha	473,6	473,6	473,6	.	TOTAL in thous. ha
w % ogólnej powierzchni użytków rolnych	49,5	49,5	48,7	.	in % of total area of agricultural land
Grunty orne w tys. ha	401,0	401,0	401,0	.	Arable land in thous. ha
w tym:					of which:
zdrenowane	384,0	384,0	384,0	.	drained
nawadniane	0,3	0,3	0,3	.	watered
Łąki i pastwiska w tys. ha	72,6	72,6	72,6	.	Meadows and pastures in thous. ha
w tym:					of which:
zdrenowane	10,9	10,9	10,8	.	drained
nawadniane	15,4	15,4	15,4	.	watered

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 4. **Grunty rolne wyłączone z produkcji rolniczej^a w 2017 r.**Tabl. 4. *Agricultural land designated for non-agricultural^a purposes in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Użytki rolne według klas bonitacji Agricultural land by quality class					Inne grunty rolne Other arable land	
		razem total	mineralne mineral			organiczne organic		
			I-II	III	IV	IV		V-VI
		w hektarach in hectares						
OGÓŁEM TOTAL	461	278	2	81	183	3	9	183
Użytki kopalne Minerals	15	1	-	-	-	-	1	14
Tereny: Areas:								
przemysłowe industrial	205	156	-	46	103	2	5	49
komunikacyjne transport	4	3	-	2	1	-	-	1
osiedlowe residential	188	94	1	24	65	1	3	94
Zbiorniki wodne Water reservoirs	2	1	-	1	-	-	-	1
Pozostałe tereny Others areas	47	23	1	8	14	-	-	24

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 5. **Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane**Tabl. 5. *Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w hektarach in hectares				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	4848	4860	4856	5203	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	4685	4676	4648	4935	devastated
zdegradowane	163	184	208	268	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	124	68	154	88	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	44	52	131	29	agricultural
leśne	25	7	16	49	forest
zagospodarowane	29	29	18	46	managed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	14	18	14	22	agricultural
leśne	6	2	1	19	forest

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 6. **Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane według podregionów i powiatów w 2017 r.**

Tabl. 6. *Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Grunty wymagające rekultywacji ^a <i>Land requiring reclamation^a</i>			Grunty zrehabilito- wane w ciągu roku <i>Land reclaimed during the year</i>	Grunty zagospoda- rowane w ciągu roku <i>Land managed during the year</i>
	ogółem <i>total</i>	zdewasto- wane <i>devastated</i>	zdegrado- wane <i>degraded</i>		
	w hektarach <i>in hectares</i>				
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	5203	4935	268	88	46
Podregion Łódzki <i>Subregion</i>	378	367	11	27	22
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
brzeziński	24	20	4	-	-
łódzki wschodni	177	177	-	22	22
pabianicki	47	40	7	5	-
zgierski	131	131	-	-	-
Podregion m. Łódź .. <i>Subregion</i>	56	56	-	1	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>					
Łódź	56	56	-	1	-
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	2357	2295	62	12	12
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
bełchatowski	1562	1539	23	1	1
opoczyński	442	442	-	-	-
piotrkowski	90	90	-	2	2
radomszczański	115	77	38	4	4
tomaszowski	148	148	-	5	5
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>					
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	844	797	47	10	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
łaski	1	-	1	-	-
pajęczański	-	-	-	9	-
poddębicki	415	415	-	-	-
sieradzki	359	359	-	-	-
wieluński	-	-	-	-	-
wieruszowski	46	-	46	2	-
zduńskowolski	24	24	-	-	-

^a Stan w dniu 31 XII.

^a As of 31 XII.

Tabl. 6. **Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

Tabl. 6. *Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Grunty wymagające rekultywacji ^a <i>Land requiring reclamation^a</i>			Grunty zrekultywowane w ciągu roku <i>Land reclaimed during the year</i>	Grunty zagospodarowane w ciągu roku <i>Land managed during the year</i>
	ogółem <i>total</i>	zdewastowane <i>devastated</i>	zdegradowane <i>degraded</i>		
	w hektarach <i>in hectares</i>				
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	1568	1419	149	38	13
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
kutnowski	1157	1157	-	-	-
łęczycki	183	134	49	4	-
łowicki	58	57	1	21	-
rawski	69	65	3	-	-
skierniewicki	102	5	96	13	13
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>					
Skierniewice	-	-	-	-	-

^a Stan w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a As of 31 XII.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 7. **Powierzchnia, zasoby i eksploatacja złóż torfów**

Tabl. 7. *Area, resources and exploitation of peat resources*

Lata <i>Years</i>	Zasoby <i>Resources</i>				W tym <i>Of which</i>	
	ogółem <i>grand total</i>		eksploatowane <i>operated</i>		trwałe użytki zielone (z) według kompleksów glebowo-rolniczych ^a <i>permanent grassland (g) by soil- agricultural complexes^a</i>	
	udokumentowane w ha <i>documented in ha</i>	szacunkowe w mln m ³ <i>estimated in m³</i>	w ha <i>in ha</i>	w mln m ³ <i>in mln m³</i>	1z ^b	
					razem <i>total</i>	eksploatowane <i>exploited</i>
w hektarach <i>in hectares</i>						
2014	23678	181,3	-	0,1	1145	-
2015	23678	181,3	-	-	1145	-
2016	23678	180,9	-	0,1	1145	-
2017	21692	180,8	-	0,0	1145	-

^a Określonych na podstawie waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa PIB. ^b Patrz „Uwagi metodyczne” do działu.

^a Defined on the basis of the agricultural valorisation of production space, developed by the Institute of Soil Science and Plant Cultivation - NRI. ^b See „Methodological notes” to the chapter.

Tabl. 7. **Powierzchnia, zasoby i eksploatacja złóż torfów (dok.)**
 Tabl. 7. *Area, resources and exploitation of peat resources (cont.)*

Lata Years	W tym (dok.) <i>Of which (cont.)</i>							
	trwale użytki zielone (z) według kompleksów glebowo-rolniczych ^a (dok.) <i>permanent grassland (g) by soil-agricultural complexes^a (cont.)</i>				inne użytki rolne <i>other agricultural land</i>		nieużytki rolnicze <i>wasteland</i>	
	2z ^b		3z ^b		razem <i>total</i>	eksploa- towane <i>exploited</i>	razem <i>total</i>	eksploa- towane <i>exploited</i>
	razem <i>total</i>	eksploa- towane <i>exploited</i>	razem <i>total</i>	eksploa- towane <i>exploited</i>				
	w hektarach <i>in hectares</i>							
2014	10046	-	9973	-	740	-	1774	-
2016	10046	-	9696	-	1017	-	1774	-
2016	10046	-	9696	-	1017	-	1774	-
2017	10028	-	7728	-	1017	-	1774	-

^a Określonych na podstawie waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa PIB. ^b Patrz „Uwagi metodyczne” do działu.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a Defined on the basis of the agricultural valorisation of production space, developed by the Institute of Soil Science and Plant Cultivation - NRI. ^b See „Methodological notes” to the chapter.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 8. **Zużycie nawozów mineralnych i chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik**
 Tabl. 8. *Consumption of mineral, chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient*

Wyszczególnienie	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	Specification
W TONACH IN TONNES					
Nawozy mineralne (NPK)	129872	123387	131281	141012	Mineral fertilizers (NPK)
azotowe (N)	73571	67999	72377	77885	nitrogenous (N)
fosforowe (P ₂ O ₅)	23133	20320	22521	23637	phosphatic (P ₂ O ₅)
potasowe (K ₂ O)	33168	35068	36383	39490	potassic (K ₂ O)
Nawozy wapniowe (CaO)	38104	31120	41204	45662	Lime fertilizers (CaO)
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg					
Nawozy mineralne (NPK)	135,6	126,9	136,5	138,6	Mineral fertilizers (NPK)
azotowe (N)	76,8	69,9	75,3	76,5	nitrogenous (N)
fosforowe (P ₂ O ₅)	24,2	20,9	23,4	23,2	phosphatic (P ₂ O ₅)
potasowe (K ₂ O)	34,6	36,1	37,8	38,8	potassic (K ₂ O)
Nawozy wapniowe (CaO)	39,8	32,0	42,8	44,9	Lime fertilizers (CaO)

Tabl. 9. **Požary^a upraw rolnych, łąk, rżysk i nieużytków**Tabl. 9. *Fires^a of agricultural crops, meadows, stubbles and wasteland*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Liczba pożarów	2212	3245	1355	1249	Number of fires
upraw rolnych, łąk, rżysk	501	773	280	302	of agricultural crops, meadows, stubbles
nieużytków	1711	2472	1075	947	of wasteland
Powierzchnia pożarów w ha	978	1744	364	466	Area of fires in ha
upraw rolnych, łąk, rżysk	269	612	92	147	of agricultural crops, meadows, stubbles
nieużytków	709	1132	272	319	of wasteland

^a Powstałe w wyniku wypalania pozostałości roślinnych.

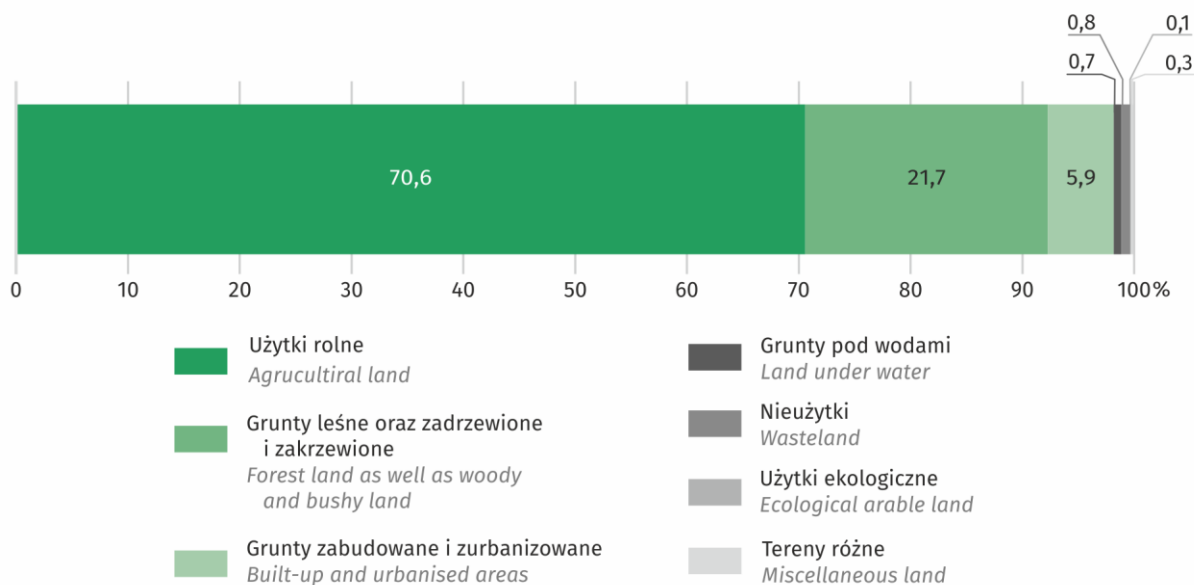
Źródło: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

^a Resulting from the burning down of plant remains.

Source: data of the National Headquarters of the State Fire Services

Struktura powierzchni^a geodezyjnej województwa łódzkiego według kierunków wykorzystania w 2018 r.

Structure of geodetic area^a of the łódzkie voivodship by the land use in 2018

^a Dane według ewidencji gruntów, obszar lądowy łącznie z wodami śródlądowymi.

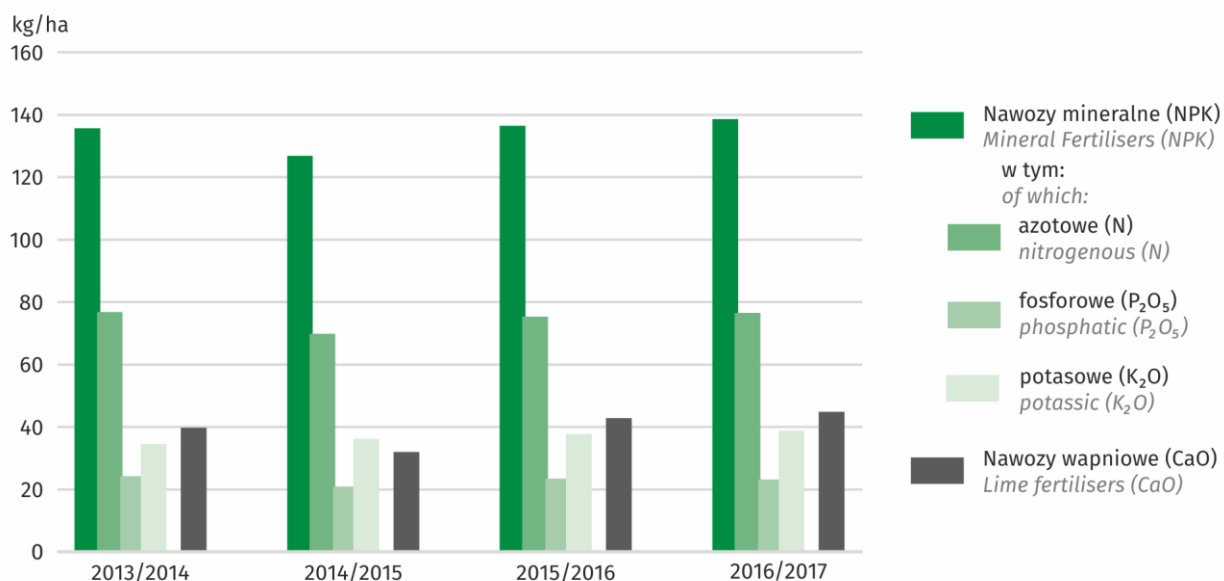
^a Data according to the land register, land area including inland waters.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

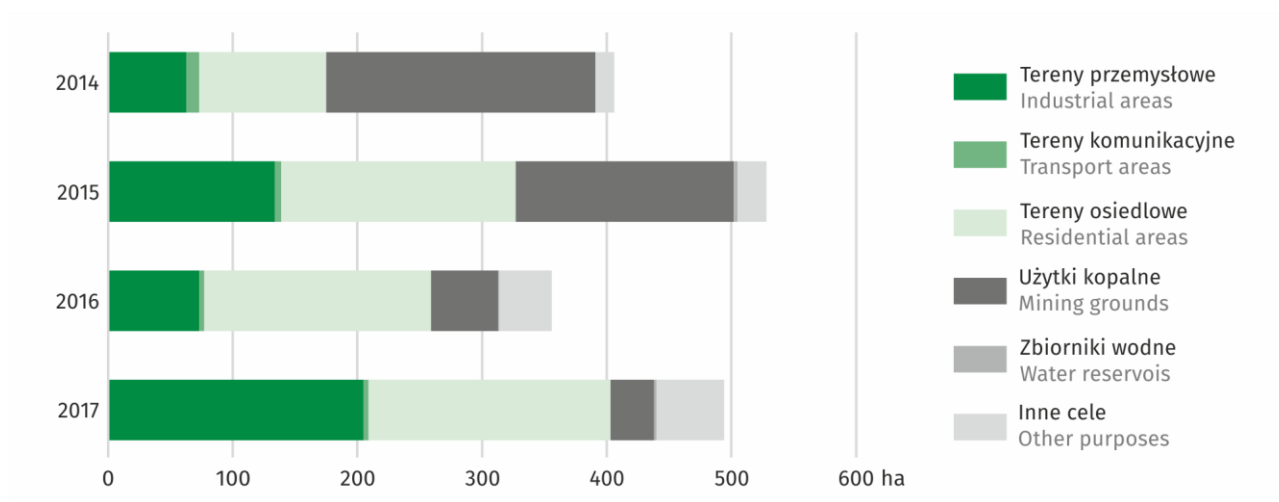
Zużycie nawozów mineralnych i chemicznych oraz wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) na 1 ha użytków rolnych w województwie łódzkim

Consumption of mineral, chemical and lime fertilisers (in pure ingredient) per 1 ha of agricultural land in łódzkie voivodship

Kierunki wyłączenia^a gruntów rolnych i leśnych w województwie łódzkim

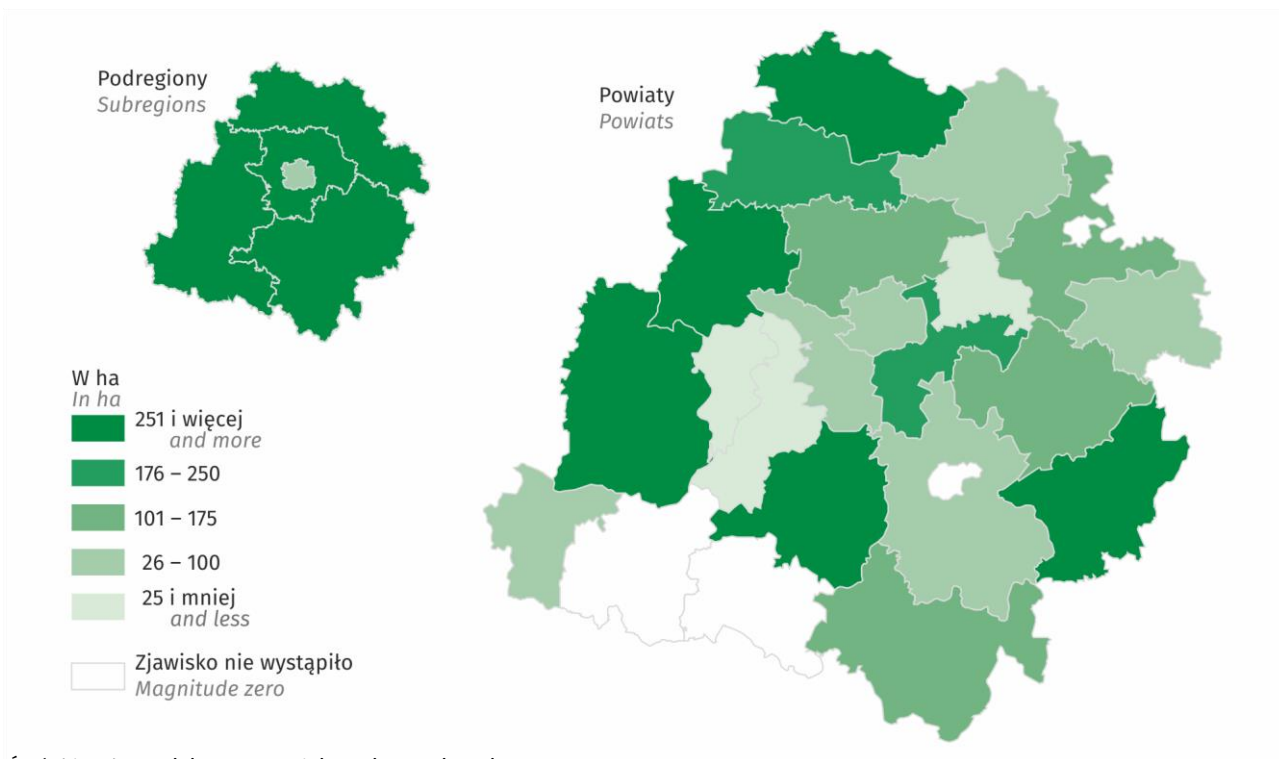
Direction of designation^a of agricultural land in łódzkie voivodship

^a W ciągu roku, bez gruntów rolnych wyłączonych pod zalesienia i zadrzewienia.
^a During the year, excluding agricultural land designated for afforestation and plants.
 Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.

Devastated and degraded land requiring reclamation in łódzkie voivodship by powiats in 2017

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Dział II. Zasoby, wykorzystanie, zanieczyszczenie i ochrona wód

Chapter II. Resources, use, pollution and protection of waters

Uwagi metodyczne

Methodological notes

W dziale zawarto informacje dotyczące: zasobów wodnych i głównych kierunków ich wykorzystania, ścieków przemysłowych i komunalnych oraz stopnia ich oczyszczania, wyposażenia miast i wsi w instalacje wodne i oczyszczalnie ścieków.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych to część zasobów, które z uwzględnieniem zasad ich ochrony i warunków technicznych, mogą być pobierane z określonego poziomu wodonośnego bez naruszania równowagi hydrogeologicznej.

Przyrost zasobów wód podziemnych jest to ilość wody dodatkowo udokumentowana w wyniku prowadzonych w danym roku prac hydrogeologiczno-studziennych przy budowie ujęć wód podziemnych i przekazana do wykorzystania.

Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „**na cele produkcyjne**” – **poza rolnictwem** (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), **łowiectwem, leśnictwem i rybactwem** – wszystkich jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie: minimum 5 dam³ wody podziemnej albo minimum 20 dam³ wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie co najmniej 20 dam³ ścieków. Dane o poborze wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania,
- 2) w pozycji „**nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napętnianie i uzupełnianie stawów rybnych**” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni minimum 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni co najmniej 10 ha,
- 3) w pozycji „**eksploatacja sieci wodociągowej**” – od 1999 r. wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

Dane o **recyrkulacji wody w przemyśle** dotyczą zakładów przemysłowych wyposażonych w zamknięte obiegi wody oraz udziału wody zużytej w obiegach zamkniętych w ogólnym zużyciu wody na cele produkcyjne.

Przez **obieg zamknięty** rozumie się układ, w którym woda raz użyta nie jest odprowadzana do odbiornika, lecz zawraca do punktu bezpośredniego podawania wody do obiegu celem powtórnych rotacji i wykorzystania.

Wskaźnik ujęcia pobieranej wody w obiegi zamknięte obliczono dzieląc ilość wody pobieranej w ciągu roku na uzupełnienie obiegów zamkniętych z tytułu strat wody (bezzwrotnych i w sieci – np. zrzutów wód zanieczyszczonych dla odświeżenia obiegu zamkniętego) przez ilość wody zużytej w ciągu roku na cele produkcyjne. Wyrażona w procentach wartość tego wskaźnika może być zawarta w granicach od 0 (obieg otwarty) do 100 (wartość teoretyczna w warunkach całkowitego zamknięcia obiegów i braku uzupełniającego poboru wody).

Z uwagi na to, że część zakładów pobierających wodę i odprowadzających ścieki nie posiadała urządzeń pomiarowych, bądź też nie dokonywała pomiarów z wystarczającą częstotliwością, dane pochodzące z tych zakładów były ustalane pośrednio – na podstawie wydajności pomp, ilości wody zużytej na jednostkę produkcji itp., zatem są to dane szacunkowe.

Ścieki przemysłowe to ścieki niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

Dane o ściekach przemysłowych dotyczą ścieków odprowadzonych z jednostek określonych w pkt. 1 – które według Polskiej Klasyfikacji Działalności zostały ujęte w „Przemśle” obejmującym sekcje „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”, jak również w pozostałych sekcjach, których udział w ilości odprowadzanych ścieków jest niewielki – w 2016 r. stanowił 0,5%. Do tych samych jednostek odnoszą się dane o poborze wód i wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków.

Jako **ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz zanieczyszczonymi wodami wykorzystywanymi w przemyśle do celów chłodniczych).

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za wody chłodnicze niewymagające oczyszczenia uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- 1) są odprowadzane do wód wydzielonym dla nich systemem kanalizacji i nie następuje mieszanie ich z innymi ściekami wymagającymi oczyszczenia,
- 2) ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych (po procesie produkcyjnym) nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- 3) temperatura określona w pozwoleniu wodno-prawnym dla wód chłodniczych odprowadzanych do:
 - jezior oraz ich dopływów nie przekracza $+26^{\circ}\text{C}$ albo naturalnej temperatury wody w przypadku gdy jest ona wyższa niż $+26^{\circ}\text{C}$,
 - pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza $+35^{\circ}\text{C}$.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz o podwyższonym usuwaniu biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji (wyptywanie lekkich substancji na powierzchnię). Oczyszczanie następuje przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych lub neutralizacji ścieków metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja (kłaczkowanie), sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych w procesie biologicznego rozkładu. Proces mineralizacji przebiega w środowisku wodnym, poprzez działanie mikroorganizmów i drobnoustrojów. Oczyszczanie biologiczne następuje w sposób naturalny (np. przez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny).

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu. Badania statystyczne oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów rozpoczęto w 1995 r.

Kilkustopniowe oczyszczanie ścieków, np. oczyszczanie ścieków mechaniczno-chemiczne lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania ścieków (z podwyższonym usuwaniem biogenów, chemicznego lub biologicznego).

Ścieki bytowe są to ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.

Ścieki komunalne to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.

Dane o **ściekach komunalnych** obejmują ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną przez jednostki będące w gestii przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych, dla których organem założycielskim jest wojewoda (lub będących pod zarządem samorządów terytorialnych) oraz od 1994 r. wszystkich jednostek nadzorujących pracę zbiorowego odprowadzania ścieków poprzez sieć kanalizacyjną (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.). Ścieki te przed odprowadzeniem do odbiornika powinny być w całości poddane procesom oczyszczania, stąd w statystyce zostały ujęte jako **ścieki wymagające oczyszczania**. Dane te nie obejmują wód opadowych i infiltracyjnych odprowadzanych siecią kanalizacyjną.

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nie są objęte badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przysagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie nie pracujące na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ściekach oczyszczanych odprowadzonych kanalizacją** obejmują ścieki oczyszczane w oczyszczalniach mechanicznych, biologicznych oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Większa ilość ścieków miejskich i wiejskich oczyszczanych od odprowadzonych siecią kanalizacyjną może występować w następujących przypadkach:

- oczyszczalnia otrzymuje ścieki oddzielnym kolektorem z zakładu lub do kolektora zakładowego odprowadzone są ścieki socjalno-bytowe z miast/wsi,
- kolektor zakładowy pełni rolę sieci kanalizacyjnej, lecz nie został przejęty przez jednostki prowadzące działalność wodociągowo-kanalizacyjną,
- ścieki są dowożone do oczyszczalni,
- stosowania metody określania ścieków komunalnych odprowadzanych siecią kanalizacyjną opartej głównie na odczytach wodomierzy, przyjmując ilość ścieków równą ilości dostarczanej wody i informacjach o ryczałtowych ilościach odprowadzonych ścieków.

Stożenie obciążenia oczyszczalni jest to wyrażony w procentach stosunek ilości ścieków oczyszczanych do przepustowości urządzeń oczyszczalni. Wskaźnik wyższy od 100% oznacza przeciążenie urządzeń oczyszczalni.

Ładunek zanieczyszczeń w ściekach to masa zanieczyszczeń zawartych w ściekach odprowadzona w jednostce czasu, równa iloczynowi natężenia przepływu ścieków i stężenia zanieczyszczeń.

Biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT₅) jest to ilość tlenu zużyta w ciągu 5 dni w procesie biochemicznego utlenienia substancji (głównie organicznych) zawartych w ściekach, przy użyciu żywych bakterii i enzymów pozakomórkowych. Pięciodniowe dlatego, że procesy mineralizacji najbardziej intensywnie przebiegają w ciągu pierwszych 5 dni.

Chemiczne zapotrzebowanie tlenu (ChZT) jest to ilość tlenu pobrana w procesie chemicznego utleniania ścieków.

Zawiesiny w ściekach to nierozpuszczone, zawieszane substancje i materiały o różnym stopniu rozdrobnienia.

Stopień redukcji zanieczyszczeń w ściekach jest to wyrażona w procentach redukcja ładunków zanieczyszczeń w ściekach w wyniku zastosowania oczyszczania.

Równoważna liczba mieszkańców (RLM) wyraża wielokrotność ładunku zanieczyszczeń w ściekach w stosunku do jednostkowego ładunku w ściekach odprowadzonych od jednego mieszkańca w ciągu doby (określonego jako BZT₅), równego 60 g O₂ na dobę.

Przez **osady ściekowe nagromadzone** należy rozumieć osady nagromadzone na terenie oczyszczalni, na składowiskach, w okresie sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Za **wykorzystanie osadów do celów rolniczych** uważa się zastosowanie osadów ściekowych do uprawy wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz.

Unieszkodliwianie osadów ściekowych polega na ich usuwaniu lub ograniczeniu uciążliwości poprzez spalanie, pirolizę (odgazowanie), utlenianie na mokro, neutralizację chemiczną, chlorowanie lub inne metody, których efektem jest zmniejszenie lub likwidacja uciążliwości osadów.

Przez **osady ściekowe nagromadzone** należy rozumieć osady nagromadzone na terenie oczyszczalni, na składowiskach, w okresie sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Do **miast obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków** zaliczono te miasta, z których ścieki komunalne przed odprowadzeniem ich do odbiornika były poddawane procesom oczyszczania mechanicznego, biologicznego lub z podwyższonym usuwaniem biogenów. W przypadku wyposażenia miasta w kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o klasyfikacji miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decydowała przewaga ilości ścieków oczyszczanych mechanicznie, biologicznie lub z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię pracującą na sieci kanalizacyjnej.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna to przewody wodociągowe i kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi jest dostarczana woda lub którymi doprowadzane są ścieki.

Do **miast wyposażonych w wodociąg** zaliczono te miasta, w których sieć wodociągowa rozdzielcza (uliczna) wynosiła co najmniej 250 m i równocześnie obsługiwała 5 budynków mieszkalnych posiadających co najmniej 25 mieszkań lub 2 źródła uliczne.

Do **miast wyposażonych w kanalizację** zaliczono te miasta, w których sieć kanalizacyjna (uliczna) ogólnospławna i na ścieki gospodarcze wynosiła co najmniej 250 m, od której prowadzi co najmniej 5 połączeń do budynków mieszkalnych lub do wpustów podwórzowych oraz miasta posiadające sieć na wody opadowe, jeżeli do tej sieci są odprowadzane również ścieki gospodarcze.

Dane o **ludności korzystającej w miastach z wodociągów i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych podłączonych do określonej sieci; korzystającą z wodociągów przez źródła podwórzowe i uliczne oraz korzystającą z kanalizacji przez wpusty kanalizacyjne.

Wodociągi – zespoły urządzeń rozprowadzających wodę w sposób ciągły, których głównym przeznaczeniem jest zaopatrywanie w wodę gospodarstw domowych na zasadzie powszechnej dostępności.

Informacje o **jakości wody** dostarczanej przez wodociągi, opracowane są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2015 poz. 1989).

Kontrola wodociągów przeprowadzana jest w reprezentatywnych punktach charakterystycznych dla danego wodociągu, uzgodnionych między terenowo właściwym inspektorem sanitarnym, a przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym. Wodociągi pogrupowano według ich wydajności dobowej. Na podstawie wyników analiz fizykochemicznych, badań mikrobiologicznych oraz organoleptycznych wodę dostarczaną ludności do spożycia uznaje się za odpowiadającą lub nieodpowiadającą wymaganiom ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia.

Wody podziemne to wody występujące pod powierzchnią ziemi w wolnych przestrzeniach skał skorupy ziemskiej, tworzące w zależności od głębokości występowania wody, przypowierzchniowe oraz głębsze użytkowe poziomy wodonośne.

Tabl. 1 (10). **Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych**Tabl. 1 (10). *Exploitable underground water resources*

Lata Years	Ogółem (stan w dniu 31 XII) Total (as of 31 XII)	Z utworów geologicznych <i>From geological formations of the</i>			
		czwarto- rzędowych <i>quaternary period</i>	trzecio- rzędowych <i>tertiary period</i>	kredowych <i>cretaceous period</i>	starszych <i>older</i>
w hektometrach sześciennych na rok <i>in cubic hectometers per year</i>					
2014	1486,3	581,2	78,2	544,8	282,1
2015	1498,9	586,8	80,5	547,1	284,5
2016	1514,5	593,0	83,1	551,2	287,3
2017	1517,0	592,1	85,4	553,3	286,1

Źródło: dane Państwowego Instytutu Geologicznego – PIB.

Source: data of the Polish Geological Institute – NRI.

Tabl. 2 (11). **Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności**Tabl. 2 (11). *Water withdrawal for needs of the national economy and population*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
W HEKTOMETRACH SZEŚCIENNYCH <i>IN CUBIC HECTOMETERS</i>					
OGÓŁEM	287,4	304,6	289,5	290,4	TOTAL
w dam ³ /km ²	15,8	16,7	15,9	15,9	<i>in dam³/km²</i>
na cele:					<i>for purposes of:</i>
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)	100,4	107,4	96,5	102,7	<i>Production (excluding agriculture, forestry and fishing)</i>
w tym wody:					<i>of which waters:</i>
powierzchniowe	82,7	88,7	77,1	82,7	<i>surface</i>
podziemne	17,2	18,3	18,9	19,5	<i>underground</i>
Nawodnień w rolnictwie i leśnic- twie ^a (wody powierzchniowe)	53,1	54,4	53,3	51,6	<i>Irrigation in agriculture^a (waters surface)</i>
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	134,0	142,8	139,7	136,2	<i>Exploitation of water supply network^b</i>
wody: powierzchniowe	7,7	8,7	7,7	7,6	<i>waters: surface</i>
podziemne	126,3	134,1	132,0	128,6	<i>underground</i>
W ODSETKACH <i>IN PERCENT</i>					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
na cele:					<i>for purposes of:</i>
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)	34,9	35,3	33,3	35,4	<i>Production (excluding agriculture, forestry and fishing)</i>
Nawodnień w rolnictwie i leśnic- twie ^a	18,5	17,8	18,4	17,7	<i>Irrigation in agriculture^a</i>
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	46,6	46,9	48,3	46,9	<i>Exploitation of water supply network^b</i>

^a Woda zużyta do nawodnień gruntów oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych. ^b Na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.
^a Water consumed for land irrigation, filling and completing fishponds.

Tabl. 3 (12). **Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności**

 Tabl. 3 (12). *Consumption of water for needs of the national economy and population*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
W HEKTOMETRACH SZEŚCIENNYCH <i>IN CUBIC HECTOMETERS</i>					
OGÓŁEM	261,4	277,8	263,1	266,6	TOTAL
Przemysł	100,6	107,4	96,7	103,5	Industry
Rolnictwo i leśnictwo ^a	53,1	54,4	53,3	51,6	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	107,7	116,0	113,2	111,5	Exploitation of water supply network ^b
W ODSETKACH <i>IN PERCENT</i>					
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Przemysł	38,5	38,7	36,7	38,8	Industry
Rolnictwo i leśnictwo ^a	20,3	16,6	20,2	19,3	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	41,2	41,8	43,0	41,8	Exploitation of water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napętniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumed for irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fishponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

 Tabl. 4 (13). **Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru, podregionów i powiatów w 2017 r.**

 Tabl. 4 (13). *Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal, subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total		Na cele For purposes of						
			produkcyjne ^a z ujęć własnych production ^a from own intakes			nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napętnianie i uzupełnianie stawów rybnych irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds	eksploatacji sieci wodociągowej ^b exploitation of water supply network ^b		
			razem total	w tym wody of which waters			razem total	wody waters	
				powierzchniowe surface	podziemne underground			powierzchniowe surface	podziemne underground
	w dam ³ in hm ³	na 1 km ² w dam ³ per 1 km ² in dam ³	w dekametrach sześciennych in cubic decametres						
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	290379	15,9	102651	82694	19456	51569	136159	7570	128589

a Poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

a Excluding agriculture, forestry, hunting and fishing. b Water withdrawal by intakes, before entering the water supply network.

Tabl. 4 (13). **Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru, podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 4 (13). *Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal, subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total		Na cele For purposes of						
			produkcyjne ^a z ujęć własnych production ^a from own intakes			nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds	eksploatacji sieci wodociągowej ^b exploitation of water supply network ^b		
			razem total	w tym wody of which waters			razem total	wody waters	
				powierzchniowe surface	podziemne underground			powierzchniowe surface	podziemne underground
	w dam ³ in hm ³	na 1 km ² w dam ³ per 1 km ² in dam ³	w dekametrach sześciennych in cubic decametres						
Podregion łódzki Subregion	26194	11,9	2998	-	2998	1389	21807	-	21807
Powiaty: Powiats:									
brzeziński	1596	4,4	151	-	151	-	1445	-	1445
łódzki wschodni	6123	12,2	318	-	318	-	5805	-	5805
pabianicki	6690	13,6	618	-	618	201	5871	-	5871
zgierski	11785	13,8	1911	-	1911	1188	8686	-	8686
Podregion m. łódź Subregion	18060	61,6	1820	-	1820	-	16240	-	16240
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:									
łódź	18060	61,6	1820	-	1820	-	16240	-	16240
Podregion Piotrkowski Subregion	160568	26,9	89313	82573	6244	19234	52021	7544	44478
Powiaty: Powiats:									
bełchatowski	93043	96,1	84760	82077	2194	2721	5562	-	5562
opoczyński	5981	5,8	911	346	558	1343	3727	-	3727

a Poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

a Excluding agriculture, forestry, hunting and fishing. b Water withdrawal by intakes, before entering the water supply network.

Tabl. 4 (13). **Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru, podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**

 Tabl. 4 (13). *Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal, subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total		Na cele For purposes of						
			produkcyjne ^a z ujęć własnych production ^a from own intakes			nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napętnianie i uzupełnianie stawów rybnych irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds	eksploatacji sieci wodociągowej ^b exploitation of water supply network ^b		
			razem total	w tym wody of which waters			razem total	wody waters	
				powierzchniowe surface	podziemne underground			powierzchniowe surface	podziemne underground
	w dam ³ in hm ³	na 1 km ² w dam ³ per 1 km ² in dam ³	w dekametrach sześciennych in cubic decametres						
Podregion Piotrkowski (dok.)									
<i>Subregion (cont.)</i>									
<i>Powiaty (dok.): Powiats (cont.):</i>									
piotrkowski	22327	15,6	1162	-	1162	5652	15513	80	15433
radomszczański	16173	11,2	1083	-	1083	8708	6382	-	6382
tomaszowski	19519	19,0	1100	150	950	810	17609	7464	10146
<i>Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:</i>									
Piotrków Trybunalski	3525	52,6	297	-	297	-	3228	-	3228
Podregion Sieradzki	37041	6,5	3567	3	3559	9629	23845	3	23842
<i>Subregion</i>									
<i>Powiaty: Powiats:</i>									
łaski	5013	8,1	176	-	176	2563	2274	-	2274
pajęczański	4656	5,8	1070	3	1062	-	3586	3	3583
poddębicki	9133	10,4	211	-	211	6474	2448	-	2448
sieradzki	7136	4,8	492	-	492	320	6324	-	6324

^a Poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. ^b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

^a Excluding agriculture, forestry, hunting and fishing. ^b Water withdrawal by intakes, before entering the water supply network.

Tabl. 4 (13). **Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według źródeł poboru, podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 4 (13). *Water withdrawal for needs of the national economy and population by sources of withdrawal, subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total		Na cele For purposes of						
			produkcyjne ^a z ujęć własnych production ^a from own intakes			nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds	eksploatacji sieci wodociągowej ^b exploitation of water supply network ^b		
			razem total	w tym wody of which waters			razem total	wody waters	
				powierzchniowe surface	podziemne underground			powierzchniowe surface	podziemne underground
w dam ³ in hm ³	na 1 km ² w dam ³ per 1 km ² in dam ³	w dekametrach sześciennych in cubic decametres							
Podregion Sieradzki (dok.)									
<i>Subregion (cont.)</i>									
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):									
wieluński	4432	4,8	308	-	308	152	3972	-	3972
wieruszowski	2519	4,4	269	-	269	120	2130	-	2130
zduńskowolski	4152	11,3	1041	-	1041	-	3111	-	3111
Podregion Skierniewicki	48515	11,9	4953	118	4835	21317	22245	23	22222
<i>Subregion</i>									
Powiaty: Powiats:									
kutnowski	9261	10,4	2076	-	2076	-	7185	-	7185
łęczycki	7427	9,6	95	-	95	4492	2840	-	2840
łowicki	21276	21,5	1665	118	1547	14295	5316	-	5316
rawski	4743	7,3	124	-	124	2201	2418	7	2411
skierniewicki	2594	3,4	498	-	498	316	1780	16	1764
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:									
Skierniewice	3214	91,8	495	-	495	13	2706	-	2706

a Poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. b Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.

a Excluding agriculture, forestry, hunting and fishing. b Water withdrawal by intakes, before entering the water supply network.

Tabl. 5 (14). **Bilans gospodarowania wodą w przemyśle**Tabl. 5 (14). *Balance of water management in industry*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w hektometrach sześciennych in cubic hectometres				
Przychód wody	101,8	108,7	97,6	104,3	<i>Income of water</i>
z ujęć własnych	100,4	107,4	96,5	102,7	<i>from own intakes</i>
wody powierzchniowe	82,7	88,7	77,1	82,7	<i>surface waters</i>
wody podziemne	17,2	18,3	18,9	19,5	<i>underground waters</i>
z odwadniania zakładów górnictw i obiektów budowlanych	0,5	0,4	0,5	0,5	<i>from mine drainage and building constructions</i>
z zakupu od innych jednostek	1,4	1,2	1,1	1,6	<i>from purchase from other entities</i>
Rozchód wody	101,8	108,7	97,6	104,3	<i>Outcome of water</i>
zużycie wody na potrzeby zakładów	100,6	107,4	96,7	103,5	<i>consumption water for plants needs</i>
w tym do produkcji	96,3	103,2	92,7	98,8	<i>of which for production</i>
w tym z wodociągów komunalnych	0,8	0,7	0,5	0,8	<i>of which from water supply network</i>
sprzedaż	1,0	1,0	0,9	0,7	<i>sale</i>
straty w sieci	0,2	0,2	0,0	0,1	<i>losses in network</i>

Tabl. 6 (15). **Zużycie wody w zakładach i ich wyposażenie w zamknięte obiegi wody**Tabl. 6 (15). *Consumption of water in plants and their equipment with closed water cycles*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Zużycie wody na cele produkcyjne w hm ³	96,3	103,2	92,7	98,8	<i>Consumption of water for production purposes in hm³</i>
w tym w obiegach zamkniętych w %	65,9	60,4	63,6	65,7	<i>of which in closed cycles in %</i>
Zakłady wyposażone w obiegi zamknięte	54	54	52	49	<i>Plants equipped with closed water cycles</i>
w % zakładów ^a ogółem	32,3	32,9	31,7	29,9	<i>in % of total plants^a</i>
według wskaźnika ujęcia w obiegi zużywanej wody:					<i>by indicator of withdrawal to fill used water circulation</i>
poniżej 10%	38	38	34	36	<i>below 10%</i>
10-50%	3	2	6	4	<i>10-50%</i>
powyżej 50%	13	14	12	9	<i>50% and more</i>

a Zużywających wody do produkcji.

a *Using water for production*

Tabl. 7 (16). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 7 (16). *Water management in industry by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Pobór wody na potrzeby przemysłu Water withdrawal for needs of industry			Zużycie wody na potrzeby przemysłu Consumption of water for needs of the industry		Zakup wody Purchase of water
	ogółem total	w tym of which		razem total	na 1 km ² per 1 km ²	
		powierzchniowych surface	podziemnych underground			
w dekametrach sześciennych in cubic decametres						
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	102651	82694	19456	103527	5,7	1629
Podregion Łódzki Subregion	2998	-	2998	3163	1,4	247
Powiaty: Powiats:						
brzeziński	151	-	151	153	0,4	8
łódzki wschodni	318	-	318	254	0,5	147
pabianicki	618	-	618	755	1,5	90
zgierski	1911	-	1911	2001	2,3	2
Podregion m. Łódź Subregion	1820	-	1820	2158	7,4	376
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Łódź	1820	-	1820	2158	7,4	376
Podregion Piotrkowski Subregion	89313	82573	6244	89012	14,9	261
Powiaty: Powiats:						
bełchatowski	84760	82077	2194	84421	87,2	87
opoczyński	911	346	558	852	0,8	8
piotrkowski	1162	-	1162	1157	0,8	6
radomszczański	1083	-	1083	1124	0,8	59
tomaszowski	1100	150	950	1137	1,1	40
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Piotrków Trybunalski	297	-	297	321	4,8	61
Podregion Sieradzki Subregion	3567	3	3559	3639	0,6	100
Powiaty: Powiats:						
łaski	176	-	176	176	0,3	-
pajęczański	1070	3	1062	1065	1,3	7
poddębicki	211	-	211	210	0,2	-
sieradzki	492	-	492	519	0,3	37
wieluński	308	-	308	306	0,3	-
wieruszowski	269	-	269	267	0,5	-
zduńskowolski	1041	-	1041	1096	3,0	56

Tabl. 7 (16). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 7 (16). *Water management in industry by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Pobór wody na potrzeby przemysłu Water withdrawal for needs of industry			Zużycie wody na potrzeby przemysłu Consumption of water for needs of the industry		Zakup wody Purchase of water
	ogółem total	w tym of which		razem total	na 1 km ² per 1 km ²	
		powierzchniowych surface	podziemnych underground			
w dekametrach sześciennych in cubic decametres						
Podregion Skierniewicki Subregion	4953	118	4835	5555	1,4	645
Powiaty: Powiats:						
kutnowski	2076	-	2076	2439	2,7	388
łęczycki	95	-	95	107	0,1	12
łowicki	1665	118	1547	1671	1,7	24
rawski	124	-	124	315	0,5	191
skierniewicki	498	-	498	498	0,7	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Skierniewice	495	-	495	525	15,0	30

Tabl. 8 (17). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.**Tabl. 8 (17). *Water management in industry by the Polish Classification of Activities in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Przychód wody Water withdrawal					Rozchód wody Outcome of water				
	ogółem grand total	z ujęć własnych from own intakes				z zakupu from purchase	zużycie na potrzeby własne for own use			sprzedaż sale
		razem total	powierzchniowych surface	podziemnych underground	z odwadniania zakładów górniczych from mine drainage		razem total	w tym do produkcji of which for production	w tym z wodociągów komunalnych of which from water supply network	
w dekametrach sześciennych in cubic decametres										
OGÓŁEM TOTAL	104280	102651	82694	19456	501	1629	103527	98826	798	693
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE MINING AND QUARRYING	1333	1257	290	471	496	76	1113	714	-	216

Tabl. 8 (17). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (cd.)**Tabl. 8 (17). *Water management in industry by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Przychód wody <i>Water withdrawal</i>						Rozchód wody <i>Outcome of water</i>			
	ogółem <i>grand total</i>	z ujęć własnych <i>from own intakes</i>				z zakupu <i>from purchase</i>	zużycie na potrzeby własne <i>for own use</i>			sprzedaż <i>sale</i>
		razem <i>total</i>	po- wierz- chnio- wych <i>surface</i>	pod- ziem- nych <i>under- ground</i>	z od- wad- niania zakła- dów górn- icznych <i>from mine dra- inage</i>		razem <i>total</i>	w tym do produkcji <i>of which for production</i>		
								razem <i>total</i>	w tym z wo- dociąg- ów ko- munal- nych <i>of which from water supply network</i>	
w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>										
PRZETWÓRSTWO PRZE- MYSŁOWE <i>Manufacturing</i>	16403	15484	348	15131	5	919	16194	14682	728	183
w tym: <i>of which:</i>										
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	7617	7314	-	7314	-	303	7553	7109	272	44
Produkcja napojów <i>Manufacture of beverages</i>	2946	2800	-	2800	-	146	2941	2384	127	-
Produkcja wyrobów tekstylnych <i>Manufacture of textiles</i>	2034	1860	345	1515	-	174	1998	1953	135	36
Produkcja odzieży <i>Manufacture of wearing apparel</i>	308	294	-	294	-	14	308	290	4	-
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ <i>Manufacture of pro- ducts of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>	259	259	-	259	-	-	257	107	-	2
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych <i>Manufacture of rubber and plastic products</i>	391	375	-	375	-	16	391	375	1	-
Produkcja wyrobów z pozostałych mine- ralnych surowców niemetalicznych <i>Manufacture of other non-metallic mineral products</i>	1627	1593	3	1585	5	34	1588	1504	14	38

Tabl. 8 (17). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (cd.)**Tabl. 8 (17). *Water management in industry by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Przychód wody <i>Water withdrawal</i>						Rozchód wody <i>Outcome of water</i>			
	ogółem <i>grand total</i>	z ujęć własnych <i>from own intakes</i>				z zakupu <i>from purchase</i>	zużycie na potrzeby własne <i>for own use</i>			sprzedaż <i>sale</i>
		razem <i>total</i>	po- wierz- chnio- wych <i>surface</i>	pod- ziem- nych <i>under- ground</i>	z od- wad- niania zakła- dów górn- icznych <i>from mine dra- inage</i>		razem <i>total</i>	w tym do produkcji <i>of which for production</i>		
								razem <i>total</i>	w tym z wo- docią- gów ko- munal- nych <i>of which from water supply network</i>	
w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>										
Produkcja metali <i>Manufacture of basic metals</i>	289	257	-	257	-	32	275	182	7	14
Produkcja metalo- wych wyrobów gotowych ^Δ <i>Manufacture of fabri- cated metal pro- ducts, except machi- nery and equipment</i>	204	169	-	169	-	35	204	166	17	-
Produkcja urządzeń elektrycznych <i>Manufacture of elec- trical equipment</i>	57	30	-	30	-	27	57	34	17	-
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ <i>Manufacture of machinery and equipment n.e.c.</i>	46	46	-	46	-	-	10	9	-	36
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ <i>Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers</i>	38	34	-	34	-	4	38	28	4	-
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELE- KTRYCZNA, GAZ, PARĘ WODNĄ I GORĄCĄ WODĘ ^Δ <i>ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY</i>	82883	82871	82056	815	-	12	82626	82393	8	257

Tabl. 8 (17). **Gospodarowanie wodą w przemyśle według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (dok.)**Tabl. 8 (17). *Water management in industry by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Przychód wody <i>Water withdrawal</i>						Rozchód wody <i>Outcome of water</i>			
	ogółem <i>grand total</i>	z ujęć własnych <i>from own intakes</i>				z zakupu <i>from purchase</i>	zużycie na potrzeby własne <i>for own use</i>			sprzedaż <i>sale</i>
		razem <i>total</i>	po- wierz- chnio- wych <i>surface</i>	pod- ziem- nych <i>under- ground</i>	z od- wad- niania zakła- dów górn- iczych <i>from mine dra- inage</i>		razem <i>total</i>	w tym do produkcji <i>of which for production</i>		
								razem <i>total</i>	w tym z wo- docią- gów ko- munal- nych <i>of which from water supply network</i>	
w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>										
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPO- ŁECZNA <i>HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES</i>	737	607	-	607	-	130	715	-	-	5
POZOSTAŁE SEKCJE <i>OTHER SECTIONS</i>	411	363	-	363	-	48	394	-	-	4

Tabl. 9 (18). **Wody z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych i wody zasolone oraz ich wykorzystanie**Tabl. 9 (18). *Waters from mine drainage and building constructions and saline waters and their use*

Lata Years	Wody z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych <i>Water from mine and building constructions drainage</i>				Wody zasolone ^a <i>Saline waters^a</i>		
	ogółem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>			ogółem <i>total</i>	z tego <i>of which</i>	
		nadające się do wykorzystania <i>of suitable for use</i>	w tym wykorzystane ^b <i>of which used^b</i>			odprowa- dzone do wód powierz- chniowych <i>discharged into Surface waters</i>	zagospo- darowane <i>managed</i>
			razem <i>total</i>	w % nadających się do wykorzystania <i>in % of suitable for use</i>			
w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>				w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>			
2014	244606	244549	516	0,2	-	-	-
2015	236306	236252	422	0,2	-	-	-
2016	221426	221373	456	0,2	-	-	-
2017	203819	203763	501	0,2	-	-	-

a łącznie z wodami zasolonymi z odwadniania zakładów górniczych. b Użyte do produkcji w zakładzie bądź sprzedane lub przekazane.

a Including saline waters from mine drainage. b Used for production in a plant, sold or transferred.

Tabl. 10 (19). **Nawadniane użytki rolne i grunty leśne oraz napetniane i uzupełniane stawy rybne**

Tabl. 10 (19). *Irrigated agricultural and forest land and filled and completing fishponds*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Nawadniane grunty^a w ha	347	392	339	262	<i>Irrigated lands^a in ha</i>
Pobór ^b wody w dam ³	798	1834	809	633	<i>Water withdrawal^b in dam³</i>
w tym ścieków w dam ³	243	260	208	264	<i>of which wastewater dam³</i>
na 1 ha gruntów ^b w dam ³	2,3	4,7	2,4	2,4	<i>per 1 ha land^b in dam³</i>
Napetniane stawy rybne^c w ha	2890	2995	3019	2966	<i>Filled fishponds^c in ha</i>
Pobór wody w dam ³	52556	52790	52685	51200	<i>Water withdrawal in dam³</i>
na 1 ha stawów w dam ³	18,2	17,6	17,5	17,3	<i>per 1 ha filling fishponds in dam³</i>

a Grunty o powierzchni co najmniej 20 ha. b Łącznie z poborem ścieków do nawodnień. c Obiekty o powierzchni powyżej 10 ha.
a Objects with the area of at least 20 ha. b Including withdrawal of wastewater for irrigation. c Objects with the area of at least 10 ha.

Tabl. 11 (20). **Nawadniane użytki rolne i grunty leśne według sposobu nawadniania**

Tabl. 11 (20). *Irrigated agricultural and forest land by irrigation method*

Lata Yeats	Powierzchnia nawadniana w ha <i>Irrigated area in ha</i>					Pobór wody i ścieków do nawodnień w dam ³ <i>Water withdrawal and wastewater for irrigation in dam³</i>				
	ogółem <i>total</i>	według sposobu nawadniania <i>by method of irrigation</i>				ogółem <i>total</i>	według sposobu nawadniania <i>by method of irrigation</i>			
		podsiąk <i>wet soil</i>	deszczow- wnie <i>sparkling irrigation</i>	zalew <i>lagoon</i>	inne <i>other</i>		podsiąk <i>wet soil</i>	deszczow- wnie <i>sparkling irrigation</i>	zalew <i>lagoon</i>	inne <i>other</i>
2014	347	25	322	-	-	798	200	598	-	-
2015	392	25	367	-	-	1834	200	1634	-	-
2016	339	25	314	-	-	809	200	609	-	-
2017	262	25	237	-	-	633	200	433	-	-

Tabl. 12 (21). **Nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napetnianie i uzupełnianie stawów rybnych według podregionów i powiatów w 2017 r.**

Tabl. 12 (21). *Irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Nawad- niane użytki rolne i grunty leśne ^a <i>Irrigated agricultural land and forest land^a</i>	Napet- niane stawy rybne ^b <i>Filled fishponds^b</i>	Pobór wody ^c <i>Water withdrawal^c</i>					
			ogółem <i>grand total</i>	do nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych <i>for irrigation of agricultural land and forest land</i>			do napetniania i uzupełniania stawów rybnych <i>for filling and completion fishponds</i>	
				razem <i>total</i>	w tym ścieków <i>of which wastewater</i>	na 1 ha <i>per 1 ha</i>	razem <i>total</i>	na 1 ha <i>per 1 ha</i>
w hektarach <i>in hectares</i>		w dekametrach sześciennych <i>in cubic decametres</i>						
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	262	2966	51833	633	264	2,4	51200	17,3

a Grunty o powierzchni co najmniej 20 ha. b Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Objects with the area of at least 20 ha. b Objects with the area of at least 10 ha. c Including withdrawal of wastewater for irrigation.

Tabl. 12 (21). Nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie stawów rybnych według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)

Tabl. 12 (21). Irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Nawadniane użytki rolne i grunty leśne ^a Irrigated agricultural land and forest land ^a	Napełniane stawy rybne ^b Filled fishponds ^b	Pobór wody ^c Water withdrawal ^c					
			ogółem grand total	do nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych for irrigation of agricultural land and forest land		do napełniania i uzupełniania stawów rybnych for filling and completion fishponds		
				razem total	w tym ścieków of which wastewater	na 1 ha per 1 ha	razem total	na 1 ha per 1 ha
w hektarach in hectares		w dekametrach sześciennych in cubic decimetres						
Podregion Łódzki Subregion	94	189	1653	264	264	2,8	1389	7,3
Powiaty: Powiats:								
brzeziński	-	-	-	-	-	-	-	-
łódzki wschodni	-	-	-	-	-	-	-	-
pabianicki	-	10	201	-	-	-	201	20,1
zgierski	94	179	1452	264	264	2,8	1188	6,6
Podregion m. Łódź Subregion	-	-	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:								
Łódź	-	-	-	-	-	-	-	-
Podregion Piotrkowski Subregion	25	963	19234	200	-	8,0	19034	19,8
Powiaty: Powiats:								
bełchatowski	-	213	2721	-	-	-	2721	12,8
opoczyński	25	146	1343	200	-	8,0	1143	7,8
piotrkowski	-	148	5652	-	-	-	5652	38,2
radomszczański	-	383	8708	-	-	-	8708	22,7
tomaszowski	-	73	810	-	-	-	810	11,1
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:								
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki Subregion	-	447	9629	-	-	-	9629	21,5
Powiaty: Powiats:								
łaski	-	50	2563	-	-	-	2563	51,3
pajęczański	-	-	-	-	-	-	-	-
poddębicki	-	345	6474	-	-	-	6474	18,8
sieradzki	-	22	320	-	-	-	320	14,5
wieluński	-	19	152	-	-	-	152	8,0
wieruszowski	-	11	120	-	-	-	120	10,9
zduńskowolski	-	-	-	-	-	-	-	-

a Grunty o powierzchni co najmniej 20 ha. b Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Objects with the area of at least 20 ha. b Objects with the area of at least 10 ha. c Including withdrawal of wastewater for irrigation.

Tabl. 12 (21) **Nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie stawów rybnych według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

 Tabl. 12 (21). *Irrigation in agriculture and forestry and filling and completing fishponds by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Nawadniane użytki rolne i grunty leśne ^a Irrigated agricultural land and forest land ^a	Napełniane stawy rybne ^b Filled fishponds ^b	Pobór wody ^c Water withdrawal ^c					
			ogółem grand total	do nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych for irrigation of agricultural land and forest land		do napełniania i uzupełniania stawów rybnych for filling and completion fishponds		
				razem total	w tym ścieków of which wastewater	na 1 ha per 1 ha	razem total	na 1 ha per 1 ha
w hektarach in hectares		w dekametrach sześciennych in cubic decimetres						
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	143	1367	21317	169	-	1,2	21148	15,5
Powiaty: <i>Powiats:</i>								
kutnowski	-	-	-	-	-	-	-	-
łęczycki	-	151	4492	-	-	-	4492	29,7
łowicki	-	995	14295	-	-	-	14295	14,4
rawski	-	205	2201	-	-	-	2201	10,7
skierniewicki	110	16	316	156	-	1,4	160	10,0
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>								
Skierniewice	33	-	13	13	-	0,4	-	-

a Grunty o powierzchni co najmniej 20 ha. b Obiekty o powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Objects with the area of at least 20 ha. b Objects with the area of at least 10 ha. c Including withdrawal of wastewater for irrigation.

 Tabl. 13 (22). **Melioracje podstawowe**
Stan w dniu 31 XII

 Tabl. 13 (22). *Primary melioration*
As of 31 XII

Lata Years	Rzeki i kanały Rivers and canals		Wały Rollers		Pojemność użytkowa zbiorników wodnych w dam ³ Usable capacity of water reservoirs in dam ³	Stacje pomp odwadniających Drainage pump stations	
	długość length	w tym rzeki uregulowane of which regulated	długość length	obszar chroniony w tys. ha protected area in thous. ha		liczba number	obszar oddziaływania w tys. ha area of interaction in thous. ha
		w kilometrach in kilometres					
2014	3935	2359	162	10,5	12423	2	0,1
2015	3946	2364	162	10,5	12683	2	0,1
2016	3946	2368	161	10,5	13513	2	0,1
2017

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 14 (23). **Melioracje podstawowe wymagające odbudowy lub modernizacji**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 14 (23). *Primary melioration requiring rebuilding or modernisation*

As of 31 XII

Lata Years	Melioracje podstawowe <i>Primary melioration</i>				Powierzchnia użytków rolnych z urządzeniami wymagającymi odbudowy lub modernizacji <i>Area of agricultural land with equipment requiring rebuilding or modernisation</i>		
	rzeki <i>rivers</i>	wały <i>rollers</i>	zbiorniki w tys. m ³ <i>reservoirs in thous. m³</i>	stacje pomp w sztukach <i>pump stations in units</i>	ogółem <i>total</i>	w tym <i>of which</i>	
						grunty orne <i>arable land</i>	użytki zielone <i>grassland</i>
w kilometrach <i>in kilometres</i>			w tysiącach hektarów <i>in thousands of hectares</i>				
2014	108	61	-	-	34,4	25,2	9,2
2015	102	40	-	-	34,4	25,2	9,2
2016	102	32	-	-	34,7	27,1	7,7
2017

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 15 (24). **Wybrane dane o wodociągach^a**Tabl. 15 (24). *Selected data on water supply system^a*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Długość czynnej sieci rozdzielczej ^b w km	22572,2	22754,5	22894,2	23064,8	<i>Length of the distribution network^b in km</i>
Połączenia prowadzące ^b do budyn- ków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w tys. szt.	389,8	395,2	399,9	403,0	<i>Connections leading^b to residential buildings and accommodation facilities in thous. pcs</i>
Woda dostarczona gospodarstwom domowym w hm ³	85,8	92,7	90,1	88,2	<i>Water supplied to households in hm³</i>

^a Obejmują wodociągi komunalne, gminne i zakładowe. ^b Stan w dniu 31 XII.*a Including municipal, gminas and company waterworks. b As of 31 XII.*

Tabl. 16 (25). **Urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne oraz zużycie wody według podregionów i powiatów w 2017 r.**

 Tabl. 16 (25). *Water supply and sewerage system equipment and use of water by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Sieć w km Network in km		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^a Connections leading to residential buildings ^a		Zużycie wody Consumption of water		
	wodociągowa ^{bc} water supply ^{bc}	kanalizacyjna ^{cd} sewage ^{cd}	wodociągowe water supply system	kanalizacyjne Sewage system	ogółem w dam ³ total in dam ³	w tym w gospodarstwach domowych	
	stan w dniu 31 XII as of 31 XII					razem w dam ³ in dam ³ total in dam ³	na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³
WOJEWÓDZTWO	23064,8	6859,4	403031	160067	111468,1	88214,5	35,6
<i>VOIVODSHIP</i>							
Podregion Łódzki	3557,9	946,0	83239	27995	16412,1	13634,8	35,3
<i>Subregion</i>							
Powiaty: <i>Powiats:</i>							
brzeziński	441,2	47,0	7843	1588	1211,6	1109,1	35,9
łódzki wschodni	807,8	175,3	19863	6085	3346,2	2715,8	38,3
pabianicki	781,1	286,2	19821	8478	4847,7	3792,4	31,8
zgierski	1527,8	437,5	35712	11844	7006,6	6017,5	36,4
Podregion m. Łódź	1347,2	1143,3	26405	22740	35634,6	26663,9	38,4
<i>Subregion</i>							
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>							
Łódź	1347,2	1143,3	26405	22740	35634,6	26663,9	38,4
Podregion Piotrkowski	6569,6	2370,1	123814	52617	23755,0	19735,1	33,6
<i>Subregion</i>							
Powiaty: <i>Powiats:</i>							
bełchatowski	1264,4	395,3	21496	9004	5000,2	4127,4	36,5
opoczyński	957,2	558,7	19090	11378	2269,0	1899,7	24,7
piotrkowski	1572,5	358,9	27365	7159	3534,9	3080,2	33,8
radomszczański	1428,7	404,8	27493	10956	4565,3	3615,9	31,7
tomaszowski	1174,6	466,2	21670	9997	5582,7	4690,2	39,8
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>							
Piotrków Trybunalski	172,2	186,2	6700	4223	2802,9	2321,7	31,2
Podregion Sieradzki	6515	1567,2	102261	36173	17488,1	14062,8	31,3
<i>Subregion</i>							
Powiaty: <i>Powiats:</i>							
łaski	763,6	148,2	11946	4137	1625,0	1432,0	28,5
pajęczański	857,2	200,6	14140	5497	2629,7	1567,8	30,2

a łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania. b Rozdzielcza. c Bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów. d Sieć rozdzielcza i kolektory.

a Including collective accommodation facilities. b Distribution network. c Excluding connections leading to residential buildings and other facilities. d Distribution network and collectors.

Tabl. 16 (25). **Urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne oraz zużycie wody według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 16 (25). *Water supply and sewerage system equipment and use of water by subregions and powiats in 2017 (cont)*

Wyszczególnienie Specification	Sieć w km Network in km		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^a Connections leading to residential buildings ^a		Zużycie wody Consumption of water		
	wodociągowa ^{bc} water supply ^{bc}	kanalizacyjna ^{cd} sewage ^{cd}	wodociągowe water supply system	kanalizacyjne Sewage system	ogółem w dam ³ total in dam ³	w tym w gospodarstwach domowych	
	stan w dniu 31 XII as of 31 XII					razem w dam ³ in dam ³	na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³
Podregion Sieradzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>							
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont.):</i>							
poddębicki	1033,9	100,1	11998	2278	1780,8	1564,8	37,8
sieradzki	1708,3	359,2	23685	7672	4580,3	3792,8	31,9
wieluński	1030,7	284,8	17874	6622	2786,7	2388,2	31,0
wieruszowski	596,3	273,8	10392	5209	1651,6	1402,2	33,2
zduńskowolski	525	200,5	12226	4758	2434,0	1915,0	28,5
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	5075,1	832,8	67312	20542	18178,3	14117,9	38,8
Powiaty: <i>Powiats:</i>							
kutnowski	1308,5	259,2	16415	6082	5647,8	3257,0	33,1
łęczycki	1056,4	106,6	9908	1853	2242,9	2006,8	39,7
łowicki	1113,8	173,4	16424	4757	4539,0	3888,3	49,1
rawski	704,4	91,7	8903	2053	1971,5	1601,3	32,7
skierniewicki	726,6	61,6	10721	1343	1535,9	1389,3	36,4
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>							
Skierniewice	165,4	140,3	4941	4454	2241,2	1975,2	40,9

a łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania. b Rozdzielcza. c Bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów. d Sieć rozdzielcza i kolektory.

a Including collective accommodation facilities. b Distribution network. c Excluding connections leading to residential buildings and other facilities. d Distribution network and collectors.

Tabl. 17 (26). **Ludność miast korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 2017 r.**Tabl. 17 (26). *Population of cities connected to water supply system and sewerage system in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ludność Population				
	ogółem total	korzystająca z sieci wodociągowej using water supply network		korzystająca z sieci kanalizacyjnej using sewage network	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	2476315	2333248	94,2	1583045	63,9
GMINY GMINAS	922890	854509	92,6	232846	25,2
MIASTA CITIES	1553425	1478739	95,2	1350199	86,9
o liczbie ludności: with the number of population:					
2 000 – 4 999					
Biała Rawska	3206	2768	86,3	2573	80,3
Błaszki	2158	2074	96,1	2068	95,8
Drzewica	3865	3718	96,2	3437	88,9
Kamieńsk	2812	2783	99,0	2237	79,6
Krośniewice	4426	4416	99,8	4230	95,6
Przedbórz	3615	3611	99,9	2669	73,8
Stryków	3493	3377	96,7	2646	75,8
Szadek	1957	1927	98,5	1055	53,9
Uniejów	3011	2993	99,4	2365	78,6
Warta	3258	3218	98,8	2496	76,6
Wolbórz	2336	2265	97,0	2008	86,0
Złoczew	3351	3285	98,0	1953	58,3
Rzgów	3385	3303	97,6	3115	92,0
5 000 – 9 999					
Działoszyn	5950	5950	100,0	5779	97,1
Pajęczno	6792	6591	97,0	5549	81,7
Poddębice	7530	7322	97,2	6905	91,7
Sulejów	6226	6220	99,9	3981	63,9
Tuszyn	7293	7213	98,9	3375	46,3
Wieruszów	8600	8480	98,6	7636	88,8
Zelów	7665	5494	71,7	5 536	72,2
Żychlin	8288	8214	99,1	6 735	81,3
10 000 – 14 999					
Brzeziny	12534	11984	95,6	11 747	93,7
Głowno	14422	12658	87,8	10 270	71,2
Koluszki	13148	13145	100,0	9 855	75,0
Łęczycza	14252	14037	98,5	13 100	91,9
15 000 – 19 999					
Konstantynów Łódzki	18013	17761	98,6	13541	75,2
Łask	17484	16181	92,6	14238	81,4
Rawa Mazowiecka	19685	18590	94,4	15811	80,3

Tabl. 17 (26). **Ludność miast korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 2017 r. (dok.)**
 Tabl. 17 (26). *Population of cities connected to water supply system and sewerage system in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ludność Population				
	ogółem total	korzystająca z sieci wodociągowej using water supply network		korzystająca z sieci kanalizacyjnej using sewerage network	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
MIASTA (dok.) <i>CITIES (cont.)</i>					
o liczbie ludności (dok.): with the number of population (cont.):					
20 000 – 49 999	17480	16153	92,4	15277	87,4
Aleksandrów Łódzki					
Kutno	21535	20997	97,5	17981	83,5
Łowicz	44513	42084	94,5	40741	91,5
Opoczno	28704	27397	95,5	26059	90,8
Ozorków	21534	20810	96,6	19800	92,0
Radomsko	46409	44769	96,5	37975	81,8
Sieradz	42570	40900	96,1	38464	90,4
Skierniewice	48308	45063	93,3	42922	88,9
Wieluń	22794	22772	99,9	21021	92,2
Zduńska Wola	42374	40868	96,5	38688	91,3
50 000 – 99 999					
Bełchatów	57964	57119	98,5	55014	94,9
Pabianice	65823	60999	92,7	56359	85,6
Piotrków Trybunalski	74312	71780	96,6	67332	90,6
Tomaszów Mazowiecki	63238	57809	91,4	53541	84,7
Zgierz	56690	54608	96,3	47771	84,3
100 000 i więcej <i>100 000 and more</i>					
Łódź	690422	655033	94,8	604344	87,5

Tabl. 18 (27). **Wybrane dane o kanalizacji**
 Tabl. 18 (27). *Selected data on sewerage system*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Długość sieci kanalizacyjnej w km ^a	6202,7	6507,1	6658,2	6859,4	Length of sewage network ^a in km
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w tys. szt.	141,2	148,7	155,5	160,1	Connections leading to residential buildings and collective accommodation facilities in thous. pcs
Miasta obsługiwane przez sieć kanalizacyjną	44	44	44	44	Cities served by sewage network
Ludność miast korzystająca z sieci kanalizacyjnej w tys.	1360,2	1358,4	1354,9	1350,2	Population in urban areas connected to sewage system in thous.
w % ludności miast ogółem	85,9	86,4	86,7	86,9	in % of total urban population
Ścieki odprowadzone w hm ³	80,8	81,9	82,1	82,6	Discharged wastewater in hm ³

a Ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze.
 a Main sewage network.

Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r.

Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017

Wyszczególnienie Specification	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ Treated wastewater ^a in dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Number of population connected to wastewater treatment plants			
	ogółem total	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogenne removal	razem total		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogenne removal
				w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population		
OGÓŁEM GRAND TOTAL	82562	8920	73642	1714890	69,3	237988	1476902
MIASTA CITIES							
RAZEM TOTAL	73689	2905	70784	1474915	94,9	84211	1390704
o liczbie ludności: with the number of population:							
2 000 – 4 999							
Biała Rawska	225	225	-	3117	97,2	3117	-
Błaszki	59	59	-	2158	100,0	2158	-
Drzewica	108	108	-	3865	100,0	3865	-
Kamieńsk	158	158	-	2753	97,9	2753	-
Krośniewice	220	220	-	4166	94,1	4166	-
Przedbórz	103	-	103	3100	85,8	-	3100
Rzgów	160	160	-	3020	89,2	3020	-
Stryków	212	212	-	2876	82,3	2876	-
Szadek	25	25	-	1190	60,8	1190	-
Uniejów	216	216	-	2200	73,1	2200	-
Warta	112	112	-	3250	99,8	3250	-
Wolbórz	90	-	90	2262	96,8	-	2262
Złoczew	185	185	-	1722	51,4	1722	-
5 000 – 9 999							
Działoszyn	216	216	-	5950	100,0	5950	-
Pajęczno	256	256	-	6490	95,6	6490	-
Poddębice	436	-	436	7019	93,2	-	7019
Sulejów	116	-	116	5100	81,9	-	5100
Tuszyn	134	-	134	3874	53,1	-	3874
Wieruszów	359	-	359	8592	99,9	-	8592
Zelów	176	176	-	7386	96,4	7386	-
Żychlin	237	-	237	6334	76,4	-	6334
10 000 – 14 999							
Brzeziny	512	-	512	9594	76,5	-	9594
Głowno	695	-	695	9510	65,9	-	9510
Koluszki	386	-	386	11855	90,2	-	11855
Łęczycza	570	-	570	14000	98,2	-	14000

a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.

a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r. (cd.)

Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ Treated wastewater ^a in dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Number of population connected to wastewater treatment plants			
	ogółem total	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal	razem total		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal
				w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population		
MIASTA (dok.) CITIES (cont.)							
15 000 – 19 999							
Konstantynów Łódzki	789	3	786	13791	76,6	106	13685
Łask	574	574	-	17130	98,0	17130	-
Rawa Mazowiecka	723	-	723	16832	96,3	16832	-
20 000 – 49 999							
Aleksandrów Łódzki	741	-	741	15450	71,7	-	15450
Kutno	3593	-	3593	43437	97,6	-	43437
Łowicz	1320	-	1320	25932	90,3	-	25932
Opoczno	930	-	930	20776	96,5	-	20776
Ozorków	651	-	651	18100	91,9	-	18100
Radomsko	2349	-	2349	43920	94,6	-	43920
Sieradz	1712	-	1712	40021	94,0	-	40021
Skiermiewice	2223	-	2223	47183	97,7	-	47183
Wieluń	798	-	798	21824	95,7	-	21824
Zduńska Wola	1773	-	1773	40934	96,6	-	40934
50 000 – 99 999							
Bełchatów	1986	-	1986	56567	97,6	-	56567
Pabianice	3098	-	3098	61500	93,4	-	61500
Piotrków Trybunalski	2616	-	2616	70795	95,3	-	70795
Tomaszów Mazowiecki	2139	-	2139	60640	95,9	-	60640
Zgierz	1912	-	1912	49000	86,4	-	49000
100 000 i więcej 100 000 and more							
Łódź	37796	-	37796	679700	98,4	-	679700
GMINY GMINAS							
RAZEM TOTAL	8873	6015	2858	239975	30,0	153777	86198
Aleksandrów Łódzki	129	4	125	3640	36,7	140	3500
Andrespol	305	-	305	7100	52,0	-	7100
Bełchatów	49	13	36	1282	11,4	749	533

a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.

a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r. (cd.)

Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ Treated wastewater ^a in dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Number of population connected to wastewater treatment plants			
	ogółem total	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogenne removal	razem total		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogenne removal
				w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population		
GMINY (cd.) GMINAS (cont.)							
Będków	17	17	-	580	17,4	580	-
Biała Rawska	3	3	-	130	1,6	130	-
Biała	2	2	-	80	1,5	80	-
Białaczków	106	106	-	4893	84,1	4893	-
Bielawy	6	6	-	306	5,6	306	-
Błaszki	23	23	-	1191	9,5	1191	-
Bolesławiec	121	-	121	4041	99,0	-	4041
Bolimów	75	75	-	2042	50,4	2042	-
Brąszewice	27	-	27	1864	41,1	-	1864
Brzeźno	39	-	39	1018	16,0	1018	-
Buczek	80	80	-	2029	39,9	2029	-
Budziszewice	21	21	-	400	18,3	400	-
Burzenin	30	30	-	1055	19,1	1055	-
Cielądz	42	42	-	780	19,6	780	-
Chąśno	7	-	7	228	7,8	-	228
Czarnocin	120	120	-	2255	54,7	2255	-
Czarnożyły	104	104	-	3472	76,6	3472	-
Czastary	45	45	-	2300	58,2	2300	-
Czerniewice	59	59	-	1414	27,6	1414	-
Dalików	2	2	-	84	2,2	84	-
Daszyna	17	17	-	1030	26,2	1030	-
Dłutów	32	32	-	1015	22,2	1015	-
Dmosin	19	19	-	468	10,5	468	-
Dobroń	224	224	-	2435	31,8	2435	-
Dobryczyce	79	71	8	2340	53,3	2110	230
Domaniewice	55	55	-	714	15,3	714	-
Drużbice	10	10	-	732	14,2	732	-
Drzewica	124	124	-	5794	86,6	5794	-
Działoszyn	166	166	-	5179	77,1	5179	-
Galewice	89	89	-	2550	41,1	2550	-
Gidle	77	77	-	2300	37,4	2300	-
Głuchów	42	42	-	1482	25,5	1482	-
Gomunice	60	60	-	2483	42,1	2483	-
Gorzkowice	133	133	-	2740	32,1	2740	-
Goszczanów	32	32	-	875	15,9	875	-

^a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.

^a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r. (cd.)

Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ Treated wastewater ^a in dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Number of population connected to wastewater treatment plants			
	ogółem total	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal	razem total		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal
				w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population		
GMINY (cd.) GMINAS (cont.)							
Góra Świętej Małgorzaty	43	-	43	620	14,1	-	620
Grabica	12	12	-	824	13,5	824	-
Grabów	40	40	-	1450	23,9	1450	-
Inowódz	30	30	-	600	15,7	600	-
Jeżów	62	62	-	1414	41,1	1414	-
Kamieńsk	65	65	-	1158	36,6	1158	-
Kiernożia	21	21	-	640	18,7	640	-
Kleszczów	362	362	-	5810	97,3	581	-
Kluki	12	12	-	380	8,8	380	-
Kobiele Wielkie	23	23	-	495	11,1	495	-
Kodrąb	23	23	-	850	18,6	850	-
Koluszki	20	-	20	1219	11,6	-	1219
Konopnica	47	47	-	1272	33,3	1272	-
Krośniewice	8	8	-	333	8,1	333	-
Krzyżanów	12	12	-	230	5,4	230	-
Ksawerów	235	-	235	6236	81,2	-	6236
Kutno	211	22	189	2669	30,5	603	2066
Lgota Wielka	76	76	-	2767	64,2	2767	-
Lipce Reymontowskie	29	29	-	1273	38,6	1273	-
Lubochnia	155	155	-	5950	83,1	5950	-
Lututów	56	56	-	1320	28,7	1320	-
Ładzice	53	53	-	1670	34,7	1670	-
Łanięta	28	28	-	750	30,6	750	-
Łask	79	79	-	2420	23,3	2420	-
Łęczycza	6	6	-	120	1,4	120	-
Łowicz	58	-	58	2254	29,2	-	2254
Łubnice	112	112	-	4096	99,4	4096	-
Łyszkowice	173	173	-	1374	20,5	1374	-
Mastowice	5	5	-	150	3,6	150	-
Mniszków	35	35	-	2504	52,6	2504	-
Mokrsko	113	-	113	1704	31,6	-	1704
Moszczenica	161	161	-	8480	66,0	8480	-
Nowe Ostrowy	26	26	-	1000	28,6	1000	-
Nowosolna	3	3	-	90	1,9	90	-

a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.

a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 19 (28). Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r. (cd.)

Tabl. 19 (28). Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ Treated wastewater ^a in dam ³			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków Number of population connected to wastewater treatment plants			
	ogółem total	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal	razem total		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów with increased biogenne removal
				w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population		
GMINY (cd.) GMINAS (cont.)							
Nowy Kawęczyn	24	24	-	618	18,3	618	-
Opoczno	143	28	115	3828	29,3	1178	2650
Osjaków	80	-	80	1315	27,6	-	1315
Ostrówek	43	14	29	764	16,9	208	556
Ozorków	28	25	3	980	14,1	880	100
Pabianice	54	-	54	1005	13,9	-	1005
Pajęczno	22	22	-	885	18,0	885	-
Paradyż	116	116	-	2627	59,4	2627	-
Parzęczew	44	22	22	1421	28,2	731	690
Pęczniew	13	13	-	559	16,1	559	-
Piątek	92	5	87	1843	30,2	66	1777
Poddębice	16	-	16	486	6,0	-	486
Poświętne	13	13	-	715	22,4	715	-
Przedbórz	3	-	3	200	5,5	-	200
Radomsko	60	-	60	1955	34,7	-	1955
Rawa Mazowiecka	28	25	3	811	9,3	700	111
Ręczno	24	24	-	789	22,2	789	-
Rokiciny	53	53	-	2445	39,6	2445	-
Rozprza	64	64	-	2838	23,1	2838	-
Rusiec	20	20	-	638	12,8	638	-
Rząśnia	65	65	-	2000	40,9	2000	-
Rzeczyca	14	14	-	460	9,9	460	-
Rzgów	63	63	-	830	12,2	830	-
Sadkowice	10	10	-	280	5,1	280	-
Sędziejowice	41	41	-	2123	33,1	2123	-
Sieradz	152	-	152	6013	57,0	-	6013
Skomlin	42	42	-	1600	47,7	1600	-
Sławno	186	186	-	4900	64,1	4900	-
Słupia	13	-	13	240	9,1	-	240
Sokolniki	61	61	-	800	16,0	800	-
Stryków	155	155	-	2710	29,9	2710	-
Strzelce Wielkie	22	22	-	733	15,8	733	-
Strzelce	23	23	-	800	20,2	800	-
Sulmierzyce	88	88	-	3020	67,9	3020	-
Szadek	40	40	-	837	15,5	837	-

^a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.

^a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 19 (28). **Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków według miast i gmin w 2017 r. (dok.)**Tabl. 19 (28). *Wastewater discharged through sewerage network and population connected to wastewater treatment plants by towns and gminas in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ścieki ^a oczyszczane w dam ³ <i>Treated wastewater^a in dam³</i>			Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków <i>Number of population connected to wastewater treatment plants</i>			
	ogółem <i>total</i>	biologicznie <i>biologically</i>	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów <i>with increased biogenne removal</i>	razem <i>total</i>		biologiczne <i>biological</i>	z podwyższonym usuwaniamiem biogenów <i>with increased biogenne removal</i>
				w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	w % ludności ogółem <i>in % of total population</i>		
GMINY (dok.) GMINAS (cont.)							
Szczerców	153	153	-	5248	64,3	5248	-
Świnice Warckie	39	39	-	550	13,9	550	-
Tomaszów Mazowiecki	67	67	-	2150	19,4	2150	-
Tuszyn	6	6	-	200	4,0	200	-
Ujazd	244	244	-	4074	52,3	4074	-
Uniejów	6	6	-	305	7,5	305	-
Warta	3	3	-	310	3,3	310	-
Wartkowice	146	-	146	1235	19,7	-	1235
Widawa	64	-	64	1326	17,8	-	1326
Wielgomłyn	30	30	-	1323	28,3	1323	-
Wieluń	135	-	135	6505	71,8	-	6505
Wieruszów	88	-	88	2800	49,1	-	2800
Wierzchlas	28	28	-	951	14,3	951	-
Witonia	3	3	-	250	7,6	250	-
Wola Krzysztoporska	162	162	-	2300	19,3	2300	-
Wolbórz	99	-	99	3195	58,8	-	3195
Wróblew	51	51	-	470	7,7	470	-
Zadzim	23	23	-	681	13,6	681	-
Zapolice	51	39	12	861	16,7	612	249
Zduny	53	53	-	1484	25,8	1484	-
Zduńska Wola	385	23	362	4413	36,3	309	4104
Zelów	19	19	-	968	13,2	968	-
Zgierz	5	5	-	225	1,6	225	-
Żarnów	59	59	-	2792	46,7	2792	-
Żelechlinek	27	27	-	825	24,8	825	-
Żychlin	28	-	28	1259	33,2	-	1259
Żytno	19	19	-	750	14,4	750	-

^a Bez wód opadowych i ścieków dowożonych do oczyszczalni.^a Excluding precipitation water and wastewater transported to wastewater treatment plant.

Tabl. 20 (29). **Ścieki przemysłowe**
 Tabl. 20 (29). *Industrial wastewater*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w hektometrach sześciennych in cubic hectometers				
Ścieki odprowadzone ^a ogółem	28,2	25,5	27,3	20,9	Total discharged wastewater ^a
bezpośrednio do wód lub do ziemi	19,6	16,8	18,6	11,8	directly into waters or into the ground
wody chłodnicze do kanalizacji miejskiej	0,6	0,5	0,7	1,0	
	8,6	8,7	8,7	9,1	into urban sewage systems
Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi	19,0	16,3	17,9	10,8	Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground
oczyszczane	15,9	13,3	13,9	7,3	treated
mechanicznie	10,2	7,9	8,2	0,3	mechanically
chemicznie	0,3	0,3	0,3	0,3	chemically
biologicznie	4,4	4,2	4,2	5,2	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	1,1	1,0	1,2	1,5	with increased biogene removal
nieoczyszczane	3,1	2,9	4,0	3,5	untreated

^a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłownicze do celów chłodzenia.

^a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

 Tabl. 21 (30). **Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane odprowadzone z zakładów według podregionów i powiatów w 2017 r.**

 Tabl. 21 (30). *Treated and untreated industrial wastewater discharged from plants by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a			
	ogółem total	do sieci kanalizacyjnej into sewage network	bezpośrednio do wód lub do ziemi directly into waters or into the ground	
			razem total	w tym wody chłodnicze (nie wymagające oczyszczania) of which cooling water (not requiring treatment)
	w dekametrach sześciennych in cubic decametres			
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	20904	9121	11783	972
Podregion łódzki Subregion	2195	1123	1072	480
Powiaty: Powiats:				
brzeziński	148	26	122	-
łódzki wschodni	248	4	244	2
pabianicki	646	517	129	1
zgierski	1153	576	577	477

^a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłownicze do celów chłodzenia.

^a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 21 (30). **Ścieki przemysłowe oczyszczone i nieoczyszczone odprowadzone z zakładów według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 21 (30). *Treated and untreated industrial wastewater discharged from plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a			
	ogółem total	do sieci kanalizacyjnej into sewage network	bezpośrednio do wód lub do ziemi directly into waters or into the ground	
			razem total	w tym wody chłodnicze (nie wymagające oczyszczania) of which cooling water (not requiring treatment)
	w dekametrach sześciennych in cubic decametres			
Podregion m. Łódź Subregion	1931	1930	1	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:				
Łódź	1931	1930	1	-
Podregion Piotrkowski Subregion	6542	1798	4744	129
Powiaty: Powiats:				
bełchatowski	3943	63	3880	124
opoczyński	468	382	86	-
piotrkowski	201	-	201	-
radomszczański	780	492	288	-
tomaszowski	911	659	252	5
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:				
Piotrków Trybunalski	239	202	37	-
Podregion Sieradzki Subregion	5313	1247	4066	54
Powiaty: Powiats:				
łaski	121	50	71	-
pajęczański	3403	62	3341	19
poddębicki	116	116	-	-
sieradzki	349	323	26	-
wieluński	423	-	423	-
wieruszowski	81	18	63	-
zduńskowolski	820	678	142	35
Podregion Skierniewicki Subregion	4923	3023	1900	309
Powiaty: Powiats:				
kutnowski	1647	1167	480	293
łęczycki	109	-	109	16

a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłe do celów chłodzenia.

a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 21 (30). **Ścieki przemysłowe oczyszczone i nieoczyszczone odprowadzone z zakładów według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 21 (30). *Treated and untreated industrial wastewater discharged from plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a			
	ogółem total	do sieci kanalizacyjnej into sewage network	bezpośrednio do wód lub do ziemi directly into waters or into the ground	
			razem total	w tym wody chłodnicze (nie wymagające oczyszczania) of which cooling water (not requiring treatment)
w dekametrach sześciennych in cubic decametres				
Podregion Skierniewicki (dok.)				
<i>Subregion (cont.)</i>				
Powiaty (dok.):				
<i>Powiats (cont):</i>				
łowicki	2479	1390	1089	-
rawski	104	83	21	-
skierniewicki	200	-	200	-
Miasto na prawach powiatu:				
<i>City with powiat status:</i>				
Skierniewice	384	383	1	-

a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłone do celów chłodzenia.

a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 22 (31). **Ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 22 (31). *Industrial wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczone Treated					Nieoczyszczane Untreated
		razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogene removal	
WOJEWÓDZTWO	10811	7321	343	317	5162	1499	3490
<i>VOIVODSHIP</i>							
Podregion Łódzki	592	582	30	151	401	-	10
<i>Subregion</i>							
Powiaty:							
<i>Powiats:</i>							
brzeziński	122	120	-	-	120	-	2

Tabl. 22 (31). Ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)

Tabl. 22 (31). Industrial wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczone Treated					Nieoczyszczone Untreated
		razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogene removal	
w dekametrach sześciennych in cubic decametres							
Podregion Łódzki (dok.) Subregion (cont):							
Powiaty (dok.): Powiats (cont):							
łódzki wschodni	242	242	-	64	178	-	-
pabianicki	128	120	28	87	5	-	8
zgierski	100	100	2	-	98	-	-
Podregion m. Łódź Subregion	1	-	-	-	-	-	1
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Łódź	1	-	-	-	-	-	1
Podregion Piotrkowski Subregion	4615	4489	181	155	4153	-	126
Powiaty: Powiats:							
bełchatowski	3756	3756	-	-	3756	-	-
opoczyński	86	56	56	-	-	-	30
piotrkowski	201	201	2	-	199	-	-
radomszczański	288	288	-	142	146	-	-
tomaszowski	247	151	86	13	52	-	96
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Piotrków Trybunalski	37	37	37	-	-	-	-
Podregion Sieradzki Subregion	4012	684	113	-	242	329	3328
Powiaty: Powiats:							
łaski	71	71	5	-	66	-	-
pajęczański	3322	24	-	-	24	-	3298
poddębicki	-	-	-	-	-	-	-
sieradzki	26	26	-	-	26	-	-
wieluński	423	423	-	-	94	329	-
wieruszowski	63	33	31	-	2	-	30
zduńskowolski	107	107	77	-	30	-	-

Tabl. 22 (31). **Ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

 Tabl. 22 (31). *Industrial wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczone Treated					Nieoczyszczone Untreated
		razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniami biogenów with increased biogene removal	
w dekametrach sześciennych in cubic decametres							
Podregion Skierniewicki Subregion	1591	1566	19	11	366	1170	25
Powiaty: Powiats:							
kutnowski	187	173	19	11	51	92	14
łęczycki	93	92	-	-	92	-	1
łowicki	1089	1079	-	-	1	1078	10
rawski	21	21	-	-	21	-	-
skierniewicki	200	200	-	-	200	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Skierniewice	1	1	-	-	1	-	-

 Tabl. 23 (32). **Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzone do wód według podregionów i powiatów w 2017 r.**

 Tabl. 23 (32). *Pollutant load in industrial wastewater discharged into waters by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	BZT ₅ Bod	ChZT COD	Zawiesina ogólna Suspension	Suma chlorków i siarczków The sum of chlorides and sulphides	Suma metali ciężkich The sum of heavy metals
	w kilogramach/rok in kilograms per year				
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	41987	170738	236614	1398043	380
Podregion Łódzki Subregion	9661	27157	11387	94372	-
Powiaty: Powiats:					
brzeziński	1889	4225	287	-	-
łódzki wschodni	2664	13081	1970	21625	-
pabianicki	4454	4331	7220	72747	-
zgierski	654	5520	1910	-	-

Tabl. 23 (32). Ładunki zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzone do wód według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)

Tabl. 23 (32). Pollutant load in industrial wastewater discharged into waters by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	BZT ₅ Bod	ChZT COD	Zawiesina ogólna Suspension	Suma chlorków i siarczków The sum of chlorides and sulphides	Suma metali ciężkich The sum of heavy metals
	w kilogramach/rok in kilograms per year				
Podregion m. Łódź Subregion	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:					
Łódź	-	-	-	-	-
Podregion Piotrkowski Subregion	16690	33962	184139	661929	231
Powiaty: Powiats:					
bełchatowski	11610	65630	1300	540522	144
opoczyński	-	-	1353	-	-
piotrkowski	3121	14052	3095	13416	-
radomszczański	1851	12603	3064	107991	87
tomaszowski	108	744	173842	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:					
Piotrków Trybunalski	-	-	1485	-	-
Podregion Sieradzki Subregion	3528	23685	22926	287761	32
Powiaty: Powiats:					
łaski	407	2910	820	9185	-
pajęczański	73	366	16634	166493	-
poddębicki	-	-	-	-	-
sieradzki	101	879	176	81	-
wieluński	1838	12436	3539	85838	-
wieruszowski	131	544	505	419	-
zduńskowolski	978	6550	1252	25745	32
Podregion Skierniewicki Subregion	12108	85934	18162	353981	117
Powiaty: Powiats:					
kutnowski	1020	9378	2904	10099	-
łęczycki	305	1712	391	-	-
łowicki	9649	62564	12967	343882	117
rawski	158	1691	371	276	-
skierniewicki	976	10589	1529	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:					
Skierniewice	-	-	-	-	-

Tabl. 24 (33). Ścieki przemysłowe oczyszczone i nieoczyszczone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.

Tabl. 24 (33). Treated and untreated industrial wastewater by the Polish Classification of Activities in 2017

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a				W tym ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi Of which wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground						
	ogółem grand total	bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi directly into waters or into the ground		do sieci kanalizacyjnej sewage network	ogółem grand total	oczyszczone treated					nie-oczyszczone untreated
		razem total	w tym wody chłodnicze (umownie czyste) of which cooling water (agreed clean)			razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal	
	w dekametrach sześciennych in cubic decametres										
OGÓŁEM TOTAL	20904	11783	972	9121	10811	7321	343	317	5162	1499	3490
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE MINING AND QUARRYING	3510	3505	-	5	3505	3505	-	-	3505	-	-
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE MANUFACTURING	14109	6379	955	7730	5424	2057	253	111	1272	421	3367
w tym: of which:											
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	6397	1851	168	4546	1683	1683	11	11	1240	421	-
Produkcja napojów Manufacture of beverages	744	570	512	174	58	58	28	10	20	-	-
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	1950	107	-	1843	107	77	-	77	-	-	30
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	308	-	-	308	-	-	-	-	-	-	-

^a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłne do celów chłodzenia.

^a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 24 (33). Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (cd.)

Tabl. 24 (33). Treated and untreated industrial wastewater by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a				W tym ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi Of which wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground						
	ogółem grand total	bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi directly into waters or into the ground		do sieci kanalizacyjnej sewage network	ogółem grand total	oczyszczone treated					nie-oczyszczone untreated
		razem total	w tym wody chłodnicze (umownie czyste) of which cooling water (agreed clean)			razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal	
	w dekametrach sześciennych in cubic decametres										
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	79	61	-	18	61	31	31	-	-	-	30
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	20	2	-	18	2	2	-	-	2	-	-
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	3620	3441	-	179	3441	138	136	-	2	-	3303
Produkcja metalowych wyrobów gotowych ^Δ Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	172	24	16	148	8	7	-	-	7	-	1

^a łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłne do celów chłodzenia.

^a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 24 (33). Ścieki przemysłowe oczyszczone i nieoczyszczone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (dok.)

Tabl. 24 (33). Treated and untreated industrial wastewater by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ścieki odprowadzone ^a Discharged wastewater ^a				W tym ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi Of which wastewater requiring treatment discharged directly into waters or into the ground						
	ogółem grand total	bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi directly into waters or into the ground		do sieci kanalizacyjnej sewage network	ogółem grand total	oczyszczone treated					nie-oczyszczone untreated
		razem total	w tym wody chłodnicze (umownie czyste) of which cooling water (agreed clean)			razem total	mechanicznie mechanically	chemicznie chemically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal	
	w dekametrach sześciennych in cubic decimetres										
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	38	-	-	38	-	-	-	-	-	-	-
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ I GORĄCĄ WODĘ ^Δ Electricity, gas, steam and air conditioning supply	166	77	-	89	77	77	77	-	-	-	-
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA ^Δ PUBLIC ADMINISTRATION AND DEFENCE	522	338	-	184	338	228	5	-	223	-	110
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA HUMAN HEALTH AND SOCIAL WORK ACTIVITIES	598	48	-	550	48	36	-	-	36	-	12
POZOSTAŁE SEKCJE OTHER SECTIONS	1999	1436	17	563	1419	1418	8	206	126	1078	1

^a Łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, dane obejmują również wody chłodnicze używane przez elektrownie ciepłne do celów chłodzenia.

^a Including contaminated drainage water from mines and buildings, data concern cooling water from power generating plants using for cooling purposes.

Tabl. 25 (34). **Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub ziemi**Tabl. 25 (34). *Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w hektometrach sześciennych				
OGÓŁEM	100,4	98,7	100,7	94,3	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	19,6	16,8	18,6	11,8	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze	0,6	0,5	0,7	1,0	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	80,8	81,9	82,1	82,6	of which discharged through sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	99,8	98,2	100,0	93,4	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	96,7	95,2	96,0	89,9	treated
mechanicznie	10,2	7,9	8,3	0,3	mechanically
Chemicznie ^b	0,3	0,3	0,3	0,3	Chemically ^b
biologicznie	12,7	12,2	12,2	14,1	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	73,5	74,9	75,2	75,1	with increased biogene removal
nieoczyszczane	3,1	2,9	4,0	3,5	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	3,1	2,9	4,0	3,5	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	0,0	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building construction as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only industrial wastewater.

Tabl. 26 (35). **Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 26 (35). *Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczane Treated					Nieoczyszczane Untreated			Ścieki wymagające oczyszczania Waste-water requiring treatment	Ścieki nieoczyszczane Untr-eated waste-water
		razem total	me- chani- cznie mechani- cally	chemi- cznie ^a chemii- cally ^a	biolo- gicznie boilgi- cally	z pod- wyższonym usuwa- niem bio- genów with incrised biogenne removal	razem total	odprowadzone discharged			
								z zakła- dów prze- mysto- wych from indu- strial plants	siecią kanali- zacyjną through sewage network		
w dekametrach sześciennych in cubic decametres									w dam ³ /1 km ² in dam ³ /1 km ²		
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	93377	89883	343	317	14082	75141	3494,1	3490,0	4,1	5,1	0,2
Podregion Łódzki Subregion	11266	11256	30	151	1396	9679	10,0	10,0	-	5,1	0,0
Powiaty: Powiats:											
brzeziński	715	713	-	-	201	512	2,0	2,0	-	2,0	0,0

a Dotyczy ścieków przemysłowych.
a Concerns industrial wastewater.

Tabl. 26 (35). **Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**
 Tabl. 26 (35). *Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczone Treated					Nieoczyszczone Untreated			Ścieki wymagające oczyszczania Waste-water requiring treatment	Ścieki nieoczyszczone Untreated waste-water
		razem total	mechani- cznie mechanically	chemi- cznie ^a chemically ^a	biolo- gicznie biologically	z pod- wyższonym usuwan- iem bio- genów with increased biogenne removal	razem total	odprowadzone discharged			
								z zakła- dów pre- mysto- wych from indu- strial plants	siecią kanali- zacyj- ną through sewage network		
w dekametrach sześciennych in cubic decametres									w dam ³ /1 km ² in dam ³ /1 km ²		
Podregion Łódzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>											
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont.):</i>											
łódzki wschodni	1319	1319	-	64	410	845	-	-	-	2,6	-
pabianicki	4560	4552	28	87	264	4173	8,0	8,0	-	9,3	0,0
zgierski	4672	4672	2	-	521	4149	-	-	-	5,5	-
Podregion m. Łódź <i>Subregion</i>	37797	37796	-	-	-	37796	1,0	1,0	-	129,0	0,0
Miasto na pra- wach powiatu: <i>City with powiat status:</i>											
Łódź	37797	37796	-	-	-	37796	1,0	1,0	-	129,0	0,0
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	18828,0	18702	181	155	7716	10650	126,0	126,0	-	3,2	0,0
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
bełchatowski	6543	6543	-	-	4521	2022	-	-	-	6,8	-
opoczyński	1906	1876	56	-	775	1045	30,0	30,0	-	1,8	0,0
piotrkowski	1182	1182	2	-	875	305	-	-	-	0,8	-
radomszczański	3471	3471	-	142	806	2523	-	-	-	2,4	-
tomaszowski	3073	2977	86	13	739	2139	96,0	96,0	-	3,0	0,1
Miasto na pra- wach powiatu: <i>City with powiat status:</i>											
Piotrków Trybunalski	2653	2653	37	-	-	2616	-	-	-	39,6	-

a Dotyczy ścieków przemysłowych.
 a Concerns industrial wastewater.

Tabl. 26 (35). **Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**
 Tabl. 26 (35). *Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Oczyszczone Treated					Nieoczyszczone Untreated			Ścieki wymagające oczyszczenia Waste-water requiring treatment	Ścieki nieoczyszczone Untreated waste-water
		razem total	mechani- cznie mechanically	chemi- cznie ^a chemically ^a	biolo- gicznie biologically	z pod- wyższonym usuwan- iem bio- genów with increased biogenne removal	razem total	odprowadzone discharged			
								z zakła- dów prze- mysto- wych from indu- strial plants	siecią kanali- zacyj- ną through sewage network		
w dekametrach sześciennych in cubic decametres									w dam ³ /1 km ² in dam ³ /1 km ²		
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	13568	10237	113	-	3372	6752	3331,1	3328,0	3,1	2,4	0,6
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
łaski	909	909	5	-	840	64	-	-	-	1,5	-
pajęczański	4157	859	-	-	859	-	3298,0	3298,0	-	5,2	4,1
poddębicki	858	858	-	-	260	598	-	-	-	1,0	-
sieradzki	2451	2451	-	-	560	1891	-	-	-	1,6	-
wieluński	1815	1815	-	-	331	1484	-	-	-	2,0	-
wieruszowski	994	964	31	-	365	568	30,0	30,0	-	1,7	0,1
zduńskowolski	2384	2381	77	-	157	2147	3,1	-	3,1	6,5	0,0
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	11918	11892	19	11	1598	10264	26,0	25,0	1,0	2,9	0,0
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
kutnowski	4573	4559	19	11	390	4139	14,0	14,0	-	5,2	0,0
łęczycki	903	902	-	-	202	700	1,0	1,0	-	1,2	0,0
łowicki	2783	2772	-	-	309	2463	11,0	10,0	1,0	2,8	0,0
rawski	1052	1052	-	-	326	726	-	-	-	1,6	-
skierniewicki	383	383	-	-	370	13	-	-	-	0,5	-
<i>Miasto na pra- wach powiatu: City with powiat status:</i>											
Skierniewice	2224	2224	-	-	1	2223	-	-	-	63,5	-

^a Dotyczy ścieków przemysłowych.
^a Concerns industrial wastewater.

Tabl. 27 (36). **Oczyszczalnie ścieków przemysłowych**

 Tabl. 27 (36). *Industrial wastewater treatment plants*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Ogółem oczyszczalnie (stan w dniu 31 XII)	65	64	62	66	Total treatment plants (as of 31 XII)
Mechaniczne	7	4	5	5	Mechanical
przepustowość w m ³ /d	5960	5504	40004	5704	capacity in m ³ /24h
ścieki oczyszczane w m ³ /d	309	232	1384	370	treated wastewater in m ³ /24h
Chemiczne	3	4	3	3	Chemical
przepustowość w m ³ /d	5760	6160	5860	5860	capacity in m ³ /24h
ścieki oczyszczane w m ³ /d	859	1129	867	872	treated wastewater in m ³ /24h
Biologiczne	52	53	51	55	Biological
przepustowość w m ³ /d	40541	40662	38756	39220	capacity in m ³ /24h
ścieki oczyszczane w m ³ /d	12848	12530	12890	15972	treated wastewater in m ³ /24h
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	3	3	3	3	With increased biogene removal
przepustowość w m ³ /d	4380	5760	5760	5760	capacity in m ³ /24h
ścieki oczyszczane w m ³ /d	2890	2714	3254	4106	treated wastewater in m ³ /24h

 Tabl. 28 (37). **Podczyszczalnie ścieków przemysłowych**

Stan w dniu 31 XII

 Tabl. 28 (37). *Wastewater pretreatment plants*

As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical		Chemiczne Chemical		Biologiczne Biological	
		liczba number	ścieki pod- czyszczane w m ³ na dobę pre-treated wastewater in m ³ per 24 hours	liczba number	ścieki pod- czyszczane w m ³ na dobę pre-treated wastewater in m ³ per 24 hours	liczba number	ścieki pod- czyszczane w m ³ na dobę pre-treated wastewater in m ³ per 24 hours
2014	60	30	3771	24	4192	6	1388
2015	57	28	6407	24	4821	5	3456
2016	53	27	7637	21	5291	5	3405
2017	49	23	3764	21	8888	5	996

 Tabl. 29 (38). **Oczyszczalnie ścieków komunalnych**

 Tabl. 29 (38). *Municipal wastewater treatment plants*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Ogółem (stan w dniu 31 XII)	204	205	206	205	Total (as of 31 XII)
w tym nieposiadające pozwoleń wodnoprawnych	-	-	-	-	not holding water-legal permits
Mechaniczne	1	2	2	-	Mechanical
przepustowość w m ³ na dobę	100	130	130	-	capacity in m ³ /24h
równoważna liczba mieszkań- ców (RLM)	139	268	-	-	population equivalent (P.E.)
ścieki oczyszczane mecha- nicznie w dam ^{3a}	9	14	14	-	mechanical treatment of waste water in dam ^{3a}

^a łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczanymi przez oczyszczalnie przemysłowe.

^a Including municipal wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

Tabl. 29 (38). **Oczyszczalnie ścieków komunalnych (dok.)**Tabl. 29 (38). *Municipal wastewater treatment plants (cont.)*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Biologiczne	164	162	162	164	Biological
przepustowość w m ³ na dobę	57191	56760	71852	57624	capacity in m ³ /24h
równoważna liczba mieszkańców (RLM)	410083	391708	387707	408742	population equivalent (P.E.)
ścieki oczyszczane biologicznie w dam ^{3 a}	11022	10322	10576	11958	biological treatment of waste water in dam ^{3 a}
Z podwyższonym usuwaniem biogenów	39	41	42	41	With increased biogenne removal
przepustowość w m ³ na dobę	54047	474297	473146	470949	capacity in m ³ /24h
równoważna liczba mieszkańców (RLM)	2669451	2788955	2782503	2764741	population equivalent (P.E.)
ścieki oczyszczane w dam ^{3 a}	114239	105115	113062	128707	treated wastewater in dam ^{3 a}

a łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczanymi przez oczyszczalnie przemysłowe.
a Including municipal wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

Tabl. 30 (39). **Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 30 (39). *Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Typ oczyszczalni		Wielkość oczyszczalni				Ścieki oczyszczane ^a w dam ³ /rok Treated wastewater ^a in dam ³ /year
	biologiczna biological	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogenne removal	biologicznych biological		z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogenne removal		
			przepustowość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h	równoważna liczba mieszkańców (RLM) population equivalent (P.E.)	przepustowość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h	równoważna liczba mieszkańców (RLM) population equivalent (P.E.)	
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	164	41	57624	408742	470949	128772	2764741
Podregion Łódzki Subregion	15	9	5769	31357	55775	11086	12939
Powiaty: Powiats:							
Brzeziński	2	1	340	1600	6600	31008	1459
Łódzki Wschodni	3	3	1560	8644	5625	36588	1572
Pabianicki	3	-	917	6823	-	-	293
Zgierski	7	5	2952	14290	43550	172596	9315
Podregion m. Łódź Subregion	-	1	-	-	215300	1026260	69349
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Łódź	-	1	-	-	215300	1026260	69349
Podregion Piotrkowski Subregion	67	10	23142	161308	85840	20153	24640
Powiaty: Powiats:							
Bełchatowski	19	1	5083	29269	1300	99667	4791

a łącznie z wodami opadowymi, infiltracyjnymi oraz ściekami dowożonymi do oczyszczalni, bez ścieków oczyszczonych przez oczyszczalnie przemysłowe.

a Including precipitation, infiltration water and wastewater transported to wastewater treatment plant, excluding wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

Tabl. 30 (39). Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)

Tabl. 30 (39). Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Typ oczyszczalni		Wielkość oczyszczalni				Ścieki oczyszczone ^a w dam ³ /rok Treated wastewater ^a in dam ³ /year
	biologiczna biological	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogenne removal	biologicznych biological		z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogenne removal		
			przepustowość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h	równoważna liczba mieszkańców (RLM) population equivalent (P.E.)	przepustowość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h	równoważna liczba mieszkańców (RLM) population equivalent (P.E.)	
Podregion Piotrkowski (dok.)							
<i>Subregion (cont.)</i>							
Powiaty (dok.): Powiats (dok.):							
Opoczyński	10	1	4214	34865	5500	34666	3074
Piotrkowski	9	4	4908	34595	2640	25550	2135
Radomszczański	16	2	3818	29839	30700	99193	5260
Tomaszowski	13	1	5119	32740	1800	126940	4681
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Piotrków Trybunalski	-	1	-	-	16000	165660	4699
Podregion Sieradzki	50	13	21536	165394	40689	11369	15820
<i>Subregion</i>							
Powiaty: Powiats:							
Łaski	7	2	7115	48815	369	2270	1563
Pajęczański	7	-	5563	44070	-	-	1135
Poddębicki	5	2	968	9481	4008	19775	903
Sieradzki	15	2	3968	30676	15130	72833	3769
Wieluński	7	4	1294	11675	8627	44401	2360
Wieruszowski	5	2	2134	17924	3055	38117	1122
Zduńskowolski	4	1	494	2753	9500	85519	4968
Podregion Skierniewicki	32	8	7177	50683	73345	16815	18286
<i>Subregion</i>							
Powiaty: Powiats:							
Kutnowski	9	2	2040	13263	24750	352757	6619
Łęczycki	8	2	842	7191	6475	31441	1399
Łowicki	6	1	2222	12821	21000	140000	3639
Rawski	5	1	1132	11043	7000	75833	1459
Skierniewicki	4	2	941	6365	14120	83667	5170
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Skierniewice	-	-	-	-	-	-	-

a łącznie z wodami opadowymi, infiltracyjnymi oraz ściekami dowożonymi do oczyszczalni, bez ścieków oczyszczonych przez oczyszczalnie przemysłowe.

a Including precipitation, infiltration water and wastewater transported to wastewater treatment plant, excluding wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

Tabl. 30 (39). **Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 30 (39). *Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu Pollutant load in wastewater after treatment					Wielkość oczyszczalni w RLM (równoważna liczba mieszkańców) Size of wastewater treatment plant in P.E. (population equivalent)
	BZT ₅ BOD ₅	ChZT COD	zawiesina suspension	azot ogólny total nitrogen	fosfor ogólny total phosphorus	
	w kg/rok in kg/year					
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	1057344	6403015	1619171	1102926	75539	3173483
Podregion Łódzki Subregion	100114	659432	1418047	116278	6512	271549
Powiaty: Powiats:						
brzeziński	11770	56940	9424	14763	348	32608
łódzki wschodni	12750	73154	15403	11046	715	45232
pabianicki	1349	12712	1946	-	-	6823
zgierski	74245	516626	121274	90469	5449	186886
Podregion m. Łódź Subregion	607109	3258849	976957	609202	43963	1026260
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Łódź	607109	3258849	976957	609202	43963	1026260
Podregion Piotrkowski Subregion	144166	1007863	166127	120007	10997	712984
Powiaty: Powiats:						
bełchatowski	26038	199346	29578	42819	1542	128936
opoczyński	16741	111148	21700	13884	1393	69531
piotrkowski	16669	101157	22123	9626	1100	60145
radomszczański	38021	273394	49563	37732	2094	129032
tomaszowski	26820	175180	32449	15912	2565	159680
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Piotrków Trybunalski	19877	183638	10714	34	2303	165660
Podregion Sieradzki Subregion	116726	858519	190965	135965	9078	428309
Powiaty: Powiats:						
łaski	23967	123875	29857	9639	2289	51085
pajęczański	14104	85949	19040	5118	480	44070
poddębicki	9715	53089	15182	3756	235	29256
sieradzki	18289	149591	43747	23210	1284	103509
wieluński	14421	112582	27080	31087	2473	56076

Tabl. 30 (39). **Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**

 Tabl. 30 (39). *Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu Pollutant load in wastewater after treatment					Wielkość oczyszczalni w RLM (równoważna liczba mieszkańców) Size of wastewater treatment plant in P.E. (population equivalent)
	BZT ₅ BOD ₅	ChZT COD	zawiesina suspension	azot ogólny total nitrogen	fosfor ogólny total phosphorus	
	w kg/rok in kg/year					
Podregion Sieradzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>						
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont):</i>						
wieruszowski	12726	60826	15525	12873	842	56041
zduńskowolski	23504	274607	40534	50300	1475	88272
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	89229	618352	137075	121456	4989	734381
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
kutnowski	33929	223133	38258	48226	1140	366020
łęczycki	5100	47607	8212	9711	146	38632
łowicki	14528	131092	50758	19958	1297	152821
rawski	13908	64073	21301	9983	1470	86876
skierniewicki	21764	152447	18546	33578	936	90032
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Skierniewice	-	-	-	-	-	-

Tabl. 30 (39). **Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 30 (39). *Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Osady wytworzone w ciągu roku Sewage sludge generated during the year								
	ogółem total	w tym of which						magazynowane czasowo temporarily stored	inne other
		stosowane w rolnic- twie ^a applied in agriculture ^a	do rekulty- wacji terenów, w tym gruntów na cele rolne in land re- clamation including reclamation of land for agricultural purposes	przekształ- cone termi- cznie incinerated	składowane landfilled				
					razem total	w tym na terenie oczysz- czalni on the wastewater treatment plants			
w tonach suchej masy in tonnes of dry solid									
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	42600	6540	2233	11090	853	-	3988	16999	
Podregion Łódzki Subregion	4646	1787	178	-	-	-	2127	554	
Powiaty: Powiats:									
brzeziński	253	248	-	-	-	-	1	4	
łódzki wschodni	689	381	178	-	-	-	48	82	
pabianicki	28	25	-	-	-	-	3	-	
zgierski	3676	1133	-	-	-	-	2075	468	
Podregion m. Łódź Subregion	16402	-	-	11048	-	-	85	5269	
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:									
Łódź	16402	-	-	11048	-	-	85	5269	
Podregion Piotrkowski Subregion	6386	1508	1256	42	158	-	728	2610	
Powiaty: Powiats:									
betchatowski	1666	17	-	-	-	-	22	1627	
opoczyński	685	413	-	36	-	-	197	39	
piotrkowski	398	69	-	-	148	-	71	81	
radomszczański	1186	950	74	6	6	-	47	48	
tomaszowski	943	59	102	-	4	-	43	735	
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:									
Piotrków Trybunalski	1508	-	1080	-	-	-	348	80	

^a Rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz.

^a Meaning cultivation of all crops marketed, including crops designed to produce fodder.

Tabl. 30 (39). **Charakterystyka komunalnych oczyszczalni ścieków według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 30 (39). *Characteristics of municipal wastewater treatment plants by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Osady wytworzone w ciągu roku Sewage sludge generated during the year							
	ogółem total	w tym of which						inne other
		stosowane w rolnic- twie ^a applied in agriculture ^a	do rekulty- wacji terenów, w tym gruntów na cele rolne in land re- clamation including reclamation of land for agricultural purposes	przekształ- cone termi- cznie incinerated	składowane landfilled		magazyno- wane czasowo temporarily stored	
					razem total	w tym na terenie oczysz- czalni on the wastewater treatment plants		
w tonach suchej masy in tonnes of dry solid								
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	6476	2084	8	-	687	-	659	2225
Powiaty: <i>Powiats:</i>								
łaski	1188	-	-	-	-	-	342	33
pajęczański	1215	448	-	-	-	-	141	626
poddębicki	148	93	-	-	2	-	48	5
sieradzki	1410	1316	-	-	12	-	48	34
wieluński	744	5	-	-	671	-	-	68
wieruszowski	362	210	8	-	2	-	75	67
zduńskowolski	1409	12	-	-	-	-	5	1392
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	8690	1161	791	-	8	-	389	6341
Powiaty: <i>Powiats:</i>								
kutnowski	3704	48	-	-	8	-	121	3527
łęczycki	274	105	-	-	-	-	169	-
łowicki	2273	6	14	-	-	-	60	2193
rawski	883	128	720	-	-	-	29	6
skierniewicki	1556	874	57	-	-	-	10	615
<i>Miasto na prawach powiatu:</i> <i>City with powiat status:</i>								
Skierniewice	-	-	-	-	-	-	-	-

^a Rozumianym jako uprawa wszystkich płodów rolnych wprowadzanych do obrotu handlowego, włączając w to uprawy przeznaczone do produkcji pasz.

^a Meaning cultivation of all crops marketed, including crops designed to produce fodder.

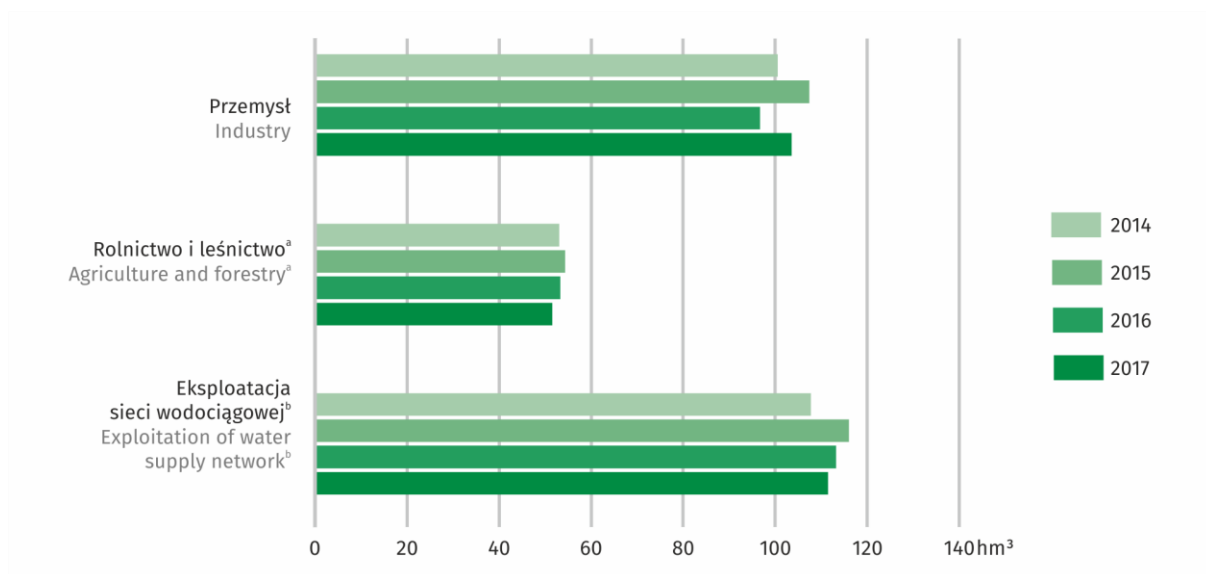
Tabl. 31(40). **Osady z oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych**
 Tabl. 31 (40). *Sewage sludge from industrial and municipal wastewater treatment plants*

Lata Year	Osady wytworzone w ciągu roku <i>Sewage sludge generated during the year</i>										Osady dotychczas składowane (nagromadzone) na terenie własnym zakładu ^a (stan w końcu roku) <i>Sewage sludge landfilled (accumulated) up to now on the plant premises^a (as of the end of the year)</i>	Osady wykorzystane z dotychczas składowanych (nagromadzonych) do 1 stycznia 2017 <i>Sludge used from so far landfilled (accumulate) sewage sludge up to 1/1/2017</i>
	ogółem total	z tego of which										
		stosowane <i>applied</i>				przekształcone termicznie <i>thermally transformed</i>	Składowane <i>landfilled</i>		magazynowane czasowo <i>temporarily stored</i>	inne <i>other</i>		
		w rolnictwie <i>in agriculture</i>	do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne <i>in land reclamation including reclamation of land for agricultural purposes</i>	do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu <i>in cultivation of plants intended for compost production</i>	razem <i>total</i>		w tym na terenie oczyszczalni <i>of which on the wastewater treatment plants</i>					
w tonach masy suchej <i>in tonnes of dry solid</i>												
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>												
2014	58,1	8,6	2,3	1,0	11,5	4,7	3,3	5,9	24,1	199,2	0,0	
2015	56,7	8,9	2,0	0,0	12,8	5,0	3,8	4,7	23,1	202,9	0,1	
2016	54,8	10,4	3,0	0,0	12,9	1,8	0,8	6,1	20,4	198,4	5,3	
2017	53,5	7,0	3,2	0,9	11,3	1,7	-	6,2	23,1	198,4	-	
OSADY Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW PRZEMYSŁOWYCH <i>SEWAGE SLUDGE FROM INDUSTRIAL WASTEWATER TREATMENT PLANTS</i>												
2014	15,0	0,8	0,4	1,0	0,2	0,4	-	2,0	10,4	-	-	
2015	14,9	0,4	0,7	-	0,6	0,4	0,0	2,4	10,4	0,0	-	
2016	13,0	0,3	0,7	-	0,4	0,3	-	2,6	8,6	-	0,0	
2017	10,9	0,5	1,0	-	0,2	0,9	-	2,2	6,1	-	-	
OSADY Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH <i>SEWAGE SLUDGE FROM MUNICIPAL WASTEWATER TREATMENT PLANTS</i>												
2014	43,1	7,8	1,9	-	11,3	4,4	3,3	4,0	13,7	192,2	0,0	
2015	41,8	8,5	1,3	0,0	12,3	4,7	3,8	2,3	12,7	202,9	0,1	
2016	41,8	10,0	2,3	0,0	12,6	1,5	0,8	3,5	11,8	198,4	5,3	
2017	42,6	6,5	2,2	0,9	11,1	0,9	-	4,0	17,0	198,4	-	

^a Na składowiskach.
a On plant own landfills.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie łódzkim

Consumption of water for needs of the national economy and population in łódzkie voivodship

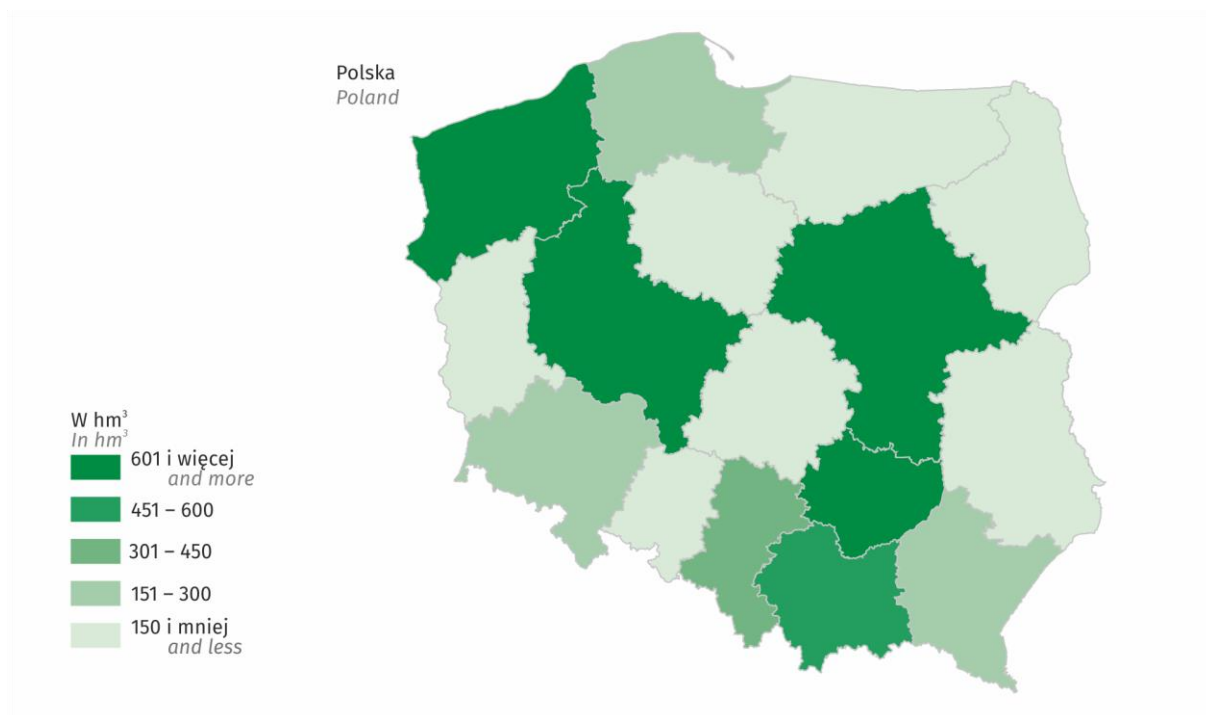

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumed for irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fishponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

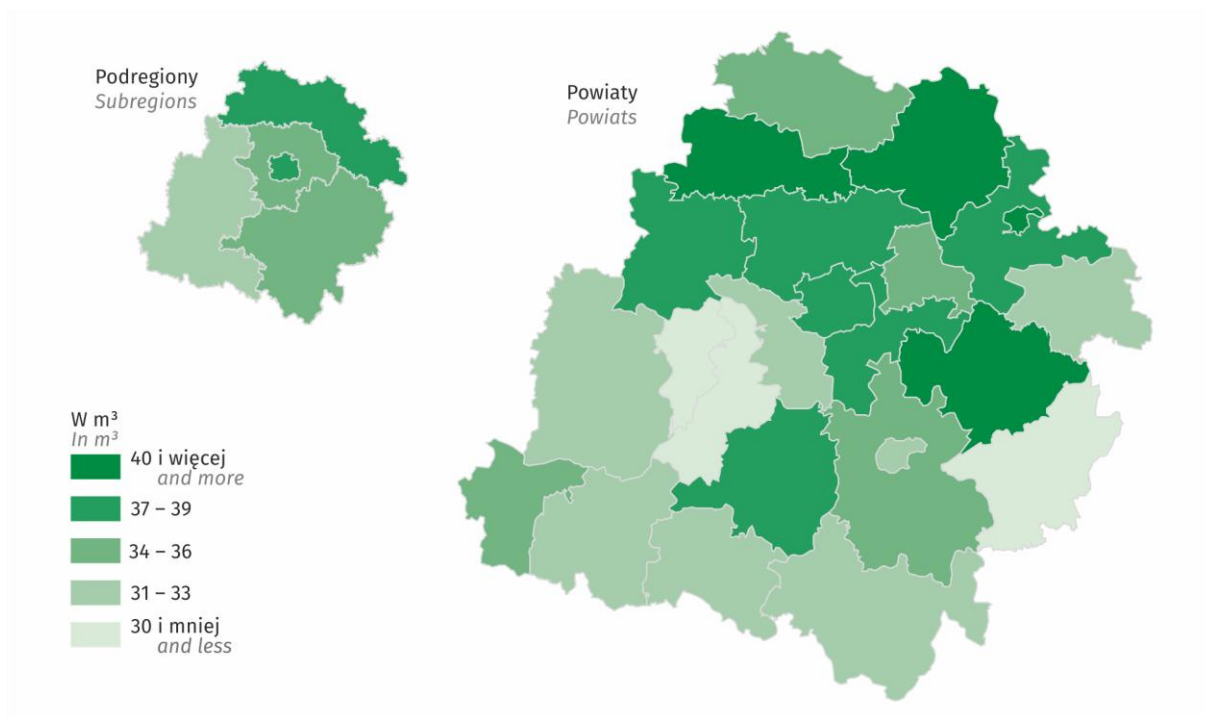
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi według województw w 2017 r.

Industrial and municipal wastewater discharged into waters or in to the ground by voivodships in 2017

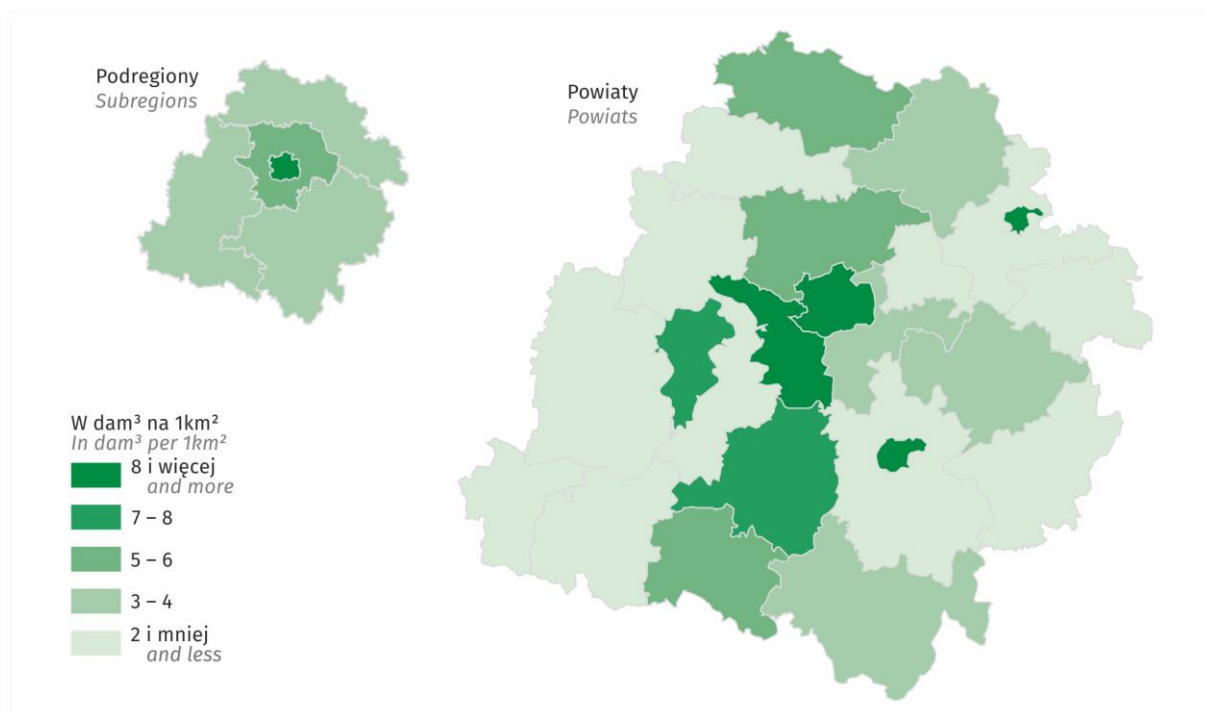
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.

Consumption of water in households per capita in łódzkie viovodship by powiats in 2017

Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.

Industrial and municipal wastewater requiring treatment in łódzkie viovodship by powiats in 2017

Dział III. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

Chapter III. Pollution and protection of air

Uwagi metodyczne

Methodological notes

Zawarte w tym dziale informacje charakteryzują źródła, rozmiary, strukturę zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz przedsięwzięcia mające na celu jego ochronę przed nadmiernym zanieczyszczeniem, a w szczególności stan wyposażenia i efekty eksploatacji zainstalowanych urządzeń do ochrony powietrza.

Przez **zanieczyszczenie powietrza** rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku.

Przez **źródło emisji zanieczyszczeń powietrza** należy rozumieć miejsce, w którym następuje wprowadzenie (wyemitowanie) do powietrza substancji zanieczyszczających. Źródłami zanieczyszczeń są: zakłady energetyczne (elektrownie i elektrociepłownie), zakłady przemysłowe, kotłownie komunalne, paleniska indywidualne (domowe), środki transportu, źródła wtórne powstałe w wyniku wydalania oraz utylizacji ścieków i odpadów (np. hałdy, wysypiska), rolnictwo (np. rozsiewanie nawozów sztucznych, stosowanie środków ochrony roślin), a także przemiany i reakcje chemiczne zachodzące w zanieczyszczonej atmosferze oraz źródła naturalne (np. pożary lasów, burze pyłowe, pyły kosmiczne).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i rodzajów zanieczyszczeń (określonych prawnie) może być ustalona albo na drodze pomiarów, albo na drodze obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń charakterystyczne dla procesów technologicznych. Statystyka wykorzystuje oba źródła danych z tego zakresu, co znajduje odzwierciedlenie w niniejszej publikacji.

Dane o **emisji całkowitej dwutlenku siarki, tlenków azotu i pyłu** z podziałem na źródła emisji (energetyka zawodowa i przemysłowa, technologie przemysłowe, źródła stacjonarne: kotłownie lokalne, paleniska domowe, warsztaty rzemieślnicze, rolnictwo oraz źródła mobilne) są danymi szacunkowymi wyliczonymi na podstawie zużycia paliw i wskaźników technologicznych.

Ponadto w publikacji zamieszczono wyniki inwentaryzacji emisji zanieczyszczeń powietrza opracowane w układzie **klasyfikacji SNAP97** (SNAP – Selected Nomenclature for Air Pollution). SNAP jest europejską systematyką **rodzajów działalności** zagregowanych w jedenaście głównych kategorii wykorzystywaną do celów inwentaryzacji emisji zanieczyszczeń. Przedstawione w tabeli dane o całkowitej emisji zanieczyszczeń wg rodzajów działalności, obejmują sześć rodzajów zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu (wyrażone w NO₂), tlenek węgla, niemetanowe lotne związki organiczne, amoniak oraz pyły.

Dane **dotyczące emisji metali ciężkich** zostały oszacowane w oparciu o wskaźniki emisji i dane o wielkości produkcji i zużyciu materiałów według poszczególnych rodzajów działalności, zgodnie z systematyką SNAP97.

Dane o **emisji z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza** pochodzą z corocznej sprawozdawczości GUS i dotyczą zanieczyszczeń wprowadzonych w sposób zorganizowany (tzn. z wszelkiego rodzaju urządzeń technologicznych i ogrzewczych za pośrednictwem emitorów-kominów, wyrzutni wentylacyjnych) oraz w sposób niezorganizowany (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza to tzw. punktowe źródła emisji zanieczyszczeń, do których zaliczono jednostki organizacyjne ustalone przez ówczesnego Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia

1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40 z późn. zmianami). Ustalona w ten sposób zbiorowość jednostek sprawozdawczych (zakładów) utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowouruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

W odniesieniu do Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 wyniki tego badania dotyczą sektorów: przemysłu; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; administracji publicznej i obrony narodowej, obowiązkowych zabezpieczeń społecznych; opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, jak również pozostałych.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych dotyczy ilości zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych przez dany zakład do atmosfery w ciągu roku i obejmuje: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzy i pozostałe. Dane dotyczące pyłów pozostałych obejmują pyły pozostałe ujęte pod pozycją 54, Załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2015 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2015, poz. 1875) oraz szczególnie niebezpieczne zanieczyszczenia pyłowe, takie jak chrom, rtęć, ołów, kadm i inne ujęte imiennie w ww. akcie prawnym.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych dotyczy ilości zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje: dwutlenek siarki, tlenki azotu (wyrażone w dwutlenku azotu – NO₂), tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe określone w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych oraz dwutlenku siarki określana jest zazwyczaj metodami pomiarowymi, a w przypadku braku urządzeń pomiarowych dokonuje się oszacowania wielkości emisji. Wielkości emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń gazowych opierają się przeważnie na ustaleniach szacunkowych. Prezentowany w publikacji **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia wielkości emisji CO₂**, ze względu na to, że wielkość emisji CO₂ charakteryzuje się dużymi wartościami bezwzględnymi.

Jednolita metodologia określania emisji poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń i w miarę stabilna w kolejnych latach zbiorowość zakładów pozwala na ogólną ocenę skali zjawisk oraz tendencji i dynamiki zmian zagrożenia atmosfery ze strony głównych przemysłowych i energetycznych źródeł zanieczyszczeń powietrza.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz przez zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Źródła zanieczyszczeń są obowiązane prawnie do stosowania metod, technologii i środków technicznych chroniących powietrze przed zanieczyszczeniem.

Dane **o ilości zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń** pyłowych oraz gazowych (według rodzajów) obrazują rozmiary zanieczyszczeń zredukowanych w urządzeniach do ochrony powietrza, zainstalowanych w zakładach uznanych za szczególnie uciążliwe dla atmosfery. **Skuteczność** działania urządzeń oczyszczających, określana jako **stopień redukcji zanieczyszczeń**, jest wielkością charakterystyczną dla urządzeń i wskazuje, jaki procent całkowitej ilości danego zanieczyszczenia wprowadzonego do urządzenia został przez to urządzenie zatrzymany. Wskaźnik ten wyraża się procentowym stosunkiem ilości zanieczyszczenia zatrzymanego do ilości zanieczyszczenia wytworzonego, tj. zatrzymanego i wyemitowanego. Wartość tego wskaźnika może wahać się od 0 do 100%. Im bliższa jest 100%, tym większy jest potencjał ochronny danego źródła zanieczyszczeń.

Dane o **emitorach** na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza przedstawiają ilość oraz udział emitorów w ogólnej emisji zorganizowanej z podziałem według ich wysokości.

Tabl. 1 (41). **Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego z zakładów szczególnie uciążliwych**

 Tabl. 1 (41). *Emission of industrial air pollutants from plants of significant nuisance to air quality*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza (stan w dniu 31 XII)	114	113	119	118	Plants of significant nuisance to air quality (as of 31 XII)
Zanieczyszczenia (w tys. ton/rok):					Pollutants (in thous. Tonnes/yer):
pyłowe	2,8	2,8	2,3	2,3	particulate
w tym ze spalania paliw	2,1	2,2	1,7	1,8	of which from the combustion of fuel
gazowe ^a	41846,3	42262,6	40227,7	43209,4	gaseous ^a
w tym:					of which:
dwutlenek siarki	83,1	84,2	37,6	45,3	sulphur dioxide
tlenek węgla	24,3	25,2	31,6	34,3	carbon oxide
tlenki azotu ^b	46,0	43,0	36,2	36,7	nitrogen oxides ^b
dwutlenek węgla	41691,3	42108,5	40120,5	43091,7	carbon dioxide

^a łącznie z dwutlenkiem węgla. ^b Wyrażone w NO₂.
^a Including carbon dioxide. ^b Expressed in NO₂.

 Tabl. 2 (42). **Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza według wielkości emisji^a**

 Tabl. 2 (42). *Plants of significant nuisance to air quality by emission size^a*

Wielkość emisji Emission size	Zakłady emitujące zanieczyszczenia pyłowe Plants emitting particulates pollutants				Zakłady emitujące zanieczyszczenia gazowe Plants emitting gaseous pollutants							
					bez CO ₂ excluding carbon dioxide				z CO ₂ with carbon dioxide			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
OGÓŁEM TOTAL	84	85	87	84	109	108	114	111	113	112	118	117
25 t/rok i mniej and less	64	65	70	71	38	38	41	42	8	11	12	10
25– 100	18	16	13	9	41	35	40	37	6	4	3	6
101– 500	1	3	3	3	21	26	25	24	8	7	7	8
501– 1000	-	-	1	1	3	2	2	2	4	3	5	3
1001– 2000	1	1	-	-	-	3	2	3	9	11	9	8
2001– 5000	-	-	-	-	4	2	2	1	21	18	20	18
5001– 10000	-	-	-	-	1	1	1	1	13	14	19	19
10001– 20000	-	-	-	-	-	-	-	-	15	14	15	18
20001– 50000	-	-	-	-	-	-	-	-	15	16	15	14
50001 t/rok i więcej and more	-	-	-	-	1	1	1	1	14	14	13	13

^a Stan w dniu 31 XII.
^a As of 31 XII.

Tabl. 3 (43). **Emisja i redukcja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r.**

Tabl. 3 (43). *Emission and reduction of particulates pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which				Na 1 km ² w tonach na rok Per 1 km ² in tonnes per year	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych pyłowych Pollutants retained in reduction systems in % of pollutants produced particulates
		ze spalania paliw from the combustion of fuel	cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych cement and lime particulates as well as fire resistant materials	krzemowe silicate	węglowo-grafitowe, sadza carbon and graphite particulates soot		
w tonach na rok in tonnes per year							
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	2321	1802	119	30	15	0,1	100,0
Podregion Łódzki Subregion	155	131	-	-	-	0,1	99,1
Powiaty: Powiats:							
brzeziński	3	3	-	-	-	0,0	98,8
łódzki wschodni	4	2	-	-	-	0,0	96,7
pabianicki	56	53	-	-	-	0,1	95,7
zgierski	92	73	-	-	-	0,1	99,4
Podregion m. Łódź Subregion	80	76	-	-	-	0,3	100,0
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Łódź	80	76	-	-	-	0,3	100,0
Podregion Piotrkowski Subregion	1519	1237	44	26	4	0,3	100,0
Powiaty: Powiats:							
bełchatowski	1002	899	40	1	-	1,0	100,0
opoczyński	132	20	-	16	-	0,1	92,6
piotrkowski	11	9	1	-	1	0,0	95,3
radomszczański	31	28	-	-	1	0,0	97,9
tomaszowski	199	154	-	6	-	0,2	97,6
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Piotrków Trybunalski	144	127	3	3	2	2,2	91,4
Podregion Sieradzki Subregion	422	252	75	3	6	0,1	99,3
Powiaty: Powiats:							
łaski	12	11	-	-	1	0,0	7,7
pajęczański	85	5	75	-	2	0,1	77,9

Tabl. 3 (43). **Emisja i redukcja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 3 (43). *Emission and reduction of particulates pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which				Na 1 km ² w tonach na rok Per 1 km ² in tonnes per year	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytworzonych pyłowych Pollutants retained in reduction systems in % of pollutants produced particulates
		ze spalania paliw from the combustion of fuel	cementowo-wapienne i materiałów ogniotrwałych cement and lime particulates as well as fire resistant materials	krzemowe silicate	węglowo-grafitowe, sadza carbon and graphite particulates soot		
w tonach na rok in tonnes per year							
Podregion Sieradzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>							
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont.):</i>							
poddębicki	-	-	-	-	-	-	-
sieradzki	56	41	-	-	1	0,0	95,8
wieluński	53	46	-	-	1	0,1	92,7
wieruszowski	186	123	-	-	-	0,3	99,7
zduńskowolski	30	26	-	3	1	0,1	98,6
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	145	106	-	1	5	0,0	96,2
Powiaty: <i>Powiats:</i>							
kutnowski	51	33	-	-	2	0,1	98,3
łęczycki	-	-	-	-	-	-	-
łowicki	22	19	-	1	1	0,0	91,3
rawski	-	-	-	-	-	-	-
skierniewicki	1	1	-	-	-	0,0	50,0
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>							
Skierniewice	71	53	-	-	2	2,0	89,4

Tabl. 4 (44). **Emisja i redukcja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 4 (44). *Emission and reduction of gaseous pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which				Na 1 km ² w tonach na rok Per 1 km ² in tonnes per year	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w % zanieczyszczeń wytwo- rzonych gazowych Pollutants retained in reduction systems in % of pollutants produced gases
		dwutlenek siarki sulphur dioxide	tlenki azotu nitrogen oxides	tlenek węgla carbon oxide	dwu- tlenek węgla carbon dioxide		
w tonach na rok in tonnes per year							
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	43209358	45309	36699	34297	43091666	2371,7	86,2
Podregion Łódzki Subregion	356285	933	388	793	354135	161,5	2,8
Powiaty: Powiats:							
brzeziński	12046	25	11	9	12001	33,6	-
łódzki wschodni	12812	28	11	8	12743	25,6	29,6
pabianicki	63990	245	87	64	63588	130,1	-
zgierski	267437	635	279	712	265803	312,8	2,0
Podregion m. Łódź Subregion	2052662	1440	2022	308	2048688	7005,7	67,7
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Łódź	2052662	1440	2022	308	2048688	7005,7	67,7
Podregion Piotrkowski Subregion	38529554	40861	31131	25567	38431546	6451,7	88,1
Powiaty: Powiats:							
bełchatowski	37794370	39354	29018	24932	37700846	39043,8	88,6
opoczyński	168246	127	112	167	167837	161,8	
piotrkowski	12234	67	24	40	12103	8,6	-
radomszczański	97856	323	124	44	97275	67,8	19,6
tomaszowski	339714	549	1673	249	337184	331,4	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:							
Piotrków Trybunalski	117	441	180	135	116301	1748,3	-
Podregion Sieradzki Subregion	1975960	1197	2800	6980	1964352	348,7	0,4
Powiaty: Powiats:							
łaski	13522	25	22	39	13436	21,9	-
pajęczański	1600289	63	2205	6298	1591573	1990,4	-

Tabl. 4 (44). **Emisja i redukcja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 4 (44). *Emission and reduction of gaseous pollutants from plants of significant nuisance to air quality by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which				Na 1 km ² w tonach na rok Per 1 km ² in tonnes per year	Zanieczysz- czenia zatrzymane w urządze- niach do redukcji w % zanieczysz- czeń wytwor- zonych gazowych Pollutants retained in reduction systems in % of pollutants produced gases
		dwutlenek siarki sulphur dioxide	tlenki azotu nitrogen oxides	tlenek węgla carbon oxide	dwu- tlenek węgla carbon dioxide		
w tonach na rok in tonnes per year							
Podregion Sieradzki (dok.)							
<i>Subregion (cont.)</i>							
Powiaty (dok.):							
<i>Powiats (cont.):</i>							
poddębicki	-	-	-	-	-	-	-
sieradzki	97326	397	135	79	96708	65,3	-
wieluński	54622	288	85	29	54078	59,0	2,5
wieruszowski	123205	135	247	512	122001	213,5	2,5
zduńskowolski	86996	289	106	23	86556	235,8	-
Podregion Skierniewicki	294897	878	358	649	292945	72,2	43,1
<i>Subregion</i>							
Powiaty:							
<i>Powiats:</i>							
kutnowski	130347	377	205	299	129410	147,0	60,8
łęczycki	-	-	-	-	-	-	-
łowicki	67488	149	61	108	67170	68,3	-
rawski	3743	-	-	-	3743	5,8	-
skierniewicki	1575	-	-	-	1575	2,1	-
Miasto na prawach powiatu:							
<i>City with powiat status:</i>							
Skierniewice	91744	352	92	242	91047	2621,3	3,6

Tabl. 5 (45). **Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 5 (45). *Gaseous pollutants retained and neutralized in cleaning devices by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Dwutlenek siarki Sulphur dioxide		Tlenki azotu Nitrogen oxides		Tlenek węgla Carbon oxide		Węglowodory Hydrocarbons		Inne ^a Others ^a	
	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	727740	94,1	3343	8,3	-	-	62	8,7	4517	86,0
Podregion Łódzki Subregion	26	2,7	-	-	-	-	35	61,4	1	6,7
Powiaty: Powiats:										
brzeziński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
łódzki wschodni	-	-	-	-	-	-	29	56,9	-	-
pabianicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zgierski	26	3,9	-	-	-	-	6	100,0	1	11,1
Podregion m. Łódź Subregion	7331	83,6	238	10,5	-	-	1	0,8	770	90,5
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:										
Łódź	7331	83,6	238	10,5	-	-	1	0,8	770	90,5
Podregion Piotrkowski Subregion	720382	94,6	3064	9,0	-	-	-	-	2290	89,2
Powiaty: Powiats:										
bełchatowski	720382	94,8	3064	9,6	-	-	-	-	2148	94,1
opoczyński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
piotrkowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
radomszczański	-	-	-	-	-	-	-	-	142	66,0
tomaszowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:										
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki Subregion	-	-	31	1,1	-	-	11	3,4	3	0,9
Powiaty: Powiats:										
łaski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pajęczański	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
poddębicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sieradzki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

a Głównie amoniak, dwusiarczek węgla, fluor, siarkowodór, związki chloroorganiczne.

a Mostly ammonia, carbon disulphide, fluorine, hydrogen sulphide, organochlorides compounds.

Tabl. 5 (45). **Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 5 (45). *Gaseous pollutants retained and neutralized in cleaning devices by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Dwutlenek siarki <i>Sulphur dioxide</i>		Tlenki azotu <i>Nitrogen oxides</i>		Tlenek węgla <i>Carbon oxide</i>		Węglowodory <i>Hydrocarbons</i>		Inne ^a <i>Others^a</i>	
	w tonach <i>in tonnes</i>	w % zanieczyszczeń wytworzonych <i>in % of pollutants produced</i>	w tonach <i>in tonnes</i>	w % zanieczyszczeń wytworzonych <i>in % of pollutants produced</i>	w tonach <i>in tonnes</i>	w % zanieczyszczeń wytworzonych <i>in % of pollutants produced</i>	w tonach <i>in tonnes</i>	w % zanieczyszczeń wytworzonych <i>in % of pollutants produced</i>	w tonach <i>in tonnes</i>	w % zanieczyszczeń wytworzonych <i>in % of pollutants produced</i>
Podregion Sieradzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>										
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont.):</i>										
wieluński	-	-	-	-	-	-	11	12,8	3	4,3
wieruszowski	-	-	31	11,2	-	-	-	-	-	-
zduńskowolski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	1	0,1	10	2,7	-	-	15	42,9	1453	96,9
Powiaty: <i>Powiats:</i>										
kutnowski	-	-	-	-	-	-	-	-	1453	97,3
łęczycki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
łowicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
rawski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
skierniewicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>										
Skierniewice	1	0,3	10	9,8	-	-	15	75,0	-	-

^a Głównie amoniak, dwusiarczek węgla, fluor, siarkowodor, związki chloroorganiczne.
a Mostly ammonia, carbon disulphide, fluorine, hydrogen sulphide, organochlorides compounds.

Tabl. 6 (46). **Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według rodzajów substancji**
 Tabl. 6 (46). *Air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality by types of substances*

Rodzaje zanieczyszczeń	Emisja rzeczywista w kg/rok				Pollutant types
	2014	2015	2016	2017	
Akrylonitryl	-	-	-	-	Acrylonitrile
Aldehydy alifatyczne i ich pochodne	113510	100682	66111	64507	Aliphatic aldehydes and their derivatives
Aldehydy pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne	3	-	21	24	Polycyclic, aromatic aldehydes and their derivatives
Alkohole alifatyczne i ich pochodne	195598	176580	178393	189382	Aliphatic alcohols and their derivatives
Alkohole pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne	15582	11719	27614	24280	Polycyclic, aromatic alcohols and their derivatives
Aminy i ich pochodne	1442	1374	2229	1569	Amines and their derivatives
Amoniak	23825	40331	148497	154840	Ammonia
Arsen ^a	129	135	137	8	Arsenic ^a
Azbest	-	-	-	-	Asbestos
Benzen	1496	596	699	833	Benzene
Benzo(a)piren	275	283	322	363	Benzo(a)pyrene
Bismut ^a	-	-	-	-	Bismuth ^a
Cer ^a	-	-	-	-	Cerium ^a
Chlorek winylu	-	-	-	-	Vinyl chloride
Chlorowcopochodne węglodorów	776	224	2507	2768	Halogen-derived hydrocarbons
Chlorowcopochodne węglodorów: związki typu H C F C	342	80	17	46	Halogen-derived hydrocarbons: compounds as HCFC
Chrom ^a	224	17	271	348	Chromium ^a
Cyna ^a	-	-	-	-	Tin ^a
Cynk ^a	830	842	1226	2714	Zinc ^a
Czterochlorek węgla	-	-	-	-	Carbon tetrachloride
Dwusiarczek węgla	-	-	-	-	Carbon disulphide
Dwutlenek siarki ze spalania paliw	83149000	84234000	37616000	45309000	Sulphur dioxide from the combustion of fuel
z procesów technologicznych	82819000	83882000	37235000	44868000	from technological processes
Dwutlenek węgla	330000	352000	381000	441000	Carbon dioxide
Etery i ich pochodne	41691268000	42108463000	40120464000	43091666000	Ethers and their derivatives
Halony: 1211, 1301, 2402	247	351	248	256	Halocarbons: 1211, 1301, 2402
Halony ^b	-	-	-	-	Halocarbons ^b
Kadm ^a	16	17	17	3	Cadmium ^a
Ketony i ich pochodne	54493	56916	51502	41687	Ketones and their derivatives
Kobalt ^a	1	-	2	1	Cobalt ^a
Kwasy nieorganiczne, ich sole i bezwodniki	520107	490084	538147	62524	Inorganic acids, their salts and anhydrides
Kwasy organiczne, ich związki i pochodne ^b	32634	41153	50593	86580	Organic acids, their compounds and derivatives ^b
Mangan ^a	108	103	174	318	Manganese ^a
Metan	36000	80000	44000	34000	Methane
Molibden ^a	-	-	1	1	Molybdenum ^a
Nikiel ^a	186	174	184	66	Nickel ^a
Oleje (mgła olejowa)	-	-	-	-	Oils (oil fog)
Ołów ^a	20	31	33	60	Lead ^a

a Związki w przeliczeniu na masę pierwiastka. b Z wyjątkiem wymienionych w innych pozycjach.
 a Compounds in terms of element mass. b Excluding listed in other points.

Tabl. 6 (46). **Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według rodzajów substancji (dok.)**Tabl. 6 (46). *Air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality by types of substances (cont.)*

Rodzaje zanieczyszczeń	Emisja rzeczywista w kg/rok				Pollutant types
	2014	2015	2016	2017	
Organiczne pochodne związków siarki	-	-	-	-	Organic derivatives of sulphur compounds
Pierwiastki metaliczne i ich związki ^b	1390	1185	1239	4053	Metallic elements and their compounds ^b
Pierwiastki niemetaliczne	31872	17888	20716	29666	Non-metallic elements
Podtlenek azotu	5000	5000	6000	5000	Nitrous oxide
Polichlorodibenzo-p-dioksyny i polichlorodinenzofurany ^c	-	-	-	-	Polychlorodibenzo-p-dioxin and polychlorodibenzofurans ^c
Polichlorowane bifenyle	-	-	-	-	Polychlorinated biphenyls
Pyły cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	125000	121000	118000	119000	Ceramic and lame particulates as well as fire resistant materials
Pyły krzemowe (powyżej 30% wolnej krzemionki)	66000	33000	47000	30000	Silicate particulates (over 30% of free silica)
Pyły nawozów sztucznych	-	-	-	-	Particulates of artificial fertilizers
Pyły polimerów	-	-	2000	2000	Polymer particulates
Pyły środków powierzchniowo czynnych	-	-	-	-	Particulates of surface active agents
Pyły węgla brunatnego	34000	46000	32000	49000	Lignite particulates
Pyły węglowo-grafitowe, sadza	2000	16000	15000	15000	Carbon and graphite particulates and soot
Pyły ze spalania paliw	2115000	2227000	1675000	1802000	Particulates from the combustion of fuel
Pyły pozostałe	390000	344000	370000	304000	Other particulates
Rtęć ^a	302	300	2989	2294	Mercur ^a
Sole niemetalii ^d	-	1	15	-	Salts of non-metals ^d
Substancje organiczne ^e	34105	31044	31115	22888	Organic substances ^e
Tlenek węgla	24263000	25229000	31615000	34297000	Carbon oxide
Tlenki azotu (w przeliczeniu na NO ₂)	45993000	43005000	36189000	36699000	Nitrogen oxides (in terms of NO ₂)
ze spalania paliw	42666000	40084000	33342000	34127000	from the combustion of fuel
z procesów technologicznych	3327000	2921000	2847000	2572000	from technological processes
Tlenki niemetalii ^d	317	302	460	3052	Non-metal oxides ^d
1,01, 1-trójchloroetan	-	-	-	-	1,1,1-trichloroethane
Węglowodory alifatyczne i ich pochodne ^d	332440	317084	422618	459770	Aliphatic hydrocarbons and their derivatives ^d
Węglowodory pierścieniowe, aromatyczne i ich pochodne ^d	240540	334177	207158	191101	Polycyclic, aromatic hydrocarbons and their derivatives ^d
Wodorofluorowęglowodory	1076	767	957	1615	Hydrofluorocarbons
Związki azowe, azoksy, nitrowe i nitrozowe	350	281	353	83	Azoxy, nitric and nitroso nitrogen compounds
Związki heterocykliczne	65	50	49	70	Heterocyclic compounds
Związki izocykliczne	33	18	-	7860	Isocyclic compounds

a Związki w przeliczeniu na masę pierwiastka. b Z wyjątkiem wymienionych w innych pozycjach, w przeliczeniu na masę pierwiastka występującego w związku. c Ilość po przeliczeniu wskaźnika toksyczności. d Z wyjątkiem wymienionych w innych pozycjach. e W postaci par i gazów, w tym lotne związki organiczne w przeliczeniu na całkowity węgiel organiczny.

a Compounds in terms of element mass. b Excluding listed in other points, in terms of mass of the element being a part of the compound. c Amount in terms of toxicity indicator. d Excluding listed in other points. e In the form of vapors and gases, including volatile organic compounds in terms of total organic carbon.

Tabl. 7 (47). **Emitory na terenie zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza według wielkości emisji**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 7 (47). *Emission sources in plants of significant nuisance to air quality by emission size*
As of 31 XII

Lata Years	Liczba emitorów (stan w dniu 31 XII) Number of emission sources (as of 31 XII)				Emisja zanieczyszczeń w tysiącach ton/rok Pollutants emission in thousand tonnes/years					
	ogółem total	o wysokości with the height of			pyłowych z emitorów o wysokości particulate from emission sources with the height of			gazowych z emitorów o wysokości gaseous from emission sources with the height of		
		do 50 m up to 50 m	51-99	od 100 m from 100 m	do 50 m up to 50 m	51-99	od 100 m from 100 m	do 50 m up to 50 m	51-99	od 100 m from 100 m
2014	2065	2021	28	16	0,9	0,5	1,4	779,5	691,1	40373,8
2015	1989	1949	23	17	0,7	0,5	1,6	782,1	755,8	40723,8
2016	2359	2315	28	16	0,7	0,4	1,1	838,9	734,1	38653,6
2017	2416	2375	25	15	0,7	0,4	1,3	757,2	817,1	41633,1

Tabl. 8 (48). **Emisja metali ciężkich z zakładów szczególnie uciążliwych**

Tabl. 8 (48). *Emission of heavy metals from plants of significant nuisance to air quality*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w kilogramach na rok in kilograms per year				
Arsen	129	135	137	8	Arsenic
Chrom	224	17	271	348	Chromium
Cynk	830	842	1226	2714	Zinc
Kadm	16	17	17	3	Cadmium
Kobalt	1	-	2	1	Cobalt
Mangan	108	103	174	318	Manganese
Molibden	-	-	1	1	Molybdenum
Nikiel	186	174	184	66	Nickel
Ołów	20	31	33	60	Lead
Rtęć	302	300	2989	2294	Mercury

Tabl. 9 (49). **Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w zakładach^a według stopnia skuteczności w 2017 r.**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 9 (49). *Air pollution reduction systems in plants^a by size of efficiency in 2017*
As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Urządzenia o skuteczności Equipment efficiency						Średnia dyspo- zycyj- ność w % Avarage availabi- lity in %
			niskiej low		średniej moderate		wysokiej high		
	liczba urzą- dzeń number of equip- ment	prze- ptyw gazów odloto- wych w dam ³ /h waste gas flow in dam ³ /h	liczba urzą- dzeń number of equip- ment	prze- ptyw gazów odloto- wych w dam ³ /h waste gas flow in dam ³ /h	liczba urzą- dzeń number of equip- ment	prze- ptyw gazów odloto- wych w dam ³ /h waste gas flow in dam ³ /h	liczba urzą- dzeń number of equip- ment	prze- ptyw gazów odloto- wych w dam ³ /h waste gas flow in dam ³ /h	
Cyklony Cyclones	141	3982	13	676	23	710	105	2596	99
Multicyklony Multicyclones	62	1149	11	170	9	193	42	786	100
Filtry tkaninowe Fabric filters	484	7772	108	816	90	1939	286	5017	100
Elektrofiltry Electrofilters	49	34111	-	-	18	495	31	33616	99
Urządzenia mokre Wet air cleaners	54	29294	6	134	27	432	21	28728	99
Inne Others	65	11482	x	x	x	x	x	x	89

^a Szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza.
^a Significant nuisance to airquality.

Tabl. 10 (50). **Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.**

Tabl. 10 (50). *Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Emisja zanieczyszczeń w tys. ton Pollutants emission in thousand tonnes					
	pyłowych particulates		gazowych gaseous			
	ogółem total	w tym ze spa- lania paliw of which from the combustion of fuel	ogółem total	w tym of which		
			dwu- tlenek siarki sulphur dioxide	tlenek węgla carbon oxide	dwu- tlenek węgla carbon dioxide	
OGÓŁEM TOTAL	2,3	1,8	43209,4	45,3	34,3	43091,7
w tym: of which:						
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE MINING AND QUARRYING	0,0	-	22,2	0,0	0,0	22,2

Tabl. 10 (50). **Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (dok.)**

Tabl. 10 (50). *Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Emisja zanieczyszczeń w tys. ton Pollutants emission in thousand tonnes					
	pyłowych particulates		gazowych gaseous			
	ogółem total	w tym ze spa- lania paliw of which from the combustion of fuel	ogółem total	w tym of which		
				dwu- tlenek siarki sulphur dioxide	tlenek węgla carbon oxide	dwu- tlenek węgla carbon dioxide
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE MANUFACTURING	0,8	0,4	2452,1	1,1	7,8	2437,3
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	0,1	0,1	152,8	0,4	0,3	151,9
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	0,0	0,0	8,2	0,0	0,0	8,2
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	0,2	0,1	121,2	0,1	0,5	120,2
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	0,0	-	2,4	0,0	0,0	2,3
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	0,5	0,2	2088,5	0,5	6,7	2077,1
Produkcja metali Manufacture of basic metals	0,0	0,0	17,5	-	0,0	17,4
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,2
Produkcja mebli Manufacture of furniture	0,0	0,0	6,6	0,0	0,0	6,4
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA, GAZ, PARĘ WODNĄ I GORĄCĄ WODĘ ^Δ ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	1,4	1,4	40640,2	43,8	26,4	40537,9
DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI; REKULTY- WACJA ^Δ WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT AND REMEDIATION ACTIVITIES	0,0	0,0	74,7	0,3	0,1	74,2

Tabl. 11 (51). **Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.**Tabl. 11 (51). *Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń Pollutants retained in pollutant reduction systems			
	pyłowe particulates		gazowe gases	
	w tys. ton in thousand tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tys. ton in thousand tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced
OGÓŁEM TOTAL	4865,5	100,0	735,7	86,2
w tym: of which:				
GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE MINING AND QUARRYING	0,5	95,0	-	-
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE MANUFACTURING	72,5	98,9	4,6	23,8
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	1,1	93,6	-	-
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	0,0	71,4	-	-
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	57,6	99,7	0,0	3,0
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	0,1	99,2	0,0	1,6
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	12,4	96,4	0,1	0,5
Produkcja metali Manufacture of basic metals	0,8	97,3	-	-
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	0,0	83,3	0,0	25,9
Produkcja mebli Manufacture of furniture	0,0	68,8	-	-
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ I GORĄCĄ WODĘ ^Δ ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	4790,5	100,0	731,0	87,7
DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI; REKULTYWACJA ^Δ WATER SUPPLY; SEWERAGE, WASTE MANAGEMENT AND REMEDIATION ACTIVITIES	1,8	99,0	0,0	2,6

Tabl. 12 (52). **Redukcja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.**

Tabl. 12 (52). *Reduction of gaseous pollutants from plants of significant nuisance to air quality by the Polish Classification of Activities in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Zanieczyszczenia zatrzymane i zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających pollutants retained and neutralized in cleaning devices									
	dwutlenek siarki sulphur dioxide		tlenki azotu ^a nitrogen oxides ^a		tlenek węgla carbon oxide		Węglowodory hydrocarbons		inne ^b other ^b	
	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced	w tonach in tonnes	w % zanieczyszczeń wytworzonych in % of pollutants produced
OGÓŁEM TOTAL	727740	94,1	3343	8,3	-	-	62	8,7	4517	86,0
w tym: of which:										
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE MANUFACTURING	27	2,3	41	0,9	-	-	27	4,2	4516	87,5
w tym: of which:										
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^A Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A	-	-	31	11,4	-	-	-	-	-	-
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	-	-	-	-	-	-	1	0,3	4366	98,3
Produkcja wyrobów z pozostałych mine- ralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other nonmetallic mineral products	27	5,5	10	0,2	-	-	15	25,4	-	-
WYTWARZANIE I ZAOPA- TRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ I GORĄCĄ WODĘ ^A ELECTRICITY, GAS, STEAM AND AIR CONDITIONING SUPPLY	727699	94,3	3302	9,4	-	-	-	-	-	-
DOSTAWA WODY; GOSPO- DAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI; REKUL- TYWACJA ^A WATER SUPPLY; SEWERA- GE, WASTE MANAGE- MENT AND REMEDIA- TION ACTIVITIES	14	4,7	-	-	-	-	-	-	-	-

^a W przeliczeniu na NO₂. ^b Głównie amoniak, dwusiarczek węgla, fluor, siarkowodór, związki chloroorganiczne.

a In terms of NO₂. b Mostly ammonia, carbon disulphide, fluorine, hydrogen sulphide, organochlorides compounds.

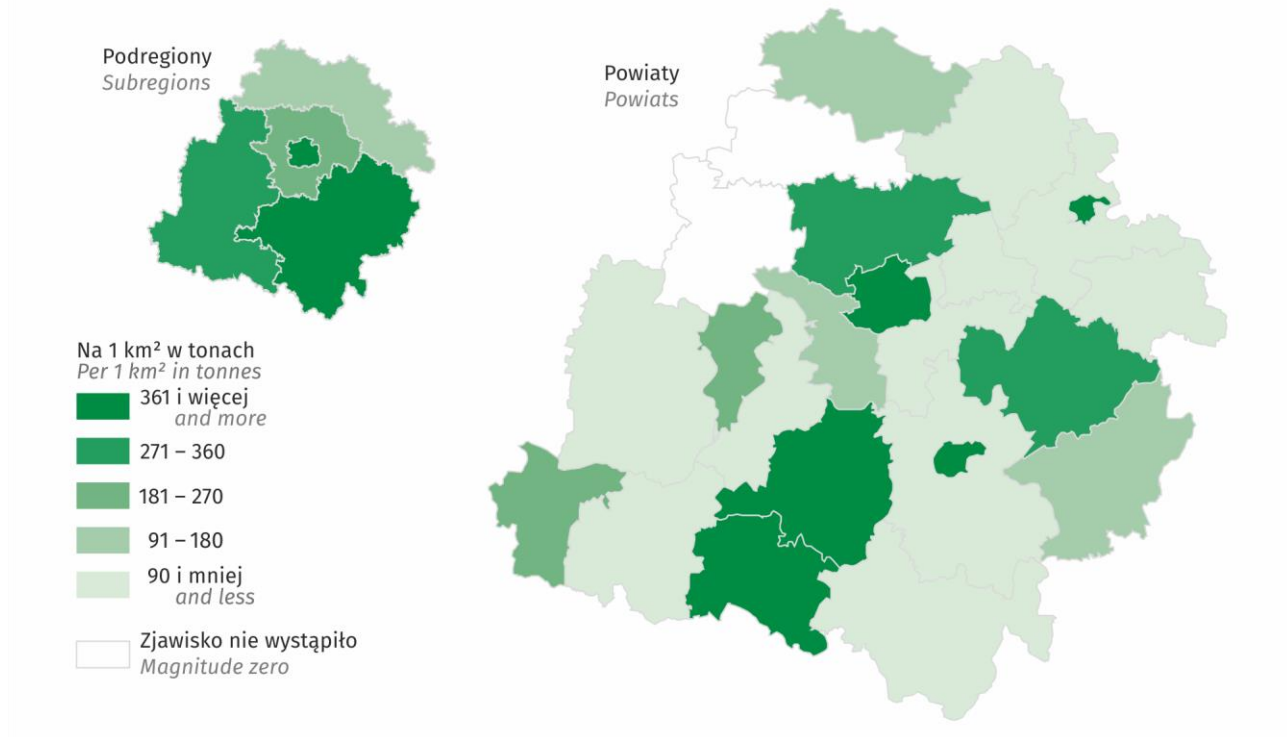
Tabl. 13 (53). **Miasta w województwie o dużej skali zagrożenia środowiska emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w 2017 r.**

Tabl. 13 (53). *Cities in Łódzkie Voivodship with high environmental threat of air pollutants emission from plants of significant nuisance to air quality in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Emisja zanieczyszczeń Pollutants emission							Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced.	
	pyłowych particulates		gazowych gaseous						
	t/rok t/year	na 1 km ² w tonach na rok per 1 km ² in tonnes per year	w t/rok in t/year	w tym of which			na 1 km ² w tonach na rok per 1 km ² in tonnes per year	pyłowych particulates	gazo- wych (bez CO ₂) gases (excluding carbon dioxide)
				dwutle- nek siarki sulphur dioxide	tlenki azotu nitrogen oxides	dwu- tlenek węgla carbon dioxide			
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	2321	0,13	43209358	45309	36699	43091666	2371,66	100,0	86,2
Łódź	80	0,27	2052662	1440	2022	2048688	7005,67	100,0	67,7
Zgierz	27	0,64	193823	535	204	192520	4614,83	99,8	-
Tomaszów Mazowiecki	57	1,36	156341	286	117	155685	3722,40	99,3	-
Opoczno	90	3,60	120596	90	90	120325	4823,84	91,6	-
Wieruszów	181	30,17	118507	116	238	117553	19751,17	99,7	3,1
Piotrków Trybunalski	144	2,15	117134	441	180	116301	1748,27	91,4	-
Radomsko	31	0,61	97843	323	124	97275	1918,49	97,9	20,0
Skierniewice	71	2,03	91744	352	92	91047	2621,26	89,4	3,6
Zduńska Wola	30	1,20	86996	289	106	86556	3479,84	98,6	-
Kutno	32	0,94	74423	171	108	73938	2188,91	89,2	75,0
Sieradz	48	0,94	72433	396	118	71843	1420,25	95,0	-
Pabianice	51	1,55	57502	244	86	57141	1742,48	96,1	-
Łowicz	15	0,65	54669	78	44	54512	2376,91	88,1	-
Wieluń	53	3,12	54622	288	85	54078	3213,06	92,7	2,5
Bełchatów	38	1,09	6132	-	50	6078	175,20	94,9	1,8
Główno	38	1,90	2477	11	12	2403	123,85	7,3	-

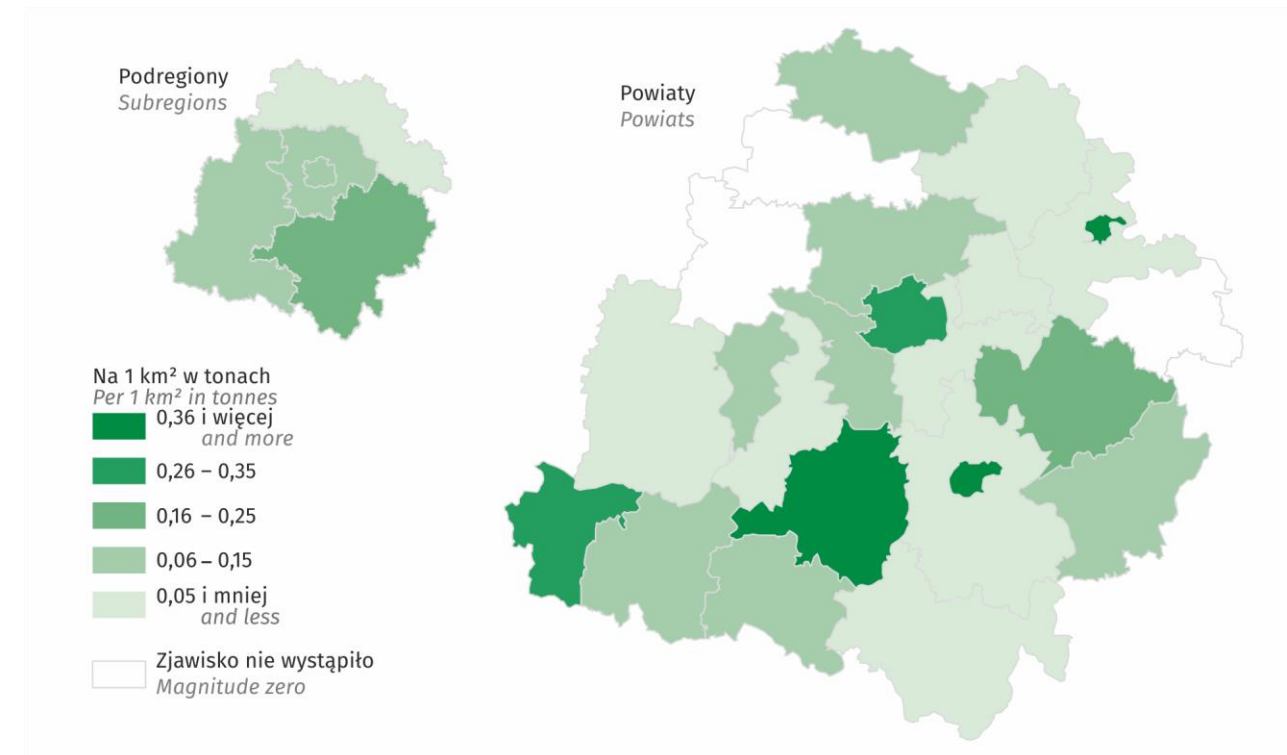
Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.

Gaseous pollutants emission in łódzkie voivodship by powiats in 2017

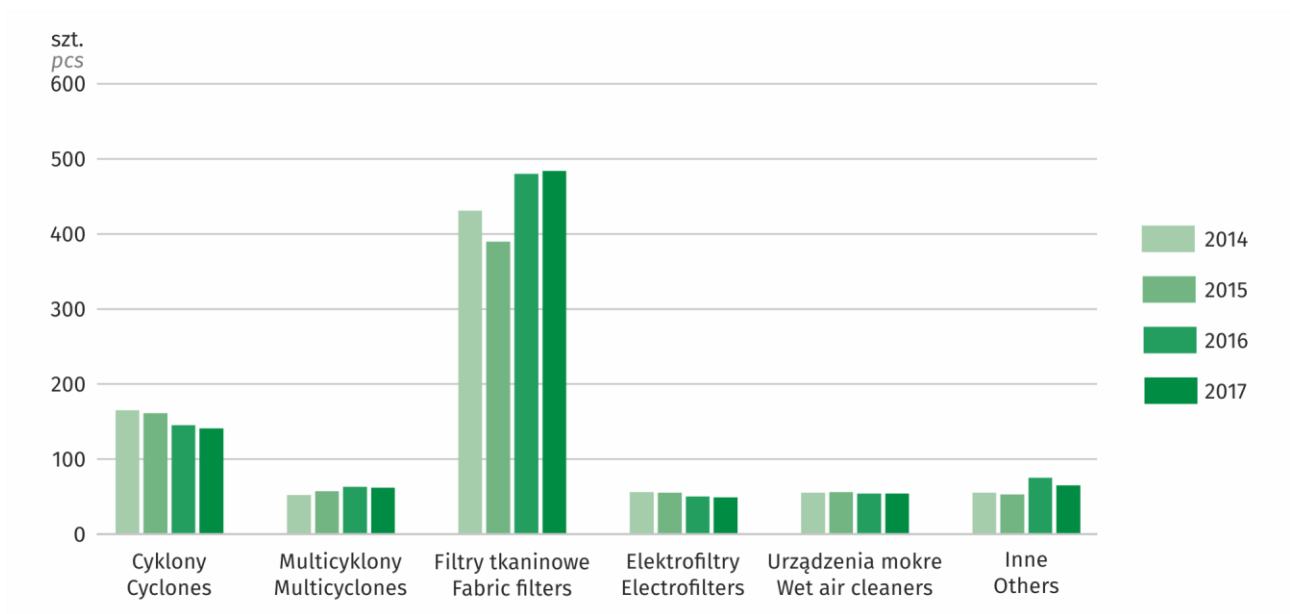
Emisja zanieczyszczeń pyłowych w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.

Particulates pollutants emission in łódzkie voivodship by powiats in 2017

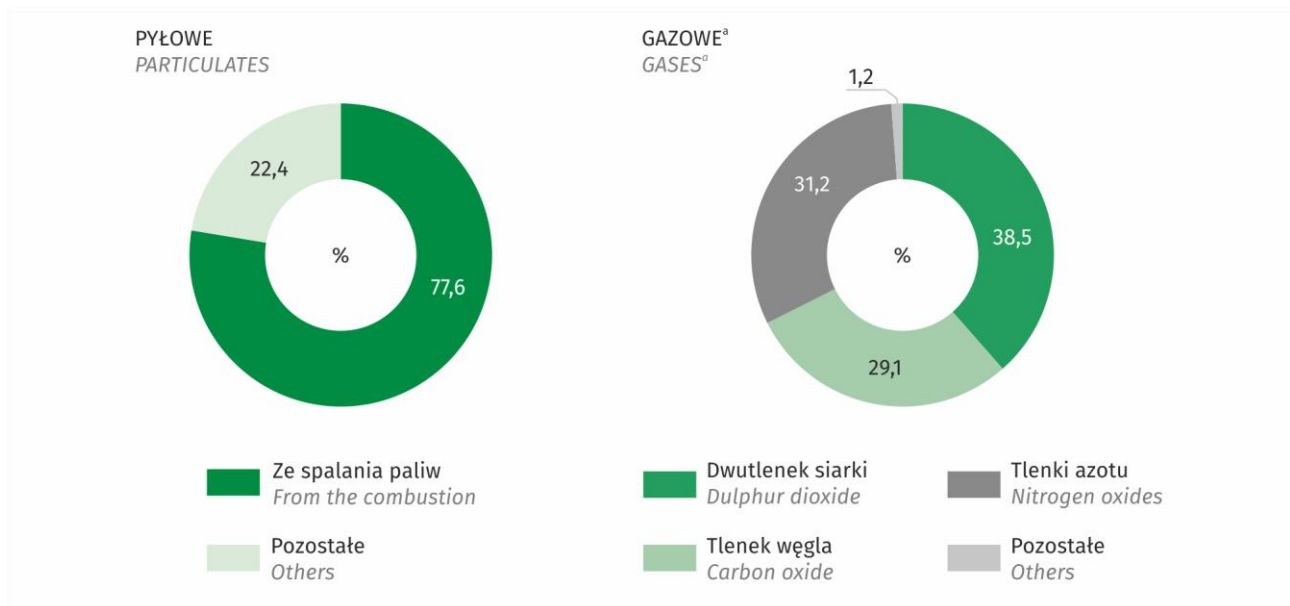
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w województwie łódzkim

Air pollutant reduction systems in plants of significant nuisance to air quality in łódzkie voivodship

Struktura emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w województwie łódzkim w 2017 r.

Structure of industrial air pollutants emission in łódzkie voivodship in 2017

^a Bez CO₂.
^a Excluding carbon dioxide

Dział IV. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej

Chapter IV. Nature and biodiversity protection

Uwagi metodyczne

Methodological notes

W dziale zawarto statystyczną charakterystykę zagadnień dotyczących: obszarów, obiektów, gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną prawną, stanu zasobów leśnych oraz zagrożeń i ochrony środowiska leśnego, a także terenów zieleni, zadrzewień, parków i ogrodów historycznych oraz rodzinnych ogrodów działkowych.

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Różnorodność biologiczna (bioróżnorodność) to zróżnicowanie żywych organizmów występujących ekosystemach, w obrębie gatunku i między gatunkami oraz zróżnicowanie ekosystemów.

Ochrona ścisła oznacza całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków – catoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju.

Ochrona czynna oznacza stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów.

Ochrona krajobrazowa oznacza zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu.

Otulina to strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody i wyznaczona indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

Formami ochrony przyrody według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 2134 z późniejszymi zmianami) są:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk: przyrodniczych, roślin, zwierząt lub grzybów. Utworzenie parku narodowego, zmiana jego granic lub likwidacja następuje

w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Nadzór nad parkami narodowymi sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów, twory i składniki przyrody nieożywionej mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych. Uznanie obszaru za rezerwat następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji i upowszechniania tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa.

Sieć obszarów Natura 2000 to spójna funkcjonalnie europejska sieć ekologiczna, tworzona w celu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ważnych dla Wspólnoty Europejskiej. Obowiązek podjęcia takich działań wynika z postanowień Konwencji o różnorodności biologicznej przyjętej w dniu 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro (tzw. Konwencja z Rio). Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 są dwa akty prawne: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (zwana Dyrektywą Ptasią) oraz Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwana Dyrektywą Siedliskową). Przewidują one stworzenie systemu obszarów połączonych korytarzami ekologicznymi, czyli fragmentami krajobrazu zagospodarowanymi w sposób umożliwiający migrację, rozprzestrzenianie i wymianę puli genetycznej gatunków. Zadaniem sieci jest utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę nie tylko najcenniejszych i najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych charakterystycznych dla regionów biogeograficznych (np. alpejskiego, atlantyckiego, kontynentalnego). Jej tworzenie jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, a wybór sposobu ochrony poszczególnych elementów sieci pozostawia się danemu państwu.

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- **Obszary specjalnej ochrony ptaków - OSO** to obszary wyznaczone, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu ochrony populacji dziko występujących gatunków ptaków, w granicach których ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju.
- **Specjalne obszary ochrony siedlisk – SOO** (obszary mające znaczenie dla Wspólnoty – OZW) to obszary wyznaczone, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków. Obszary OZW są zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji, jednak nie zostały jeszcze wyznaczone aktem prawa krajowego (rozporządzeniem ministra ds. środowiska, powołującym SOO).

Obszar Natura 2000 może obejmować swym zasięgiem część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami przyrody. Wyznaczenie obszaru Natura 2000, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw

rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa oraz z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej.

Prace nad doprecyzowaniem przebiegu granic wyznaczonych obszarów Natura 2000 nadal trwają, dlatego powierzchnie wyznaczonych obszarów mogą w przyszłości ulec zmianie.

Dane z zakresu form ochrony przyrody dotyczą stanu w dniu 31 XII. W przypadku, gdy obiekt zlokalizowany jest na terenie więcej niż jednego województwa wykazywany jest on w województwie, w którym położona jest największa jego część.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie. Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy.

Stanowiska dokumentacyjne są to nie wyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych oraz fragmenty eksploatowanych i nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt. Ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne. Ustanowienie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Stan liczebny ważniejszych zwierząt chronionych wyrażony w przedziałach liczbowych został uśredniony. Ze względu m.in. na migracje oraz skryty tryb życia dzikich zwierząt, przedmiotowe dane należy traktować jako szacunkową wielkość populacji danego gatunku. Wyjątek stanowi żubr, dla którego od 1947 roku prowadzona jest w Polsce „Księga Rodowodowa Żubrów”. Znajduje się w niej imienny spis wszystkich żubrów żyjących w hodowli oraz liczebność żubrów żyjących na wolności.

Dane dotyczące **parków i ogrodów historycznych** pochodzą z badań zabytkowych założeń zieleni Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 poz. 1446, z późn. zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661), krajowa ewidencja zabytków obejmuje tylko obiekty dla których wykonano karty ewidencyjne. Obiekty nierozpoznane, zachowane cząstkowo itp., dla których jeszcze nie opracowano właściwej dokumentacji, pozostają aktualnie poza krajową ewidencją i mogą być ewentualnie zarejestrowane w postaci kart adresowych poza krajową ewidencją w gminnej ewidencji zabytków.

Rodzinne ogrody działkowe to wydzielony obszar składający się z działek i terenu ogólnego, służący do wspólnego korzystania przez działkowców, wyposażony w infrastrukturę ogrodową (Ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych; Dz. U. 2014 poz. 40 z późniejszymi zmianami). Rodzinne ogrody działkowe są urządzeniami użyteczności publicznej, służącymi zaspokajaniu wypoczynkowych, rekreacyjnych i innych potrzeb socjalnych członków społeczności lokalnych poprzez zapewnienie im powszechnego dostępu do terenów rodzinnych ogrodów działkowych oraz działek dających możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby, a także podniesienia standardów ekologicznych otoczenia. Rodzinne ogrody działkowe są zakładane i prowadzone przez stowarzyszenia ogrodowe. Od 2014 roku prezentowane dane dotyczą rodzinnych ogrodów działkowych prowadzonych wyłącznie przez Polski Związek Działkowców (ogólnopolskie stowarzyszenie ogrodowe).

Tereny zieleni to tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni z roślinnością wysoką i niską o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, ławki, place zabaw itp. Do powierzchni parków wliczane są również wody znajdujące się na terenie tych obiektów (np. stawy) oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile są dostępne do użytku powszechnego.

Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek (np. występują alejki z ławkami, place zabaw itp.). Do tej kategorii obiektów należy zaliczyć również zieleń przy budynkach użyteczności publicznej (o ile udostępniona jest do użytku powszechnego), pomnikach itp., bulwary i promenady oraz tereny sportów wodnych, otwartych kąpielisk, boisk, placów gier itp., o ile są dostępne do użytku powszechnego. Zieleńce mogą tworzyć kompozycje zieleni niskiej (trawniki, kwietniki) towarzyszące obiektom architektonicznym oraz tworzyć kompozycje zieleni miejskiej o charakterze parkowym, elementami nasadzeń drzew i krzewów.

Przez **zieleń uliczną** rozumie się pasy zieleni (drzewa i krzewy lub ich skupiska wraz z pozostałymi składnikami szaty roślinnej) wzdłuż dróg, ulic, ciągów komunikacji miejskiej itp.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Do **powierzchni gruntów leśnych w rozumieniu Ustawy o lasach** z dnia 28 września 1991 (tekst jednolity: Dz. U. 2015 poz. 2100), zalicza się grunty:

- o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona), lub przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona). Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerваты przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków. Są one definiowane określeniem „**powierzchnia lasów**”,
- związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Powierzchnia zalesiona obejmuje grunty pokryte uprawami, młodnikami i starszymi drzewostanami oraz plantacjami: topoli, nasiennymi i drzew szybkorosnących.

Powierzchnia niezalesiona obejmuje grunty:

- znajdujące się w produkcji ubocznej (np. plantacje choinek, poletka łowieckie),
- przejściowo pozbawione drzewostanu i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach, tj. zręby, halizny, płazowiny,
- przewidziane do objęcia ochroną prawną (np. śródleśne oczka wodne, hale, połoniny),
- przeznaczone do wyłączenia z produkcji grunty leśne wylesione (np. zalewiska i zapadliska na obszarze szkód górniczych).

Zręby są to grunty leśne przejściowo pozbawione drzewostanu w okresie ostatnich 5 lat, przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Przestoje są to drzewa od II klasy wieku wzwyż na gruntach leśnych niezalesionych i w uprawach, nie zaliczane do składu gatunkowego oraz drzewa powyżej II klasy wieku rozmieszczone pojedynczo lub grupami w drzewostanach i przeznaczone do usunięcia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przesztorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu, w których co najmniej 50% powierzchni (w przypadku rębni złożonych – 30%) zostało odnowione naturalnie lub sztucznie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych ze względu na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przesztorębne użytkowane rębniami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębniami.

Grubizna jest to drewno okrągłe wielkowymiarowe i średniowymiarowe. Drewno wielkowymiarowe jest to drewno o średnicy górnej od 14 cm (bez kory) mierzone w pojedynczych sztukach. Drewno średniowymiarowe jest to drewno o średnicy (mierzonej bez kory): górnej od 5 cm wzwyż i dolnej do 24 cm – mierzone w pojedynczych sztukach, w sztukach grupowo i stosach. Drewno małowymiarowe (drobnica) to drewno okrągłe o średnicy dolnej do 5 cm (bez kory) mierzone w sztukach grupowo lub w stosach.

Odnowienie lasu polega na zakładaniu młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego.

Zalesienia polegają na zakładaniu drzewostanów na gruntach pozostających dotychczas poza uprawą leśną (nie zaliczone do powierzchni leśnej).

Zadrzewienia to produkcyjne i ochronne nasadzenia drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i terenami zieleni w miastach. Celem ich jest produkcja drewna i użytków nieдрzewnych, oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz kształtowanie krajobrazu. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych oraz gruntów nieleśnych przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji oraz szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach (parki miejskie, lasy komunalne, zieleńce użyteczności publicznej), obszaru morskiego pasa nadbrzeżnego, ogrodów działkowych, nieruchomości otaczających obiekty zabytkowe.

Lasy ochronne (lasy szczególnie chronione) to obszary leśne podlegające ochronie ze względu na spełniane funkcje. Za lasy ochronne mogą być uznane lasy, które ochronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem; powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin; chronią brzegi wód przed obrywaniem się, a źródła rzek przed zasypaniem; ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków; stanowią drzewostany uszkodzone na skutek działalności przemysłu; stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej; mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa; są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców; w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk; w strefie górnej granicy lasów.

Tabl. 1 (54). **Obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione^a**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 1 (54). *Area and objects of special nature value under legal protection^a*

As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2014	2015	2016	2017				
	w hektarach <i>in hectares</i>				w od- setkach <i>in percent</i>	w % po- wierzchni woje- wództwa <i>in % of voivod- ship area</i>	na 1 miesz- kańca w m ² <i>per capita in m²</i>	liczba obiektów <i>number of objects</i>
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	357795,5	357795,8	358153,8	358385,9	100,0	19,7	1447,3	742
Parki narodowe ^b <i>National parks^b</i>	68,3	68,3	68,3	68,3	0,0	0,0	0,3	- ^d
Rezerваты przyrody ^b <i>Nature reserves^b</i>	7418,8	7418,8	7418,8	7035,8	2,0	0,4	28,4	87
Parki krajobrazowe ^{bc} <i>Scenic parks^{bc}</i>	95911,0	95911,0	95911,0	95911,0	26,8	5,3	387,3	6 ^e
Obszary chronionego krajobrazu ^c <i>Protected landscape areas^c</i>	240883,7	240883,3	240883,3	241447,2	13,0	13,3	975,0	13 ^{def}
Użytki ekologiczne <i>Ecological arable lands</i>	1653,6	1653,9	1656,1	1679,6	0,5	0,1	6,8	588
Stanowiska dokumentacyjne <i>Documentation sites</i>	33,7	33,7	33,7	33,7	0,0	0,0	0,1	6
Zespoły przyrodniczo- -krajobrazowe <i>Landscape-nature complexes</i>	11826,6	11827,1	12182,7	12210,5	3,4	0,7	49,3	42

a Od 2005 r. łącznie z tą częścią obszarów Natura 2000, która mieści się w granicach obszarów prawnie chronionych. b Bez otuliny. c Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. d-f Obiekt wykazano w województwie: d mazowieckim, e świętokrzyskim, f wielkopolskim.

a Since 2005 including this part Natura 2000 sites which is located within the legally protected areas. b Excluding protection zones. c Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas. d-f The object was found in voivodship: d mazowieckie, e świętokrzyskie, f wielkopolskie.

Tabl. 2 (55). **Parki krajobrazowe w 2017 r.**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 2 (55). *Landscape parks in 2017*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia parku krajobrazowego Area landscape park						Otulina Protection zone
	razem total		w tym of which			z ogółem rezerwatów i pozostałe formy ochrony przyrody of total reserves and other forms of nature protection	
	w hek-tarach in hectares	w % powierzchni geograficznej ^a in % of geographic area ^a	lasy forests	użytki rolne agricultural land	wody waters		
w hektarach in hectares							
OGÓŁEM TOTAL	98268,3	5,4	46477,1	42261,7	3717,4	2357,4	79850,4
ZESPÓŁ NADPILICZNYCH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH							
Przedborski	5710,0	0,3	4537,3	1035,0	138,0	594,8	4023,0
Sulejowski	17030,0	0,9	11200,0	2700,0	2360,0	402,7	39569,0
Spalski	13110,0	0,7	7442,0	4630,0	300,0	502,6	23192,0
ZESPÓŁ SIERADZKICH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH							
Zatęczański	13323,0	0,7	7336,0	5193,0	310,0	144,2	8431,0
Międzyrzecze Warty i Widawki	25330,0	1,4	6225,0	16700,0	533,0	138,2	-
PARKI NIEWCHODZĄCE W SKŁAD ZESPOŁÓW:							
Bolimowski	12185,3	0,7	6092,7	5361,5	30,5	425,6	1552,4
Wzniesień Łódzkich	11580,0	0,6	3644,4	6642,2	45,9	149,3	3083,0

^a Wskaźnik obliczono uwzględniając powierzchnię rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

^a Indices calculated including the area of nature reserves, ecological areas, documentation sites and nature-landscape complexes.

Tabl. 3 (56). **Rezerваты przyrody w 2017 r.**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 3 (56). *Nature reserves in 2017*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Obiekty Establishments	Powierzchnia w ha Area in ha				Otulina rezerwatu Protection zone of reserve	
		ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą ^a of which strictly protected ^a	z ogółem of total		liczba rezerwatów posiadających otulinę the number of reserves with a protection zone	powierzchnia w ha area in ha
				lasy forest	użytki rolne agricultural land		
OGÓŁEM TOTAL	87	7035,8	255,1	3450,5	44,9	2	23,4

^a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

^a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

Tabl. 3 (56). **Rezerwy przyrody w 2017 r. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 3 (56). *Nature reserves in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Obiekty Establishments	Powierzchnia w ha Area in ha				Otulina rezerwatu Protection zone of reserve	
		ogółem total	w tym pod ochroną ściłą ^a of which strictly protected ^a	z ogółem of total		liczba re- zerwatów posiada- jących otulinę the number of reserves with a pro- tection zone	powierz- chnia w ha area in ha
				lasy forest	użytki rolne agricultural land		
Faunistyczne Fauna	1	1967,7	-	-	-	-	-
Krajobrazowe Landscape	3	231,2	-	202,5	-	-	-
Leśne Forest	66	3509,4	250,4	2772,4	1,1	1	17,4
Torfowiskowe Peat-bog	5	520,4	2,6	314,0	43,8	1	6,0
Florystyczne Flora	9	297,9	2,1	140,8	-	-	-
Wodne Water	1	487,0	-	-	-	-	-
Przyrody nieożywionej Inanimate nature	1	20,7	-	20,7	-	-	-
Stepowe Steppe	1	1,5	-	-	-	-	-
Słonoroślowe Halophyte	-	-	-	-	-	-	-

^a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.
^a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

Tabl. 4 (57). **Obszary chronionego krajobrazu w 2017 r.**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 4 (57). *Protected landscape areas in 2017*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia Area					
	ogółem w ha total in hectares	w % po- wierzchni geogra- ficznej ^a in % of the geographical area ^a	w tym of which			z ogółem rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody of total reserves and other forms of nature protection
			lasy forest	użytki rolne agricultural land	wody waters	
w hektarach in hectares						
OGÓŁEM TOTAL	244068,8	13,4	17303,0	15489,0	369,1	2621,6
Nadwarciański	29390,0	1,6	.	.	.	1942,5

^a Wskaźnik obliczono uwzględniając powierzchnię rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.
^a Indices calculated including the area of nature reserves, ecological areas, documentation sites and nature-landscape complexes.

Tabl. 4 (57). **Obszary chronionego krajobrazu w 2017 r. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 4 (57). *Protected landscape areas in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia Area					
	ogółem w ha total in hectares	w % po- wierzchni geogra- ficznej ^a in % of the geographical area ^a	w tym of which			z ogółem rezerwy i pozostałe formy ochrony przyrody of total reserves and other forms of nature protection
			lasy forest	użytki rolne agricultural land	wody waters	
w hektarach in hectares						
Środkowej Grabi	6558,0	0,4	3812,0	2600,0	32,0	-
Brąszewicki	14204,0	0,8	8410,0	4932,0	45,0	70,1
Puczniewski	6276,0	0,3	2425,0	3218,0	35,0	17,6
Dolina Przysowy	1307,0	0,1	.	.	.	-
Pradolina Warszawsko-Berlińska	36650,0	2,0	.	.	.	-
Bolimowsko-Radziejowski z Doliną Środkowej Rawki	15170,0	0,8	.	.	.	130,6
Górnej Rawki	8300,0	0,5	2656,0	4739,0	257,1	76,6
Mrogi i Mrozycy	16600,0	0,9	.	.	.	9,4
Dolina Bzury	1359,0	0,1	.	.	.	-
Dolina rzeki Proсны	14724,0	0,8	.	.	.	60,2
Przedborski	5417,0	0,3	.	.	.	41,4
Dolina Widawki	41390,0	2,3	.	.	.	104,7
Dolina Wolbrówki	2272,0	0,1	.	.	.	-
Dolina Miazgi pod Andrespołem	142,8	0,0	.	.	.	-
Dolina Chojnatki	519,0	0,0	.	.	.	-
Piliczański	43790,0	2,4	.	.	.	168,6

^a Wskaźnik obliczono uwzględniając powierzchnię rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

^a Indices calculated including the area of nature reserves, ecological areas, documentation sites and nature-landscape complexes.

Tabl. 5 (58). **Obszary natura 2000 – obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)^a**Tabl. 5 (58). *Natura 2000 areas - areas of special bird protection (SPAs)^a*

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017
	w hektarach in hectares			
WOJEWÓDZTWO	40236,7	40236,7	40236,7	40236,7
<i>VOIVODSHIP</i>				
Dolina Pilicy	2340,5	2340,5	2340,5	2340,5
Dolina Środkowej Warty	4252,2	4252,2	4252,2	4252,2
Dolina Przysowy i Słudwi	2102,2	2102,2	2102,2	2102,2
Pradolina Warszawsko-Berlińska	21970,8	21970,8	21970,8	21970,8
Zbiornik Jeziorsko	9571,0	9571,0	9571,0	9571,0

^a Patrz „Uwagi metodyczne” do działu.

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

^a See „Methodological notes” to the chapter.

Source: data of the General Directorate for Environmental Protection.

Tabl. 6 (59). **Obszary natura 2000 – specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)^a**

Tabl. 6 (59). *Natura 2000 areas - areas of special habitat protection (SACs)^a*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2014	2015	2016	2017
	w hektarach <i>in hectares</i>			
WOJEWÓDZTWO	53688,8	53688,8	53688,8	53688,8
<i>VOIVODSHIP</i>				
Buczyna Gałkowska	103,4	103,4	103,4	103,4
Buczyna Janikowska	529,0	529,0	529,0	529,0
Cisy w Jasieniu	19,7	19,7	19,7	19,7
Dąbrowa Grotnicka	101,5	101,5	101,5	101,5
Dąbrowa Świetlista w Pernie	40,1	40,1	40,1	40,1
Dąbrowy Świetliste koło Redzenia	44,3	44,3	44,3	44,3
Dąbrowy w Marianku	72,7	72,7	72,7	72,7
Dolina Czarnej	1138,6	1138,6	1138,6	1138,6
Dolina Dolnej Pilicy	3796,4	3796,4	3796,4	3796,4
Dolina Górnej Pilicy	2224,3	2224,3	2224,3	2224,3
Dolina Rawki	2255,7	2255,7	2255,7	2255,7
Dolina Środkowej Pilicy	3787,4	3787,4	3787,4	3787,4
Grabia	1670,5	1670,5	1670,5	1670,5
Grabinka	10,1	10,1	10,1	10,1
Grądy nad Lindą	54,9	54,9	54,9	54,9
Las Dębowiec	47,0	47,0	47,0	47,0
Lasy Gorzkowickie	61,5	61,5	61,5	61,5
Lasy Smardzewickie	286,5	286,5	286,5	286,5
Lasy Spalskie	2016,4	2016,4	2016,4	2016,4
Lipickie Mokradła	369,2	369,3	369,3	369,3
Lubiaszów w Puszczy Pilickiej	202,8	202,8	202,8	202,8
Łąka w Bęczkowicach	191,2	191,2	191,2	191,2
Łąki Ciebłowickie	475,3	475,3	475,3	475,3
Niebieskie Źródła	25,2	25,2	25,2	25,2
Ostoja Przedborska	3641,2	3641,2	3641,2	3641,2
Polany Puszczy Bolimowskiej	132,3	132,3	132,3	132,3
Pradolina Bzury-Neru	20517,4	20517,4	20517,4	20517,4
Silne Błota	67,4	67,4	67,4	67,4
Słone Łąki w Pełczyskach	35,0	35,0	35,0	35,0
Szczypiorniak i Kowaliki	28,5	28,5	28,5	28,5
Święte Ługi	151,2	151,2	151,2	151,2
Torfowiska nad Prosną	95,6	95,6	95,6	95,6
Torfowiska Żytno-Ewina	45,3	45,3	45,3	45,3
Wielkopole - Jodły pod Czartorią	41,9	41,9	41,9	41,9
Wola Cyrusowa	92,3	92,4	92,4	92,4
Załęczański Łuk Warty	9316,8	9316,8	9316,8	9316,8

^a Patrz „Uwagi metodyczne” do działu.

^a See „Methodological notes” to the chapter.

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Source: data of the General Directorate for Environmental Protection.

Tabl. 7 (60). **Pomniki przyrody**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 7 (60). *Monuments of nature*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Pojedyncze drzewa Single trees	Grupy drzew Groups of trees	Aleje Alleys	Głazy narzutowe Erratic boulders	Skatki, jaskinie Stones, caves	Pozostałe ^a Other ^a
2014	3306	3098	136	44	13	4	11
2015	3278	3066	138	45	13	4	12
2016	3249	3035	140	46	13	4	11
2017	3101	2884	133	54	14	4	12

^a W pozostałych: źródła, wodospady, wywierzyśka, inne.

^a In "other" there are sources, waterfalls, exurgents and other

Tabl. 8 (61). **Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r.**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8 (61). *Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Ogółem obszary prawnie chronione w ha	Powierz- chnia obsza- rów prawnie chronionych w % po- wierzchni ogółem	Parki narodowe ^a National parks ^a	Rezerwy przyrody ^a Nature reserves ^a	Parki krajobrazowe Landscape parks	
					razem total	w tym re- zerwy przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody of which nature reserves and others forms of nature protection
w hektarach in hectares						
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	361486,9	19,8	68,3	7035,8	98268,3	2357,4
Podregion Łódzki Subregion	46712,5	21,2	-	677,6	9036,7	79,3
Powiaty: Powiats:						
brzeziński	19645,1	54,8	-	100,8	4293,5	41,7
łódzki wschodni	5474,7	11,0	-	250,8	2810,0	-
pabianicki	8997,8	18,3	-	17,6	-	-
zgierski	12594,9	14,7	-	308,5	1933,2	37,7
Podregion m. Łódź Subregion	3030,6	10,3	-	79,7	1675,8	69,9
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Łódź	3030,6	10,3	-	79,7	1675,8	69,9

^a Bez otulin.

^a Excluding protection zones.

Tabl. 8 (61). Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r. (cd.)

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8 (61). Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017 (cont.)

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Ogółem obszary prawnie chronione w ha	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w % powierzchni ogółem	Parki narodowe ^a National parks ^a	Rezerwy przyrody ^a Nature reserves ^a	Parki krajobrazowe Landscape parks	
					razem total	w tym rezerwy przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody of which nature reserves and others forms of nature protection
w hektarach in hectares						
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	108381,8	18,3	68,3	2494,3	35435,9	1500,6
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
betchatowski	27190,7	28,1	-	41,1	143,9	-
opoczyński	20942,2	20,1	-	339,1	7806,0	128,6
piotrkowski	18659,8	13,1	-	452,4	10538,0	296,5
radomszczański	28306,3	19,6	-	789,2	5710,0	594,8
tomaszowski	12275,0	12,0	68,3 ^b	837,2	10277,0	445,4
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Piotrków Trybunalski	1007,8	15,0	-	35,3	961,0	35,3
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	133661,0	23,6	-	2871,1	38545,1	282,3
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
łaski	26271,9	42,5	-	68,4	11070,0	8,5
pajęczański	4725,1	5,9	-	180,1	3640,0	123,3
poddębicki	21351,4	24,2	-	716,1	-	-
sieradzki	36986,9	24,8	-	1554,6	5980,0	5,9
wieluński	19324,4	20,9	-	93,3	15462,0	92,5
wieruszowski	22214,4	38,5	-	57,4	-	-
zduńskowolski	2786,9	7,5	-	201,3	2393,1	52,1
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	69701,0	17,1	-	913,1	13574,8	425,2
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
kutnowski	4759,7	5,4	-	95,7	-	-
łęczycki	8477,0	11,0	-	-	-	-
tówicki	20264,5	20,5	-	87,1	2054,2	68,3

a Bez utoulin. b Zagroda żubrów pod zarządem Kampinoskiego Parku Narodowego.

a Excluding protection zones. b The Bizons farm under management of the Kampinoski National Park.

Tabl. 8 (61). **Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r. (cd.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8 (61). *Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem obszary prawnie chronione w ha	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w % powierzchni ogółem	Parki narodowe ^a <i>National parks^a</i>	Rezerwaty przyrody ^a <i>Nature reserves^a</i>	Parki krajobrazowe <i>Landscape parks</i>	
					razem total	w tym rezerwaty przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody of which nature reserves and others forms of nature protection
w hektarach <i>in hectares</i>						
Podregion Skierniewicki (dok.)						
<i>Subregion (cont.)</i>						
Powiaty (dok.):						
<i>Powiats (cont.):</i>						
rawski	16997,8	26,3	-	309,5	-	-
skierniewicki	19112,3	25,4	-	420,8	11516,3	356,9
Miasto na prawach powiatu:						
<i>City with powiat status:</i>						
Skierniewice	89,7	2,6	-	-	4,3	-

^a Bez otulin.^a Excluding protection zones.

Tabl. 8 (61). **Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r. (cd.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8 (61). *Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Obszary chronionego krajobrazu Protected landscape areas		Użytki ekologiczne Ecological areas	Stanowiska dokumentacyjne Documentation sites	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe Landscape nature complexes	Liczba pomników przyrody The number monuments of nature
	razem total	w tym rezerwy przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody of which nature reserves and others forms of nature protection				
		w hektarach in hectares				
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	244068,8	2621,6	1679,6	33,7	12210,5	3101
Podregion Łódzki Subregion	34644,6	154,7	104,8	0,1	2019,6	463
Powiaty: Powiats:						
brzeziński	14671,3	59,1	-	-	620,3	60
łódzki wschodni	2294,1	8,3	14,17	-	22,0	92
pabianicki	7515,0	17,6	42,4	-	1377,4	63
zgierski	10164,2	69,8	48,3	0,1	-	248
Podregion m. Łódź Subregion	-	-	109,1	-	958,0	278
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Łódź	-	-	109,1	-	958,0	278
Podregion Piotrkowski Subregion	69781,3	192,7	1100,8	22,8	4,7	1167
Powiaty: Powiats:						
bełchatowski	26652,0	-	257,7	-	-	96
opoczyński	12908,0	40,9	30,5	-	-	28
piotrkowski	7178,9	-	592,1	-	-	195
radomszczański	22130,4	151,8	145,4	-	3,9	274
tomaszowski	912,0	-	39,4	22,8	0,8	563
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Piotrków Trybunalski	-	-	35,8	-	-	11

Tabl. 8 (61). **Powierzchnia podregionów i powiatów objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w 2017 r. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8 (61). *Area of subregions and powiats covered by different forms of environment and landscape protection in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Obszary chronionego krajobrazu Protected landscape areas		Użytki ekologiczne Ecological areas	Stanowiska dokumentacyjne Documentation sites	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe Landscape nature complexes	Liczba pomników przyrody The number monuments of nature
	razem total	w tym rezerwy przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody of which nature reserves and others forms of nature protection				
		w hektarach in hectares				
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	85032,0	2126,1	256,0	10,8	8609,5	745,0
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
łaski	11030,0	-	5,0	-	4039,0	68
pajęczański	-	-	2,4	-	952,0	74
poddębicki	21148,0	706,4	18,9	9,9	101,0	64
sieradzki	29722,0	1359,6	88,2	-	725,5	282
wieluński	877,0	3,0	86,4	0,9	2766,3	134
wieruszowski	22161,0	57,2	8,2	-	4,0	41
zduńskowolski	94,0	-	46,9	-	21,7	82
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	54610,9	148,1	108,8	-	618,7	448
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
kutnowski	4623,0	-	-	-	-	41
łęczycki	8450,0	-	-	-	-	27
łowicki	18112,1	-	3,0	-	46,4	30
rawski	16660,0	100,6	8,8	-	-	120
skierniewicki	6765,8	47,5	95,6	-	572,3	146
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Skierniewice	-	-	1,4	-	-	84

Tabl. 9 (62). **Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość według podregionów i powiatów w 2017 r.**
Stan w dniu 31 XII
Tabl. 9 (62). *Forest land area and share of forest land in total area by subregions and powiatsin 2017*
As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia gruntów leśnych Forest land										Lesistość w % Forest cover in %
	lasów forests									grunty związane z gospodar- ką leśną land connected with silviculture	
	razem grand total	razem total	lasy publiczne public forests						lasy prywatne private forests		
			razem total	własność Skarbu Państwa owned of the State Treasury				własność gmin gmina owned			
				razem total	w tym of which		razem total				
		razem total	w zarządzie Lasów Państwowych the State Forests	w zasobie Własności Rolnej SP in the stock of the agri- cultural property of the State Treasury	razem total						
w hektarach in hectares											
WOJEWÓDZTWO	20	395090,21	387787,71	255014,32	251673,03	246442,21	377,57	3272,44	132773,39	7302,50	21,3
VOIVODSHIP	20	395437,17	388155,63	255186,57	248395,85	246500,40	392,90	3291,77	132969,06	7281,54	21,3
	20	396628,82	389369,70	255449,82	248666,78	246544,64	372,32	3287,91	133919,88	7259,12	21,4
	20	398516,72	391210,37	255564,59	248802,05	246758,35	372,32	3267,41	135645,78	7306,35	21,5
Podregion Łódzki		47444,26	46234,08	36469,79	34780,20	34193,84	31,08	350,59	9764,29	1210,18	21,0
Subregion											
Powiaty:											
Powiats:											
brzeziński		5096,00	4899,33	3661,67	2334,40	2319,96	11,89	11,17	1237,66	196,62	13,7
łódzki wschodni		12518,50	12187,13	10278,13	10200,53	10100,61	8,92	68,60	1909,00	331,37	24,4
pabianicki		13338,84	13016,83	10379,11	10326,83	10320,74	6,09	38,38	2637,72	322,01	26,4
zgierski		16490,47	16130,79	12150,88	11918,44	11452,53	4,18	232,44	3979,91	360,18	18,9
Podregion m. Łódź		2747,43	2639,37	1701,16	236,04	192,92	5,90	1462,48	938,21	108,06	9,0
Subregion											
Miasto na prawach powiatu:											
City with powiat status:											
Łódź		2747,43	2639,37	1701,16	236,04	192,92	5,90	1462,48	938,21	108,06	9,0

Tabl. 9 (62). **Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 9 (62). *Forest land area and share of forest land in total area by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia gruntów leśnych Forest land									Lesistość w % Forest cover in %	
	lasów forests										
	razem grand total	razem total	lasy publiczne public forests					własność gmin gmina owned	lasy prywatne private forests		grunty związane z gospo- darką leśną land connected with silviculture
			razem total	własność Skarbu Państwa owned of the State Treasury			własność gmin gmina owned				
				razem total	w tym of which						
					razem total	w zarządzie Lasów Państwowych the State Forests					
w hektarach in hectares											
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	176825,77	173586,61	117763,35	116786,03	116032,10	168,47	845,59	55823,26	3239,16	29,1	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
bęchatowski	28249,94	27830,21	14150,21	13900,29	13801,42	42,46	249,92	13680,00	419,73	28,8	
opoczyński	32862,65	32397,98	19543,98	19449,29	19198,98	17,29	94,69	12854,00	464,67	31,1	
piotrkowski	35600,68	34991,28	23562,28	23440,34	23204,10	34,48	121,94	11429,00	609,40	24,5	
radomszczański	45862,62	44959,94	32313,94	32077,68	32007,69	69,99	236,26	12646,00	902,68	31,2	
tomaszowski	32825,60	32024,65	26854,65	26583,14	26484,62	4,25	139,78	5170,00	800,95	31,2	
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>											
Piotrków Trybunalski	1424,28	1382,55	1338,29	1335,29	1335,29	-	3,00	44,26	41,73	20,6	
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	127148,31	125161,14	71952,37	71593,29	71151,12	66,58	329,51	53208,77	1987,17	22,1	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
łaski	13488,34	13304,17	7128,05	7111,90	7069,49	5,87	12,51	6176,12	184,17	21,5	
pajęczański	21458,96	21234,88	9772,34	9702,50	9563,79	13,03	69,84	11462,54	224,08	26,4	
poddębicki	14617,00	14351,55	8468,84	8426,43	8414,18	5,89	42,41	5882,71	265,45	16,3	

Tabl. 9 (62). **Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 9 (62). *Forest land area and share of forest land in total area by subregions and powiatuin 2017 (cont.)*

As of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia gruntów leśnych Forest land									Lesistość w % Forest cover in %	
	lasów forests										
	razem grand total	razem total	lasy publiczne public forests					własność gmin owned	lasy prywatne private forests		grunty związane z gospo- darką leśną land connected with silviculture
			razem total	własność Skarbu Państwa owned of the State Treasury			własność gmina owned				
				razem total	w tym of which	w zasobie Własności Rolnej SP in the stock of the agri- cultural property of the State Treasury					
w hektarach in hectares											
Podregion Sieradzki (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>											
Powiaty (dok.): <i>Powiats (dok.):</i>											
sieradzki	30945,92	30413,71	17640,56	17571,96	17460,10	3,16	68,60	12773,15	532,21	20,4	
wieluński	23111,03	22780,68	12949,68	12870,09	12861,41	8,68	63,79	9831,00	330,35	24,6	
wieruszowski	15250,76	14972,79	10424,79	10384,60	10286,37	26,23	30,06	4548,00	277,97	25,9	
zduńskowolski	8276,30	8103,36	5568,11	5525,81	5495,78	3,72	42,30	2535,25	172,94	21,9	
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	44350,95	43589,17	27677,92	25406,49	25188,37	100,29	279,24	15911,25	761,78	10,7	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
kutnowski	4594,80	4476,52	3772,52	3730,90	3718,86	12,04	16,80	704,00	118,28	5,0	
łęczycki	4402,66	4330,22	2978,14	2977,39	2960,06	10,09	0,75	1352,08	72,44	5,6	
łowicki	9991,27	9841,36	5124,55	4590,03	4471,11	64,33	141,32	4716,81	149,91	10,0	
rawski	8346,37	8247,50	4136,87	4088,10	4047,69	2,41	3,20	4110,63	98,87	12,8	
skierniewicki	16858,36	16536,18	11617,45	10002,68	9973,26	11,42	86,17	4918,73	322,18	21,9	
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>											
Skierniewice	157,49	157,39	48,39	17,39	17,39	-	31,00	109,00	0,10	4,5	

Tabl. 10 (63). **Powierzchnia lasów ochronnych w zarządzie Lasów Państwowych**
Stan w dniu 1 I

Tabl. 10 (63). *Protective forests area managed by State Forests*
As of 1 I

Lata Years	Lasy ochronne Protective forests										
	ogółem total	glebochronne soil-protecting	wodochronne water-protecting	uzdrowiskowe health resort	uszkodzone przez przemysł damage by industry	podmiejskie in cities and around cities	obronne defensive	ostoje zwierząt animal sanctuaries	na stacjach powierzchniowych badawczych w permanentnych research areas	cenne pod względem przyrodniczym environmentally valuable	nasienne seedling
	w hektarach in hectares										
2014	128966	5254	30336	116	41515	42302	2038	1330	2901	2966	208
2015	128982	5253	30340	116	41504	42288	2039	1366	2901	2967	208
2016	129007	5252	30365	116	41531	42271	2034	1366	2902	2962	208
2017	128949	5202	30309	118	41519	42326	2034	1364	2895	2961	221

Źródło: dane Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Source: data of the Bureau for Forest Management and Geodesy.

Tabl. 11 (64). **Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia oraz wykonanych zalesień w 2017 r.**

Tabl. 11 (64). *Non-forested land area designated to afforestation and area of afforestations conducted in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Zalesienia gruntów nieleśnych Afforestations non-forest land		Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia (stan w dniu 31 XII) Non-forest land designated for afforestation (as of 31 XII)	
		Lasy Państwowe State Forests	prywatne private forests	ogółem total	w tym Lasy Państwowe of which State Forests
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	136,6	18,2	118,4	55,9	24,2
Podregion Łódzki Subregion	0,6	0,6	-	-	-
Powiaty: Powiats:					
brzeziński	-	-	-	-	-
łódzki wschodni	-	-	-	-	-
pabianicki	0,1	0,1	-	-	-
zgierski	0,4	0,4	-	-	-
Podregion m. Łódź Subregion	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:					
Łódź	-	-	-	-	-

Tabl. 11 (64). **Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia oraz wykonanych zalesień w 2017 r. (dok.)**

Tabl. 11 (64). *Non-forested land area designated to afforestation and area of afforestations conducted in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Zalesienia gruntów nieleśnych <i>Afforestations non-forest land</i>		Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia (stan w dniu 31 XII) <i>Non-forest land designated for afforestation (as of 31 XII)</i>	
		Lasy Państwowe <i>State Forests</i>	prywatne <i>private forests</i>	ogółem <i>total</i>	w tym Lasy Państwowe <i>of which State Forests</i>
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	96,6	9,6	87,0	9,8	9,8
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
betchatowski	4,4	1,3	3,1	-	-
opoczyński	43,0	-	43,0	-	-
piotrkowski	8,4	0,6	7,7	-	-
radomszczański	31,1	-	31,1	-	-
tomaszowski	9,7	7,7	2,0	9,8	9,8
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>					
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	32,6	4,6	27,9	31,7	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
łaski	4,3	1,2	3,0	30,2	-
pajęczański	9,4	1,6	7,8	-	-
poddębicki	12,6	1,2	11,5	-	-
sieradzki	4,8	-	4,8	-	-
wieluński	0,7	0,7	-	-	-
wieruszowski	0,9	-	0,9	-	-
zduńskowolski	-	-	-	1,5	-
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	6,9	3,3	3,6	14,5	14,5
Powiaty: <i>Powiats:</i>					
kutnowski	2,0	0,9	1,2	-	-
łęczycki	1,7	-	1,7	-	-
łowicki	3,1	2,4	0,7	1,8	1,8
rawski	-	-	-	8,9	8,9
skierniewicki	0,1	0,1	-	3,8	3,8
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>					
Skierniewice	-	-	-	-	-

Tabl. 12 (65). **Zadrzewienia**Tabl. 12 (65). *Trees and shrubs outside the forest*

Lata Years	Sadzenie Plantings					
	ogółem total		w tym na gruntach of which on land			
			prywatnych on private		poprzemysłowych postindustrial waste	
	drzewa trees	krzewy bushes	drzewa trees	krzewy bushes	drzewa trees	krzewy bushes
	w tysiącach sztuk in thousand units					
2014	635,1	337,8	6,5	3,2	548,8	329,6
2015	543,9	272,2	13,2	3,5	519,0	265,1
2016	759,5	464,8	8,7	4,8	737,2	307,9
2017	506,8	322,4	7,2	2,1	462,2	291,1

Tabl. 13 (66). **Odnowienia i zalesienia**TABL. 13 (66). *Renewals and afforestation*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Lasy publiczne Public forests				Lasy prywatne Private forests
		razem total	Skarbu Państwa State Treasury		własność gmin gmina owned	
			razem total	w tym w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests		
OGÓŁEM w ha TOTAL in ha						
2014	2013,8	1783,9	1783,9	1759,9	-	230,0
2015	2194,1	2052,1	2030,7	2030,7	-	142,0
2016	2094,9	1941,9	1915,6	1915,6	1,1	153,0
2017	2141,5	1949,9	1930,2	1930,2	0,2	191,6
w tym ZALESIENIA of which AFFORESTATIONS						
2014	185,4	17,9	17,9	17,9	-	167,5
2015	116,0	23,7	23,7	23,7	-	92,3
2016	99,6	19,6	19,6	19,6	-	80,0
2017	136,6	18,2	18,2	18,2	-	118,4

Tabl. 14 (67). **Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane**
 TABL. 14 (67). *Renewals, afforestations and other forest breeding work*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2014	2015	2016	2017			
				ogółem <i>grand total</i>	lasy publiczne <i>public forests</i>		lasy prywatne ^a <i>private forests^a</i>
					razem <i>total</i>	w tym własność Skarbu Państwa <i>of which owned by the State Treasury</i>	
w hektarach							
Powierzchnia produkcyjna szkótek leśnych (stan w dniu 31 XII) <i>Production area of forest nurseries (as of 31 XII)</i>	83	77	79	79	79	76	-
Odnowienia i zalesienia <i>Renewals and afforestations</i>	2014	2194	2095	2142	1950	1930	192
odnowienia <i>renewals</i>	1828	2078	1995	2005	1932	1912	73
sztuczne <i>artificial</i>	1625	1869	1853	1774	1713	1693	61
zrębów ^b <i>felling sites^b</i>	1591	1834	1817	1758	1700	1680	58
halizn i płazowin <i>blanks and irregularly stocked open stands</i>	34	35	36	16	13	13	3
naturalne <i>natural</i>	203	209	142	231	219	219	12
zalesienia ^c <i>afforestations^c</i>	185	116	100	137	18	18	118
Poprawki i uzupełnienia ^d <i>Corrections and supplements^d</i>	225	260	432	380	236	232	144
Pielęgnowanie ^e <i>Tending^e</i>	12601	13272	13772	11886	11302	11125	584
w tym: <i>of which</i>							
upraw <i>crops</i>	10314	11190	11650	10104	9520	9362	584
młodników <i>greenwoods</i>	2223	2038	2093	1782	1782	1763	-

a Dane szacunkowe. b łącznie z odnowieniami pod ostoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przeredzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years.

Tabl. 14 (67). **Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (dok.)**
 TABL. 14 (67). *Renewals, afforestations and other forest breeding work (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017			
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne ^a private forests ^a
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury	
w hektarach							
Pielęgnowanie ^e (dok.) Tending ^e (cont.)							
w tym: of which							
wprowadzanie pod- szytów ^f introduction of undergrowth ^f	28	16	8	-	-	-	-
Melioracje Drainage	2260	2306	2165	2427	2427	2407	-

^a Dane szacunkowe. ^e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. ^f Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.
^a Estimated data. ^e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. ^f Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

Tabl. 15 (68). **Ważniejsze zwierzęta łowne^a**
 Stan w dniu 10 III

Tabl. 15 (68). *Major game animals^a*
 As of 10 III

Lata Years	Łosie Moose	Daniele Fallow deer	Muflony Mouflons	Jelenie Deer	Sarny Roe deer	Dziki Wild boars	Lisy Foxes	Zające Hares	Bażanty Pheasants	Kuro- patwy Partridges
	w sztukach in heads			w tysiącach sztuk in thousand heads						
2014	187	1207	-	5,2	50,1	8,8	10,1	91,7	64,3	50,4
2015	207	1209	-	5,2	49,9	8,3	10,6	93,0	65,7	48,9
2016	221	1281	-	5,2	51,1	8,7	11,6	100,1	66,5	44,2
2017	315	1385	-	6,3	53,9	7,9	11,6	100,2	65,4	42,3

^a Dane szacunkowe.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.
^a Estimated data.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

Tabl. 16 (69). **Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych w łowieckim roku gospodarczym^a**

Tabl. 16 (69). *Shooting of major game animals in hunting economic year^a*

Lata Years	Łosie Moose	Daniele Fallow deer	Jelenie Deer	Sarny Roe deer	Dziki Wild boars	Lisy Foxes	Zajęce Hares	Bażanty Pheasants	Kuro- patwy Partridges
	w sztukach in heads								
2013/2014	-	272	1403	8936	7265	8727	1919	8906	20
2014/2015	-	331	1622	10573	8635	10383	2683	10884	44
2015/2016	-	349	1741	11590	11417	12997	2334	10153	81
2016/2017	-	387	1835	12127	10561	12463	2503	7755	127

^a Liczonym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year.

Source: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

Tabl. 17 (70). **Stan liczebny ważniejszych zwierząt chronionych^a**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 17 (70). *State of the population of important protected animals^a*

As of 31 XII

Lata Years	Żubry ^b (<i>Bison bonasus</i>) European bison ^b				Kozice (<i>Rupicapra rupicapra</i>) Northern chamois	Nie- dzwie- dzie brun- natne (<i>Ursus arctos</i>) Brown bears	Bobry euro- pejskie (<i>Castor fiber</i>) Eura- sian beavers	Wilki (<i>Canis lupus</i>) Gray wolves	Głuszce (<i>Tetrao urogallus</i>) Western caperca- illies	Cietrze- wie (<i>Lyrurus tetrrix</i>) Black grouse	Rysie (<i>Lynx lynx</i>) Eurasian lynx
	ogółem total	z tego of which									
		stada wolne free herds	w ośrodkach zamkniętych in closed centres								
			ogro- dach zoolo- gicz- nich zoolo- gical gardens	ośro- dkach hodo- wli breeding centres							
w sztukach in heads											
2014	4	-	4	-	-	-	2900	-	-	-	-
2015	10	-	3	7	-	-	3050	-	-	-	-
2016	7	-	1	6	-	-	3300	-	-	-	-
2017	6	-	-	6	-	-	3200	-	-	-	-

^a Dane szacunkowe. ^b Według „Księgi Rodowodowej Żubrów”, prowadzonej od 1947.

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

^a Estimated data. ^b According to the European Bison Pedigree Book, conducted from 1947.

Source: data of the General Directorate for Environmental Protection.

Tabl. 18 (71) **Pożary lasów**Tabl. 18 (71). *Forest fires*

Lata Years	Pożary <i>Number of fires</i>					Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami <i>Area of forest burned</i>		
	ogółem <i>total</i>	w odset- kach <i>in percent</i>	z liczby ogółem – według wybranych przyczyn <i>of total – by selected causes</i>			ogółem w ha <i>total in ha</i>	przeciętna jednego pożaru <i>average forest areas burned by fire in ha</i>	w odset- kach <i>in percent</i>
			podpa- lenie <i>arson</i>	Nieostrożność <i>carelessness</i>				
				nioletnich <i>juveniles</i>	dorośli <i>adults</i>			
2014	279	3,7	88	-	146	105,73	0,38	3,9
2015	918	7,5	234	2	491	347,21	0,38	6,3
2016	392	7,4	80	1	242	82,25	0,21	5,7
2017	224	6,2	37	1	138	48,96	0,22	4,8

Źródło: dane z Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów prowadzonego przez Instytut Badawczy Leśnictwa.
 Source: data of National Forests Information System of the Forest Research Institute.

Tabl. 19 (72). **Rodzinne ogrody działkowe**Tabl. 19 (72). *Family allotment gardens*

Lata Years	Ogrody <i>Gardens</i>		Działki <i>Allotments</i>	
	obiekty <i>facilities</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>	liczba <i>number</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>
2014	314	2049,3	45851	1573,6
2015	306	1982,0	44341	1523,5
2016	306	1982,0	44332	1523,5
2017	306	1974,8	44138	1520,5

Źródło: dane Polskiego Związku Działkowców.
 Source: data of the Polish Allotment Federation

Tabl. 20 (73). **Parki i ogrody historyczne**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 20 (73). *Parks and historical gardens*

As of 31 XII

Lata Years	Ogółem Total				Obiekty według rodzajów Establishments by type					
	obiekty number			powierzchnia wpisana do re- jestru zabytków w ha area entered into the register of monu- ments in ha	dwor- skie estate	pala- cowe i zam- kowe palace and castle	miejskie, uzdro- wiskowe i szpi- talne urban, healthre- sort and hospital	klasz- torne i kość- cielne monastic and church	ogrody przydo- mowe gardens adjo- ining to houses	inne ^b other ^b
	zewi- dencjo- nowane ^a regis- tered ^a	wpisane do re- jestru zabytków entered into the register of monu- ments	wpisane do re- jestru ale bez określo- nej pow- ierz- chni entered into the register, without a speci- fied area							
2014	541	395	256	891	252	48	20	4	18	53
2015	541	398	153	1380	254	51	20	6	19	48
2016	543	391	60	1887	253	50	19	6	12	51
2017	541	393	58	1933	253	50	19	6	14	51

a Bez obiektów zachowanych szczątkowo w trakcie rozpoznania. b łącznie: aleje, ogrody szkolne, przyfabryczne, botaniczne, arboreta, parki leśne, zieleni towarzysząca itp.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

a Excluding objects of which only parts remained during the analysis. b In total: avenues, school gardens, gardens adjoining to companies, botanical gardens, arboreta, accompanying green areas, etc.

Source: data of the National Heritage Board of Poland.

Tabl. 21 (74). **Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach i na wsiach**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 21 (74). *Public and housing estate green areas in cities and villages*

As of 31 XII

Lata Years	Parki spacerowo-wypoczynkowe Strolling-recreational parks			Zieleńce Lawns			Zieleni uliczna Street greenery	Tereny zieleni osiedlowej Green areas of the housing estate
	obiekty facilities	powierzchnia ogółem total area	przeciętna powierzchnia 1 obiektu average area of 1 facility	obiekty facilities	powierzchnia ogółem total area	przeciętna powierzchnia 1 obiektu average area of 1 facility		
			w hektarach in hectares			w hektarach in hectares		
OGÓŁEM TOTAL								
2014	168	1514,6	9,0	503	418,4	0,8	901,5	1824,5
2015	168	1516,1	9,0	504	410,7	0,8	941,2	1839,2
2016	173	1497,2	8,7	511	414,8	0,8	943,5	1915,1
2017	173	1500,1	8,7	537	424,0	0,8	1140,4	1965,1
w tym MIASTA of which CITIES								
2014	104	1159,3	11,2	344	295,6	0,9	886,9	1751,5
2015	104	1160,7	11,2	344	295,6	0,9	889,6	1760,5

Tabl. 21 (74). **Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach i na wsiach (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 21 (74). *Public and housing estate green areas in cities and villages (cont.)*

As of 31 XII

Lata Years	Parki spacerowo-wypoczynkowe <i>Strolling-recreational parks</i>			Zieleńce <i>Lawns</i>			Zieleń uliczna <i>Street greenery</i>	Tereny zieleni osiedlowej <i>Green areas of the housing estate</i>
	obiekty <i>facilities</i>	powierzchnia ogółem <i>total area</i>	przeciętna powierzchnia 1 obiektu <i>average area of 1 facility</i>	obiekty <i>facilities</i>	powierzchnia ogółem <i>total area</i>	przeciętna powierzchnia 1 obiektu <i>average area of 1 facility</i>		
			w hektarach <i>in hectares</i>			w hektarach <i>in hectares</i>		
w tym MIASTA (dok.) <i>of which CITIES (cont.)</i>								
2016	104	1160,7	11,2	346	296,8	0,9	892,0	1831,5
2017	104	1163,7	11,2	347	297,0	0,9	1087,9	1880,4

Tabl. 22 (75). **Tereny zieleni ogólnodostępnej i lasów gminnych w miastach i na wsiach**

Stan w dniu 31 XII

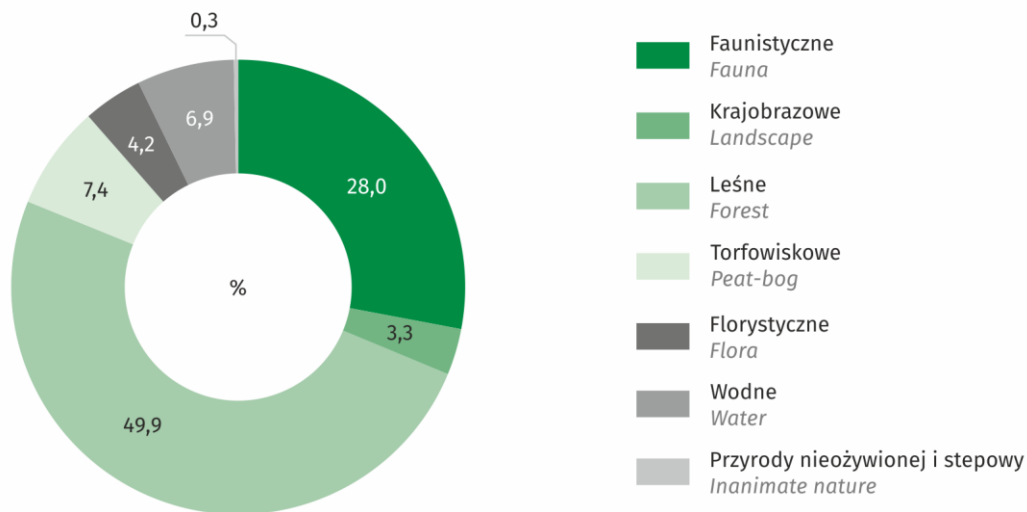
Tabl. 22 (75). *Public green areas and gmina forests in cities and villages*

As of 31 XII

Lata Years	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej <i>The area of parks, lawns and green areas of the housing estate</i>			Żywopłoty w tysiącach metrów bieżących <i>Hedges in thousand metres</i>	Nasadzenia <i>Plantations</i>		Ubytki <i>Losses</i>		Lasy gminne (mienie komunalne) w ha <i>Gmina forests (municipal property) in ha</i>	Cmentarze <i>Cemeteries</i>	
	w hektarach <i>in hectares</i>	w % powierzchni ogólnej <i>in % of the total area</i>	na 1 mieszkańca w m ²		drzew <i>trees</i>	krzewów <i>bushes</i>	drzew <i>trees</i>	krzewów <i>bushes</i>		Obiekty <i>facilities</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>
					w tysiącach sztuk <i>in thousand pieces</i>						
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>											
2014	3754,5	0,2	15,0	282,7	12,5	95,2	13,1	5,4	3272,4	634	1145,2
2015	3766,0	0,2	15,1	266,7	9,6	53,2	14,8	7,0	3291,8	639	1147,8
2016	3827,0	0,2	15,4	290,0	8,4	75,3	21,4	19,6	3287,9	639	1149,4
2017	3889,3	0,2	15,7	290,0	9,7	31,3	11,8	5,6	3267,4	648	1155,5
w tym MIASTA <i>of which CITIES</i>											
2014	3206,4	2,8	20,3	277,5	9,2	91,9	9,7	5,3	1973,0	145	584,2
2015	3216,8	2,8	20,5	260,8	6,6	49,9	10,1	6,7	1970,0	145	584,2
2016	3289,1	2,8	21,0	282,8	5,7	73,1	15,2	19,3	1969,8	145	585,2
2017	3341,1	2,9	21,5	282,8	7,5	28,1	9,5	5,3	1969,7	146	588,0

**Struktura powierzchni rezerwatów przyrody według rodzajów w województwie łódzkim w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

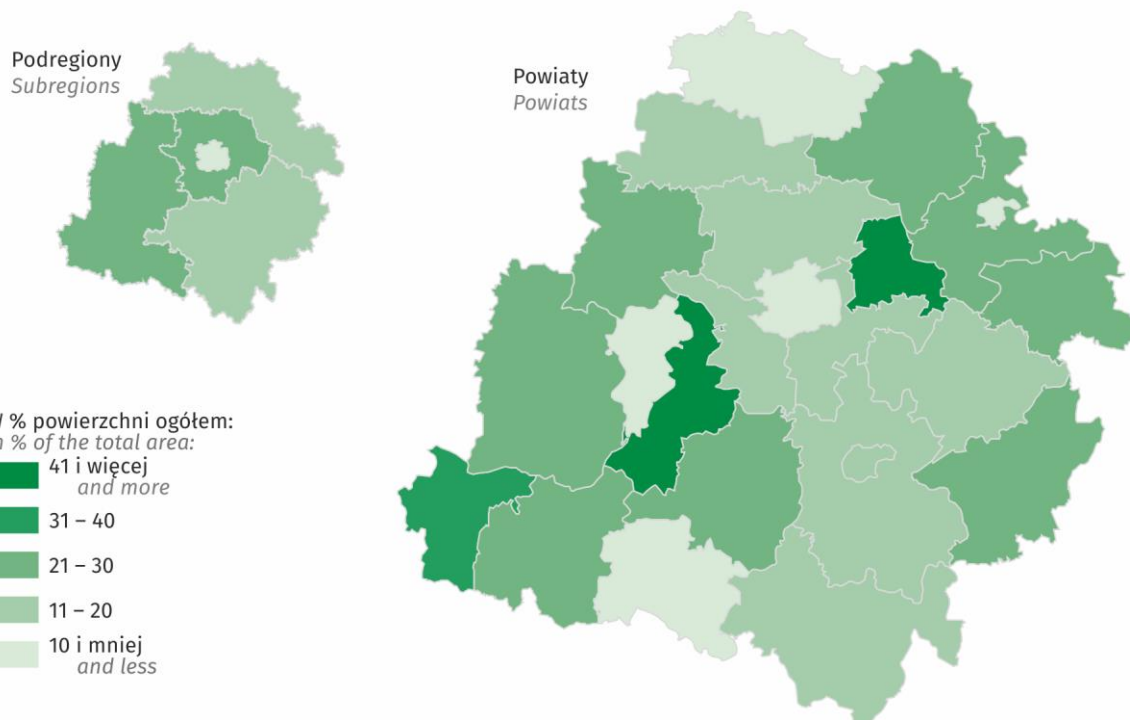
*Structure of area of nature reserves by types in łódzkie voivodship in 2017
As of 31 XII*

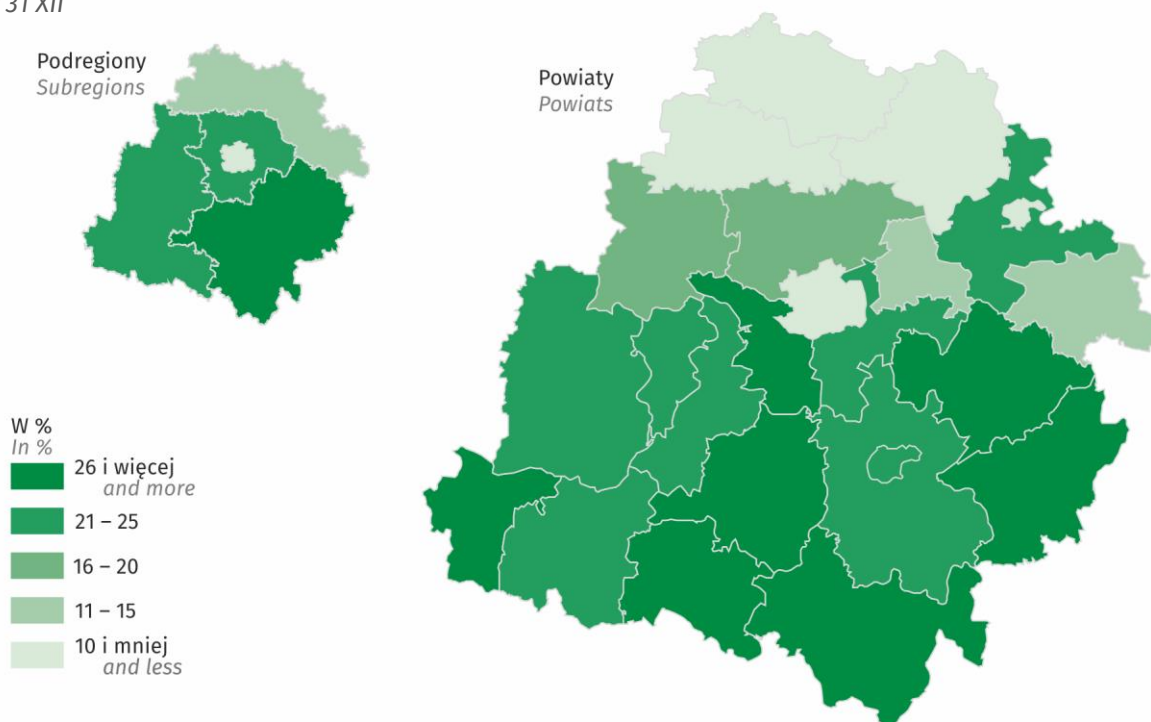
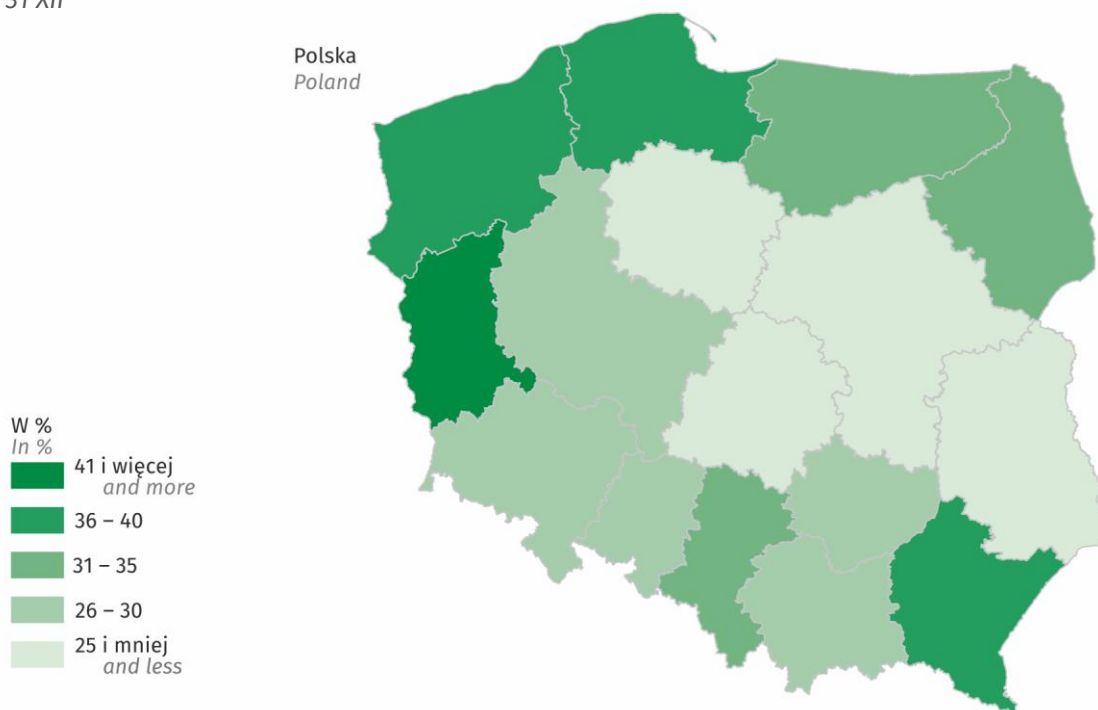

Powierzchnia objęta różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu w województwie łódzkim według powiatów 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

*Nature and landscape protection area in łódzkie voivodship by powiat in 2017
As of 31 XII*

Lesistość w województwie łódzkim według powiatów w 2017 r.**Stan w dniu 31 XII***Share of forest land in łódzkie voivodship by powiats in 2017**As of 31 XII***Lesistość według województw w 2017 r.****Stan w dniu 31 XII***Share of forest land by voivodships in 2017**As of 31 XII*

Dział V. Odpady

Chapter V. Wastes

Uwagi metodyczne

Methodological notes

Przedstawione w dziale dane charakteryzują ilościową i jakościową skalę zagrożenia dla środowiska oraz uciążliwości spowodowane wytwarzaniem odpadów przemysłowych, komunalnych i innych, w tym odpadów niebezpiecznych, a także przedsięwzięcia podejmowane w zakresie przeciwdziałania tym zagrożeniom. Uciążliwość dla środowiska przejawia się przede wszystkim zanieczyszczeniem odpadami wód i gleb, skażeniem powietrza, niszczeniem walorów estetycznych i krajobrazowych oraz wyłączeniem z użytkowania terenów rolnych i leśnych zajmowanych pod składowanie odpadów.

Dane o odpadach opracowano w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz. 21 z późniejszymi zmianami) zmieniającą ustawę z dnia 24 kwietnia 2001 r. obowiązującą do 2012 r.

Informacje o odpadach opracowane zostały zgodnie z **Katalogiem odpadów**, wprowadzonym w życie dnia 9 grudnia 2014 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz.U. 2014, poz. 1923).

Dane dotyczą jednostek wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, lub posiadających 1 mln ton i więcej odpadów nagromadzonych.

Wspomniany powyżej **Katalog odpadów** dzieli odpady na grupy, podgrupy i rodzaje ze względu na źródło ich powstawania. Prezentowane w dziale dane o **odpadach innych niż komunalne** obejmują pierwsze **19 grup** katalogu: Informacje te dotyczą jednostek wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, lub posiadających 1 mln ton i więcej odpadów nagromadzonych.

- GRUPA 1: Odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin
- GRUPA 2: Odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności
- GRUPA 3: Odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury
- GRUPA 4: Odpady z przemysłu skórzanego, futrzarskiego i tekstylnego
- GRUPA 5: Odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazu ziemnego oraz pirolitycznej przeróbki węgla
- GRUPA 6: Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej
- GRUPA 7: Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej
- GRUPA 8: Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych), kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich
- GRUPA 9: Odpady z przemysłu fotograficznego i usług fotograficznych
- GRUPA 10: Odpady z procesów termicznych
- GRUPA 11: Odpady z chemicznej obróbki i powlekania powierzchni metali oraz innych materiałów i z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych
- GRUPA 12: Odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych
- GRUPA 13: Oleje odpadowe i odpady ciekłych paliw (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05, 12 i 19)
- GRUPA 14: Odpady z rozpuszczalników organicznych, chłodziw i propelentów (z wyłączeniem grup 07 i 08)

GRUPA 15:	Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach
GRUPA 16:	Odpady nieujęte w innych grupach
GRUPA 17:	Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)
GRUPA 18:	Odpady medyczne i weterynaryjne
GRUPA 19:	Odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych
GRUPA 20:	Odpady komunalne łącznie z frakcjami gromadzonymi selektywnie.

Dane o odpadach komunalnych (odpady o kodzie 15 01, jeżeli pochodzą z sektora komunalnego oraz grupa 20 katalogu) badane są i prezentowane w niniejszej publikacji oddzielnie.

Zawarte w dziale informacje o odpadach innych niż komunalne, prezentują ilości i rodzaje:

- odpadów wytworzonych w ciągu roku, z określeniem ilości odpadów poddanych odzyskowi, unieszkodliwionych, w tym składowanych na składowiskach (wysypiskach, hałdach, w stawach osadowych) własnych i innych, unieszkodliwionych termicznie, kompostowanych oraz magazynowanych czasowo,
- odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na terenach zakładów, tj. zalegających na składowiskach (hałdach, w stawach osadowych).

Ponadto w dziale zamieszczone są informacje o powierzchni składowisk (hałd, stawów osadowych) niezrehabilitowanych i zrehabilitowanych w ciągu roku.

Wszystkie poniższe definicje zgodne są z zapisami w Ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Przez **wytwórcę odpadów** rozumie się każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów. Wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbioru, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakiegokolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce. Wszystkie procesy odzysku odpadów wyszczególnione są w Załączniku Nr 1 do ustawy o odpadach. **Recycling** to taki odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach. Obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk.

Unieszkodliwianie odpadów jest to proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii. Do **procesów unieszkodliwiania** odpadów, wymienionych w Załączniku Nr 2 do ustawy o odpadach, zalicza się m.in.: składowanie na składowiskach, przetwarzanie w glebie i ziemi, retencję powierzchniową (np. umieszczanie odpadów na poletkach osadowych lub lagunach), termiczne przekształcanie odpadów. Przez **termiczne przekształcanie odpadów** rozumie się procesy spalania odpadów przez ich utlenianie oraz inne procesy, w tym: pirolizę, zgazowanie, proces plazmowy. Termiczne przekształcanie odpadów prowadzi się w spalarniach odpadów lub we współspalarniach odpadów na zasadach określonych w przepisach szczegółowych.

Składowisko odpadów jest to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów. Wyróżnia się trzy typy składowisk odpadów: składowisko odpadów niebezpiecznych, składowisko odpadów obojętnych oraz składowisko odpadów innych, niż niebezpieczne i obojętne. Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska i obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (haftdy, stawy osadowe) własnych zakładów lub innych.

Magazynowanie odpadów jest to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów. Odpady przeznaczone do odzysku lub unieszkodliwiania, z wyjątkiem składowania, mogą być magazynowane, jeżeli konieczność magazynowania wynika z procesów technologicznych lub organizacyjnych i nie przekracza terminów uzasadnionych zastosowaniem tych procesów, nie dłużej jednak niż przez okres 3 lat. Odpady przeznaczone do składowania mogą być magazynowane jedynie w celu zebrania odpowiedniej ich ilości do transportu na składowisko odpadów, nie dłużej jednak niż przez okres 1 roku. Magazynowanie może odbywać się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych poprzez, m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

Dane, dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych, od 2014 roku obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie.

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Prezentowane w publikacji dane o **odpadach komunalnych** dotyczą ilości zebranych stałych odpadów komunalnych, które przedstawiono w wagowych jednostkach miary (tony). Przy ustalaniu ilości odpadów uwzględniono pojemność taboru służącego do wywozu odpadów oraz ilość kursów. Pojemność taboru do wywozu odpadów stałych i nieczystości ciekłych jest określona przez producenta lub ustalona przez przedsiębiorstwo (zakład) oczyszczania.

Prezentowano także dane dotyczące: rodzajów wyselekcjonowanych stałych odpadów komunalnych, odpadów zebranych z gospodarstw domowych, ilości odpadów przeznaczonych do przekształcenia termicznego, biologicznego oraz składowania, liczby i powierzchni zorganizowanych składowisk czynnych (tj. takich, na które w roku sprawozdawczym były wywożone odpady) oraz zamkniętych, a także informacje o składowiskach z instalacją odgazowywania.

Składowisko z instalacją odgazowywania to takie, na którym zainstalowano urządzenia do ujmowania gazu wysypiskowego w celu jego unieszkodliwienia przez spalanie lub przetworzenie na energię (cieplną, elektryczną).

Informacje o ilości **odpadów komunalnych wytworzonych** obejmują odpady zebrane i niezbrane. Dane na ten temat opracowano na podstawie sprawozdawczości, rejestru oraz bilansu zasobów mieszkaniowych i ludności. Jako podstawę do wyliczeń przyjęto ilość odpadów komunalnych zebranych oraz liczbę budynków mieszkalnych objętych zbiórką tych odpadów.

Tabl. 1 (76). **Odpady^a nagromadzone i wytworzone**Tabl. 1 (76). *Waste^a accumulated and generated*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
Odpady dotychczas składowane – nagromadzone ^b w tys. ton (stan w końcu roku)	86587,6	95051,6	103299,0	108753,8	Waste landfilled accumulated ^b in thous. tonnes (as of the end of the year)
w tys. ton na 1 km ²	4,8	5,2	5,7	6,0	in thousand tonnes per 1 km ²
Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. ton	9937,1	10945,6	10968,4	7006,2	Waste generated during a year in thous. tonnes
poddane odzyskowi ^c	278,8	978,3	607,9	556,7	recovered ^c
unieszkodliwione ^c	8307,4	8532,2	8344,8	5512,3	disposed ^c
termicznie	61,3	67,8	67,6	56,9	incineration
składowane ^d	8246,0	8464,4	8276,8	5454,8	Landfilled ^d
w inny sposób	0,1	-	0,4	0,6	in other way
magazynowane czasowo	65,9	77,5	806,0	100,9	temporarily stored
przekazywane innym odbiorcom ^e	1285,0	1357,6	1209,7	836,3	transferred to other recipients ^e
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych w latach poprzednich w tys. ton	-	-	29,4	-	Waste recovered from waste accumulated in previous years in thous. tonnes
Powierzchnia składowania odpadów przemysłowych niezrekultywowana: składowisk, hałd i wysypisk, stawów osadowych w ha (stan w końcu roku)	699,4	699,4	699,4	727,6	Area of non-reclaimed industrial waste landfill sites: landfill sites, waste dumps, heaps, settling ponds in ha (end of the year)
Powierzchnia składowisk, hałd i wysypisk zreultywowana w ciągu roku w ha	-	-	-	-	Area of landfill sites, heaps and waste dumps reclaimed during a year in ha
Liczba zakładów wytwarzających odpady	107	108	111	110	Plants generating waste
Liczba zakładów posiadających nagromadzony dany rodzaj odpadu	6	6	6	6	Number of plants that have accumulated a given type of waste

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. d W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. e Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.

a excluding municipal waste. b On plant own landfills (heaps, setting ponds). c By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. d On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. e Unknown direction of waste management.

Tabl. 2 (77). **Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 2 (77). *Waste^a generated and landfilled (accumulated) by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year								Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych Waste landfilled (accumulated) up to now on own landfill	Powierzchnia niezreklamowana, składowania odpadów Unreclaimed area waste landfill sites	
	ogółem total		poddane odzyskowi ^b recovered ^b	unieszkodliwione ^b disposed ^b				magazy- nowane czasowo temporarily stored			
	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 km ² w tonach per 1 km ² in tonnes		razem total	termicznie incineration	składo- wane na składo- wiskach własnych i innych waste landfilled on own and other landfills	w inny sposób in other way				
			w tysiącach ton in thous. tonnes								na 1 km ² w tys. ton per 1 km ² in thous. tonnes
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	7006,2	384,6	556,7	5512,3	56,9	5454,8	0,6	100,9	108753,8	6,0	727,6
Podregion Łódzki Subregion	94,1	42,7	8,1	0,3	-	0,3	-	9,1	481,5	0,2	17,0
Powiaty: Powiats:											
brzeziński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
łódzki wschodni	9,8	19,6	-	-	-	-	-	1,5	-	-	-
pabianicki	11,5	23,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zgierski	72,8	85,1	8,1	-	-	0,3	-	7,6	481,5	0,6	17,0
Podregion m. Łódź Subregion	377,1	1287,0	-	-	56,9	8,2	-	4,4	808,4	2,8	19,9
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:											
Łódź	377,1	1287,0	-	-	56,9	8,2	-	4,4	808,4	2,8	19,9

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery.

Tabl. 2 (77). **Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**

Tabl. 2 (77). *Waste^a generated and landfilled (accumulated) by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year								Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych Waste landfilled (accumulated) up to now on own landfill	Powierzchnia niezreklamowana, składowania odpadów Unreclaimed area waste landfill sites	
	ogółem total		w tym of which unieszkodliwione ^b disposed ^b					magazy- nowane czasowo temporarily stored			
			poddane odzys- kowi ^b recovered ^b	razem total	termicznie incineration	składo- wane na składo- wiskach własnych i innych waste landfilled on own and other landfills	w inny sposób in other way				
	w tysiącach ton in thous. tonnes							na 1 km ² w tys. ton per 1 km ² in thous. tonnes			
Podregion Piotrkowski	6254,1	1047,2	507,0	5446,9	-	5446,9	0,6	82,6	107463,9	18,0	690,7
<i>Subregion</i>											
<i>Powiaty:</i>											
<i>Powiats:</i>											
bełchatowski	5523,3	5705,9	23,9	5446,3	-	5446,3	-	1,1	105746,8	109,2	651,8
opoczyński	60,3	58,0	22,0	-	-	-	-	1,0	-	-	-
piotrkowski	62,7	43,9	58,0	-	-	-	-	-	-	-	-
radomszczański	58,4	40,5	-	0,6	-	-	0,6	1,1	-	-	-
tomaszowski	511,2	498,7	391,6	-	-	-	-	79,4	1356,9	1,3	29,8
<i>Miasto na prawach powiatu:</i>											
<i>City with powiat status:</i>											
Piotrków Trybunalski	38,2	570,1	11,5	-	-	-	-	-	360,2	5,4	9,1

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery.

Tabl. 2 (77). **Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według podregionów i powiatów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 2 (77). *Waste^a generated and landfilled (accumulated) by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year								Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych Waste landfilled (accumulated) up to now on own landfill	Powierzchnia niezreklamowana, składowania odpadów Unreclaimed area waste landfill sites	
	ogółem total		w tym <i>of which</i> unieszkodliwione ^b disposed ^b					magazy- nowane czasowo temporarily stored			na 1 km ² w tys. ton per 1 km ² in thous. tonnes
			poddane odzys- kowi ^b recovered ^b	razem total	termicznie incineration	składo- wane na składo- wiskach własnych i innych waste landfilled on own and other landfills					
	w tysiącach ton in thous. tonnes										
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	102,9	18,2	16,9	-	-	-	-	3,7	-	-	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
łaski	4,2	6,8	2,8	-	-	-	-	1,4	-	-	
pajęczański	10,6	13,2	-	-	-	-	-	-	-	-	
poddębicki	16,4	18,6	-	-	-	-	-	-	-	-	
sieradzki	20,1	13,5	-	-	-	-	-	-	-	-	
wieluński	16,0	17,3	-	-	-	-	-	0,9	-	-	
wieruszowski	18,2	31,5	14,1	-	-	-	-	1,4	-	-	
zduńskowolski	17,4	47,2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	178,0	43,6	24,7	-	-	-	-	1,1	-	-	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
kutnowski	122,6	138,2	23,1	-	-	-	-	0,5	-	-	
łęczycki	1,4	1,8	1,3	-	-	-	-	0,1	-	-	

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery.

Tabl. 2 (77). **Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

Tabl. 2 (77). *Waste^a generated and landfilled (accumulated) by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year								Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych Waste landfilled (accumulated) up to now on own landfill	Powierzchnia niezrehabilitowana składowania odpadów Unreclaimed area waste landfill sites
	ogółem total		w tym of which unieszkodliwione ^b disposed ^b					magazy- nowane czasowo temporarily stored		
	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 km ² w tonach per 1 km ² in tonnes	poddane odzys- kowi ^b recovered ^b	razem total			w inny sposób in other way			
				razem total	termicznie incineration	składo- wane na składo- wiskach własnych i innych waste landfilled on own and other landfills				
w tysiącach ton in thous. tonnes								na 1 km ² w tys. ton per 1 km ² in thous. tonnes		
Podregion Skierniewicki (dok.)										
<i>Subregion (cont.)</i>										
Powiaty (dok.):										
<i>Powiats (cont.):</i>										
łowicki	16,1	16,3	0,3	-	-	-	-	0,5	-	-
rawski	1,8	2,8	-	-	-	-	-	-	-	-
skierniewicki	19,0	25,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu:										
<i>City with powiat status:</i>										
Skierniewice	17,1	488,6	-	-	-	-	-	-	-	-

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery.

Tabl. 3 (78). **Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według rodzajów odpadów w 2017 r.**Tabl. 3 (78). *Waste^a generated and landfilled (accumulated) by groups of wastes in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year							Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych Waste landfilled (accumulated) up to now on own landfill
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^b recovered ^b	unieszkodliwione ^b disposed ^b			przekazane innym odbiorcom ^d transferem to other recipient ^d	magazynowane czasowo temporarily stored	
			razem total	w tym of which				
				termicznie thermally	składowane ^c landfilled ^c			
w tysiącach ton in thous. tonnes								
OGÓŁEM TOTAL	7006,2	556,7	5512,3	56,9	5454,8	836,3	100,9	108753,8
w tym of which								
Mieszanki popiołowo-żuźłowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych <i>Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste</i>	5498,4	1,7	5439,0	-	5439,0	55,2	2,5	105811,1
Odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalin <i>Waste from washing and cleaning of minerals</i>	269,4	190,0	-	-	-	-	79,4	-
Odpady z wydobywania kopalin innych niż rudy metali <i>Waste from mineral non-metalliferrous excavation</i>	269,2	269,2	-	-	-	-	-	-
Popioły lotne z węgla <i>Coal fly ash</i>	118,9	-	-	-	-	118,9	-	-
Gleba i ziemia, w tym kamienie <i>Soil and stones</i>	22,2	-	-	-	-	22,2	-	73,3
Mieszanki popiołów lotnych i odpadów stałych z wapniowych metod odsiarczania gazów odlotowych <i>Mixtures of fly-ash and solid waste originating from lime-stone methods of desulphurisation of waste gases</i>	18,2	-	-	-	-	18,2	-	-
Pozostałe <i>Other</i>	809,9	95,8	73,3	56,9	15,8	621,8	19,0	2869,4

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. *b* We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. *c* W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. *d* Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.

a Excluding municipal waste. *b* By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. *c* On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. *d* Unknown direction of waste management.

Tabl. 4 (79). **Odpady^a wytworzone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r.**

Tabl. 4 (79). *Waste^a generated by the Polish Classification of Activities in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Odpady wytworzone w ciągu roku <i>Waste generated during the year</i>							Odpady <i>Waste</i>		Tereny składowania odpadów <i>Waste landfill area</i>	
	ogółem <i>grand total</i>	poddane odzyskowi ^b <i>recovered^b</i>	unieszkodliwione ^b <i>disposed^b</i>			przekazane innym odbiorcom ^d <i>transferred to other recipient^d</i>	magazynowane czasowo <i>temporarily stored</i>	dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych <i>waste landfilled up to now (accumulated up to now on own landfill areas</i>	poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1.01.2017 <i>waste recovered from waste accumulated to 1.01.2017</i>	niezrekultywowane <i>non-reclaimed</i>	zrekultywowane w ciągu roku <i>reclaimed during the year</i>
			razem <i>total</i>	w tym of which							
				termicznie <i>incineration</i>	składowane ^c <i>landfilled^c</i>						
w tysiącach ton <i>in thous. tonnes</i>										w hektarach <i>in ha</i>	
OGÓŁEM	7006,2	556,7	5512,3	56,9	5454,8	836,3	100,9	108753,8	-	727,6	-
<i>TOTAL</i>											
Górnictwo i wydobywanie <i>Mining and quarrying</i>	570,6	469,3	-	-	-	20,8	80,5	-	-	-	-
Produkcja artykułów spożywczych <i>Manufacture of food products</i>	87,8	8,4	-	-	-	79,4	-	-	-	-	-
Produkcja napojów <i>Manufacture of beverages</i>	6,2	-	-	-	-	6,2	-	-	-	-	-
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ <i>Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker^Δ</i>	30,4	17,7	-	-	-	11,2	1,5	-	-	-	-

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. c W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. d Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. c On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. d Unknown direction of waste management.

Tabl. 4 (79). Odpady^a wytworzone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (cd.)Tabl. 4 (79). Waste^a generated by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady Waste		Tereny składowania odpadów Waste landfill area		
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^b recovered ^b	unieszkodliwione ^b disposed ^b			przekazane innym odbiorcom ^d transferred to other recipient ^d	magazy- nowane czasowo tempo- rarily stored	dotych- czas składowa- ne (nagro- madzone) na skła- dowiskach własnych waste landfilled up to now (accumu- lated up to now on own landfill areas	poddane odzysko- wi z na- groma- dzonych do 1.01.2017 waste recovered from waste accumu- lated to 1.01.2017	niezrekul- tywowane non- reclaimed	zrekulty- wowane w ciągu roku reclaimed during the year
			razem total	w tym of which							
				termicznie incineration	składowane ^c landfilled ^c						
w tysiącach ton in thous. tonnes									w hektarach in ha		
Produkcja papieru i wy- robów z papieru <i>Manufacture of paper and paper products</i>	41,7	-	-	-	-	41,7	-	-	-	-	-
Produkcja wyrobów z gumy i z tworzyw sztucznych <i>Manufacture of rubber and plastic products</i>	16,1	-	-	-	-	16,1	-	-	-	-	-
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^a <i>Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers</i>	9,5	-	-	-	-	9,5	-	-	-	-	-

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. c W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. d Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. c On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. d Unknown direction of waste management.

Tabl. 4 (79). **Odpady^a wytworzone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (cd.)**
 Tabl. 4 (79). *Waste^a generated by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year							Odpady Waste		Tereny składowania odpadów Waste landfill area	
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^b recovered ^b	unieszkodliwione ^b disposed ^b			przekazane innym odbiorcom ^d transferem to other recipient ^d	magazynowane czasowo temporarily stored	dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych waste landfilled up to now (accumulated up to now on own landfill areas)	poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1.01.2017 waste recovered from waste accumulated to 1.01.2017	niezrekultywowane non-reclaimed	zrekultywowane w ciągu roku reclaimed during the year
			razem total	w tym of which							
				termicznie incineration	składowane ^c landfilled ^c						
w tysiącach ton in thous. tonnes										w hektarach in ha	
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	132,4	27,9	-	-	-	103,5	1,0	-	-	-	-
Produkcja metali Manufacture of basic metals	26,7	20,5	-	-	-	6,2	-	360,2	-	9,1	-
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	21,8	-	-	-	-	20,5	1,3	-	-	-	-
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	33,4	-	-	-	-	33,4	-	-	-	-	-

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. c W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. d Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.
 a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. c On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. d Unknown direction of waste management.

Tabl. 4 (79). Odpady^a wytworzone według Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2017 r. (dok.)Tabl. 4 (79) Waste^a generated by the Polish Classification of Activities in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady Waste		Tereny składowania odpadów Waste landfill area		
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^b recovered ^b	unieszkodliwione ^b disposed ^b			przekazane innym odbiorcom ^d transferred to other recipient ^d	magazynowane czasowo temporarily stored	dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych waste landfilled up to now (accumulated up to now on own landfill areas)	poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1.01.2017 waste recovered from waste accumulated to 1.01.2017	niezrekultywowane non-reclaimed	zrekultywowane w ciągu roku reclaimed during the year
			razem total	w tym of which							
				termicznie incineration	składowane ^c landfilled ^c						
w tysiącach ton in thous. tonnes									w hektarach in ha		
Produkcja mebli Manufacture of furniture	3,1	-	-	-	-	3,1	-	-	-	-	-
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a Electricity, gas, steam and air conditioning supply	5744,6	8,8	5446,3	-	5446,3	284,2	5,3	106090,4	-	664,2	-
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody Water collection, treatment and supply	40,6	0,9	-	-	-	38,8	0,9	-	-	-	-
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Sewerage	155,2	2,8	66,0	56,9	8,5	76,1	10,3	2303,2	-	54,3	-
Budownictwo Construction	11,1	-	-	-	-	11,1	-	-	-	-	-
Pozostałe sekcje Other sections	75,0	0,4	-	-	-	74,5	0,1	-	-	-	-

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b We własnym zakresie przez wytwórcę oraz przekazane innym odbiorcom do procesów odzysku. c W obiektach własnych oraz przekazane innym odbiorcom do składowania. d Nieznany kierunek zagospodarowania odpadów.

a Excluding municipal waste. b By waste producer on its own and transferred to other recipients for recovery. c On own facilities and transferred to other recipients for landfilling. d Unknown direction of waste management.

Tabl. 5 (80). **Odpady komunalne zebrane^a według sposobu zagospodarowania**

Tabl. 5 (80). *Municipal waste collected^a by treatment operations*

Lata Years	Ogółem Total		Przeznaczone do: Designated for:							
			recyklingu recycling		kompostowania lub fermentacji composting or fermentation		przekształcenia termicznego incineration		składowania landfilling	
	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg
2014	642	256	123	49	80	32	49	19	390	156
2015	658	263	201	80	135	54	61	24	261	105
2016	685	275	164	66	152	61	69	28	301	121
2017	706	285	203	82	58	23	56	23	389	157

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

^a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Tabl. 6 (81). **Odpady komunalne zebrane^a według frakcji**

Tabl. 6 (81). *Municipal waste collected^a by fractions*

Lata Years	Ogółem Total		Zmieszane Mixed	Zebrane selektywnie Collected separately								
	w tys. ton in thous. tonnes	na 1 mieszkańca w kg in kg per capita		razem total	w tym of which							
					papier i tektura paper and cardboard	szkło glass	tworzywa sztuczne plastics	metale metals	tekstylia textiles	niebezpieczne hazardous	wielkogabarytowe bulky	biodegradowalne biodegradable
				w tysiącach ton in thous. tonnes								
2014	642,1	256,0	474,7	167,4	8,6	26,7	15,8	1,1	1,9	0,0	11,6	53,2
2015	657,6	263,2	605,4	180,1	9,8	23,9	13,2	0,8	0,1	0,1	13,3	57,5
2016	685,0	275,3	496,4	188,6	10,9	27,3	11,5	0,7	0,1	-	15,1	57,7
2017	705,9	284,6	511,1	194,8	8,4	27,8	10,6	0,2	0,1	0,1	22,3	57,9

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

^a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Tabl. 7 (82). **Zmieszane odpady komunalne zebrane^a według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 7 (82). *Mixed municipal waste collected^a by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Zebrane ogółem <i>Collected in total</i>			
	w tysiącach ton <i>in thous.tonnes</i>	na 1 mieszkańca w kg <i>per capita in kg</i>	w tym z <i>of which from:</i>	
			gospodarstw domowych <i>households</i>	handlu, małego biznesu, biur. instytucji i usług komunalnych <i>trade, small business, offices, institutions and municipal services</i>
			w ton	<i>in tonnes</i>
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	511069	206,1	436295	74775
Miasta <i>Urban areas</i>	386139	247,8	333524	52614
Wieś <i>Rural areas</i>	124931	135,6	102770	22161
Podregion Łódzki <i>Subregion</i>	73681	190,7	57068	16614
Powiaty: <i>Powiats:</i>				
Brzeziński	7195	233,0	6162	1033
Łódzki Wschodni	12329	173,8	8524	3805
Pabianicki	27695	232,3	22462	5233
Zgierski	26461	160,0	19918	6543
Podregion m. Łódź <i>Subregion</i>	180789	260,6	172123	8666
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>				
Łódź	180789	260,6	172123	8666
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	105607	179,7	84883	20724
Powiaty: <i>Powiats:</i>				
Bełchatowski	22214	196,7	16534	5680
Opoczyński	7888	102,4	6534	1354
Piotrkowski	9870	108,2	8264	1606
Radomszczański	23774	208,6	19593	4181
Tomaszowski	29425	249,4	23475	5950
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>				
Piotrków Trybunalski	12437	167,0	10484	1953

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

^a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Tabl. 7 (82). **Zmieszane odpady komunalne zebrane^a według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 7 (82). *Mixed municipal waste collected^a by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Zebrane ogółem Collected in total			
	w tysiącach ton in thous.tonnes	na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tym z of which from:	
			gospodarstw domowych households	handlu, małego biznesu, biur. instytucji i usług komunalnych trade, small business, offices, institutions and municipal services
			w ton	in tonnes
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	77872	173,6	64972	12900
Powiaty: <i>Powiats:</i>				
Łaski	7874	156,7	6420	1454
Pajęczański	7952	153,3	6873	1079
Poddębicki	8021	193,6	6770	1251
Sieradzki	19629	165,3	16153	3476
Wieluński	11065	143,6	9446	1619
Wieruszowski	6835	161,9	5463	1372
Zduńskowolski	16498	245,8	13847	2651
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	73119	201,2	57429	15870
Powiaty: <i>Powiats:</i>				
Kutnowski	20683	210,5	15725	4958
Łęczycki	10599	209,5	8677	1922
Łowicki	15474	195,6	11386	4088
Rawski	10401	212,2	7999	2401
Skierniewicki	3294	86,2	2807	487
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>				
Skierniewice	12667	262,3	10654	2013

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.
^a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Tabl. 8 (83). **Składowiska odpadów komunalnych**Tabl. 8 (83). *Landfills of municipal waste*

Lata Years	Składowiska kontrolowane, na których składowane są odpady komunalne <i>Controlled landfill sites on which municipal wastes are landfilled</i>					
	czynne <i>in operation</i>			o zakończonej eksploatacji <i>not operational</i>		
	ogółem <i>grand total</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>		ogółem <i>grand total</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>	
		razem <i>total</i>	w tym zrekultywowana w ciągu roku <i>of which reclaimed during the year</i>		razem <i>total</i>	w tym zrekultywowana w ciągu roku <i>of which reclaimed during the year</i>
stan w dniu 31 XII <i>as of 31 XII</i>			stan w dniu 31 XII <i>as of 31 XII</i>			
2014	19	123,5	9,1	4	7,2	0,6
2015	20	125,0	2,1	1	0,6	0,6
2016	19	117,5	3,3	2	9,9	-
2017	17	113,6	2,1	2	4,1	1,0

Tabl. 9 (84). **Składowiska odpadów komunalnych według podregionów i powiatów w 2017 r.**Tabl. 9 (84). *Landfills of municipal waste by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Składowiska kontrolowane, na których składowane są odpady komunalne <i>Controlled landfill sites on which municipal wastes are landfilled</i>					
	czynne <i>in operation</i>			o zakończonej eksploatacji <i>not operational</i>		
	ogółem <i>grand total</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>		ogółem <i>grand total</i>	powierzchnia w ha <i>area in ha</i>	
		razem <i>total</i>	w tym zrekultywo- wana w ciągu roku <i>of which reclaimed during the year</i>		razem <i>total</i>	w tym zrekultywo- wana w ciągu roku <i>of which reclaimed during the year</i>
stan w dniu 31 XII <i>as of 31 XII</i>			stan w dniu 31 XII <i>as of 31 XII</i>			
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	17	113,6	2,1	2	4,1	1,0
w tym z przedsiębiorstw: <i>of which from plants:</i>						
sektora publicznego <i>public sector</i>	12	49,0	1,5	1	1,0	1,0
sektora prywatnego <i>private sector</i>	5	64,6	0,6	1	3,1	-
Miasta <i>Urban areas</i>	-	-	-	1	3,1	-
Wieś <i>Rural areas</i>	17	113,6	2,1	1	1,0	1,0
Podregion Łódzki <i>Subregion</i>	1	3,0	-	1	3,1	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
brzeziński	-	-	-	1	3,1	-
łódzki wschodni	-	-	-	-	-	-
pabianicki	-	-	-	-	-	-
zgierski	1	3,0	-	-	-	-

Tabl. 9 (84). **Składowiska odpadów komunalnych według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 9 (84). *Landfills of municipal waste by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

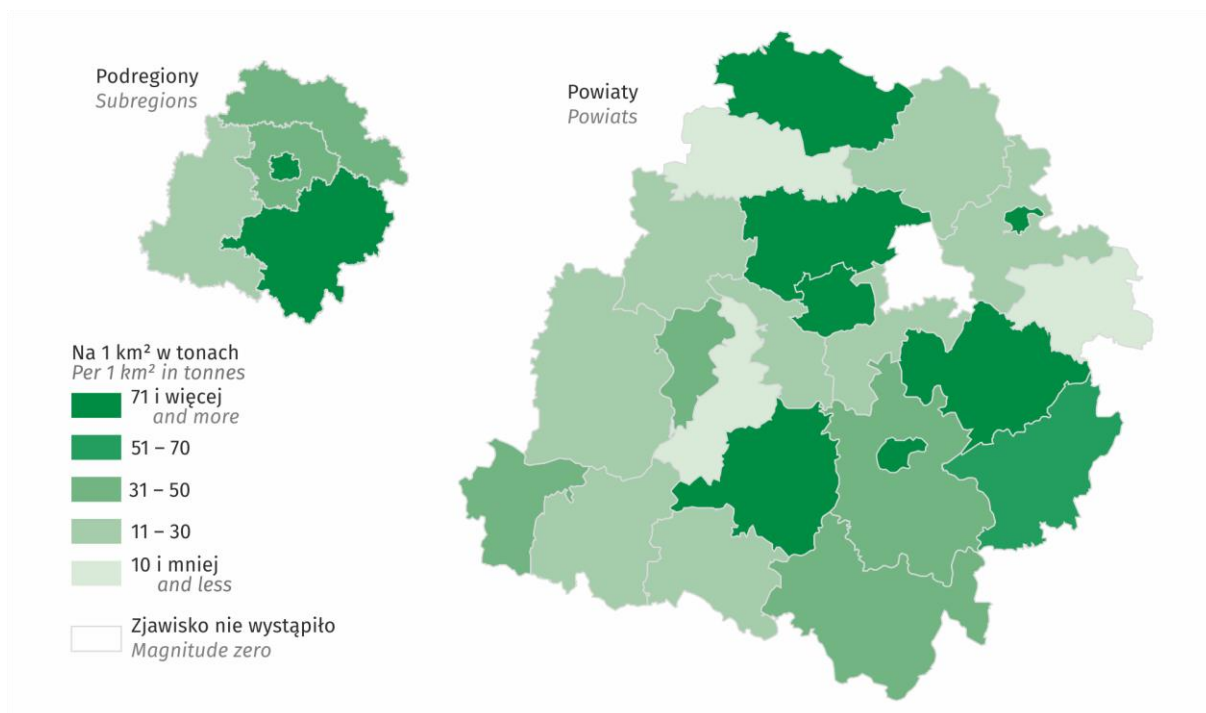
Wyszczególnienie Specification	Składowiska kontrolowane, na których składowane są odpady komunalne Controlled landfill sites on which municipal wastes are landfilled					
	czynne in operation			o zakończonej eksploatacji not operational		
	ogółem grand total	powierzchnia w ha area in ha		ogółem grand total	powierzchnia w ha area in ha	
		razem total	w tym zrekultywo- wana w ciągu roku of which reclaimed during the year		razem total	w tym zrekultywo- wana w ciągu roku of which reclaimed during the year
stan w dniu 31 XII as of 31 XII			stan w dniu 31 XII as of 31 XII			
Podregion m. Łódź Subregion	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Łódź	-	-	-	-	-	-
Podregion Piotrkowski Subregion	6	46,0	2,1	-	-	-
Powiaty: Powiats:						
bełchatowski	1	5,6	1,5	-	-	-
opoczyński	1	7,5	-	-	-	-
piotrkowski	3	28,1	0,6	-	-	-
radomszczański	-	-	-	-	-	-
tomaszowski	1	4,8	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki Subregion	4	23,2	-	-	-	-
Powiaty: Powiats:						
łaski	-	-	-	-	-	-
pajęczański	1	3,3	-	-	-	-
poddębicki	-	-	-	-	-	-
sieradzki	-	-	-	-	-	-
wieluński	1	5,9	-	-	-	-
wieruszowski	1	3,6	-	-	-	-
zduńskowolski	1	10,4	-	-	-	-
Podregion Skierniewicki Subregion	6	41,4	-	1	1,0	1,0
Powiaty: Powiats:						
kutnowski	3	18,5	-	-	-	-
łęczycki	-	-	-	-	-	-
łowicki	1	19,1	-	1	1,0	1,0
rawski	1	1,3	-	-	-	-
skierniewicki	1	2,5	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:						
Skierniewice	-	-	-	-	-	-

Tabl. 10 (85). **Odgazowywanie składowisk odpadów**Tabl. 10 (85). *Degassing of landfill sites*

Lata Years	Liczba składowisk, na których składowane są odpady komunalne wyposażonych w instalacje odgazowywania <i>Number of landfill sites on which municipal waste is landfilled fitted with degassing installations</i>	Liczba instalacji z gazem <i>Number of installation which gas</i>						
		Uchodzącym do atmosfery <i>escaping to the atmosphere</i>	unieszkodliwionym przez spalanie <i>neutralised by burning</i>					
			bez odzysku energii <i>without energy recovery</i>			z odzyskiem energii <i>with energy recovery</i>		
			palnikach indywidualnych <i>in singular burners</i>	w pochodni zbiorczej <i>in collective torch</i>	cieplnej <i>thermal</i>	elektrycznej <i>electric</i>	ilość wyprodukowanej energii <i>quantity of Energy produced</i>	
						cieplnej w GJ <i>thermal in GJ</i>	elektrycznej w MWh <i>electric in MWh</i>	
2014	19	5	8	4	-	4	-	22320,3
2015	19	4	9	4	-	4	-	20002,4
2016	17	4	8	3	-	4	-	17587,4
2017	16	5	7	3	-	4	-	16617,3

Odpady^a wytworzone w województwie łódzkim według podregionów i powiatów w 2017 r.

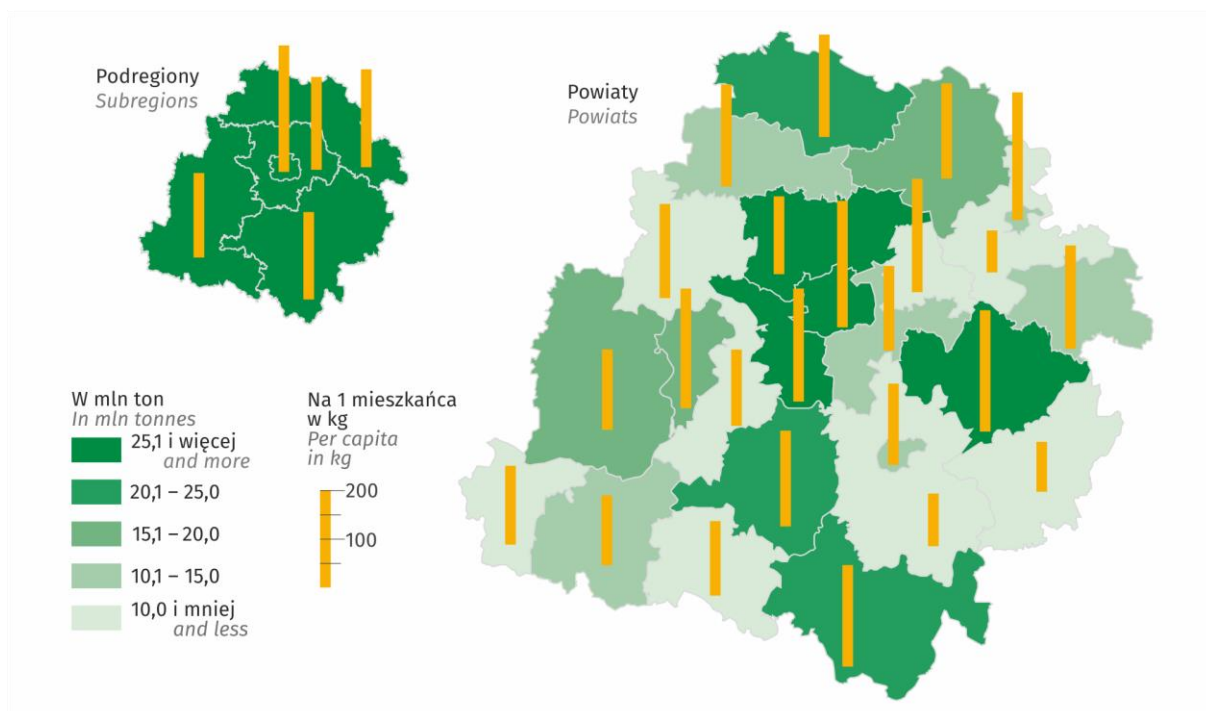
Waste^a generated in łódzkie voivodship by subregions and powiats in 2017

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
a Excluding municipal waste.

Zmieszane odpady komunalne zebrane^a według podregionów i powiatów w 2017 r.

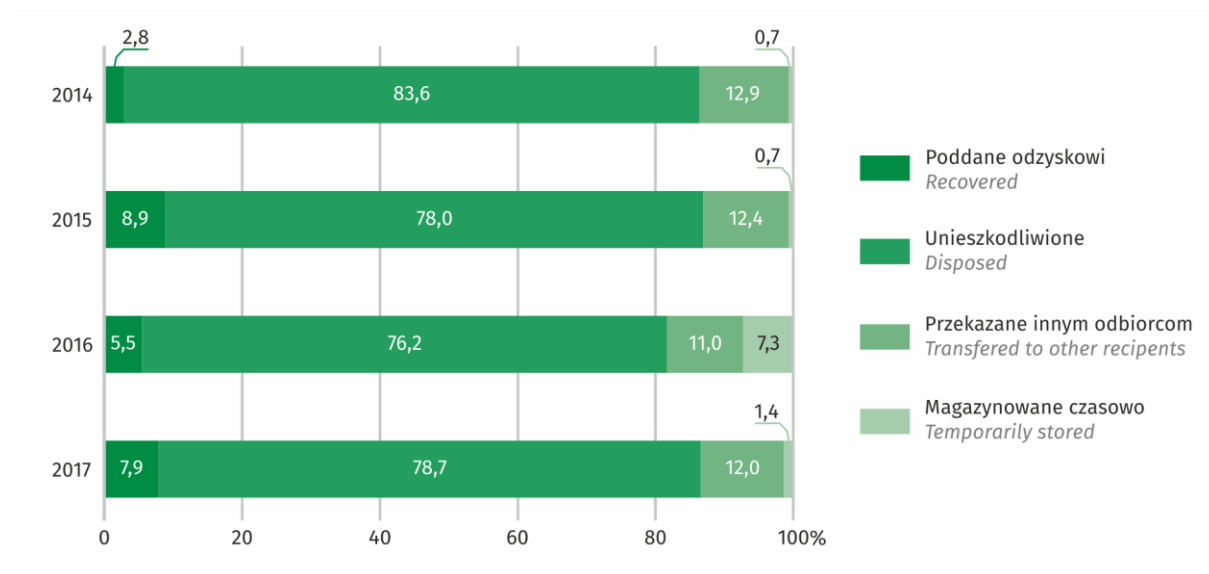
Mixed municipal waste collected^a by subregions and powiats in 2017

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.
a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Odpady^a wytworzone w województwie łódzkim

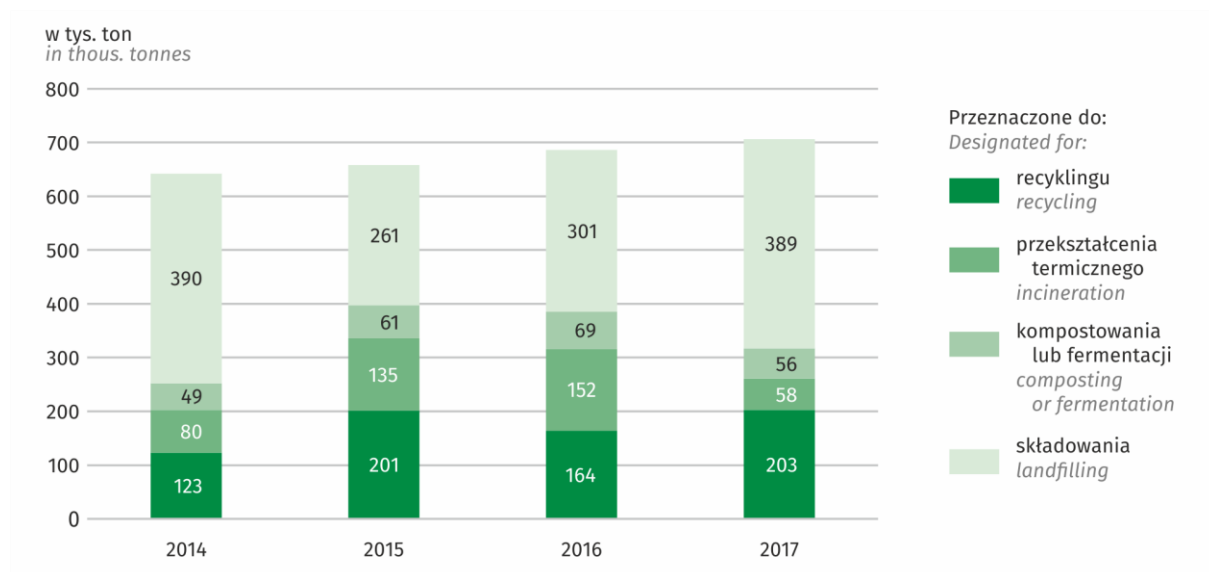
Waste^a generated in łódzkie voivodship

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
^a Excluding municipal waste.

Odpady komunalne zebrane^a według sposobu zagospodarowania

Municipal waste collected^a by treatment operations

^a Pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1.07.2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.
^a Includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by municipalities from 1.07.2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Dział VI. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

Chapter VI. Economic aspects of environmental protection

Uwagi metodyczne

Methodological notes

W dziale wyodrębniono informacje o zakresie i formach funkcjonowania oraz skuteczności ekonomicznych narzędzi i środków w przedsięwzięciach na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Całkowite nakłady na ochronę środowiska stanowią sumę nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i kosztów bieżących.

Dane o **nakładach na środki trwałe służących ochronie środowiska i ich efektach rzeczowych** od 1999 r. prezentuje się zgodnie z **Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska** wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. z 1999, Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ Dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznej Dotyczącej Ochrony Środowiska (SERIEE), wdrażanego przez Unię Europejską (EUROSTAT). Dane te są porównywalne z danymi prezentowanymi od 1996 r. Wyróżniono 9 dziedzin ochrony środowiska:

- Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu,
- Gospodarka ściekowa i ochrona wód,
- Gospodarka odpadami,
- Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz ochrona wód podziemnych i powierzchniowych,
- Zmniejszanie hałasu i wibracji,
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Ochrona przed promieniowaniem jonizującym,
- Działalność badawczo-rozwojowa,
- Pozostała działalność związana z ochroną środowiska.

Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Prezentowany podział nakładów inwestycyjnych opracowano według zasad systemu rachunków narodowych, zgodnie z zaleceniami „SNA 2008”. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- nabycie gruntów (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu),
- budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (w tym m.in.: na roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe),
- urządzenia techniczne i maszyny,
- środki transportu,
- narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie,
- inne środki trwałe, których celem jest uzyskanie efektów ochronnych lub efektów w gospodarce wodnej.

Pozostałe nakłady, są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Dane o **nakładach na środki trwałe służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej** dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących

działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyjątkiem indywidualnych gospodarstw rolnych i z wyłączeniem osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów); jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do sekcji „Administracja publiczna i Obrona Narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

Do **inwestycji związanych z ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu** zalicza się instalacje urządzeń oczyszczających i deodorujących (odpylających, redukujących, unieszkodliwiających i neutralizujących zanieczyszczenia gazowe) oraz instalacje z zastosowaniem reakcji przemian chemicznych do substancji mniej uciążliwych dla środowiska wraz z kompletnym wyposażeniem i zespołem koniecznych urządzeń pomocniczych zapewniających prawidłową eksploatację instalacji oraz urządzenia i aparaturę zapewniające zmniejszenie ilości bądź stężeń powstających lub emitowanych zanieczyszczeń, zadania związane z wyposażeniem w aparaturę kontrolno-pomiarową zanieczyszczeń powietrza.

Ponadto zaliczono: nowe techniki i technologie spalania paliw; modernizację kotłowni i ciepłowni w celu ograniczenia zanieczyszczeń wydanych do powietrza powstających w procesie spalania; niekonwencjonalne źródła energii (np. elektrownie wiatrowe, wykorzystanie wód geotermicznych); dostosowanie silników spalinowych do paliwa gazowego, a także budowę zespołu hydrokrakingu.

Nie ujmuje się urządzeń redukujących zanieczyszczenia, a stanowiących integralną część procesu technologicznego zapewniającą odpowiednią jakość surowców i półproduktów dla kolejnych etapów produkcji. Dotyczy to również instalowania wszelkiego rodzaju urządzeń pomocniczych niezbędnych ze względów technologicznych, czy naukowych dla zakładu produkcyjnego.

Do **inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód** zalicza się urządzenia do unieszkodliwiania i oczyszczania ścieków przemysłowych, komunalnych, wód (ścieków) opadowych oraz zanieczyszczonych wód kopalnianych odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych i do ziemi. Obejmują one oczyszczalnie ścieków lub ich elementy według technologii oczyszczania (mechanicznego, chemicznego, biologicznego i o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, a także oczyszczalnie indywidualne przydomowe i inwestycje związane ze wstępnym oczyszczaniem ścieków), urządzenia do gospodarczego wykorzystania ścieków, do utylizacji, gromadzenia i transportu wód zasolonych, do gromadzenia ścieków, jak również wyposażanie oczyszczalni ścieków w urządzenia i aparaturę kontrolno-pomiarową w przypadkach, gdy nie są one ujęte w kosztach budowy oczyszczalni ścieków. Zakres danych obejmuje także: budowę kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki oraz wody opadowe; urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków; systemy obiegowego zasilania wodą; zabezpieczenia przed przenikaniem do rzek, mórz oraz innych akwenów zanieczyszczeń powstających przy transporcie wodnym; tworzenie stref ochrony źródeł i ujęć wody.

Do **inwestycji związanych z gospodarką odpadami, ochroną i przywróceniem wartości użytkowej gleb oraz ochroną wód podziemnych i powierzchniowych** zalicza się:

- działania związane z zapobieganiem zanieczyszczeniom poprzez modyfikowanie procesów technologicznych, w tym nowe techniki i technologie mały i bezodpadowe,
- zbieranie (w tym selektywne) odpadów i ich transport,
- działania związane z recyklingiem odpadów,
- urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków,
- gospodarcze wykorzystanie odpadów, tj. metody i sposoby oraz urządzenia, w wyniku których następuje wyraźna redukcja ilościowa odpadów wytwarzanych bądź nagromadzonych na składowiskach, np. wykorzystanie odpadów do budowy nasypów drogowych, kolejowych, do podsadzania wyrobisk kopalnianych oraz wykorzystanie i przeróbkę odpadów przez zakłady przemysłowe,

- unieszkodliwianie odpadów, tj. metody i sposoby, w wyniku których następuje redukcja szkodliwości odpadów dla środowiska, czyli zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych z odpadami do powierzchniowych warstw ziemi, w tym budowę i urządzenie składowisk oraz stawów osadowych dla odpadów w powierzchniowych warstwach ziemi, urządzenie stref ochronnych wokół składowisk, zabiegi zabezpieczające przed pyleniem składowisk,
- rekultywację składowisk, hałd, składowisk odpadów i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych obejmującą etap zakończonej rekultywacji biologicznej bądź przekazanie zrekultywowanej powierzchni do zagospodarowania,
- przedsięwzięcia związane z zapobieganiem degradacji i dewastacji gleby, działanie związane z tarasowaniem i wyrównywaniem nierówności gleby, prowadzenie przeciwoerozyjnych nasadzeń oraz usuwanie skutków erozji,
- budowę, utrzymanie i obsługę urządzeń służących do neutralizacji zanieczyszczeń (skażeń) gleby, oczyszczania wód podziemnych, a także zapobieganie infiltracji (przenikaniu) zanieczyszczeń do gleby i wód podziemnych,
- wyposażenie w aparaturę kontrolno-pomiarową w zakresie gospodarki odpadami, ochrony gleby, wód podziemnych i powierzchniowych.

Do **inwestycji związanych z ochroną różnorodności biologicznej i krajobrazu** zalicza się:

- ochronę i odbudowę gatunków i siedlisk – rodzaje działalności związane z ochroną ekosystemów i siedlisk istotnych dla utrzymania gatunków zwierząt i roślin. Obejmuje również ochronę wartości estetycznych krajobrazu, jak również ochronę prawnie chronionych obiektów przyrodniczych,
- ochronę naturalnego i półnaturalnego krajobrazu – każda działalność związana z ochroną lasów i zadrzewień jako naturalnych elementów środowiska, obejmująca m.in. działania mające na celu zapobieganie pożarom na obszarach leśnych.

Do **inwestycji związanych ze zmniejszeniem hałasu i wibracji** zalicza się:

- urządzenia lub zakup wyposażenia, przy pomocy których uzyskuje się ogólne zmniejszenie poziomu hałasu w okolicy źródła i u „odbiorcy”,
- budowę urządzeń antyhałasowych (ekranów, barier, wałów, żywoptotów i okien dźwiękoszczelnych itp. działań zmniejszających uciążliwość hałasu drogowego, szynowego a także powodowanego ruchem lotniczym),
- urządzenia i zakup przyrządów pomiarowych do pomiaru natężenia hałasu i wibracji (nie zalicza się zadań związanych z bhp - zmniejszenie hałasu na stanowiskach pracy).

W każdym wyżej wymienionym kierunku inwestowania uwzględniono również **nakłady na budowę poszczególnych podsystemów monitoringowych** polegających na budowie sieci stacji kontrolno-pomiarowych i stanowisk pomiarowych szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska, a także **nakłady na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych oraz na szkolenia**.

Do **inwestycji związanych z gospodarką wodną**, zalicza się:

- budowę ujęć służących do poboru wody: powierzchniowej, podziemnej i kopalnianej (również w energetyce zawodowej), łącznie z urządzeniami uzdatniającymi oraz wodną siecią magistralną i rozdzielczą (ujęcia, studnie, stacje uzdatniania, filtry, stacje pomp, doprowadzenie sieci wodociągowej - bez przyłączy do budynków i gospodarstw), budowę laboratoriów kontroli jakości wody, w tym automatycznych stacji pomiaru jakości wody,
- budowę zbiorników retencyjnych (poza zbiornikami przeciwpożarowymi i wyrównania dobowego), stopni wodnych, żeglugowych i energetycznych oraz śluz i jazów,
- regulację rzek i zabudowę potoków,
- budowę obwałowań przeciwpowodziowych,
- budowę stacji pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.

Dane o **kosztach bieżących** ochrony środowiska prezentowane są w oparciu i wyniki badań przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według rodzajów kosztów i elementów środowiska w ujęciu sektorowym. Metodologia badań oparta jest o SERIEE wdrażany przez EUROSTAT. Badania prowadzone są w cyklu 3-letnim, a w okresach między badaniami dane określone są metodą szacunkową.

Opłaty za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nich zmian są to kwoty pieniężne pobierane za emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku, usuwanie drzew lub krzewów oraz za pobór i korzystanie z wód, z urządzeń wodnych i wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, a także za wydobywanie materiałów z wód stanowiących własność Państwa. Zasady naliczania i uiszczania opłat określa ustawa „Prawo Ochrony Środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2016 r., poz. 266 z późn. zm.).

Kary za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska są to kwoty pieniężne wymierzone za wprowadzanie do środowiska zanieczyszczeń przekraczających dopuszczalne normy i za wprowadzanie zmian w środowisku.

Fundusze ekologiczne są to fundusze tworzone z opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, w tym za pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód i ziemi, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wynikających z ustawy prawo geologiczne i górnicze oraz z opłat za wyłączenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, a także z kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, wydobywanie kopalin bez wymaganej koncesji lub z rażącym naruszeniem jej warunków - art. 128 prawa geologicznego i górniczego oraz z innych wpływów (m.in. za żeglugę i sptaw oraz wydobycie kruszywa i piasku z wód, z wpływów podlegających zwrotowi, z prowadzonych operacji finansowych, oprocentowania pożyczek, rachunków bankowych, uzyskanych pożyczek). Środki funduszy przeznaczone są na finansowanie w całości lub w części działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej zostały utworzone z dniem 1 lipca 1989 r. na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 1989 r. „o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska” i ustawy – „Prawo wodne” (Dz. U. 2017 r., poz. 60). Ponadto od połowy 1993 r. utworzono **gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej**, a równocześnie z wdrożeniem ustawy reformującej administrację publiczną (Dz. U. 2016 r., poz. 2260 z późn. zm.) utworzono **powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej**. Z dniem 1 stycznia 2010 r. **powiatowe** oraz **gminne fundusze** ochrony środowiska i gospodarki wodnej uległy likwidacji. Zgodnie z ustawą z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009 r., Nr 215, poz. 1664) wpływy z tytułu opłat i kar stanowią przychody Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz dochody budżetów powiatów i budżetów gmin.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych został utworzony na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 26 marca 1982 r. (Dz. U. z 1982 r., Nr 11, poz. 79) i utrzymany mocą nowej ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. – przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2014 r., poz.1457) z dniem 31 grudnia 2010 r. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych (centralny i terenowe) został zlikwidowany. Środki pieniężne zlikwidowanego Funduszu stały się dochodami budżetów odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego.

Pomoc zagraniczna na ochronę środowiska udzielana jest Polsce w ramach Unii Europejskiej poprzez Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności, Instrument Finansowy LIFE+, Program PHARE, w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwedzkiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego (SIDA).

Tabl. 1 (86). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania**
(ceny bieżące)

Tabl. 1 (86). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing (current prices)*

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	Specification
	w tysiącach zł in thousand zlotys				
OGÓŁEM	963297,3	812218,5	544052,1	577240,8	TOTAL
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	5,9	4,7	3,8	4,0	in % investment outlays in total
na 1 mieszkańca w zł	384	325	219	233	per capita in zł
Ochrona powietrza ^a	163973,0	147089,3	177358,8	134627,3	Protection of air ^a
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	393678,2	451735,8	143777,9	152739,1	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	198161,2	85808,2	98279,4	230316,0	Waste management
Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleby, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	11819,4	16536,5	13556,0	645,3	Protection and remediation of soil, groundwater and surface water
Zmniejszenie hałasu i wibracji ^b	117979,4	13569,0	34818,3	1835,7	Reduction of noise and vibration ^b
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	21978,8	36922,7	46497,3	2509,4	Protection of biodiversity and landscape
Pozostała działalność związana z ochroną środowiska	55707,3	60557,0	29764,4	54568,0	Other environmental protection activities.

a Atmosferycznego i klimatu. b Z wyłączeniem ochrony miejsc pracy.
a Of air and climate. b Excluding protection of workplace.

Tabl. 2 (87). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r.** (ceny bieżące)

Tabl. 2 (87). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017 (current prices)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Podregion: Subregion				
		łódzki	miasto łódź	piotrko- wski	sieradzki	skiernie- wicki
		w tysiącach złotych in thousand zlotys				
OCHRONA POWIETRZA^a <i>PROTECTION OF AIR^a</i>	134627,3	6549,1	79594,2	42784,2	4712,5	987,3
Zapobieganie zanieczyszczeniom ^b <i>Preventing pollution^b</i>	24453,2	2969,1	15222,8	2803,1	2470,9	987,3
nowe techniki i technologie spalania paliw <i>new fuel combustion technologies and techniques</i>	21480,8	2041,7	14710,7	2569,1	1320,7	838,6
w tym modernizacja kotłowni i ciepłowni <i>of which the modernisation of boiler and thermal energy plants</i>	21480,8	2041,7	14710,7	2569,1	1320,7	838,6
dostosowanie układów zasilania i silników spalinowych <i>adjusting feed systems and internal combustion engines to gas fuel</i>	-	-	-	-	-	-
niekonwencjonalne źródła energii <i>unconventional energy sources</i>	2842,4	927,4	512,1	234,0	1150,2	18,7

a Atmosferycznego i klimatu. b Zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez modyfikację procesów technologicznych i zwiększenie efektywności wykorzystania energii.
a Of air and climate. b Pollution prevention by modifying technological processes and increasing the efficiency of energy use.

Tabl. 2 (87). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 2 (87). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Podregion: Subregion				
		łódzki	miasto Łódź	piotrko- wski	sieradzki	skiernie- wicki
w tysiącach złotych in thousand zlotys						
OCHRONA POWIETRZA^a (dok.) <i>PROTECTION OF AIR^a</i>						
Zapobieganie zanieczyszczeniom ^b (dok.) <i>Preventing pollution^b(cont.)</i>						
ochrona klimatu i warstwy ozonowej ^c <i>climate and ozone layer protection^c</i>	130,0	-	-	-	-	130,0
Redukcja zanieczyszczeń <i>Pollutant reduction</i>	109237,1	3580,0	63788,4	39981,1	1887,6	-
pyłowych <i>particulates</i>	6161,3	3580,0	-	693,7	1887,6	-
gazowych ^d <i>gaseous^d</i>	39287,4	-	-	39287,4	-	-
gazów cieplarnianych ^c <i>greenhouse gases^c</i>	63788,4	-	63788,4	-	-	-
Monitoring <i>Monitoring</i>	937,0	-	583,0	-	354,0	-
Inne <i>Other</i>	-	-	-	-	-	-
GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD <i>WASTEWATER MANAGEMENT AND PROTECTION OF WATER</i>	152739,1	20115,6	32512,3	48630,5	22135,7	29345,0
Zapobieganie zanieczyszczeniom ^e <i>Preventing pollution^e</i>	66	-	-	-	-	66,0
w tym nowe techniki i technologie ^f <i>of which technologies and techniques^f</i>	-	-	-	-	-	-
Sieci kanalizacyjne odprowadzające: <i>Sewage network discharging:</i>						
ścieki <i>wastewater</i>	79165,8	7822,7	23425,9	25951,9	15674,4	6290,9
wody opadowe <i>precipitation water</i>	45103,4	11055,5	2866,1	17090,6	1702,8	12388,4
Oczyszczanie ścieków: <i>Wastewater treatment plants:</i>						
przemysłowych <i>industrial</i>	3654,5	-	138,0	686,6	478,9	2351,0

a Atmosferycznego i klimatu. b Zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez modyfikację procesów technologicznych i zwiększenie efektywności wykorzystania energii. c Dotyczy emisji gazów cieplarnianych oraz gazów, które niekorzystnie wpływają na warstwę ozonową stratosfery (dwutlenek węgla, metan, podtlenek azotu, freony i halony). d Innych niż gazy cieplarniane oraz gazy, które niekorzystnie wpływają na warstwę ozonową stratosfery. e Poprzez modyfikację procesów technologicznych. f Powodujące zmniejszenie ilości wytwarzanych ścieków oraz stężeń zanieczyszczeń i zmniejszenie ilości osadów ściekowych.

a Of air and climate. b Pollution prevention by modifying technological processes and increasing the efficiency of energy use. c Concerns the emission of greenhouse gases and gases that have a harmful impact on the ozone layer in the stratosphere (carbon dioxide, methane, nitrogen oxide, chlorofluorocarbons and halocarbons). d Of other than greenhouse gases and gases that have a harmful impact on the ozone layer in the stratosphere. e Through modification of technological processes. f Resulting in a reduction of the amount of waste water produced and pollutant concentration, and a reduction of the amount of sewage sludge.

Tabl. 2 (87). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 2 (87). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Podregion: <i>Subregion</i>				
		łódzki	miasto Łódź	piotrko- wski	sieradzki	skiernie- wicki
w tysiącach złotych <i>in thousand zlotys</i>						
GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD (dok.) <i>WASTEWATER MANAGEMENT AND PROTECTION OF WATER (cont.)</i>						
Oczyszczanie ścieków (dok.): <i>Wastewater treatment plants (dok.):</i>						
komunalnych <i>municipal</i>	15742,0	136,4	3340,0	3608,9	2191,6	6465,1
prydomowe <i>homestead</i>	4747,8	869,4	-	1292,5	1441,0	1144,9
podczyszczalnie ścieków przemysłowych <i>industrial waste pre-treatment plants</i>	1556,0	-	1182,0	-	155,0	219,0
Monitoring <i>Monitoring</i>	171,3	-	-	-	-	171,3
Pozostałe rodzaje działalności: <i>Other sections of activity:</i>						
systemy obiegowe zasilania wodą <i>circulation water supply systems</i>	231,6	231,6	-	-	-	-
inne <i>other</i>	1808,7	-	1560,3	1560,3	-	248,4
GOSPODARKA ODPADAMI <i>WASTE MANAGEMENT</i>	230316,0	916,9	944,0	192097,9	35652,4	704,8
Zapobieganie zanieczyszczeniom ^e <i>Preventing pollution^e</i>	29,3	-	-	29,3	-	-
w tym nowe techniki i technologie mało- i bezodpadowe <i>of which new low- and no-waste technologies and techniques</i>	29,3	-	-	29,3	-	-
Zbieranie odpadów i ich transport <i>Waste collection and transport</i>	37575,1	855,8	944,0	1121,7	33948,8	704,8
w tym selektywne <i>of which selective</i>	32756,2	61,6	-	271,8	32417,0	5,8
Unieszkodliwianie i usuwanie odpadów niebezpiecznych <i>Treatment and disposal of hazardous waste</i>	-	-	-	-	-	-
w tym: <i>of which:</i>						
składowanie <i>landfilling</i>	-	-	-	-	-	-
inne metody <i>other methods</i>	-	-	-	-	-	-

^e Poprzez modyfikację procesów technologicznych.
^e Through modification of technological processes.

Tabl. 2 (87). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r. (cd.)**Tabl. 2 (87). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Podregion: Subregion				
		łódzki	miasto Łódź	piotrko- wski	sieradzki	skiernie- wicki
w tysiącach złotych in thousand zlotys						
GOSPODARKA ODPADAMI (dok.) <i>WASTE MANAGEMENT (cont.)</i>						
Unieszkodliwianie i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne <i>Treatment and disposal of waste, other than hazardous waste</i>	192332,9	-	-	190946,9	1386,0	-
spalanie <i>incineration</i>	-	-	-	-	-	-
składowanie <i>landfilling</i>	192322,6	-	-	190936,6	1386,0	-
inne metody <i>other methods</i>	10,3	-	-	10,3	-	-
Monitoring <i>Monitoring</i>	73,7	-	-	-	73,7	-
Pozostałe rodzaje działalności: <i>Other sections of activity:</i>						
w tym: <i>of which</i>						
recykling i wykorzystanie odpadów <i>recycling and use of waste</i>	-	-	-	-	-	-
rekułtywacja składowisk oraz terenów zdevastowanych <i>reclamation of landfills and devastated land</i>	305,0	61,1	-	-	243,9	-
OCHRONA I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI UŻYTKOWEJ GLEBY, OCHRONA WÓD PODZIEM- NYCH I POWIERZCHNIOWYCH <i>PROTECTION AND RECOVERY OF SOILS, PROTEC- TION OF SURFACE AND UNDERGROUND WATERS</i>	645,3	163,5	1,7	-	104,1	376,0
w tym: <i>of which:</i>						
zapobieganie infiltracji zanieczyszczeń <i>preventing of pollutant infiltration</i>	377,7	-	1,7	-	-	376,0
ochrona przed erozją i inną fizyczną degradacją <i>protection against erosion and other physical degradation</i>	242,6	138,5	-	-	104,1	-

Tabl. 2 (87). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania i podregionów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 2 (87). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing and subregions in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Podregion: Subregion				
		łódzki	miasto Łódź	piotrko- wski	sieradzki	skiernie- wicki
w tysiącach złotych in thousand zlotys						
ZMNIEJSZENIE HAŁASU I WIBRACJI^g <i>REDUCTION OF NOISE AND VIBRATION^g</i>	1835,7	-	-	-	1761,8	73,9
w tym: <i>of which:</i>						
Zmniejszenie hałasu: <i>Reduction of noise:</i>						
przemysłowego <i>industrial</i>	745,9	-	-	-	672,0	73,9
drogowego i kolejowego: <i>road and rail traffic</i>	1089,8	-	-	-	1089,9	-
modyfikacja źródeł <i>modification of sources</i>	-	-	-	-	-	-
budowa urządzeń chroniących <i>construction of protection elements and devices</i>	1089,8	-	-	-	1089,8	-
OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZU <i>PROTECTION OF BIODIVERSITY AND LANDSCAPE</i>	2509,4	1543,8	-	142,6	-	823,0
w tym: <i>of which:</i>						
Odbudowa gatunków i siedlisk <i>Reconstruction of species and habitats</i>	662,7	-	-	-	-	662,7
Naturalnego i półnaturalnego krajobrazu <i>Natural and seminatural landscape</i>	142,6	-	-	142,6	-	-
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA <i>OTHER ENVIRONMENTAL PROTECTION ACTIVITIES</i>	54568,0	9431,0	13895,2	13796,0	6048,8	11397,0
w tym: <i>of which:</i>						
Oszczędzanie energii <i>Energy saving</i>	54568,0	9431,0	13895,2	13796,0	6048,8	11397,0
wymiana oświetlenia <i>replacement of lighting</i>	3959,9	2956,3	471,2	159,1	-	373,3
przedsięwzięcia energooszczędne ^h <i>energy-saving investment^h</i>	50608,1	6474,7	13424,0	13636,9	6048,8	11023,7
Edukacja, szkolenia, informowanie <i>Education, training, in information</i>	-	-	-	-	-	-

g Z wyłączeniem ochrony miejsc pracy. *h* Dotyczące centralnego ogrzewania i ciepłej wody oraz docieplenia budynków.
g Excluding protection of jobs. *h* Concerning central heating and warm water as well as building insulation.

Tabl. 3 (88). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r.**
 Tabl. 3 (88). *Outlays on fixed assets for environmental protection by sources of financing, subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Środki Funds						Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje) Ecological funds (loans, credits and grants)	Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe Domestic credits and loans, including bank credits and loans	Inne środki, w tym nakłady niesfinansowane Other funds, including non-financed outlays
		własne own	z budżetu for budget				z zagranicy from abroad			
			centralnego central	wojewódzwa voivodship	powiatu powiat	gminy gmina				
w tysiącach zł in thousand zł										
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	577240,8	270646,7	1817,6	4033,6	1168,7	11833,6	29067,6	38782,8	192657,0	27233,2
Podregion Łódzki Subregion	38719,9	26674,2	378,6	399,1	142,3	95,2	4633,5	6114,5	-	282,5
Powiaty: Powiats:										
brzeziński	2462,9	1157,2	-	-	-	-95,2	714,6	495,9	-	-
łódzki wschodni	12232,2	8210,4	132,1	223,8	142,3	-	1434,5	2086,1	-	3,0
pabianicki	12589,2	8410,9	-	-	-	-	987,2	3191,1	-	-
zgierski	11435,6	8895,7	246,5	175,3	-	-	1497,2	341,4	-	279,5
Podregion m. Łódź Subregion	126947,4	107342,5	100,1	340,0	16,0	9655,4	-	9493,4	-	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:										
Łódź	126947,4	107342,5	100,1	640,0	16,0	9655,4	-	9493,4	-	-
Podregion Piotrkowski Subregion	297451,2	54247,1	145,0	2835,7	459,0	2064,0	14261,6	9305,4	187401,7	26731,7
Powiaty: Powiats:										
bełchatowski	247317,5	32418,9	-	-	74,0	-	-	2304,2	186195,7	26324,7
opoczyński	6819,9	3432,2	-	-	-	-	2940,7	447,0	-	-
piotrkowski	9729,2	3619,5	-	-	4,0	-	2261,2	3128,5	701,0	15,0
radomszczański	10167,4	4100,0	145,0	-	-	1500,0	2506,4	1371,0	153,0	392,0
tomaszowski	18402,1	6324,4	-	2835,7	381,0	564,0	6553,3	1391,7	352,0	-
Miasto na prawach powiatu: City with powiat status:										
Piotrków Trybunalski	5015,1	4352,1	-	-	-	-	-	663,0	-	-

Tabl. 3 (88). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**

Tabl. 3 (88). *Outlays on fixed assets for environmental protection by sources of financing, subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Środki Funds z budżetu for budget						z zagranicy from abroad	Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje) Ecological funds (loans, credits and grants)	Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe Domestic credits and loans, including bank credits and loans	Inne środki, w tym nakłady niesfinansowane Other funds, including non-financed outlays
		własne own	z budżetu for budget				z zagranicy from abroad				
			centralnego central	wojewódzwa voivodship	powiatu powiat	gminy gmina					
w tysiącach zł in thousand zł											
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	70415,3	54946,4	1193,9	-	551,4	-	3855,2	6691,7	2996,7	180,0	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
łaski	2855,6	1859,7	-	-	-	-	-	995,9	-	-	
pajęczański	40714,8	37819,8	-	-	-	-	-	1941,0	954,0	-	
poddębicki	3130,1	1216,5	-	-	-	-	362,1	1551,5	-	-	
sieradzki	6067,8	4735,5	-	-	155,3	-	909,0	268,0	-	-	
wieluński	9503,8	5274,6	1193,9	-	-	-	-	1935,3	1100,0	-	
wieruszowski	5285,2	2090,6	-	-	-	-	2071,9	-	942,7	180,0	
zduńskowolski	2858,0	1949,7	-	-	396,1	-	512,2	-	-	-	
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	43707,0	27436,5	-	458,8	-	19,0	6317,3	7177,8	2258,6	39,0	
Powiaty: <i>Powiats:</i>											
kutnowski	10397,8	7209,2	-	-	-	-	1076,0	415,6	1697,0	-	
łęczycki	5719,6	2720,3	-	-	-	-	2641,4	357,9	-	-	
łowicki	6790,1	5159,1	-	-	-	19,0	-	1573,0	-	39,0	
rawski	3500,9	2514,3	-	-	-	-	-	425,0	561,6	-	
skierniewicki	12302,1	4952,9	-	458,8	-	-	2599,9	4290,5	-	-	
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>											
Skierniewice	4996,5	4880,7	-	-	-	-	-	115,8	-	-	

Tabl. 4 (89). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania**
 Tabl. 4 (89). *Outlays on fixed assets for water management by direction of investing*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2014	2015	2016	2017
	w tysiącach zł <i>in thousand zł</i>			
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	94817,0	132153,5	59935,0	68498,7
w % nakładów inwestycyjnych ogółem <i>in % of investment outlays in total</i>	0,9	0,8	0,4	0,5
na 1 mieszkańca w zł <i>per capita in zł</i>	38	53	24	28
Ujęcia i doprowadzenia wody <i>Water intakes and pipe systems</i>	45131,1	90547,6	46718,1	43354,6
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody <i>Construction and modernization of water treatment plants</i>	14218,8	18788,2	13030,8	24986,1
Zbiorniki i stopnie wodne <i>Water reservoirs and falls</i>	12722,3	9080,9	39,3	-
Regulacja i zabudowa rzek i potoków <i>Regulation and management of rivers and streams</i>	4772,6	7257,3	146,8	157,3
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp <i>Flood embankments and pump stations</i>	17972,2	6479,5	-	0,7

Tabl. 5 (90). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania oraz podregionów w 2017 r.**

Tabl. 5 (90). *Outlays on fixed assets for water management by direction of investing and subregions in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Ujęcia i doprowadzenia wody <i>Water intakes and systems</i>	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody <i>Construction and modernisation of water</i>	Zbiorniki i stopnie wodne <i>Water reservoirs and falls</i>	Regulacja i zabudowa rzek i potoków <i>Regulation and management of rivers and streams</i>	Obwałowania przeciwpowodziowe <i>Flood embankments</i>	Stacje pomp na zawalonych i obszarach depresyjnych <i>Pump stations behind embankments and in depression areas</i>
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	68498,7	43354,6	24986,1	-	157,3	0,7	-
Podregiony: <i>Subregions:</i>							
łódzki	20212,4	9798,9	10413,5	-	-	-	-
miasto Łódź	13232,7	13232,7	-	-	-	-	-
piotrkowski	10095,0	9917,7	22,6	-	154,7	-	-
sieradzki	14040,5	6485,1	7552,1	-	2,6	0,7	-
skierniewicki	10918,1	3920,2	6997,9	-	-	-	-

Tabl. 6 (91). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r.**
 Tabl. 6 (91). *Outlays on fixed assets for water management by direction of investing, subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Środki <i>Funds</i>						Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje) <i>Ecological funds (loans, credits and grants)</i>	Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe <i>Domestic credits and loans, including bank credits and loans</i>	Inne środki, w tym nakłady niesfinansowane <i>Other funds, including non-financed outlays</i>
		własne <i>own</i>	z budżetu <i>from budget</i>				z zagranicy <i>from abroad</i>			
			centralnego <i>central</i>	województwa <i>voivodships</i>	powiatu <i>powiats</i>	gminy <i>gminas</i>				
w tysiącach zł										
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	68498,7	50992,4	158,0	15,0	-	982,7	1643,1	12664,1	1606,6	436,8
Podregion Łódzki <i>Subregion</i>	20212,4	13789,0	-	15,0	-	51,0	1505,4	4230,2	185,0	436,8
Powiaty: <i>Powiats:</i>										
brzeziński	2173,5	2173,5	-	-	-	-	-	-	-	-
łódzki wschodni	5757,9	3934,2	-	-	-	-	-	1823,7	-	-
pabianicki	6932,3	3916,4	-	15,0	-	-	412,4	2403,5	185,0	-
zgierski	5348,7	3764,9	-	-	-	51,0	1093,0	3,0	-	436,8
Podregion m. Łódź <i>Subregion</i>	13232,7	12383,7	-	-	-	849,0	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>										
Łódź	13232,7	12383,7	-	-	-	849,0	-	-	-	-
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	10095,0	9097,4	154,7	-	-	82,7	90,1	262,1	408,0	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>										
bełchatowski	4185,7	3906,5	-	-	-	-	-	160,2	119,0	-
opoczyński	931,5	931,5	-	-	-	-	-	-	-	-
piotrkowski	1507,7	1307,5	154,7	-	-	-	-	45,5	-	-
radomszczański	1097,6	1036,6	-	-	-	-	61,0	-	-	-
tomaszowski	2372,5	1915,3	-	-	-	82,7	29,1	56,4	289,0	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>										
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabl. 6 (91). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania, podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**
 Tabl. 6 (91). *Outlays on fixed assets for water management by direction of investing, subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	Środki <i>Funds</i>						Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje) <i>Ecological funds (loans, credits and grants)</i>	Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe <i>Domestic credits and loans, including bank credits and loans</i>	Inne środki, w tym nakłady niesfinansowane <i>Other funds, including non-financed outlays</i>
		własne <i>own</i>	z budżetu <i>from budget</i>				z zagranicy <i>from abroad</i>			
			centralnego <i>central</i>	województwa <i>voivodships</i>	powiatu <i>powiats</i>	gminy <i>gminas</i>				
w tysiącach zł										
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	14040,5	7377,6	3,3	-	-	-	47,6	5840,9	771,1	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>										
łaski	1141,0	924,5	-	-	-	-	-	216,5	-	-
pajęczański	3161,9	1703,9	-	-	-	-	-	1208,0	250,0	-
poddębicki	542,9	492,7	2,6	-	-	-	47,6	-	-	-
sieradzki	5521,7	1362,7	0,7	-	-	-	-	3637,2	521,1	-
wieluński	2088,4	2088,4	-	-	-	-	-	-	-	-
wieruszowski	1234,2	455,0	-	-	-	-	-	779,2	-	-
zduńskowolski	350,4	350,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	10918,1	8344,7	-	-	-	-	-	2330,9	242,5	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>										
kutnowski	2617,6	989,0	-	-	-	-	-	1628,6	-	-
łęczycki	5616,6	5021,6	-	-	-	-	-	595,0	-	-
łowicki	614,3	614,3	-	-	-	-	-	-	-	-
rawski	1053,9	704,1	-	-	-	-	-	107,3	242,5	-
skierniewicki	789,7	789,7	-	-	-	-	-	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>										
Skierniewice	226,0	226,0	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabl. 7 (92). **Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków i grup inwestorów w 2017 r. (ceny bieżące)**Tabl. 7 (92). *Outlays on fixed assets for environmental protection by directions and groups of investors in 2017 (current prices)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Grupy inwestorów Groups of investors					
			przedsiębiorstwa enterprises		gminy gminas		jednostki budżetowe budgetary units	
	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %
OGÓŁEM TOTAL	577240,8	100,0	442552,5	76,7	104781,1	18,2	29907,2	5,2
Ochrona powietrza ^a <i>Air protection^a</i>	134627,3	100,0	130619,4	97,0	2556,3	1,9	1451,6	1,1
Gospodarka ściekowa i ochrona wód <i>Wastewater management and protection of water</i>	152739,1	100,0	54704,7	35,8	79388,2	52,0	18646,2	12,2
Gospodarka odpadami <i>Waste management</i>	230316,0	100,0	229888,4	99,8	427,6	0,2	-	-
Ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych <i>Protection and remediation of soil, groundwater and surface water,</i>	645,3	100,0	402,7	62,4	-	-	242,6	37,6
Zmniejszenie hałasu i wibracji ^b <i>Reduction of noise and vibration^b</i>	1835,7	100,0	745,9	40,6	-	-	1089,8	59,4
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu <i>Protection of biodiversity and landscape</i>	2509,4	100,0	-	-	1846,7	73,6	662,7	26,4
Pozostała działalność związana z ochroną środowiska <i>Other activity related to environmental protection</i>	54568,0	100,0	26191,4	48,0	20562,3	37,7	7814,3	14,3

a Atmosferycznego i klimatu. b Z wyłączeniem ochrony miejsc pracy.
a Of air and climate. b Excluding protection of workplaces.

Tabl. 8 (93). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków i grup inwestorów w 2017 r. (ceny bieżące)**Tabl. 8 (93). *Outlays on fixed assets for water management by directions and groups of investors in 2017 (current prices)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Grupy inwestorów Groups of investors					
			przedsiębiorstwa enterprises		gminy gminas		jednostki budżetowe budgetary units	
	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %
OGÓŁEM TOTAL	68498,7	100,0	36955,6	54,0	30234,5	44,1	1308,6	1,9
Ujęcia i doprowadzenia wody <i>Water intakes and systems</i>	43354,6	100,0	22519,5	51,9	19735,5	45,5	1099,6	2,5

Tabl. 8 (93). **Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków i grup inwestorów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 8 (93). *Outlays on fixed assets for water management by directions and groups of investors in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Grupy inwestorów Groups of investors					
			przedsiębiorstwa enterprises		gminy gminas		jednostki budżetowe budgetary units	
	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %	w tys. zł in thous. zł	w % in %
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody <i>Construction and modernization of water treatment plants</i>	24986,1	100,0	14436,1	57,8	10499,0	42,0	51,0	0,2
Zbiorniki i stopnie wodne <i>Water reservoirs and falls</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Regulacja i zabudowa rzek i potoków <i>Regulation and management of rivers and streams</i>	157,3	100,0	-	-	-	-	157,3	100,0
Obwałowania przeciwpowodziowe <i>Flood embankments</i>	0,7	100,0	-	-	-	-	0,7	100,0

Tabl. 9 (94). **Ważniejsze efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska według kierunków inwestowania**Tabl. 9 (94). *Major tangible effects of investments in environmental protection by directions of investing*

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017
OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU <i>PROTECTION OF AIR AND CLIMATE</i>				
Zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń w tonach na rok: <i>Capacity of installed pollution reduction equipment and installations in tonnes per year:</i>				
pyłowych <i>particulates</i>	2624	520	154	-
gazowych <i>gaseous</i>	2275	6987	51133	-
GOSPODARKA ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD <i>WASTEWATER MANAGEMENT AND PROTECTION OF WATER</i>				
Sieć kanalizacyjna odprowadzająca w km: <i>Sewage network discharging in km:</i>				
ścieki <i>wastewater</i>	287,4	344,0	161,8	127,4
wody opadowe <i>precipitation water</i>	71,7	55,9	23,7	34,3

Tabl. 9 (94). **Ważniejsze efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska według kierunków inwestowania (cd.)**Tabl. 9 (94). *Major tangible effects of investments in environmental protection by directions of investing (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017
Oczyszczalnie ścieków: <i>Wastewater treatment plants</i>				
liczba <i>number</i>	2	3	3	1
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	2974	9955	246	745
w tym komunalne: <i>of which municipal:</i>				
liczba <i>number</i>	2	2	2	1
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	2974	9915	171	745
z tego: <i>of which:</i>				
Mechaniczne: <i>Mechanical</i>				
liczba <i>number</i>	1	-	-	-
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	526	-	-	-
w tym komunalne: <i>of which municipal:</i>				
liczba <i>number</i>	1	-	-	-
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	526	-	-	-
Biologiczne^a: <i>Biological^a</i>				
liczba <i>number</i>	1	3	2	1
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	598	8955	171	745
w tym komunalne: <i>of which municipal:</i>				
liczba <i>number</i>	1	2	2	1
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	598	8915	171	745
O podwyższonym stopniu oczyszczania: <i>With the increased degree of treatment:</i>				
liczba <i>number</i>	-	-	1	-
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	1850	1000	75	-

^a Bez komór fermentacyjnych.
a Excluding fermentation tanks

Tabl. 9 (94). **Ważniejsze efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska według kierunków inwestowania (dok.)**Tabl. 9 (94). *Major tangible effects of investments in environmental protection by directions of investing (cont.)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2014	2015	2016	2017
Podocyszczalnie ścieków przemysłowych: <i>Wastewater pretreatment plants:</i>				
liczba <i>number</i>	2	1	2	-
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	252	1600	290	-
Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków: <i>Independent wastewater treatment facilities:</i>				
liczba <i>number</i>	1104	1286	41	406
przepustowość w m ³ /d <i>capacity in m³/24h</i>	1175	2633	85	502
Urządzenia do przeróbki i zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków (w suchej masie w t/rok) <i>Equipment for processing and management of sludge from wastewater treatment plants (in dry mass in tonnes per year)</i>	-	-	-	-
Obiegowy system zasilania wodą (pojemność w m ³) <i>Circulation water supply system (capacity in m³)</i>	-	-	37	-
GOSPODARKA ODPADAMI <i>WASTE MANAGEMENT</i>				
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów: <i>Waste treatment plants:</i>				
liczba <i>number</i>	-	1	2	-
wydajność w t/rok <i>capacity in t/year</i>	-	59000	32000	-
Składowiska: <i>Landfill:</i>				
liczba obiektów <i>number of objects</i>	-	-	1	-
powierzchnia w ha <i>area in ha</i>	-	2,4	3,8	-
wydajność w t/rok <i>capacity in t/year</i>	-	71100	400000	-
w tym dla odpadów komunalnych: <i>of which for municipal waste</i>				
liczba <i>number</i>	-	-	1	-
powierzchnia w ha <i>area in ha</i>	-	2,1	3,8	-
wydajność w t/rok <i>capacity in t/year</i>	-	45000	400000	-
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów w t/rok <i>Capacity of waste utilization systems in t/year</i>	132000	100000	90000	-
Rekultywacja hałd, wysypisk i stawów osadowych oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych w ha <i>Reclamation of waste dumps, landfills and sludge tanks, as well as other devastated or degraded areas in ha</i>	0,4	5,8	-	2,9

Tabl. 10 (95). **Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej według kierunków inwestowania**
 Tabl. 10 (95). *Tangible effects of investments in water management by directions of investing*

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017
Ujęcia wody w m ³ /d <i>Water intakes in m³/24h</i>	7276	6057	2829	1277
Uzdatnianie wody w m ³ /d <i>Water treatment in m³/24h</i>	3170	1612	2817	2398
Sieć wodociągowa ^a w km <i>Water supply network^a in km</i>	197,7	249,7	139,7	136,9
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km <i>Regulation and management of rivers and streams in km</i>	1,0	21,3	-	-
Obwałowania przeciwpowodziowe w km <i>Flood embankments in km</i>	0,6	23,9	-	-

^a łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.
^a Including water supply network in the rural areas.

Tabl. 11 (96). **Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej według podregionów i powiatów w 2017 r.**

Tabl. 11 (96). *Tangible effects of investments in water management by subregions and powiats in 2017*

Wyszczególnienie Specification	Ujęcia wody Water intakes	Uzdatnianie wody Water treatment	Sieć wodociągowa ^a Water supply network ^a	Obwałowania przeciwpowodziowe Flood embankments	Zbiorniki wodne Water reservoirs	
					obiekty w szt. facilities in units	pojemność w m ³ capacity in m ³
	w m ³ na dobę in m ³ per 24 hours		w km in km			
WOJEWÓDZTWO <i>VOIVODSHIP</i>	1277	2398	136,9	-	-	-
Podregion Łódzki <i>Subregion</i>	230	648	33,0	-	-	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
brzeziński	-	288	1,8	-	-	-
łódzki wschodni	230	-	4,1	-	-	-
Pabianicki	-	-	10,8	-	-	-
zgierski	-	360	16,3	-	-	-
Podregion m. Łódź <i>Subregion</i>	-	-	17,9	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Łódź	-	-	17,9	-	-	-
Podregion Piotrkowski <i>Subregion</i>	-	-	28,4	-	-	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
betchatowski	-	-	8,0	-	-	-
opoczyński	-	-	2,7	-	-	-

^a łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.
^a Including water supply network in the rural areas.

Tabl. 11 (96). **Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej według podregionów i powiatów w 2017 r. (dok.)**Tabl. 11 (96). *Tangible effects of investments in water management by subregions and powiats in 2017 (cont.)*

Wyszczególnienie Specification	Ujęcia wody Water intakes	Uzdatnianie wody Water treatment	Sieć wodociągowa ^a Water supply network ^a	Obwątowania przeciwpowodziowe Flood embankments	Zbiorniki wodne Water reservoirs	
					obiekty w szt. facilities in units	pojemność w m ³ capacity in m ³
	w m ³ na dobę in m ³ per 24 hours		w km in km			
Podregion Piotrkowski (dok.) <i>Subregion (cont.)</i>						
Powiaty (dok.): <i>Powiats (cont.):</i>						
piotrkowski	-	-	3,7	-	-	-
radomszczański	-	-	4,0	-	-	-
tomaszowski	-	-	10,0	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Piotrków Trybunalski	-	-	-	-	-	-
Podregion Sieradzki <i>Subregion</i>	-	650	38,0	-	-	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
łaski	-	-	3,9	-	-	-
pajęczański	-	600	9,1	-	-	-
poddębicki	-	-	7,5	-	-	-
sieradzki	-	50	1,5	-	-	-
wieluński	-	-	6,8	-	-	-
wieruszowski	-	-	6,3	-	-	-
zduńskowolski	-	-	2,9	-	-	-
Podregion Skierniewicki <i>Subregion</i>	1047	1100	19,6	-	-	-
Powiaty: <i>Powiats:</i>						
kutnowski	-	-	3,9	-	-	-
łęczycki	-	1100	0,1	-	-	-
łowicki	-	-	2,9	-	-	-
rawski	1047	-	5,1	-	-	-
skierniewicki	-	-	4,6	-	-	-
Miasto na prawach powiatu: <i>City with powiat status:</i>						
Skierniewice	-	-	3,0	-	-	-

^a łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.
^a Including water supply network in the rural areas.

Tabl. 12 (97). **Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wsi**Tabl. 12 (97). *Investment outlays for environmental protection and water management in rural areas*

Lata Years	Wodociągi zbiorowe <i>Collective water supply network</i>								Stacje uzdatniania wody ogółem <i>Water treatment stations</i>
	ogółem <i>total</i>	ze środków <i>with the use of funds from</i>							
		budżetu państwa <i>state budget</i>	samorządów gmin <i>gmina governments</i>	mieszkańców wsi <i>rural residents</i>	funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>environmental protection and water management funds</i>		funduszy strukturalnych Unii Europejskiej <i>European Union structural funds</i>	innych ^a <i>other^a</i>	
					razem <i>total</i>	w tym pożyczki <i>of which loans</i>			
w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>									
2014	36559,1	-	18288,1	2089,1	5670,2	4056,3	8822,8	1688,9	17072,3
2015	45080,1	163,2	17663,6	1288,0	8845,4	6605,1	17054,2	65,7	14260,9
2016	15013,7	-	11809,3	774,8	1192,5	1192,5	651,5	585,6	6970,0
2017	19415,5	366,2	15242,4	1021,5	1186,1	1144,0	844,3	755,0	12174,6

(cd.) (cont.)

Lata Years	Kanalizacja zbiorcza <i>Collective sewage networks</i>								innych ^a <i>other^a</i>
	ogółem <i>total</i>	ze środków <i>with the use of funds from</i>							
		budżetu państwa <i>state budget</i>	samorządów gmin <i>gmina governments</i>	mieszkańców wsi <i>rural residents</i>	funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>environmental protection and water management funds</i>		funduszy strukturalnych Unii Europejskiej <i>European Union structural funds</i>		
					razem <i>total</i>	w tym pożyczki <i>of which loans</i>			
w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>									
2014	51668,1	-	20614,5	1246,0	9918,6	6826,3	19642,3	246,7	
2015	76743,2	252,2	22923,8	667,1	25621,2	14838,6	27125,4	153,5	
2016	54343,2	386,0	21238,9	335,9	4298,0	3410,8	8333,8	19750,6	
2017	36072,2	-	20842,2	126,0	10877,6	7809,3	3072,2	1154,2	

a M. in.: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Nieruchomości Rolnych, RPWiK, Ekofundusz, RZGW.
 a Inter alia: the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund, the Agricultural Property Agency, RPWiK, Ekofundusz, RZGW.

Tabl. 12 (97). **Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wsi (cd.)**Tabl. 12 (97). *Investment outlays for environmental protection and water management in rural areas (cont.)*

Lata Years	Oczyszczalnie ścieków zbiorcze <i>Collective wastewater treatment plants</i>									
	ogółem total	w tym na mo- derni- zację <i>of which moderni- zation</i>	z ogółem środki <i>of which funds</i>							innych ^a <i>other^a</i>
			budżetu państwa <i>state budget</i>	samo- rządów gmin <i>gmina govern- ments</i>	miesz- kańców wsi <i>rural residents</i>	funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>environmental protection and water management funds</i>		funduszy struktu- ralnych Unii Europej- skiej <i>European Union structural funds</i>		
						razem total	w tym pożyczki <i>of which loans</i>			
w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>										
2014	42072,1	39522,4	23,6	10520,6	-	6978,2	4622,8	23938,5	611,2	
2015	19375,3	3856,7	163,0	4384,1	198,2	5196,5	2419,0	9341,2	92,3	
2016	7622,3	7286,2	-	2062,9	-	3267,9	2667,8	-	2291,5	
2017	11946,3	6542,9	-	4114,1	744,9	1912,8	1912,8	4926,1	248,4	

(cd.) (cont.)

Lata Years	Indywidualne wiejskie oczyszczalnie ścieków ^b <i>Individual rural wastewater treatment facilities^b</i>								
	ogółem total	ze środków <i>with the use of funds from</i>							innych ^a <i>other^a</i>
		budżetu państwa <i>state budget</i>	samo- rządów gmin <i>gmina govern- ments</i>	miesz- kańców wsi <i>rural residents</i>	funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>environmental protection and water management funds</i>		funduszy struktu- ralnych Unii Europej- skiej <i>European Union structural funds</i>		
					razem total	w tym pożyczki <i>of which loans</i>			
w tysiącach złotych w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>									
2014	13165,7	-	4303,5	1244,2	2245,1	1456,0	4666,0	706,9	
2015	21833,1	25,7	4800,8	3381,9	3014,5	1017,3	9599,2	1011,0	
2016	2924,7	-	1922,9	991,8	10,0	-	-	-	
2017	7452,8	-	3116,3	2207,7	1900,9	1900,9	227,9	-	

^a Między innymi Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Nieruchomości Rolnych, RPWiK, Ekofundusz, RZGW. ^b Urządzenia do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych nie odprowadzanych do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, budowane dla gospodarstwa rolnego (jednego lub kilku), domowego, obiektu usługowego lub użyteczności publicznej, itp., o przepustowości nie przekraczającej 5m³/dobę lub 25 LRM.

a Inter alia: the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund, the Agricultural Property Agency, RPWiK, Ekofundusz, RZGW. b Appliances for domestic wastewater treatment not transported to collective sewage system, built for the purpose of farm(s), household(s), a service facility or a general purpose public building, etc. with capacity below 5 m³ /d or 25 RLM.

Tabl. 12 (97). **Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wsi (dok.)**Tabl. 12 (97). *Investment outlays for environmental protection and water management in rural areas (cont.)*

Lata Years	Składowiska odpadów <i>Waste landfills</i>								
	ogółem total	ze środków with the use of funds from						funduszy strukturalnych Unii Europejskiej European Union structural funds	innych ^a other ^a
		budżetu państwa state budget	samo- rządów gmin gmina governments	miesz- kańców wsi rural residents	funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej environmental protection and water management funds				
					razem total	w tym pożyczki of which loans			
w tysiącach złotych		w tysiącach złotych		in thousand zł					
2014	252,0	-	252,0	-	-	-	-	-	
2015	488,6	-	488,6	-	-	-	-	-	
2016	81,8	-	81,8	-	-	-	-	-	
2017	399,1	-	235,1	-	164,0	95,0	-	-	

^a Między innymi Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Nieruchomości Rolnych, RPWiK, Ekofundusz, RZGW.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

^a Inter alia: the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund, the Agricultural Property Agency, RPWiK, Ekofundusz, RZGW.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 13 (98). **Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej na wsi**Tabl. 13 (98). *Tangible effects of investments in environmental protection and water management in rural areas*

Lata Years	Sieć wodociągowa w km Water supply network in km	Budynki mieszkalne podłączone do zbiorczej sieci wodociągowej w szt. Residential buildings connected to the collective water supply network in units	Stacje uzdatniania wody Water treatment plants		Składowiska Waste landfills	
			nowe new	zmoderni- zowane modernised	obiekty facilities	powierz- chnia w ha area in ha
2014	133,6	3713	-	20	-	-
2015	173,5	5218	2	20	-	-
2016	86,6	3828	2	13	-	-
2017	92,8	3685	1	19	-	-

Tabl. 13 (98). **Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej na wsi (dok.)**
 Tabl. 13 (98). *Tangible effects of investments in environmental protection and water management in rural areas (cont.)*

Lata Years	Sieć kanalizacyjna Sewage network		Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants			
	zbiorcza w km collective in km	budynki mieszkalne podłączone do zbiorczej sieci kanalizacyjnej w szt. residential buildings con- nected to the collective se- wage network in units	zbiorcze collective			Indywidualne wiejskie oddane do eksploatacji w roku sprawozdaw- czym w szt. individual rural put into exploitation in the reporting year in units
			obiekty (nowe i zmodernizowane) facilities (new and modernised)		przepus- towość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h	
			ogółem total	w tym nowe of which new		
2014	165,2	3618	15	2	248,0	1763
2015	179,0	3272	17	6	1315,4	1983
2016	92,1	3101	6	2	209,5	728
2017	91,6	1711	12	2	544,7	1039

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 14 (99). **Stan wyposażenia wsi w niektóre urządzenia i obiekty ochrony środowiska i gospodarki wodnej**

Stan w dniu 31 XII

Tabl. 14 (99). *Equipment with some appliances and facilities of environmental protection and water management in villages*
 As of 31 XII

Lata Years	Sieć wodociągowa Water supply networks		Stacje uzdatniania wody w szt. Water treatment stations in units	Kanalizacja zbiorcza Collective sewage networks	
	oddana do eksploatacji w roku sprawoz- dawczym w km put into exploit- ation in the repor- ting year in km	ogółem stan na koniec roku w km total as of end year in km		oddana do eksploatacji w roku sprawoz- dawczym w km put into exploit- ation in the repor- ting year in km	ogółem stan na koniec roku w km total as of end year in km
2014	133,6	18396,5	505	165,2	2788,7
2015	173,5	18897,4	492	179,0	3081,5
2016	86,6	18985,4	485	92,1	3095,2
2017	92,8	19060,1	489	91,6	3188,0

(dok.) (cont.)

Lata Years	Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants			Składowiska odpadów Waste landfills	
	zbiorcze collective		indywidualne wiejskie oczyszczalnie ścieków w szt. individual rural wastewater treatment facilities in units	obiekty w szt. facilities in units	powierzchnia w ha area in ha
	w szt. in units	przepustowość w m ³ /dobę capacity in m ³ /24h			
2014	181	75781,3	13419	40	96,5
2015	191	74742,2	15967	24	83,9
2016	189	73825,5	16360	15	91,2
2017	187	78068,6	17608	15	91,2

Tabl. 15 (100). **Nakłady inwestycyjne na małą retencję wodną**Tabl. 15 (100). *Investment outlays on small water retention*

Lata Years	Kierunki inwestowania <i>Directions of investing</i>						
	ogółem <i>total</i>	z tego <i>of which</i>					
		sztuczne zbiorniki <i>artificial reservoirs</i>	samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach <i>independent damming constructions and intakes on watercourses</i>		piętrzenie jezior <i>damming of lakes</i>	stawy rybne <i>fishponds</i>	inne ^a <i>other^a</i>
			podsta- wowych <i>basic</i>	szczegó- wowych <i>detailed</i>			
w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>							
2014	10598	10598	-	-	-	-	-
2015	9081	8598	483	-	-	-	-
2016	176	160	16	-	-	-	-
2017

(dok.) (cont.)

Lata Years	Źródła finansowania <i>Source of financing</i>					
	ogółem <i>total</i>	z tego <i>of which</i>				
		z budżetu województwa <i>voivod's budget</i>	funduszy <i>funds of</i>		samorządów <i>selfgovernment</i>	Inne <i>other</i>
			ochrony środowiska i gospodarki wodnej <i>environmental protection and watermana- gement</i>	struktu- ralnych <i>structural</i>		
w tysiącach złotych <i>in thousand zł</i>						
2014	10598	-	-	10598	-	-
2015	9081	540	-	8541	-	-
2016	176	176	-	-	-	-
2017

a W tym doprowadzalniki.

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

a Including water connectors.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 16 (101). **Opłaty za korzystanie ze środowiska i inne wpływy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną oraz ich redystrybucja**Tabl. 16 (101). *Payments for use of natural environment and other receipts for the national environmental protection and water management funds and their redistribution*

Lata Years	Stan środków na początek roku Funds at the beginning of the year	Wpływy ogółem Total receipts	Z tytułu opłat Due to payments				inne wpływy ^a Other receipts ^a	
			pobór wód i wprowadzanie ścieków water withdrawal and releasing wastewater	ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	Emisja CO ₂ emissions of CO ₂	gospodarka odpadami waste management		pozostałe dziedziny other domains
w tysiącach złotych in thousand zł								
2014	3501,7	219341,3	28334,4	84871,0	x	96522,8	-	9613,1
2015	3792,8	235791,2	30816,3	95249,3	109,7	107100,4	-	2515,5
2016	3591,6	239072,0	32565,1	81927,9	5162,4	116075,0	-	3341,4
2017	3700,9	204308,7	29693,9	56543,4	4251,5	110728,7	-	3091,3

(dok.) (cont.)

Lata Years	Wydatki ogółem Total expenditures	Z ogółem przekazano na ochronę środowiska i gospodarkę wodną Of total, transferred for environmental protection and water management funds				Inne koszty i wydatki Other costs and expenditures	Stan środków na koniec roku Funds at the end of the year
		Narodowy Fundusz National fund	fundusze wojewódzkie voivodship fund	budżety powiatowe powiat budget	budżety gminne gmina budget		
w tysiącach złotych in thousand zł							
2014	219050,2	41361,6	76814,5	21322,6	71959,2	7592,3	3792,8
2015	235992,4	45795,7	85048,3	23572,3	79289,2	2287,0	3591,6
2016	238962,7	49412,8	82267,3	23393,3	82054,3	1835,0	3700,9
2017	204414,7	39918,8	68512,7	20084,1	73639,8	2259,2	3594,9

a Z tytułu między innymi: odsetek za przeterminowane wpłaty opłat, oprocentowanie rachunków bankowych, odzyskanych kosztów postępowań egzekucyjnych, błędnych wpłat podlegających zwrotowi, nie obejmuje kar.
a Due to, among others: interest rates for expired payments, interest rates of bank accounts, recovered costs of enforcement incorrect payments subject to repayment, fines not included.

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 17 (102). **Wpływy na ochronę środowiska i gospodarkę wodną z tytułu kar**Tabl. 17 (102). *Receipts for environmental protection and water management funds due to fines*

Lata Years	Ogółem Total		W tym Of which za przekroczenie transgress of			
	wymierzono awarded	wpłynęło received	warunków wprowadzania ścieków do wód lub ziemi conditions of releasing wastewater into water or the ground		dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń powietrza razem total acceptable emission of air pollutants	
			wymierzono awarded	wpłynęło received	wymierzono awarded	wpłynęło received
w tysiącach złotych in thousand zł						
2014	3435,9	1133,4	1929,8	355,0	-	-
2015	4043,6	1233,1	2450,3	371,0	116,4	116,4
2016	2982,5	912,3	2086,9	332,9	3,1	3,1
2017	8060,8	1006,9	1506,2	351,1	9,8	17,1

(dok.) (cont.)

Lata Years	W tym (dok.) Of which (cont.)					
	za przekroczenie (dok.) transgress of (cont.)		składowanie odpadów niezgodne z przepisami waste landfilling inconsistent with legal regulations		nielegalny pobór wody oraz piętrzenie wody wyższe od dozwolonego illegal water intake and water damming higher than permitted	
	dopuszczalnego poziomu hałasu acceptable of noise level					
	wymierzono awarded	wpłynęło received	wymierzono awarded	wpłynęło received	wymierzono awarded	wpłynęło received
w tysiącach złotych in thousand zł						
2014	25,2	22,3	608,0	-	273,1	311,1
2015	71,0	49,8	24,4	-	212,0	200,1
2016	64,8	60,2	2,6	1,7	142,2	117,4
2017	188,6	97,4	5590,9	7,0	310,9	282,9

Źródło: dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

Source: data of the Inspectorate of Environmental Protection.

Tabl. 18 (103). **Redystrybucja wpływów z tytułu kar na ochronę środowiska i gospodarkę wodną**Tabl. 18 (103). *Redistribution of receipts due to fines for environmental protection and water management funds*

Lata Years	Ogółem Total	Z tego na Of which for				Budżet Państwa State Budget
		fundusz fund		budżety budget		
		Narodowy National	wojewódzki voivodship	powiatowe powiat	gminne gmina	
w tysiącach złotych in thousand zł						
2014	1313,4	492,9	336,2	92,4	184,7	207,3
2015	1089,3	494,2	227,4	62,5	124,9	180,4
2016	992,4	414,4	225,6	62,0	124,6	165,8
2017	985,0	315,7	259,0	71,4	145,0	193,9

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 19 (104). **Kierunki finansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**Tabl. 19 (104). *Financing directions of the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management*

Lata Years	Ogółem Total	Z tego na Of which for			
		gospodarkę ściekową i ochronę wód wastewater management and protection of water	ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	gospodarkę odpadami waste management	pozostałe dziedziny other domains
w tysiącach złotych in thousand zł					
2014	284184,4	110787,2	116946,9	13672,5	42777,9
2015	311138,1	108758,0	122187,6	40971,0	39221,5
2016	251867,4	41630,0	145018,9	29952,2	35266,3
2017	160015,8	46067,0	71962,9	8058,3	33927,6

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 20 (105). **Wpływy na Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**Tabl. 20 (105). *Contributions to the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management*

Lata Years	Stan funduszu na początku roku Funds at the beginning of the year	Ogółem zwiększenie Total increase	Z tego Of which					
			opłaty payments	kary fines	nadwyżki przekazane z powiatowych i gminnych środków budżetowych surpluses transferred from powiat and gmina funds	przychody finansowe financial revenues	pozostałe przychody i zwiększenia funduszu other revenues and increases of funds	dotacje z budżetu państwa Subsidies from the state budget
w tysiącach złotych in thousand zł								
2014	906557,8	126415,4	76814,5	339,1	23103,2	24530,9	1627,9	-
2015	905228,0	167064,9	85048,3	260,5	60197,7	20097,4	1461,1	-
2016	946571,1	174919,7	82284,3	233,8	70531,0	20856,6	702,7	311,3
2017	1000219,7	164570,0	68512,7	261,8	73936,2	21346,5	423,7	89,1

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 21 (106). **Wydatki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**
 Tabl. 21 (106). *Expenditures of the Voivodship Fund for Environmental Protection and Water Management*

Lata Years	Razem Total	Z tego Of which					Stan fundu- szu na koniec roku Funds at the end of the year
		dotacje na realizację zadań bieżących grants for current tasks	dotacje inwesty- cyjne investment grants	koszty działalności operacyjnej costs of operating activity	koszty finansowe i inne financial costs and other	pozostałe zmniej- szenia funduszu other decreases of funds	
w tysiącach złotych in thousand zł							
2014	127745,2	22513,0	92214,7	12865,3	152,1	-	905228,0
2015	125721,8	24575,1	86444,4	13237,5	1464,9	-	946571,1
2016	121271,1	25566,8	79373,6	16304,2	26,4	-	1000219,7
2017	99230,7	15694,6	67609,1	15270,5	656,6	-	1065558,9

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 22 (107). **Gospodarowanie powiatowymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej**
 Tabl. 22 (107). *Management of powiat budgets for environmental protection and water management*

Lata Years	Stan środków pieniężnych na początek roku Funds at the beginning of the year	Ogółem przeka- zane przez za- rząd województwa Total transferred by voivodship board	Wpływy z tytułu Revenues from the title		
			opłat payments	kar fines	inne other
w tysiącach złotych in thousand zł					
2014	3179,1	21427,9	21322,6	92,4	13,0
2015	3734,2	23927,4	23572,3	62,5	292,6
2016	4600,4	23557,0	23455,7 ^a		101,3
2017	5620,8	20315,5	20091,3	73,1	151,0

^a Razem opłaty i kary.

^a Payments and fines total.

Tabl. 22 (107). **Gospodarowanie powiatowymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (dok.)**
 Tabl. 22 (107). *Management of powiat budgets for environmental protection and water management*
 (cont.)

Lata Years	Środki ogółem	Wydatki Expenditures	Z tego na Of which on						Stan środków na koniec roku Funds at the end of the year
			gospo- darke ścieko- wą i ochro- nę wód waste- water manage- ment and protection of water	ochronę powie- trza at- mosfe- ryczne- go i kli- matu protection of air and climate	gospo- darke odpada- mi waste mana- gement	pozosta- łe dzie- dziny other domains	wpłaty do Wo- jewódz- kiego Fundu- szu z ty- tułu nad- wyżki docho- dów pay- ments for Voivod- ship Funds due to income surplu- ses	inne wydatki other expendi- tures	
w tysiącach złotych in thousand zł									
2014	24607,1	14690,7	2055,3	4181,9	224,8	5012,6	1562,8	1653,3	9916,4
2015	27661,5	17976,6	1439,9	2851,2	139,1	1727,1	9823,0	1996,2	9685,0
2016	28157,4	20475,3	974,0	2243,7	699,3	2742,2	12028,4	1787,7	7682,1
2017	25936,3	18814,0	1161,9	1911,2	95,3	3083,9	11280,7	1280,9	7122,3

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 23 (108). **Gospodarowanie gminnymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej**
 Tabl. 23 (108). *Management of gmina budgets for environmental protection and water management*

Lata Years	Stan środków na początku roku Funds at the beginning of the year	Ogółem przekazane przez zarząd województwa Total trans- ferred by voivodship boards	Wpływy z tytułu Revenues from the title			Środki funduszu ogółem Total funds	Wydatki ogółem Total expenditures
			opłat i kar payments and fines		inne other		
			za usuwa- nie drzew i krzewów for removal of trees and bushes	pozostałych other			
w tysiącach złotych in thousand zł							
2014	12183,6	76106,6	2286,4	72144,0	1676,2	88290,2	63703,7
2015	24498,6	82206,8	2461,4	79414,1	331,3	106705,4	94128,9
2016	13883,9	84895,6	2416,6	82178,9	300,0	98779,5	79621,2
2017	19093,2	83638,3	2353,1	73784,8	7500,4	102731,5	86696,6

Tabl. 23 (108). **Gospodarowanie gminnymi środkami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (dok.)**
 Tabl. 23 (108). *Management of gmina budgets for environmental protection and water management*
 (cont.)

Lata Years	Z tego na Of which on						Stan środków na koniec roku Funds at the end of the year
	gospodarke ściekową i ochronę wód wastewater management and protection of water	ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	gospodarke odpadami waste management	pozostałe dziedziny other domains	wpłaty do Wojewódzkiego Funduszu z tytułu nadwyżki dochodów payments for Voivodship Funds due to income surpluses	inne wydatki other expenditures	
	w tysiącach złotych in thousand zł						
2014	14594,8	12368,2	3007,6	11462,3	21540,4	730,4	24586,5
2015	10329,6	23590,6	2203,3	6946,3	50374,7	684,4	12576,4
2016	9144,5	1755,5	1675,0	8241,3	58502,5	302,3	19158,3
2017	7886,6	3802,7	1945,0	10074,7	62655,5	332,1	16034,9

Źródło: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
 Source: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

Tabl. 24 (109). **Gromadzenie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych**
 Tabl. 24 (109). *Accumulation of the agricultural and forestry land protection funds*

Lata Years	Ogółem Total		Opłaty Payments							
	wymierzone imposed	wpły- nęto received	jednorazowe one-off		roczne annual		roczne podwyższone annual increased		inne other	
			wymie- rzono imposed	wply- nęto received	wymie- rzono imposed	wply- nęto received	wymie- rzono imposed	wply- nęto received	wymie- rzono imposed	wply- nęto received
w tysiącach złotych in thousand zł										
2014	19683,8	19499,5	329,6	223,4	19275,4	19197,3	-	-	78,8	78,8
2015	18435,1	17407,0	895,6	165,1	17476,6	17179,0	-	-	62,9	62,9
2016	16440,8	16136,3	383,1	335,5	16013,3	15756,3	-	-	44,4	44,4
2017	16554,4	15875,2	328,7	89,7	16172,6	15732,5	-	-	53,1	53,1

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

Tabl. 25 (110). **Wpływy i gospodarowanie środkami pieniężnymi z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych**
 Tabl. 25 (110). *Receipts and management of the agricultural and forestry land protection funds*

Lata Years	Stan środków na początku roku Funds at the beginning of the year	Wpływy ogółem Total receipts	Umorzono Repealed	Stan środków na koniec roku Funds at the end of the year
w tysiącach złotych in thousand zł				
2014	-	19499,5	278,0	1651,3
2015	-	17407,0	328,6	382,2
2016	-	16136,3	243,7	1,0
2017	-	15875,2	376,6	7756,0

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

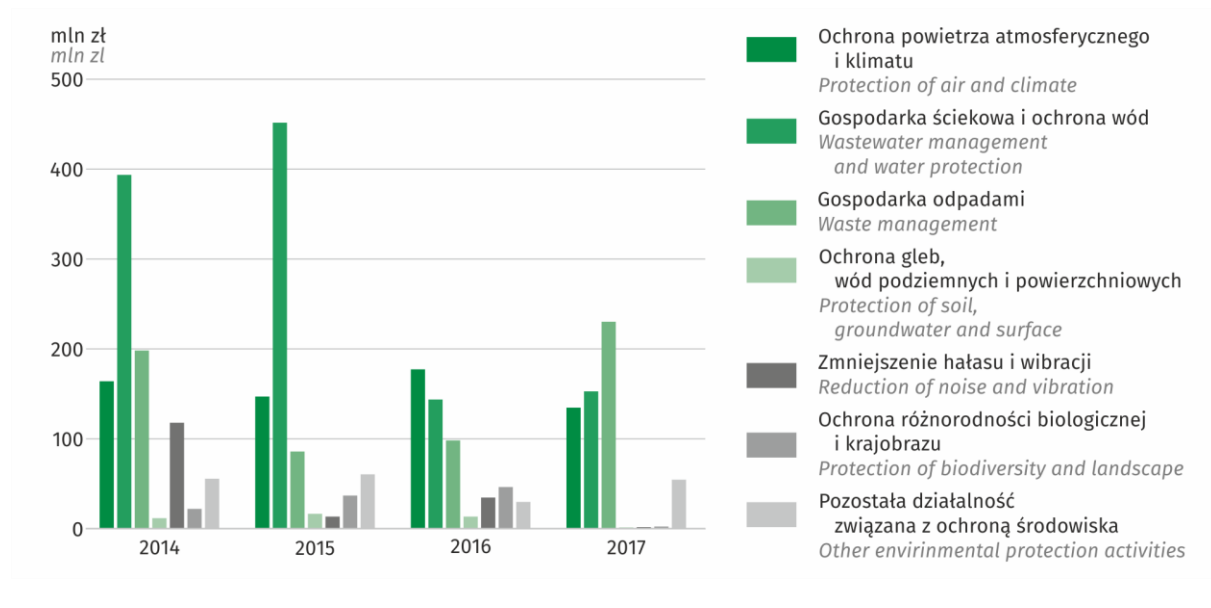
Tabl. 26 (111). **Wykorzystanie środków pieniężnych z tytułu ochrony gruntów rolnych i leśnych**
 Tabl. 26 (111). *The use of money from the agricultural and forestry land protection funds*

Lata Years	Wydatki ogółem Total expendi- tures	W tym na / Of which on					
		użyźnianie i ulepszenie gleb, usuwa- nie kamieni, odkrzaczenie soil fertili- zation and improvement, removal of stones and bushes	budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji construction and renova- tion of water reservoirs for small water retention	budowę i moder- nizację dróg dojaz- dowych do gruntów rolnych construction and moderni- zation of access roads to agricul- tural lands	badanie płodów rolnych w strefach ochronnych oraz eksper- tyzy z zakresu ochrony gruntów rolnych analyses of crops in protection areas and expert opinions in the scope of agricultural land protect- tion scope	zakup sprzętu pomiarowe- go, informa- tycznego wraz z oprogra- mowaniem do ewidencji i ochrony gruntów rolnych purchase of measurement equipment with software for recording and protecting agricultural land	pozostałe other
w tysiącach złotych / in thousand zł							
2014	17848,2	-	-	17688,8	-	159,3	-
2015	17024,8	-	-	16804,8	100,0	117,1	2,9
2016	16135,2	-	-	15943,1	98,3	86,1	7,8
2017	8119,3	-	-	7903,6	99,1	111,6	5,0

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

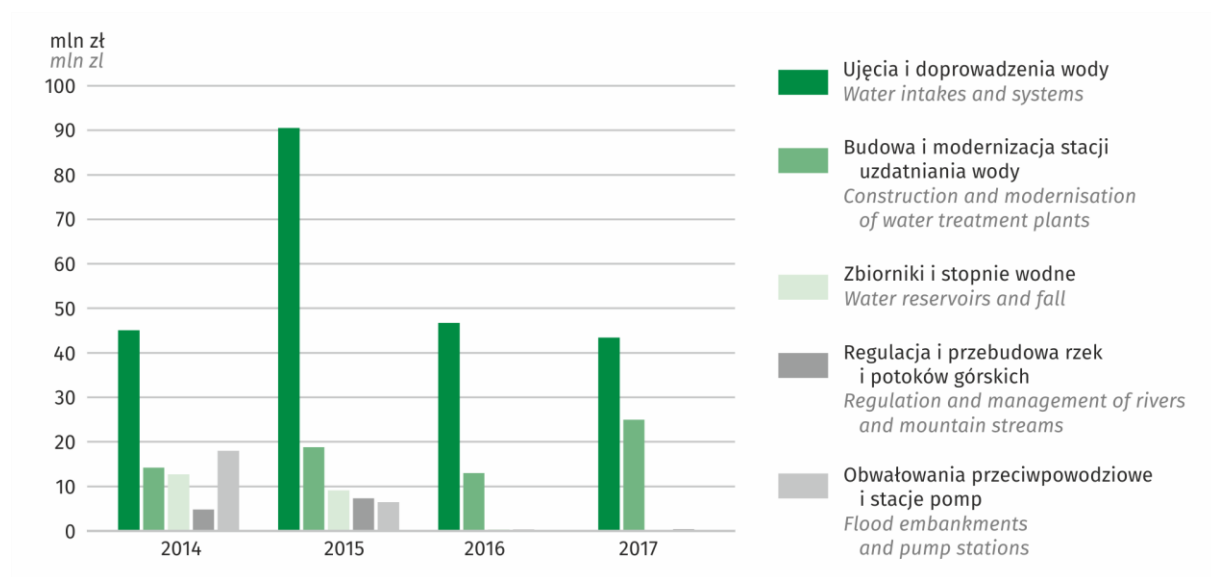
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według wybranych kierunków inwestowania w województwie łódzkim

Outlays on fixed assets for environmental protection by directions of investing in łódzkie voivodship

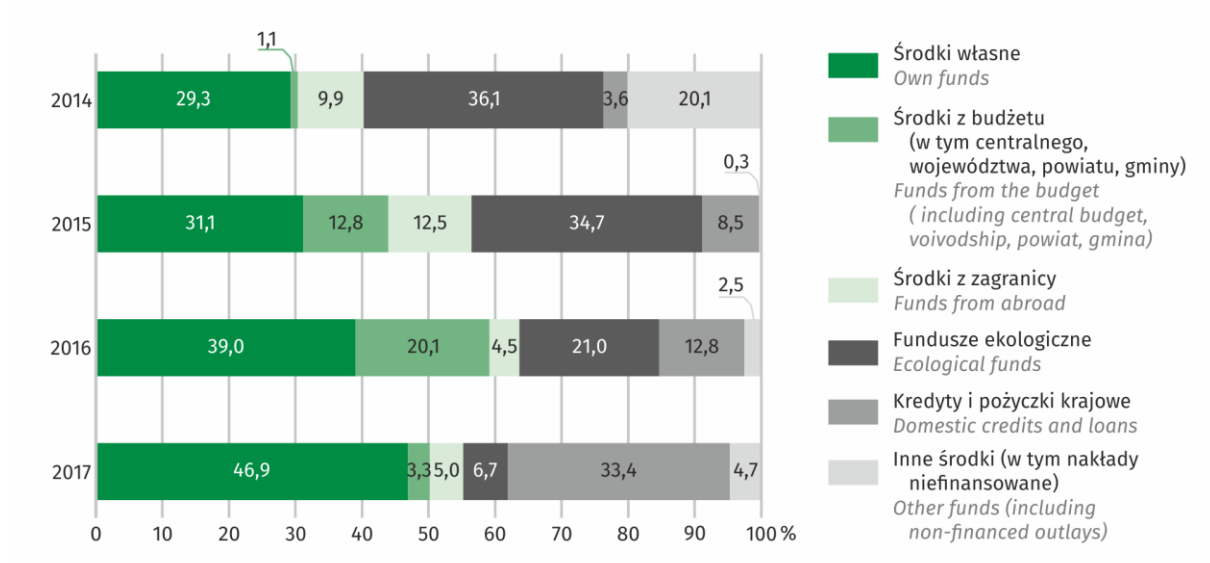
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według kierunków inwestowania w województwie łódzkim

Outlays on fixed assets for water management by directions of investing in łódzkie voivodship

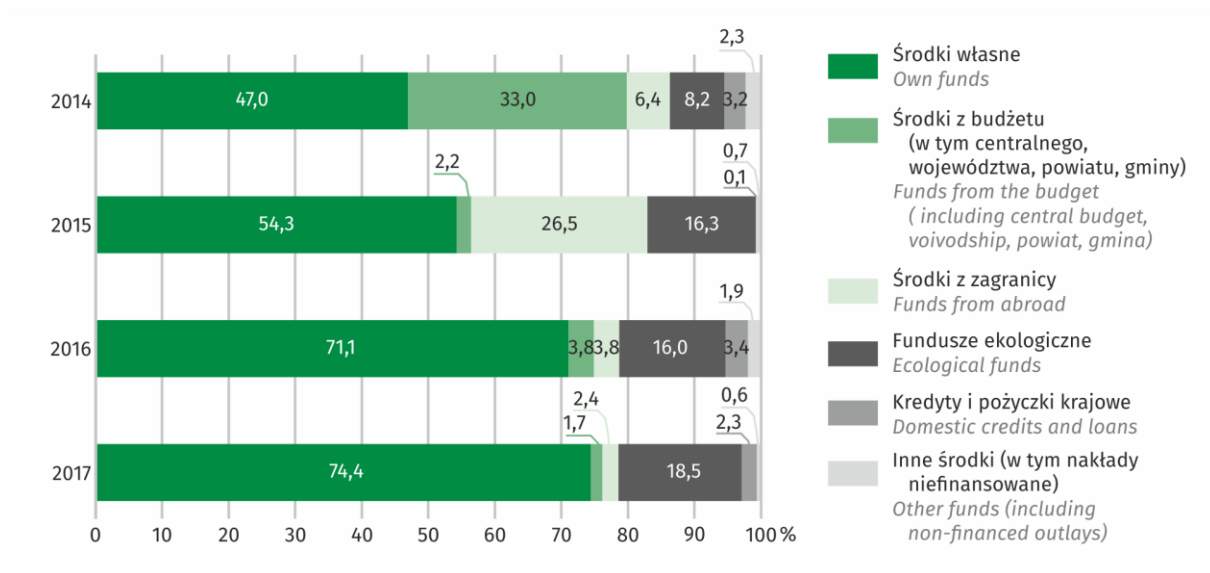
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według źródeł finansowania w województwie łódzkim w 2017 r.

Outlays on fixed assets for environmental protection by sources of financing in łódzkie voivodship in 2017

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej według źródeł finansowania w województwie łódzkim w 2017 r.

Outlays on fixed assets for water management by sources of financing in Łódzkie voivodship in 2017

Uwagi ogólne

General notes

Zakres prezentowanych danych odpowiada obowiązującemu w 2017 r. stanowi prawnemu w dziedzinie ochrony środowiska, a w szczególności regulacji wynikającej z ustaw:

- prawo ochrony środowiska z dnia 27 IV 2001 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2016, poz. 672, z późniejszymi zmianami),
- o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2015, poz. 1651),
- prawo wodne z dnia 18 VII 2001 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2015, poz. 469),
- prawo geologiczne i górnicze z dnia 9.VI.2011 r. tekst jednolity (Dz. U. z 2016, poz. 1131),
- o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 II 1995 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2015, poz. 909),
- o lasach z dnia 28 IX 1991 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2015, poz. 2100),
- o odpadach z dnia 14 XII 2012 r. (Dz. U. z 2013, poz. 21, z późniejszymi zmianami),
- prawo łowieckie z dnia 13 X 1995 r. (jednolity tekst, Dz. U. z 2015, poz. 2168),
- o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 VI 2001 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2015, poz. 139).

Podstawowe źródło danych stanowią badania statystyczne GUS, oparte głównie na sprawozdawczości rocznej. Materiał uzupełniający pochodzi ze sprawozdawczości ministerstw: Środowiska, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Zdrowia, Rozwoju, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz z wewnętrznych systemów informacyjnych i źródeł administracyjnych: Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Wyższego Urzędu Górniczego, Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Komendy Głównej Straży Granicznej, Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Agencji Atomistyki, Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami – Instytut Ochrony Środowiska – PIB, Ligi Ochrony Przyrody.

Ponadto wykorzystane zostały wyniki pomiarów, kontroli, ocen i analiz laboratoryjnych wykonanych przez organy: Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz specjalistyczne służby geologiczne, geodezyjne, leśnictwa i ochrony przyrody, a także dodatkowo wykorzystano szereg specjalistycznych źródeł danych jak m. in. ekspertyzy, inwentaryzacje, raporty, opracowania autorskie oraz dane: Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB, Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Polskiego Związku Łowieckiego, Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Związku Działkowców.

Zakres prezentowanych wyników badań statystycznych i zasileń, z wyżej wymienionych źródeł poza sprawozdawczych, obejmuje informacje dotyczące:

- stanu i zmian wykorzystania zasobów powierzchni ziemi, zagrożenia i ochrony gleb oraz kopalin,
- zasobów, wykorzystania oraz zanieczyszczenia i ochrony wód,
- zanieczyszczeń i ochrony powietrza (emisje),
- ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz stanu, zmian ilościowych i jakościowych zasobów leśnych, ich zagrożenia i ochrony oraz ekologicznych funkcji lasu,
- odpadów przemysłowych i komunalnych,
- ekonomicznych aspektów ochrony środowiska (nakładów na środki trwałe i efektów rzeczowych inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej; opłat, kar i funduszy ochrony środowiska; źródeł i skali pomocy zagranicznej).

Zastosowano prezentację danych według: województwa, podregionów, powiatów, miast, ze wskazaniem miast o dużej skali zagrożenia środowiska, Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona, zużycie wody) przyjęto liczbę ludności według

stanu w dniu 31.XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (nakłady inwestycyjne na środki trwałe) – według stanu w dniu 30.VI.

Przez podmioty gospodarki narodowej rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, samodzielne jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem podmiotów gospodarczych rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą, tj. produkcyjną i usługową w celach zarobkowych i na własny rachunek podmiotu prowadzącego tę działalność. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych, wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych edycjach publikacji.

Objaśnienia zakresowe i pojęciowe prezentowanych w niniejszym opracowaniu wielkości i wskaźników statystycznych podano w ramach poszczególnych działów publikacji. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.

W opracowaniu zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych z PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone w tablicach znakiem "Δ".